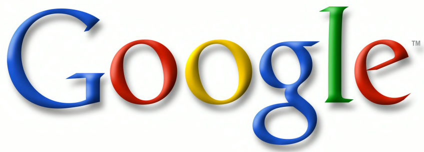


This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

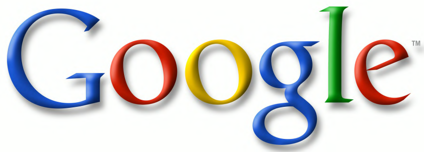
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`



Dette er en digital kopi af en bog, der har været bevaret i generationer på bibliotekshylder, før den omhyggeligt er scannet af Google som del af et projekt, der går ud på at gøre verdens bøger tilgængelige online.

Den har overlevet længe nok til, at ophavsretten er udløbet, og til at bogen er blevet offentlig ejendom. En offentligt ejet bog er en bog, der aldrig har været underlagt copyright, eller hvor de juridiske copyrightvilkår er udløbet. Om en bog er offentlig ejendom varierer fra land til land. Bøger, der er offentlig ejendom, er vores indblik i fortiden og repræsenterer en rigdom af historie, kultur og viden, der ofte er vanskelig at opdage.

Mærker, kommentarer og andre marginalnoter, der er vises i det oprindelige bind, vises i denne fil - en påmindelse om denne bogs lange rejse fra udgiver til et bibliotek og endelig til dig.

Retningslinjer for anvendelse

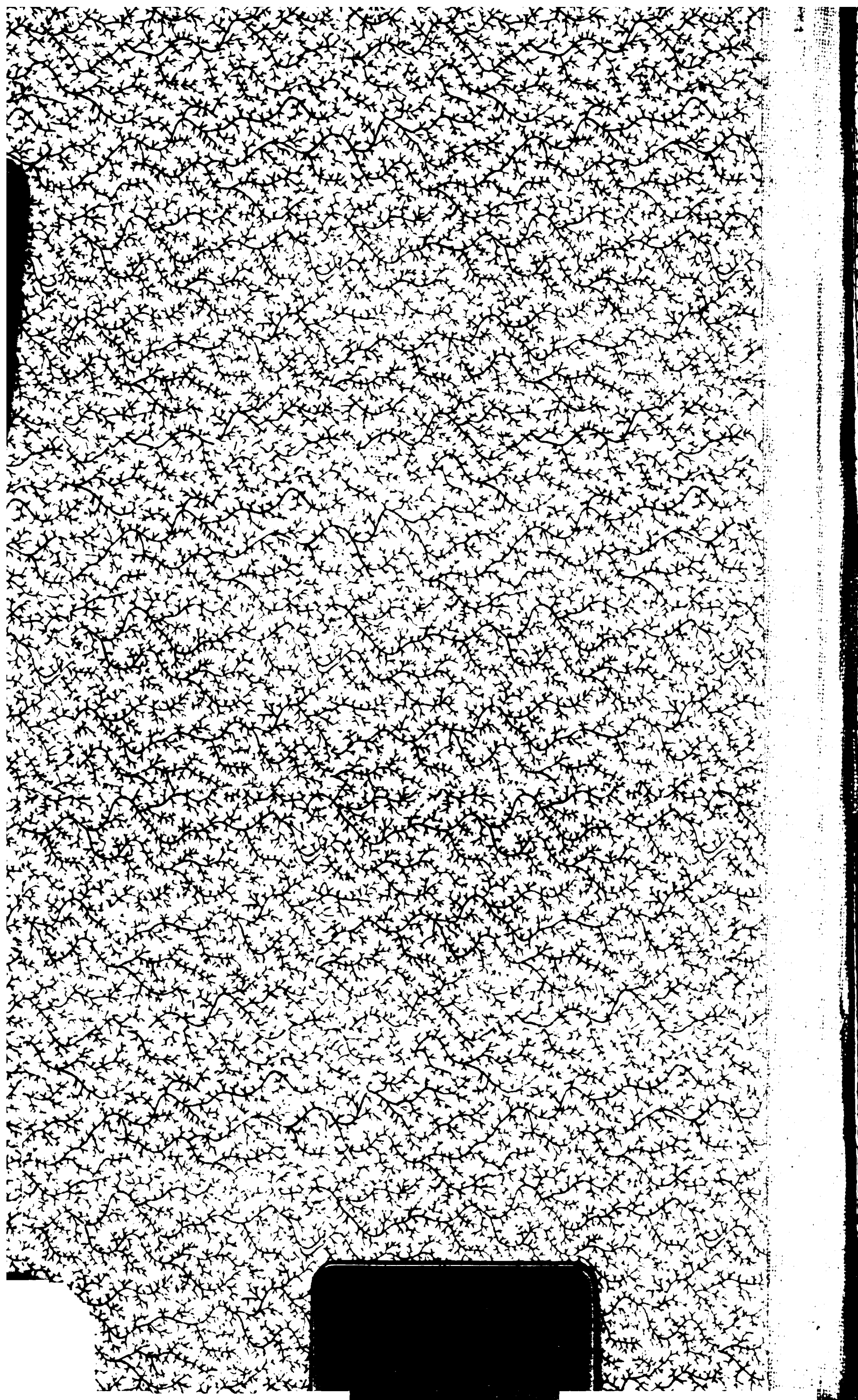
Google er stolte over at indgå partnerskaber med biblioteker om at digitalisere offentligt ejede materialer og gøre dem bredt tilgængelige. Offentligt ejede bøger tilhører alle og vi er blot deres vogtere. Selvom dette arbejde er kostbart, så har vi taget skridt i retning af at forhindre misbrug fra kommerciel side, herunder placering af tekniske begrænsninger på automatiserede forespørgsler for fortsat at kunne tilvejebringe denne kilde.

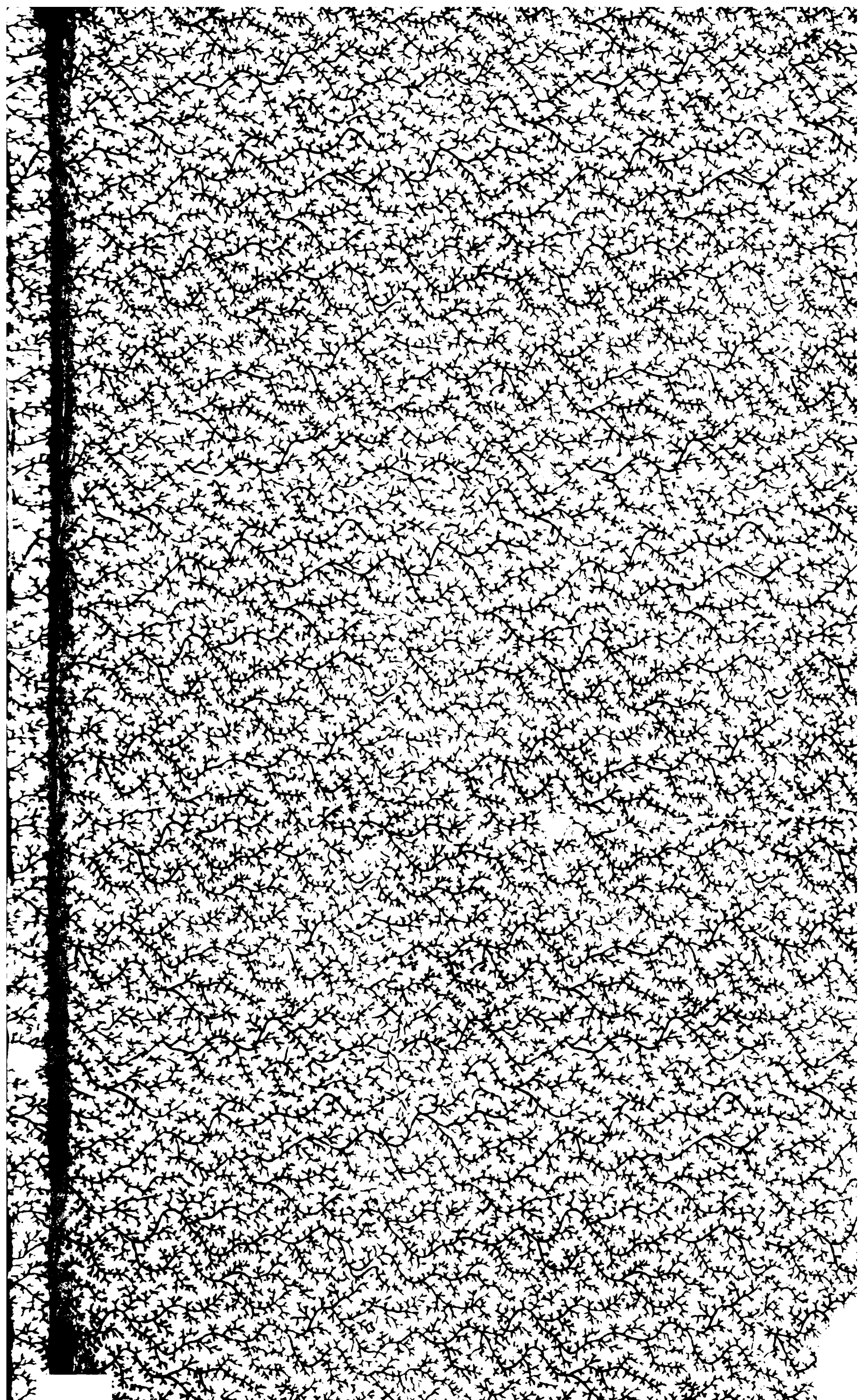
Vi beder dig også om følgende:

- Anvend kun disse filer til ikke-kommercielt brug
  Vi designede Google Bogsøgning til enkeltpersoner, og vi beder dig om at bruge disse filer til personlige, ikke-kommercielle formål.
- Undlad at bruge automatiserede forespørgsler
  Undlad at sende automatiserede søgninger af nogen som helst art til Googles system. Hvis du foretager undersøgelse af maskinoversættelse, optisk tegngenkendelse eller andre områder, hvor adgangen til store mængder tekst er nyttig, bør du kontakte os. Vi opmuntrer til anvendelse af offentligt ejede materialer til disse formål, og kan måske hjælpe.
- Bevar tilegnelse
  Det Google-"vandmærke" du ser på hver fil er en vigtig måde at fortælle mennesker om dette projekt og hjælpe dem med at finde yderligere materialer ved brug af Google Bogsøgning. Lad være med at fjerne det.
- Overhold reglerne
  Uanset hvad du bruger, skal du huske, at du er ansvarlig for at sikre, at det du gør er lovligt. Antag ikke, at bare fordi vi tror, at en bog er offentlig ejendom for brugere i USA, at værket også er offentlig ejendom for brugere i andre lande. Om en bog stadig er underlagt copyright varierer fra land til land, og vi kan ikke tilbyde vejledning i, om en bestemt anvendelse af en bog er tilladt. Antag ikke at en bogs tilstedeværelse i Google Bogsøgning betyder, at den kan bruges på enhver måde overalt i verden. Erstatningspligten for krænkelse af copyright kan være ganske alvorlig.

Om Google Bogsøgning

Det er Googles mission at organisere alverdens oplysninger for at gøre dem almindeligt tilgængelige og nyttige. Google Bogsøgning hjælper læsere med at opdage alverdens bøger, samtidig med at det hjælper forfattere og udgivere med at nå nye målgrupper. Du kan søge gennem hele teksten i denne bog på internettet på http://books.google.com









BILLEDER

FRA

MIDNATSOLENS LAND.

AF

MAGDALENE THORESEN.

ANDEN HALVDEL.



KJØBENHAVN.
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG.
FR. BAGGES BOGTRYKKERI.
1886.



Gyldendalske Boghandels Forlag.

Magdalene Thoresen:

Solen i Siljedalen. En Fortælling. 4 Kr.

Et rigt Parti. Skuespil i to Akter. 1 Kr. 75 Øre.

Nyere Fortællinger. 3 Kr. 40 Øre.

Livsbilleder. 4 Kr.

Inden Døre. Skuespil i tre Handlinger. 2 Kr.

Kristoffer Valkendorf og Hanseaterne. Historisk Skuespil i fem Handlinger. 2 Kr. 50 Øre. indb. 3 Kr. 75 Øre.

Herluf Nordal. En Fortælling fra det forrige Aarhundrede. 5 Kr. 50 Øre.

En opgaaende Sol. Skuespil i fire Handlinger. 2 Kr. 75 Øre.

Se Omslagets fjerde Side.

BILLEDER FRA MIDNATSOLENS LAND.



BILLEDER

FRA

MIDNATSOLENS LAND.

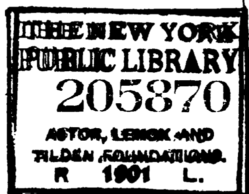
AF

MAGDALENE THORESEN.

ANDEN HALVDEL.



KJØBENHAVN.
GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG (F. HEGEL & SØN).
FR. BAGGES BOGTRYKKERI.
1886.


THE NEW YORK
PUBLIC LIBRARY
205870
ASTOR, LENOX AND
TILDEN FOUNDATIONS.
R 1901 L.

VESTFINMARKEN.

øjsommerens lyse Himmel hvælver sig over et bølgende Hav, og Vestfinmarkens nøgne Kyster staar solskinnende imod det. Det er og bliver Ørkenens Billede; Farven er som den fortørkede Jordskorpe, mørkere imod Vandet, lysnende opover imod Højfladen, hvor Renmosen gror; men i Solgløden faar selv Ørkenens stive Drag et Smil, og det ser ud, som der kun behøvedes en frugtbar Regn for at drive de skjulte Spirer op af Grunden.

Tunge og livløse skulde dog de graa Fjeldmasser ligge der, om ikke Havet var ved Siden af og gav sit Tilskud i Ungdom og Skjønhed. Det er med Søens dunkle Omsvøb, at Klipperne i al sin Nøgenhed gaar velklædte frem; det er ved Bølgeslagene, de faar Liv, og det er i de svære Storme, da Havet rejser sig imod dem med sin Kæmpevælde, at de faar Karakteren af den store Garde, som holder Ødelæggelsen borte fra Livsfostringen i det fattige Land.

Nordostvinden driver paa! Den ene Bølge jager

den anden, muntert, som i en Tag-fat. Der hejses Sejl, og med duvende Stavn bær det fremad — bort fra det gamle Mørkin, Havskoddens og de evige Stormes Land, nedad imod Frugtbarhedens trøstefulde Egne. Det klarer Aanden. Man hilser glad Farvel til hver Ø og hvert truende Fjeld — ja man takker endog for sig, uagtet den Fostring de gav kun var Trøstesløshed — som vel er det Magreste en Sjæl kan leve af. Thi der er stor Forskjel paa det Strenge og det Haabløse i Naturen. Er der Evne og Vilje i et Menneske, da vinder han af det Strenge en Opmuntring, men af det Haabløse kun den usle Fattighuslære: at finde sig i det.

Havet giver derimod altid den store Lærdom — thi af Intet kan man lære saameget som af Friheden, og Havet er Frihedens Billede. Det bevarer sine dybe Grunde for Nysgjerrighedens Beluren, det udkæmper sine Lidenskaber med aaben Pande, og det tager sin Hvile med selvbevidst Ro. Fra den største af „Havets Jætter“ til den mindste Baad, der omtumles af Bølgerne, er deres Færd en Kampdyst paa Frihedens Bane.

Ingen Under, at et Land, som gjennem ti Breddegrader er ombølget af Havet, har et Folk, der kæmper paa sit Liv for Frihedens Ret.

Norge har i Indlandet mangt et storslaaet Drag, og Kulturen har der sat gode Mærker; men det, som giver Landet sit egentlige Særkjende, er dog Kysten. Maa Land og Folk end regnes blandt de smaa, fra Kysten skuer et saa mægtigt og storformet Aasyn ud

imod Verden, at man uvilkaarligt viger tilbage og spørger: hvordan ser det Folk ud, som slige Egne har fostret, ikke som det fremgaar Ansigt til Ansigt, men i Forsæt, Vilje og Handling, — med andre Ord: hvilket Bidrag giver det til Verdenskulturen?

Der kunde svares, at for mange af disse Egne kommer Bidraget frem som et Slags Raaprodukt: ved at vove Livet og lide Ondt. Det er ikke meget, dog mere end det synes; thi saalænge Mod og Uforfærdethed er med at give sit store Bidrag til Verdensudviklingen, kan ikke nogen Del af Jordens Kreds springes over.

Der hører visse Varmegrader til Livets Trivsel, og uagtet Norge — især det nordligste Norge — er i Forhold til Breddegraden det mildeste Land paa Jorden, sætter Naturen sig dog paa mange Steder imod al Fremgang. Befolkningen naar da ikke videre end til at skjøtte det strenge Nødvendighedsvirke, og den Kultur, som fostres heraf, kommer selvfølgelig til at stemme med Naturen. At leve staar jo for Mennesket i første Række, at leve behageligt i anden.

Men hvorledes vilde der se ud i det Ørkenland, hvis ikke Golfstrømmen var? Den varme, prægtige Flod, som løber sin lange Vej fra Sydamerikas brændende Strand hidop til Ishavets Kyster for at frelse en Broder i Nød! Ganske vist sender Polarhavet til Gjengjæld sin kolde Strøm som en forfriskende Livsaande derned, men den isbundne Kyst af Labrador beviser dog noksom, at det er Norge, der trækker det

længste Straa i Skiftet. Den Afkølning Amerika herved faar, og som vist staar i Forhold til den Varmegrad Norge modtager, vidner slaaende for, hvorledes Tilstanden her skulde være uden Golfstrømmen.

Men Alt skal betales i denne Verden! Uden Afgift modtager Polarlandet ikke den varme Flod; thi i Mødet med Drivisen og ved Brydningen af den faste Is fremkommer de stærke Taager, der under Navn af Havskodden svøber hele Kysten ind i et Dødssprede, som saamange Øjne har lukket sig under, og som Alt, baade levende og livløst, faar sit Mærke af.

Mil efter Mil tilbagelægges — de samme brat nedstyrtende Fjelde, den samme skyfri Himmel, det samme endeløse Hav! Men der falder intet Tryk paa Sjælen af Ensformigheden — tvertimod: forsagte Tanker, der som uvejrsskremte Fugleunger har siddet og kuret paa Redens Kant, faar Vingerne slaaet ud og stiger tilvejrs. Her er jo Hensynet med sine tusinde Falkeøjne ikke paa Jagt efter dem, de kan trøstigt prøve paa! De, som ikke magter Højden, kan uden Skam og Skade sætte Flugten mod et mindre Stevne — — —

„Hvor der i denne mægtige Ensomhed hist og her findes en Beboer, mærkes det paa ham, at han, i hvad han gjør, staar Ansigt til Ansigt med det Store?"

Svar: „Det Nærmeste ser han først. Det er en liden Baad, som Stormen har faret ilde med, det er en stenfyldt Grund, et lavt Hus med trange Rum, samt Ugreje paa mange Kanter. Han kommer da let til at

se paa det Store, som Armoden paa Velstanden: det er ikke for mig."

„Ja — Fattigmand; men den bedre Stillede?"

„Den Konditionerede, som det hedder, — ja han lever efter Kulturforskriften. Den faar han jo tilsendt pr. Post, og han er ofte meget nøjeregnende med at følge den. Men paa den Maade er han tryg. Det Særegne er en vanskelig Opgave i vore Tider, da Kulturen vil have Alting lige stillet, og saa letvint som muligt. Her findes nok en og anden Særling, naar man søger vel efter; thi En, som lever paa Traditionen findes neppe paa disse Kanter, det skulde da være blandt Finnerne; men de har ingen Kraft til at leve paa en nedarvet Skik, de bare dør paa den. Husk, Finmarkingen er en indvandret Befolkning fra alle Landets Egne, og de Fleste er kommet med den Bagtanke at fortrække igjen. Der skal Tid til, inden den kan siges at være et Hjemmefolk, som har fast Grund i Naturen, og som gaar frem af den med sit eget Præg lig Koklearen ved den stenfulde Strand: modstandskraftig, ernærende og blodrensende."

„Det er altsaa kun et Tidsspørgsmaal."

„Kan være. Her er en uafladelig Kommen og Gaaen, som giver Uro — og hvor en Podning skal vokse fast maa der fredes. At Finmarken gaar en større Fremtid imøde, synes vist, at her endog findes Materiale nok til at gjøre den stor, er ligesaa vist; men dertil kræves en saa betydelig Hjælp af Kultur og selv af

Kunst, at man nok foreløbig kan sætte et Spørgsmaalstegn ved Sagen.“

„Der er ingen stor Sag, som ikke kæmper sig frem gjennem Spørgsmaal.“

„Det er sandt. Desværre svæver et andet Spørgsmaal over Landet, der som en kronet Sphinx baaret af Ørnevinger stiger op i Øst og viser truende mod Vest — dog den Luftspejling har Folket set saalænge paa, at det har vænnet sig dertil. Den ubestemte Fare er som det Sømanden kalder Smørland, det vejres hen for Vinden, — og der er ikke Mangel paa Vind i Finmarken — — —“

„Det var da et mærkeligt Par — er det et Par?“

„De To der borte? Nej. Men der har De en Prøve paa vor Hjemmekultur, — den er ikke fin, men der hører dog visse Lokaliteter til at fostre den. Manden er Fiskehandler, og bor et Par Mil herfra, Han er velstaaende — De ser, han har den Slags Ryg, som man siger bærer gode Dage, og dertil har han et vist Lag, som tyder paa Pebersvenden.“

„Saa. Men Fruentimmeret, som omflagrer ham?“

„Aa hun rokker ham ikke, det forsikkrer jeg Dem. Hun kom her for en fire fem Aar siden, rent tilfældigt med en Jægt, som skulde tage Ladning ind hos ham, Monsen hedder han. Han var naturligvis galant Kavaler, og indbød hende til at bo iland hos sig, saalænge Indskibningen stod paa. Men da Fartøjet skulde afgaa, fik hun saa mange Slags Tilfælder, at han som et kristent Menneske ikke kunde forsvare at lade hende

rejse. Saa blev hun. Fra nu af kjendte Monsen sig som en belejret Stad; men han stod som en Helt; hun kom ham ikke nærmere end han vilde."

„Hvad skal vi gjøre med hende?" spurgte han Betjenten, der senere kom paa mit Kontor, saa det er fra ham jeg har det. „Hun er nok en af de der Vandreduerne — hvad tror De?"

„Jeg synes alligevel Synd i hende," svarte han. „Der maa vel være knapt om Mandfolk med Tag over Ho'det, hvor hun kommer fra."

„Vist maa der," svarte Monsen. „Men jeg kan ikke hjælpe hende, — naar Vaaren kommer, faar hun rejse."

„Vil De jage hende?" spurgte Betjenten.

„Nej nej! Det faar ske paa en pyntelig Maade; men med første Jægten, som kommer, skal hun bitterdød væk!"

Men min kjære Monsen havde udover sit Fiskekjøb ikke megen Erfaring, og mindst i Kvindesager. Han maatte gi' sig, og nu sidder han som en stor Humle i en Konglevæv. Men han er en rar Fyr! Gifte sig med hende, det vil han ikke; der er dem, som siger, at han har havt en Ungdomskjærlighed, det gik galt med. Hvorom Alting er, han er en grundretskaffen Karakter, og vilde aldrig gaa ind paa at leve i et løst Forhold. Men han liker sig med det, som det er, og han holder hende i en vis Afstand, hvor hun ligesom de kloge Jomfruer altid sørger for at ha' Olje paa Lampen.

Nu rejste Hr. Monsen paa sig; der laa en Baad i Frastand og ventede, og Maskinen sagtnede af. Han saa sig om efter Noget, og at han savnede det vistes paa Blikket. Da kom Jomfruen tilbage fra et lille Møde med Styrmanden. Hun saa ud til at have faaet ny Vind i Sejlene. Halvgammel og ligesom tyndslidt af Skjebnen kom hun svingende paa høje Hæle, med en grøn Parasol, et langtviftende blaat Slør, og forresten i en Indhylning af ubestemmelige Former og Farver.

Hun var overordentlig adræt, — hun samlede Rejsetøj, hentede Regning, nikkede Farvel — og var parat. Hun var paa en Gang datterlig, moderlig og koket. Og han? Ja han tog dette Gode ligesom alt andet Godt — paa en rund velnæret Ryg, og gik i Baaden med det.

Lidt efter strøg den afsted med det løjerlige Par hen imod en Vig, og Fjeldet lukkede om dem.

„Nu?“ blev der spurgt. „Hvad synes De om Billedet?“

„At det er en Tilfældighed. Naturen danner ingen Baggrund til det. Raahed, Fattigdom og Ulykke kunde meget bedre gaa sammen med den.“

„Aaja, noget Helstøbt er det jo ikke. Vil De forresten se en helstøbt Skikkelse, saa betragt ham, som staar der og taler med Chefen. Det er en Nordlænding. Han gaar ypperligt sammen med Naturen.“

Det var en Femtiaarig. Middelhøjde, firskaaren, djerv, smaa gnistrende blaa Øjne, rødt livfuldt Skjæg,

et vist grovslebent Lag — kort et ejendommeligt Stykke Menneske.

„Er det ikke, som han var glemt igjen af Sagatiden? En ægte Halejer, en Raud hin Ramme fra Salpten.“

„Unægtelig.“

„Han er Enkemand. Og ved De, paa hvad Maade han festligholder den afdøde Hustrus Fødselsdag? Ja De skal undres. Han ta'r et Par Kjerringer med sig, som har tjent den Afdøde, og drager med dem op til Graven. Der koges da en Kjedel Kaffe, som drikkes paa Stedet til hendes Ihukommelse. Kaffesnakken blir selvfølgelig en Gjennemgaaen af alle hendes Dyder, og da falder kanske et Taaredryp i Kaffekoppen, hvilket jo ikke gjør den mindre smagelig. Ser De, det Drag er ikke saa langt fra Naturen, — thi der maa jo dog være en Midler mellem den og Mennesket, ellers blir det altfor haardt, og dertil er vel Intet bedre skikket her Nord end Gemytligheden.“

„Nej ganske vist. Gemytligheden er en særlig Evne i Nordens Folk. Den blødgjør Karakteren uden at svække Viljen, og den tager Braaden af mangen pinlig Sandhed. Desuden lægger Personen sin egen Forklaring til, og det er den bedste. Saa firskaaren, djerv og selvsikker som Manden staar der, vækker han ikke den ringeste Sympati — næsten det Modsatte. Men faar man Øje paa ham med Kaffekjedlen foran sig paa Konens Grav — da holder man af ham.

Hvor Landet er rydt og vildt! Fjeldene synes her af en haardere Art end i Østfinmarken, hvor Skiferlagene gir blødere Former. Her har været god Plads til de Røverhistorier, som fra Russernes Færd i det femtende og sekstende Aarhundrede er indskrevet paa Øst- og Vestfinmarkens øde Kyster. Der siges, at Folket var da saa sikkre paa Død og Undergang, naar et russisk Skib viste sig, at de uden Tanke af Modstand hengav sig i Skjebnen.

Det berettes saaledes om en af de mange forsvundne Kirker her, at ved et fuldtalligt Kirkestevne, hvor der blandt Andet var syv Brudepar, som skulde vies, meldtes det pludselig, at et russisk Skib stod ind paa Øen. Der blev da Intet andet gjort end at befale sig Gud ivold. Præsten besteg Prækestolen og holdt først en Ligtale over sig selv og dernæst over sin Menighed. Der var kun en Eneste, en af Brudgommene, som undslap til Fastlandet, Resten blev dræbt og Kirken plyndret.

Endelig bær det ind til Hvaløen, hvorpaa Hammerfest ligger — Vestfinmarkens eneste og Jordens nordligste By.

Hvaløen er en af Finmarkens talrige Magerøer, og at en By har kunnet udvikle sig mellem de nøgne Bergkuller, beviser noksom, hvor nødvendig den har været. Naturligvis er det Beliggenheden, som har sagt: her skal Byen staa; thi Stedet ligger midt i Sejlløbet og er dog beskyttet mod Storhavet. Det har en god Havn samt den store Fordel, at Fiskehavet løber tæt

ind til Vaagen, hvorved Fiskeren uden lange Omveje kan gaa lige til Markedspladsen med sin Fangst. Men her er intet Opland og ingen Jordkultur, Byen er alene henvist til Fiskerierne og til Samhandelen med Rusland. Denne er dog saa betydelig, at man nok kan sætte den murmanske Kyst, og lige ind i det hvide Hav, som et Opland for Hammerfest — ialfald til Deling med Vardø.

Fra første Færd laa her en af de „Handeler", hvorpaa der sad en Agent for den oktrojerede Handels Kompagni; men da Finmarkens Handel i 1787 erklæredes fri, bestemtes det, at Stedet i Lighed med Tromsø skulde nyde Kjøbstadsret, og to Aar efter afsatte Bydannelsen sine første Tegn. Der skete dog ingen hurtig Fremgang; tolv Aar senere var hele Befolkningen 75 Mennesker, men den steg jevnt og sikkert, og ved hvert Trin stod Arbejdsmærket efter.

Byen staar paa et fremspringende Næs, hvor Havnen runder sig ind i en Kreds, og hvor den modsatte Pynt, som kaldes Fuglenæsset, luner godt mod Nordvesten. I Ryggen støtter den sig til de brat opgaaende Fjelde, som synes at ville true hele Byanlæget ud i Søen, og ret ud for rejser Sørøen sine mægtige, sneplættede Tinder som en Mur imod Storhavets Paadrev. Forresten staar Fjeld ved Fjeld, hvorhen man ser, og hvor de ikke helt stænger, sprænger Havet sig ind, og truer saa ofte, at man for Truslen rent glemmer, at det ogsaa kan smile.

Det er Beliggenheden.

Men nu træder Forholdene til og pynter paa. Byens højst uregelmæssige Anlæg har efterladt en hel Del lune Krinkelkroge, af dem, som altid sætter Fantasien i Bevægelse: her er smaa Legepladse og Haveanlæg, her er Pladser til at slaa en Sladder af og til at udfægte en Nævekamp. Her er ikke altid Rum til at fire glade Russere kan gaa Arm i Arm og synge sine tungsindige Viser, men her er bestandig en gjæstfri Krog, hvor de kan faa sig en Styrkning efter Fasten. Over det Alt tilsammen er dog udbredt en vis Hygge, som i større Stæder var umulig; thi der hører en vis Kontrol til af de Bedrestillede, og hvor de danne afsondrede Kvarterer for sig, henvises Smaafolk med sine Uregelmæssigheder til Politiet alene, og da faar det en anden Karakter.

Foruden dette hersker i og ved Havnen til sine Tider et stort Liv. Her ligger fuldt af russiske Lodjer foruden andre Nationers og egne Fartøjer. Her er Udskibning af Fisk og Omtuskning af Varer; Fiskere, som lægge til — snart med Fisken tilvirket og snart som Raaprodukt; det er i det Hele et levende Billede af Finmarken, og beviser i hvert Drag, hvad Betydning Byen har for Landet.

Hammerfest har dertil andre Baner for sit Virke. Her udstyres en hel Del Skibe paa Ishavsfangst, som endog skal være gaaet op til nogle og tyve Fartøjer i en eneste Sommer. Farten gjaldt i Begyndelsen Spitsbergen, og Fangsten Hvalros. Den fandtes der for en 40—50 Aar siden i saa stor Mængde, at den laa paa

Stranden og solede sig i Klynger paa flere Hundrede. Her forefaldt da vældige Slagterier, og det ene Fartøj efter det andet vendte fuldladet hjem; men Havdyrene fik sit Instinkt udviklet ved Faren, og de fortrak fra Spitsbergen. Senere har Byen udvidet Fangstpladsen med Novaja Semlja og Indløbet til det hvide Hav. Fangsten her er Hvidefisken, en Art Delphin, som er meget rig paa Tran, — og da forresten Hvalros, Sælhunde samt store Indsamlinger af Dun.

Men foruden denne Fremmedekspedition, skjønt det for Spitsbergens Vedkommende gjerne kunde hedde hjemme, da det jo er et Allemandsland, hvis Ejendomsret af de fleste søfarende Nationer i sin Tid har været paastaaet og bestridt, saa har Hammerfest endvidere stillet sig i Spidsen for det betydningsfulde Bankfiskeri med Dæksfartøjer, hvilket indtil for omtrent 40 Aar siden kun foregik med almindelige Fiskerbaade.

Bankfiskeriet drives 5—6 Mil ude i det aabne Hav og paa de ved Finmarksfisket saa bekjendte Fiskebanker. Disse maa forstaaes som undersøiske Højder, hvor Fisken af en eller anden Grund forsamler sig — thi den staar der i stor Mængde — og nærmest ligger vel den Antagelse, at det ikke er selve Banken, men Dybden indenfor, som drager Fisken til sig.

Der er en anden Ting, som i Forening med Bankerne nævnes af Fiskerne med næsten den samme gaadefulde Respekt som Søormen, det er Havbroen. I lange Aarrækker har man sukket til Regjeringen om

at faa den opmaalt og kortlagt, og man har deraf spaaet sig en ny Æra i Fiskeriets Historie. Men Havbroen skjuler sig godt! Der er imidlertid sket Opmaalinger, og visse Dybder er blevet noterede, men det er ikke meget mere, end man vidste, og det Ubegribelige spøger endnu langs Finmarkens øde Kyst i Havbroen. Naar det imidlertid er slaaet fast, at man indtil en 8 Mil fra Kysten kan oplodde større og mindre Grunde, men Loddet udenfor kun svinger hen i det Umaalelige, da ved man jo, at der er Land. Naturligvis er det et Forland med Højder og Dybder, som følger med Fastlandet, og da det altsaa tilbyder en Mængde Smaaboliger for Fisken, og en langt større Lunhed end selve Storhavet, er det ret forstaaeligt, at det giver gode Fiskepladser. En anden Ting er, hvorledes Livet rører sig dernede mellem de forskjellige Arter, og hvorledes enhver udkæmper sin Ret overfor Sidemanden — det var nok værd at kjende. Men den Historie beholder vist Havbroen for sig selv.

Af dette og af Meget, som heraf følger, vil det nok forstaaes, at Hammerfest har sin store Lokalbetydning. Naturligvis kan et Handelshus gaa Fallit, et Firma udslettes, men der vil aldrig mangle Driftighed til at sætte et nyt Foretagende igang. Nogen større Udvidelse kan Byen ikke faa, men det kan være det samme, den er stor nok. Heller ikke vil den kunne afgive noget aandeligt Overskud til Kulturen; thi Hovedbedriften maa nødvendigt blive materiel og kræve saa-

megen Anstrengelse, at Aandslivet mere maa betragtes som Importvare end som Selvvirke.

At der hører en Embedsstand til Byen kan ikke give nogen aandelig Overvægt, thi det egentlige Arbejde paahviler Kjøbmanden. Om ham grupperer sig alle de Næringsdrivende, og den Almenaand, som skal betegne Stedets Kultur, maa faa sin stærkeste Tilflydning fra ham.

Snart vil altsaa Hammerfest staa som en Hundredaarig paa sin svære Post! Men noget egentlig Alderdomsmærke kan man ikke se paa den, snarere kan man sige, at den har Fremtidssignalerne oppe. Den har kuede Drag i sit lille dristige Aasyn; men det kommer af en Magt, som intet Mod kan beseјre: Fjeldet viger ikke, Havet viger ikke, Naturen omskifter ikke sine Love — derefter har Mennesket sig at rette!

Med et Tryk paa Sjælen siger man Hammerfest Farvel, naar Farten gaar videre til Østfinmarkens nøgne Kyster; men naar Stavnen viser mod Syd, og Flaget vifter mod Nord, hilser man med Tak Farvel til Jordens sidste By og til Folket paa den yderste Vagtpost ved Kulturens Bane — der hvor den slaar en Knude paa alle Udløbstraadene.

Men ved Siden af den taknemlige Stemning sætter man dog et Spørgsmaal: Hvordan gaar det til, at unge, levelystne Mennesker af begge Kjøn finder sig i denne evindelige Kuelse af Naturen? Hvorfor bryder de ikke ud af Fjeldstænget og søger hen til andre Egne?

De Adspurgte vilde se sig omkring og ryste paa Hovedet: her er de jo fødte og opdragne — og her er deres Hjem.

Det er en Forklaring, som holder Stand. Hjemmet! Ja, Kulturen kan samle alle sine Hjælpetropper, og der er ingen af dem, der slaar det store Slag for Gud og Æren som Hjemmet.

Saa faar Klippen stænge, Storm og Mørke trænge paa — Arbejderen lide Ondt og Arbejdsgiveren Tab — hver staar ved sit Hjem, og fra Hjemmene udgaar en Fylkning, Haand i Haand, som en Redningskjæde, imod Naturmagten — — —

En liden Blomst stod frygtsom og skjær indunder Bjelkevæggen af et gammelt Hus; den var bleg af Farve og uden megen Livskraft, men den talte sødt og indtrængende om Kjærlighed til Hjemmet. Og da den var forglemt af Alle, blev den plukket og lagt imellem disse Blade — dens Navn er

Hjemve.

Det har forud været bemærket, at der mellem Rusland og Finmarken er en Samhandel, som bestaar i Omtuskning af Varer; Terminen for denne Handel er bestemt ved Lov fra 1ste Juli til 15de August, og den kaldes Makketiden. En hel Del russiske Fartøjer —

Lodjer — indfinder sig da paa Fiskehavet og tiltusker sig Raafisk imod Mel og enkelte andre Varer. Bestemmelsen blev fra først af taget for at beskytte Fiskeren imod Handelsmandens Vilkaarlighed, da han ofte nægtede at kjøbe Fisken i raa Tilstand; men da samtidigt hermed Statens Kontrol ved Fisketienden ophørte, og Fiskeren blev sin egen Opsynsmand, havde hverken han eller Staten godt af det. Desuden opskruede Russen sine Fordringer, og blev den, der oftest gik af med Fordelen. Men Fiskeren elsker sin Makketidshandel, — han er her til en Forandring Handelsherre, og uagtet han tilslut bøjer sig for Kjøberens raa Vilkaarlighed, anser han dog Makketidshandelen for den øverste af alle Frihandeler. Man kan efter Ordet fri omtrent hænge hvilket Slæng man vil, saa griber Almuen det med Tro — og selv med Tab.

Det var straks før en saadan Makketid. Flere Lodjer laa for Anker paa Vaagen, færdige til at begynde sin Handel om et Par Dage, og Mandskabet overgav sig med Fornøjelse til Lediggangen.

Størstedelen af Befolkningen var jo opfødt med Synet af de omdrivende Russere, men alligevel blev det en ny Opmuntring, hvergang de store, skjæggede Mænd i sine lange Kjoler kom syngende Arm i Arm som Brødre, og enten flokkede sig sammen paa en af de smaa Pladser eller stillede sig op foran et Butiksvindu — særlig med Billeder eller hvor en Gjente stod bagved. Men hvad de end gjorde, var det dog oftest et Udtryk for Godmodigheden og et barnsligt Sind.

Der er til sine Tider talt meget om Hjertelaget her i Norden, — det kan være saa som saa; men naar man tillægger Russeren det gode Hjertelag, da er det fuld Sandhed. Om det kommer af, at hans Vilje er bunden, det kan være; thi Selvbestemmelsens Ret udvikler ofte Selvgodhed, og den kølner vist Hjertelaget mere end selve Polarluften. Russen er imidlertid Kjøbmand fra Top til Taa, og at han desuagtet kan fremlægge sin naive Hjertelighed i Handel og Vandel uden at skuffe, tyder hen paa, at Godmodigheden ikke alene er et Instinkt men et Grundtræk i hans Karakter. Dette gjælder dog kun for Nordrusseren, altsaa den ublandede Race.

Borte for de større Husklynger og hen imod Fuglenæsset til laa et lavt Træhus paa en Skraaning lige ved Vejen. Det var umalet, var belagt med Stenheller paa Taget, og havde et skrøbeligt Bislag foran Døren; men Vinduskarmene var overstrøget med en frisk blaa Farve, og det gjorde Indtryk af at være tilset med Omhu. Over Indgangen var der malet en Kaffekjedel, og ved Siden af den to Glas med et brunt Indhold, om det var en Indbydelse for Russen til et Glas The, eller for Nordmanden til en Toddi var ikke godt at vide; men gav det Vink til begge Sider, kunde det jo ikke skade.

I dette Hus boede Jane Birk, Kone til Hans Birk, som endnu levede, men som ikke mere regnedes med. Han var en aldrende, værkbruden Sømand, og havde den Lykke at være gift med en femten Aar yngre,

stærk og driftig Hustru, der forsørgede baade ham og en Datter paa seksten Aar.

Folket levede et vakkert Liv med hinanden i det lille Hus, og den Ene lod ikke den Anden noget høre. Hans Birk havde sørget godt for Hustru og Barn, saalænge han kunde; men da han med et Fangstskib havde overvintret paa Spitsbergen, og han efter at Fartøjet var bleven sprængt af Isen med de Tiloversblevne af Mandskabet var gaaet tilsøs uden Kompas — med Sejl paa Vraget, og paa den Maade lykkelig var landet op i Nærheden af Hammerfest, havde han forlist baade Helbred og Gods, og da kom det vel med, at Jane forstod at tage fat; thi fra nu af maatte hun sørge for Alt.

De to Mennesker havde en mærkelig Respekt for hinanden, han for hendes Flid og redelige Sindelag, og hun for hans Klogskab og Veltalenhed; thi Hans Birk var paa sin Vis veltalende. Under sit stillesiddende Liv havde han læst meget, Folk laante ham villigt Bøger og Aviser, og han havde forstaaet at føre det læste over i sine Tanker. Han kunde desuden tale lidt Engelsk og Russisk, og han talte Finsk som en Fin. Det kom Janes Forretning meget tilgode og gav Manden selv en vis Anseelse, — men alligevel hed det „Jane Birks Kaffehus“.

Den Tredje i Familjen var Datteren, en smuk mørkhaaret Pige, der i Væsen og i den spædlemmede Bygning slægtede Faderen paa. Men den sygelige Eftertanke hos ham var Sværmeri hos hende. Hun

var af Moderen bleven holdt borte fra alt strengt Arbejde, og saaledes paa en Maade henvist til Faderen alene, hvis Sømandsbelæring mest egnede sig til at vække Rejselyst og fantastiske Forestillinger om fremmede Lande.

Han havde i sin Ungdom været lidt af en Natursanger, og kunde en Mængde Viser, dem lærte han nu hende; men den underlige, rørende Maade, hvorpaa hun sang dem, havde hun fra sin egen Grund. Hun kunde forvandle en liden sørgelig Vise til den mærkeligste Klagesang, saa Moderen undertiden i Mørkningen, naar hun havde sin korte Hvilestund, brast i Graad og sagde: „Ti stille, Lisa, det er som jeg hørte en liden Fugl, der skulde til at dø."

„Ja!" udbrød da Lisa, som straks var inde i Rollen. „Og saa kalder den paa Moren."

„Gud og Fader, Barn! Det er som Du ikke hørte denne Jord til!" afbrød Moderen, og lod som hun blev vred; men Sagen var, at hun blev ræd, saa hun skyndte sig ud i Kjøkkenet efter Lys, og da hun satte det paa Bordet, forsikkrede hun, at der fik tages fat paa noget Nyttigt — de havde ikke Raad til alt det! — Men hvad hun mente med alt det, var ikke rigtig klart; thi hun vedblev paa sin gamle Maade at lade dem drømme, mens hun arbejdede.

Det var mod Slutten af Dagen, en af de sidste i Juni Maaned. Der hørtes trestemmig Sang nedover Vejen til Kaffehuset, og Jane keg ud af det aabne Vindu for at se, om det var hendes Hus de styrede imod, eller

om de drejede af og gik til Havnen. Det var tre velklædte Russere, en Ung og to Ældre, som hvert Øjeblik stod stille for at omfavne og kysse hinanden, og som tilslut standsede ved Kaffehuset, og endnu en Gang kyssedes under Graad og, som det syntes, hellige Forsikkringer.

„Hvad mon der er ivejen med dem, de Stakler?" sagde Jane.

„At de er fulde," svarte Manden, og gav Tegn til, at hun skulde stænge Døren mellem Skjænkestuen og det Kammers, hvor Lisa holdt til, saalænge der var Gjæster i Huset.

Det blev gjort, og Jane gav sig strax til at stelle med Samovaren, der altid stod blank som en Sol, og parat til at tændes. Det var et gammelt Stykke, de engang havde modtaget for Gjæld af en Russeskipper, og som bar tydelige Mærker af en ublid Behandling; men den var som et Helgenbillede for Russerne, derfor havde Jane altid god Søgning af dem, og især ved Makketiden, da der i Kaffehuset udskjænkedes en god Del mere The end Kaffe.

Paa en Gang lød der et Brag, og to af Russerne styrtede med Døren ind i Stuen; den Tredje var bleven liggende udenfor, thi han havde faaet en løsreven Sten, der laa paa Bislaget, ned i Hovedet og havde tabt Bevidstheden.

Jane gav hurtigt sin Mening tilkjende paa Norsk; men Hans Birk overvejede, hvad han sagde, og derved blev det paa Russisk lidt mere lempet efter Omstæn-

dighederne: „Træværket var gammelt og skranglet — men saa var jo en Dør bestemt til at lukkes op og ikke til at brydes ind.“ Russerne gik ogsaa villigt ind paa det, og Sagen endte med Løfter og gode Ord. Men Kammeraten, som laa der ude bevidstløs og blødende?

Hurtig greb nu Jane fat for med de to Andres Hjælp at faa ham baaret ind i Stuen. Men da Ingen af dem stod ret fast paa Foden, og Hans var en værkbruden Mand, der kun havde Munden til sin Raadighed, blev lille Lisa kaldt til, og hun lod ikke vente paa sig.

Der blev gjort et Par Oplivningsforsøg, men de var uden Virkning, og da Blodet vedblev at strømme ud af Saaret, vovede Jane Birk ikke at give sig ifærd med det alene, og overgav ham til Lisas Omsorg, mens hun løb afsted efter en Læge.

Lisa lagde sig paa Knæ ved det bevidstløse Menneske og tog hans Hoved i sin Arm. Hun skjalv ved Tanken om, at det maaske var en Døende hun holdt, og hun var ligesaa bleg som han.

De to Kammerater var af Skrækken bleven lidt opklarede, og trængte nu paa for at faa ham løftet op; men Hans Birk gav dem et Vink at standse: „Ser I ikke, at hun tager Vare paa ham som en Engel,“ sagde han paa Russisk, og uvilkaarligt veg de tilbage, korsede sig, og blev staaende med bøjede Hoveder som foran et Helgenbillede.

Straks efter kom Jane Birk tilbage med Lægen, og den Saarede kom efterhaanden til Bevidsthed. Han blev da forbunden og bragt til Hvile, og bestemte Forholds-

regler givne; thi uagtet det ingen dødelig Skade var, kunde det dog ved den mindste Uagtsomhed blive farligt.

Kammeraterne, som var de to Ældste i Flokken, afgav straks en nøjagtig Forklaring om den Syge. Hans Navn var Mikaila Tipanow. Faderen var Landhandelsmand og boede ved Bredden af det hvide Hav, og det var ham, som havde udstyret Lodjen, de alle tre var med — Mikaila som Tilsynsmand paa Faderens Vegne, den Ældste af de Andre som Skipper, og den Tredje som Passager.

Efter Lægens Erklæring maatte altsaa den unge Mand forblive, hvor han var, — og da omsider de godmodige Gjæster havde tømt Samovaren, forlod de Huset efter endnu en Gang at have korset og nejet sig foran den Syge og den dødblege Lisa, som sad med foldede Hænder ved Sengen.

Der gik mange Dage hen, før den saarede Mand gav bestemte Tegn til Bedring, og endnu kom de blot glimtvis frem. Lille Lisa var hans trofaste Plejerske, thi Jane Birk og hendes veltalende Mand maatte passe Forretningen. „Hun sidder der som en Engel,“ sagde Hans, og dertil nikkede Jane med Taarer i Øjnene.

Og det var sandt: Lisa vaagede for den syge Mand som en Engel, men med et menneskeligt Hjerte! Hvert af Helbredelsens korte Glimt traf hendes Aasyn, og naar den Syge lukkede Øjnene, tog han hendes Billede med sig — og det forstod hun.

Lægen erklærede ham omsider uden Fare: Lille Lisa havde været en god Assistent, lagde han til — og

det havde hun været. Men det Liv, som nu raskt kom til Kræfter hos Mikaila, tog hele hendes Hjerte til Fange, eller rettere: han levede sig ind i hende, og hun i ham — det blev Liv for Liv.

Endelig kunde Mikaila forlade Huset og rejse lil sin Lodje; men der hengik ikke mer end to Dage, før han kom igjen, og da han jo nu af Jane Birk betragtedes som husvant, fik han være sammen med dem paa almindelig Maade. Han rejste saa tilbage igjen, men Besøget gjentog sig med kortere og kortere Mellemrum, til han omsider var mere der end paa sit Fartøj.

Da var endelig Makketiden slut og Lodjen sejlfærdig; men Mikaila fandt snart paa Et, snart paa et Andet, hvorved Afrejsen forhaledes. Skipperen raste og Matroserne drak, det rørte ham ikke, naar han blot havde Lisa i Nærheden, var alt Andet som en Sky, der trak forbi.

Omsider rejste Skipperen afsted med Lodjen.

Da det spurgtes, sagde Hans Birk til sin Hustru. „Det gaar ikke bra med den Russeren og Lisa, — hvad skal det bli?“

Det var som Mikaila havde hørt Spørgsmaalet og nu skyndte sig hid at besvare det; thi han kom idetsamme raskt hen imod Huset. Udenfor Døren blev han staaende, og det var som han betænkte sig; men det var snart forbi, og han skred besluttet ind over Tærskelen. Her blev han dog staaende igjen og stirre hen mod den Dør, hvor han vidste Lisa var indenfor. Baade Hans Birk og Jane taug stille, kun tørrede hun sine

Øjne med Baghaanden; thi Begge forstod, at nu skete der noget Afgjørende, og tillige Noget, de ikke kunde forhindre.

Saa kom endelig Lisa ud fra sit Kammers, og hun blev saa betagen ved at se dem alle Tre, at hun skjælvede, og maatte holde sig fast for ikke at segne; men idetsamme kastede Mikaila sig ned foran hende, trykkede Panden mod hendes Klædning og hulkede højt. Da tog hun om hans Hoved paa samme Maade, som dengang han var syg, og smilede til ham . . .

„Der er ikke Noget at gjøre ved den Ting, Mor," hviskede Hans Birk. „De vil ha' hinanden."

Da rejste Mikaila sig op og tren med Værdighed frem for dem. Han bøjede sig dybt for Faderen, dernæst for Modcren og bad om deres Datter til Hustru.

Lisa havde ogsaa rejst sig og stod med foldede Hænder og saa fra den Ene til den Anden.

„Hjælp mig lidt tilrette, Mor," sagde Hans Birk. Og da han ved hendes Hjælp havde faaet Krykkerne fat, kom han sig ud paa Gulvet, og gav nu med en vis Selvfølelse sin Datter til Russeren. „Jeg gi'r Dem mit kjære Barn," sagde han paa sit Russisk. „Men Vorherre gi'r Dem en Engel." Han oversatte straks sin Tale for Konen, og hun nikkede til Bekræftelse.

Der hengik en Tid, inden de fornødne Beviser kom tilstede, og de nærmeste Hindringer for Ægteskabet fjernedes. For Mikaila var i Stunden det eneste Fornødne, at han fik Lov til at tage Lisa med til sit Hjem, og dertil opbød han Alt.

Endelig kom Bryllupsdagen. Det enestaaende Tilfælde, at en liden norsk Pige skulde vies til en Russer, havde fyldt Kirken og alle tilgaaende Veje med Skuelystne. Det faldt paa en Maade i Hans Birks Smag; thi han likte sig med at gjøre lidt Opsigt, hans Hustru derimod følte sig dybt ydmyget ved at se sit kjære Barn saa bekigget af alle Mennesker.

Men den Dag fik jo ogsaa Ende, — og gav den nogen Smerte, fulgte der straks bag·efter en anden, som gav endnu mere — det var Afrejsens. Der laa et større Russeskib sejlfærdigt paa Vaagen, som bare ventede paa gunstig Vind for at afgaa til det hvide Hav. Et Par Dage hengik da med at vente paa det, og de blev delt imellem Sorg og Glæde; men omsider luftede Vestenvinden op, og Skibet lettede Anker.

De stakkels Forældre stod grædende paa Stranden og kunde ikke udholde Synet — dog var det festligt nok! Skibets store Sejl blev hejset, og det blaa Flag viftede muntert i Dagglansen. Støttet til sin svære Mand stod lille Lisa paa Dækket, det var et smukt Par, og uagtet de græd Beggeto, saa de lykkelige ud. Endelig strøg Fartøjet om det sidste Næs. Da tog Mikaila sin Hustru og løftede hende højt ivejret paa sine Arme, at Forældrene enduu en Gang kunde se hende. — saa lukkede Fjeldet, og de ensomme Gamle gik til sit Hjem. Her var Alt, hvad de saa, bare en Mindelse om hende, som var borte. „Der er ikke Noget ved det at gjøre, Mor," sagde Hans Birk. Og det blev ikke alene sagt til Jane, men til ham selv; thi den værkbrudne Mand savnede

sin lille Kammerat fuldt saa meget som Moderen sin Datter. Det var imidlertid en Sandhed; der var ikke Noget ved det at gjøre. Jane svarede ogsaa med et Nik, at hun var enig med ham; men desuagtet gjorde de Hver for sig i Taushed alt, hvad Længsel, Savn og Sorg kan gjøre.

Paa samme Tid bar det fremad med de Unge. Den ene Pynt efter den anden forsvandt af det elskede Fødeland, og mægtigt bredte Østhavet sin bølgende Slette. Andre Sejlere dukkede op i Synskredsen, lyse Skyer gled hen over Himlen, og Lisa følte Hjertet løfte sig og vokse ved de store Syner. Vemodig tænkte hun tilbage — der var nok en og anden sollys Plads i det gamle Hus, som hun sendte et Suk; men ellers aandede hun op, som om hun mindedes et trangt Aflukke, hvor hun aldrig ret havde faaet puste ud.

Altid laa hans Arm støttende og kjærtegnende om hendes Liv — altid spurgte hans store, troskyldige Øjne, om hun holdt af ham? Der var ikke noget Spørgsmaal hun lettere kunde besvare, thi det kunde gjøres uden Ord. Det var et underligt Sprog de talte med hinanden! Den Ene brød paa Russisk, den Anden paa Norsk, og med en Latter sendtes Fejlene baade frem og tilbage.

Saadan gik det i flere Dage — Russen sejler sikkert men langsomt, det er som det store, tunge Skib har svært ved at komme afsted. Bølgerne hoppede om Skibets brede Sider som i en Lek, Maagerne kom strygende fra Land, gjorde sin Vending over Masten og forsvandt igjen. Af og til syntes det, som et Skibsvrag

stak Kjølen ivejret mellem de spillende Bølger, men da satte pludselig en Skumstraale tilvejrs, og Vraget viste sig at være en Hval, som slikkede Solskin.

Endelig den fjerde Dag forsvandt mod Kvelden de sidste Mærker af Hjemlandet. Med dem forsvandt ogsaa det gode Vejr, og Himlen drev fuld af tunge Skyer. Fra nu af var den straalende Udsigt lukket, Uvejrets snigende Forbud, de vandtunge Taager, lagde sig over Havet, og den friske Luftning sank hen i en lurende Stilhed.

Da for et pludseligt Vindstød hen over Skibet og rev de slapt nedhængende Sejl ud fra Masten. Det peb og klapprede i Tougværket, Matroserne løb frem og tilbage paa Dækket efter Skipperens tordnende Befalinger, og Alting varslede Skræk og Fare.

Det varede heller ikke mange Minutter, før en Nordveststorm jog vilde Hyl gjennem Luften og piskede Havet til Skum. Det tunge Fartøj stupede fremover mellem de vældige Søer, det var som fra Afgrund til Afgrund.

Lisa laa i sin Køje i Kahytten, og holdt uvilkaarligt Øjnene fæstede paa en tynd Vokskjerte, som brændte henne i et Hjørne, hvor der hang et gammelt Helgenbillede. Dette var St. Nicolaus, de Søfarendes Helgen. Hun følte ingen Skræk for Faren; hun havde paa en Maade oplevet saamange Farer og Ulykker paa Søen gjennem Faderens Beretninger, at dette kun spændte hendes Sjæl, men ængstede den ikke. Hun

havde det ogsaa fra ham, at tænke: Gud gjorde det nok paa det Bedste!

Da kom et Menneske hovedkuls ned af Trappen og ind i Kahytten — det var Mikaila. Hans Klæder var gjennemblødte, hans Haar stod vildt om Panden, og hans hele Ansigt var fordrejet af Skræk. Han saa ikke til den Side, hun laa, men kastede sig næsegrus ned for Helgenbilledet. Lidt efter rejste han sig igjen og hengav sig nu til den sædvanlige Korsen og Bukken, som atter endte med, at han kastede sig ned med Panden mod Gulvet.

Lisa holdt ikke ud at se paa de løjerlige Fagter, og hun magtede ligesaalidt at vende Synet bort. Hun vilde tale til ham, men hendes Tunge var lammet; da han omsider var færdig med sin Andagtsøvelse, nærmede han sig til Køjen, hvori hun laa, men hun lod som hun sov, og han skyndte sig igjen op paa Dækket.

Hvad var det dog for en Kval hun led i denne Stund! Vidste hun da ikke, at Mikaila var Russer — at han havde en anden Religion end hun, og at saadan brugte de at korse sig? Jo, hun vidste det, men det var alligevel ikke forekommet hende saadan før. Var det derfor, at naar hun traf det Russiske i Hjemmet, blev det kun som noget Forbigaaende, thi det Hjemlige havde Overmagten? Og havde det her vakt saadan Uhygge i hendes Sjæl, fordi hun var alene med det Fremmede? Da gik hun jo nu et helt Liv imøde med bare det Fremmede. — Hvordan skulde hun kunne forene sig med sin Mand i Bønnen, saasom hun

havde set Forældrene gjøre det? Og skulde de bede hver for sig, da var det jo, som de havde hver sin Gud. Det var en skrækkelig Tanke.

Henimod Dagningen standsede Uvejret, og Lisa faldt i en tryg Søvn. Da hun langt ud paa Formiddagen vaagnede, sad Mikaila ved hendes Leje, og hans store, troskyldige Øjne saa paa hende med den samme tilbedende Kjærlighed som før.

Da smilede hun til ham, og Tungen løstes; der var jo ikke en Skygge tilbage af det fejge, forvildede Drag, som om Natten havde vansiret hans Ansigt! Havde det blot været en ond Drøm? Men hvad det nu var, hun taug med det. Faderen vilde hun have krævet til Regnskab — sin Mand? Nej, hun var undselig for det; det var jo, som hun mente, at hun var klogere og stærkere end han.

Saa gik Dagen hen i stille Lykke. Men da Aftenen kom, sank det nye Mod ligesom Solen ned i Taager: Det nye Mod er jo desværre ikke saa stærk som det gamle; thi det har havt sin Kamp med Forsagtheden og kan ikke forvinde det.

Hun følte en underlig Skræk for at komme ned igjen i den kvalme Kahyt med sin osende Vokskjerte og sine Helgenbilleder — det var, som hun blev mørkræd ved at tænke paa det. Da fik hun Mikaila til at blive oppe hos sig, og godt indsvøbt sad de nu tæt ind til hinanden og stirrede frem i det endeløse Rum, der mere og mere fyldtes af Nattens Billede.

Søen var endnu i stærk Bevægelse, og det tunge

Fartøj stønnede og knagede under Bølgernes Paadrev; men Himlen klarede sig fra sine Skyer, og Fuldmaanen sejlede hen i den mørkblaa Æther som paa et straalende Hav. Mikaila var sovet ind ved hendes Side, Mandskabet laa omkring paa Dækket og sov, kun Styringsmanden stod ved Roret og nynnede sin tungsindige Sang — hun var alene med Natten, den store, tause Nat!

Langt borte laa en Række af sorte Skygger, det var ikke Norge, det forstod hun — det maatte da være Mikailas store Hjemland. Hvordan saa det ud? Hun havde altid hørt, at naar det vilde, kunde det opsluge hendes stakkers Finmarken, uden at Nogen turde sige saameget som: Stop! Det havde dog aldrig bekymret hende; men i denne Stund, da hun var paa Vej til det, fik hun en egen Skræk ved Tanken om, at hun nu gav sig det mægtige Land ivold. Vilde det ogsaa opsluge hende? Der var saavist ikke En, som kunde sige: Stop!

Hvad det var for en mærkelig Følelse, som nu lidt efter lidt fyldte hende! Hun havde ikke før tænkt over, at hun havde et Fædreland. Hun var født i Norge, og hun holdt af sit Hjem, det var saa lige til; men sit Fædreland! Det fremfor alle andre Verdens Lande! Og saameget mere, som det kun var lidet, og kunde ikke sætte Magt imod Vold — det fik hun først Syn paa i denne store Nat med det Vildfremmede til alle Sider.

Men just ifra samme Grund skjød nu en mindre

Spire op — det var Hjemve. Fin og stærk, som en vild Ranke omsnoede den hendes Barnehjerte, og dens hvide Klokker blev de eneste Blomster, hendes Jordliv satte.

Da Rejsens Maal endelig var naaet, og hun gik med sin Husbond ind i hans Hjem, traadte hans gamle Fader højtideligt frem for at modtage Sønnen. Det var en krumbøjet Olding med strenge Miner; et hvidt Skjæg hang ham langt ned over Brystet, og han støttede sig med rystende Haand til en Stav. Han tiltalte Sønnen med hans fulde Navn og velsignede hans Hjemkomst, derefter omfavnede og kyssede de hinanden.

Da først tog Mikaila sin blege Hustrus Haand og førte hende frem til Faderen; men den Gamle bøjede kun sit Hoved til Hilsen, hendes udrakte Haand rørte han ikke, ligesom han heller ikke sad tilbords med dem, da Velkomstmaaltidet blev nydt, men spiste ved et Bord for sig selv.

Den Gamle var nemlig Starovær — Rettroende — medens Sønnen hørte til de almindelige Kirketroende. Disse anses af Staroværen for verdslige, medens han selv er hellig — den egentlige Søn af det hellige, russiske Rige. Han hævder da sin Forrang selv overfor Børnene, og lægger ikke nogen egentlig Hindring ivejen for at de styre en mere verdslig Kurs; men selv følger han ufravigelig sin egen Bane.

Om dette var der ikke bleven talt mellem Lisa og hendes Mand — det var af ham taget som en Selv-

følge. Han var i det hele ogsaa frigjort fra de gamle Skikke, uagtet han i Troen var den Samme. Det var blot Skrækken, som i hin Nat paa Skibet havde jaget ham tilbage til det Gamle.

Ogsaa dette uhyggelige Indtryk beholdt Lisa for sig selv; men da hun fra ganske Lille var vant med at sige Alt til Forældrene, og at tale om, hvad hun troede og tænkte, med Faderen, saa gik nu alle hendes Tanker og Sorger til Barndomshjemmet og søgte sin Lindring der.

Mikailas Fader var, som før nævnt, en Slags Landhandelsmand, og boede paa den vestlige Bred af Hvidehavet, som kaldes Karelstranden. Sønnen havde rigtignok overtaget Handelen, men den Gamle var en strid Karakter, og megen Handlefrihed fik den Unge ikke. Han havde med stor Uvilje givet sit Ja til, at Sønnen førte et andet Lands og en anden Tros Barn ind i hans Hus; men videre havde han ikke lovet, og medens han med Barskhed holdt den godmodige Søn i Tøjle, lod han Lisa skjøtte sig selv og gjorde hende hverken Ondt eller Godt.

Der var en gammel Kvinde, en Slægtning af ham, som styrede Huset, følgelig blev der ikke stillet noget Krav til den unge Kone, hun kunde gjøre og lade ganske som hun vilde. I Førstningen savnede hun heller ikke noget Foretagende, Mikaila og hans Tilbedelse var hende nok; hun havde jo før ogsaa tilbragt en stor Del af sin Tid uden egentligt Arbejde. Men da Vinteren kom, og hun sad der fra Morgen til Aften i de jevnt-

varme, kvalmende Rum, da hun ikke saa Andet end de gamle Mennesker, som uafladelig korsede sig og bukkede for sine Helgenbilleder — lagde sig til Hvile over den varme Ovn, og kun stod op for at korse sig igjen og mumle sine Bønner, hensank hun efterhaanden i en sløv Ligegyldighed.

Paa den Maade gik Vinteren og den urolige Vaar. Da Sommeren endelig kom, rejste Mikaila paa Indkjøb til de forskjellige Fiskepladser og var sjeldent hjemme; men da var der Kornmarker, Græsvold og Skove i Nærheden, og Lisa vaagnede op af sin sløve Ro i Naturen. Dog derved vaagnede hun ogsaa op til Smerten! Det Fremmedliv, som havde rørt sig omkring hende i jevn Ensformighed, havde lammet hendes Aand og selv hendes Hjerte — hun kunde hverken længes eller sørge. Mikailas Kjærlighed var ogsaa bleven den samme, men tale med ham kunde hun ikke — de havde Ingenting at sige hinanden.

I Naturens levende Omgang fik hun da Liv og Rørelse paany. Der fik hun Tankerne op igjen, der fik hun Erindringen fat, og der drømte hun om sit Hjem — det lille Kammers, hvor hun stod paa Glyt bag Døren for at se, hvilke Gjæster der traadte ind, og hvor hun fornøjet bagefter talte de fortjente Penge med Moderen. Hvor hun siden satte sig stille hen til Faderen for at hviske med ham, og hvor der ikke var Ende paa alt det, hun havde at betro ham.

En Tid blev dette Drømmeliv hendes Trøst — hendes sorgfulde Glæde! Men Sommeren var kort, og

da Høsten kom med sine ildevarslende Regnskyl, og Skoven fyldtes af Uhygge, da syntes Lisa, at hun havde mistet sit Hjem for anden Gang, og da vokste der et tærende Savn frem af Sorgen.

Den Vinter sad hun som en Hjemløs i Mikailas Fædrenehus. Han saa nok, at hun var syg, skjønt hun nægtede det, og han viste hende al Godhed og Kjærlighed; men den Glæde, han engang havde følt ved at se hendes spæde Skikkelse, forandrede sig efterhaanden til Skræk, thi nu blev hun mindre for hver Dag, som kom.

Hvad skulde han gjøre! Men hun trøstede ham, og han slog sig til Ro. Den strenge Starovær var i sin Hellighed ganske ligegyldig for hende, og den gamle Husholderske, delt imellem sine Helgener og sine Piroger — Postejer — kjendte sig, som Rettroende, mere i Slægt med sin Kat end med den fremmede Kvinde.

Af og til græd Mikaila over hende, og bar hende omkring i Stuen paa sine Arme, men det var uden Virkning, — Hjemveens tærende Kræft sad i hendes Hjerte, og Livet var hende imod.

Under dette sad Jane Birk i Kaffehuset med sin syge Mand; thi Hans var falden svært af i det Sidste, og den Ledeværk, han før havde snakket sig fra, da lille Lisa var hos ham, betog ham nu i Savnet med en ustandselig Ve. Men han taug med det. Det var hans Natur at skryde, men en alvorsfuld Sorg bar han hos sig selv. — Og Jane stræbte med sit Virke. Huset

maatte jo ikke forfalde, fordi hun var bedrøvet og længselsfuld! Gjæsterne kom og gik som før, — Fortjenesten taltes efter, og lagdes hen i smaa Fordelinger — hver til sit Brug; men der var ingen Glæde, som bar det op, thi under Alt, hvad de sagde og gjorde, laa et tungt Sind.

„Det er ikke bra med den Sørgen og Sukken, Mor,“ sagde Hans Birk — han lod altid, som han var den Stærke. „En Søster til min Mor tæredes ogsaa hen og døde, fordi hun havde en Søn i engelsk Prison, der længtede efter hende. En faar ikke lægge saa megen Elsk paa de Fraværende.“

Jane stod stille midt paa Gulvet, og Fejekosten sank hende ud af Haanden. „Du vil da vel ikke sige det, at lille Lisa sørger — der borte?“

„Lisa fik sin Vilje, Mor. Der er ingenting ved det at gjøre. Græder hun, saa græder hun over sig selv.“

„Aaja, hun længter nok, Stakkar!“

„Da er det for hun mins det, som bedre var,“ svarede Hans med Stolthed.

„End om hun døde!“ skreg Jane højtgrædende.

„Saa lever Vorherre,“ sagde Hans Birk og foldede Hænderne. Men idetsamme keg han ud af Vinduet. „Der kommer Nogen, som ser ud til at trænge en Næsevarmer, Mor.“

Jane tørrede sig hen over Øjnene, greb Fejekosten og gav den indtrædende Gjæst et Goddag, som Ingenting var.

Endelig skred den lysende Maj hen over Nordens forfrosne Lande. Isen knagede og bragede, og den friske bølgende Vaarstrøm sprængte sig op mellem Revnerne — der var ingen Raad! Den gamle Vinter maatte vige!

Da rejste Lisas Hjerte sig endnu en Gang, og det var i Stolthed over sit lille Fædreland. Derfra kom jo Vestenvinden med de linde Strømme, som løste det store Land ud af Isfængslet; derhen higede den fattige Arbejder, thi der fik han en større Løn; der var det store Tuskemarked for Handelsmanden, — kort: al Livets Rejsning pegte imod Norge, som mod det forjettede Land.

Endelig blev Hvidehavet fri af sit dødelige Stænge, og de løste Bølger flommede op over Stranden med herjende Ungdomskraft. Der var Ingenting, som stod for dem. Vaarens stærke Vind trængte ind i de mugne Kroge, hvor den rev alt det Gamle og Forbrugte ud af sine Fuger, som Sne og Is saalænge havde støttet — Aa den kaade, forviltrede, Alting foryngende Vestenvind!

Men der var et Sted, hvor dens oplivende Kraft Intet kunde udrette; thi der husede Døden, og Døden er jo den evigt Gamle! — Det var i lille Lisas hentærede Hjerte. Alt hvad den i Kaadhed eller Vrede udraabte; Alt, hvad den hviskede ømt og kjærtegnende, tyktes hende sagt til Ros for det elskede Fædreland — det evig tabte Hjemland!

Da hændte det, at et Fartøj, som var bestemt til

at indtage Last i Archangelsk, havde anløbet den Kystby, som Mikailas Fader boede i Nærheden af. Anledningen til at faa en Del Varer sendt did blev da straks greben, og Mikaila hurtig bestemt til at følge med. Men da han paa sin troskyldige Maade sagde det til Lisa, fik hun for første Gang i to Aar en Skræk ved at se ham drage bort, og som om hun havde bedt for Livet, løftede hun sine Hænder mod ham og bad om Lov til at følge ham. Der var ikke lang Tid til Overvejelse, og da han i Stunden ikke vidste bedre, gav han sit Ja.

Det blev en Rejse paa fire Døgn, og der var daarligt indrettet for en kvindelig Passager, men hun holdt godt ud; det var, som hun ikke mer berørtes af nogen legemlig Uhygge.

Ved Ankomsten til Archangelsk modtog hun tilligemed sin Mand en Indbydelse til at bo hos den Kjøbmand, som skulde have Varerne. Det var af de mere verdslige Russere, og uagtet Alt gik til paa Russisk, laa dog ligesom et højere Tag og en lysere Farve over Huslivet.

Om Aftenen var der indbudt Gjæster til de Fremmede. Der samlede sig lidt efter lidt en kostbar klædt Damekreds i de store Rum, og lille Lisa trak sig frygtsom tilbage fra dem. Hun havde ikke før været i hvad der kaldtes et Selskab, og hun fik en trykkende Følelse af sin Ringhed.

Aa! hvor hun i denne Stund havde siddet lunt og trygt i det gamle Kaffehus! Havde hun endda kunnet

græde, men der var i den senere Tid kommen noget Brændende i hendes Sorg, som havde udtørket hende. Saa lukkede hun Øjnene; thi ogsaa Synet brændte.

Men pludselig aabnede hun dem igjen; hun havde hørt et Anslag af Toner. Nede i Enden af Salen stod et Klaver, og foran det, samtalende med hendes Mand, stod en ung, lys Kvinde, klædt i Hvidt med røde Roser i sit Haar. Det syntes paa dem, som de talte om hende; af og til saa Mikaila med sine gode Øjne derhen, hvor hun sad, og den fremmede Dame smilede til ham. Hvem var hun? Der var noget Kjendt ved hende, Noget, som drog Lisas Hjerte til sig.

Nu satte hun sig ved Instrumentet, gjorde et Par raske Løb over Tangenterne, vendte sig og smilede hen til Lisa — og anslog med Begejstring den norske Fædrelandssang.

Lisa rejste sig, og stod et Øjeblik dødbleg og skjælvende, da sank hun tilbage med lukkede Øjne.

„Mens Nordhavet bruser ved fjeldbygt Strand
og stolte Erindringer vækker . . .“

istemte nu den Spillende med klangfuld Røst, og lod Musikken følge med i stærke, fulde Akkorder.

Hvor den Sang malede Norges Kyst! Solen kom op over Fjeldet, Smaabaade satte Sejl til, og skar hen gjennem Bølgerne, Storskibene hejsede Flaget med „Hjertebladet det mørkeblaa!“ og hilsede hver Enkelt fra det hele Folk. — — Indunder Fjeldet laa et lidet Hus, det fik paa en Gang Lys i alle Ruder — — der ventedes Nogen, thi Døren blev aabnet paa Glyt! En

gammel Mand begyndte at synge sammen med en liden Pige, som sad ved Siden af ham:

„O Flag for Norrig, stand evig saa,
mist aldrig dit Hjerteblads høje Blaa!“

Den gamle Sang var sunget, den havde lydt som en Folkehymne og Flere af Gjæsterne havde rejst sig op for at høre den staaende, thi Indtrykket var gribende. Det var ikke Ordene, dem forstod de ikke; men de vidste, at det var en Sang om det gamle Norge, som de Fleste stod i et broderligt Driftsforhold til, og de bøjede sig i Ærbødighed.

Da skred Mikaila med en vis Højtidelighed hen til den norske Hustru, som han havde en stolt Følelse af i denne Stund var bleven hædret; og han bøjede sig kjærligt ned til hende. Men han udstødte i det samme et Skrig og faldt ned for hendes Fødder.

Lille Lisa var død.

En Maanedstid efter laa han hulkende med Panden mod Terskelen til Lisas Kammer i det gamle Kaffehus ved Hammerfest.

„Der er Ingenting at gjøre ved det, Mor,“ sagde Hans Birk til sin grædende Hustru. „Vi kan makke om Mel og Fisk med Russen, men vi kan ikke makke om Mennesker. Hver har Hjertet paa sin Maade — lille Lisa, hun havde nu et rigtig norskt Hjerte, hun.“

Saa gaar Farten sydvestlig mellem Sørøens og Sejlands vilde Klipper, og Hvaløen synker tilbage med sin energiske lille By i Fjernets Skygger. Luften fyldes nu efterhaanden med mørke Pletter, der kaste Skygge paa Søen, smaa hidsige Vindstød drive paa, og enkelte korte Brum varsle en Storm fra Nordvest. Dermed er og hele Naturens Aasyn formørket. Der jager et Kuldegys igjennem alt, og en Magt, som Intet kan modstaa, forstener hvert Drag. Da har man paa en Gang for sig i et samlet Syn alle de strenge Vilkaar, Finmarkens Natur har at byde paa.

Det Eneste man kan sige med al Sandhed er, at her findes ingen Overtalelse; Naturen giver sin Indbydelse med barske Miner, men den holder meget mere, end den lover. Fornemlig ejer den hin Stormagt, som saa ofte følger det Strenge, at den kan vinde Hjerter og holde dem fast i urokkelig Hengivenhed.

Det Næste er Stevnet i Øksfjord mellem sydgaaende og nordgaaende Postskibe, medens et Tredje støder til for at føre Posten videre ind i Fjordene.

Øksfjorden skjærer sydlig to Mile ind i Fastlandet; men det er saa temmelig i Begyndelsen, at Mødet finder Sted. Mod Nordvest har Fjorden en pragtfuld Indramning af spaltede Klipper, gjennemfuret af Jøkler og Snefanner, som aldrig gaar op. Og naar en Storm driver Bølgerne op omkring dem, og paa samme Tid Storskibene, de to uforfærdede Ærendsvende fra Syd og Nord, roligt kommer anstigende — det ene fra Dysten med det fraadende Østhav, det andet paa Vejen til det — da er der

noget menneskeligt stolt i Billedet, som hævder Aandens Magt overfor det Brutale i Naturen.

Belysningen skifter nu fra Sort til Hvidt, og Naturens Aasyn skjælver af Raseri. Den vil kue alt Levende fra sig — den vil aldrig i Evighed gaa ind paa en Forsoning med Mennesket, — en slig Myre, som ikke vil ophøre med sine Angreb, og som uagtet Fjeldet og Havet, de Søskende to! øder Liv efter Liv, dog vedbliver at fostre Livsægget, og lægge ind Kimen til den evige Kamplyst i Sjælene.

Ikke længe efter Ankomsten vender Nordskibet sin Stavn mod Havet. Det klapprer i Tougværket og Maskinen stønner; thi det mægtige Vindfang slaar lige mod, og Stavnen løfter sig som til et Sprang, — men den duver idetsamme og kløver Søerne med en Magt, saa hele Bygningen dirrer. En Stund senere styrer Sydskibet imod samme Udgang. Over Øksfjordsklubben, flammer en hvid Lysning gjennem Skyen; det ser ud som et ondskabsfuldt Grin over hvide Tænder, men et Solblink følger straks efter, og det blir til et Smil. — Længere holdt altsaa Naturens evige Vrede sig ikke!

Skyriften aabner sig nu mer og mer for Solen, og Søerne kaster Guldstænk paa hinanden. Et Menneske kan se sig glad paa to slige Fartøjer, der hver med sin alvorlige Tanke forfølger sin Vej, lige uberørt af Naturens Vrede eller Mildhed. Hvorfor staar ikke et mægtigt Folk bagved slige to Kulturbud? De synes jo næsten at give sig Mine deraf. Men man skal forstaa dem ret: de gaar ikke for et stort Folk, men for en stor

Sag, og det beviser større Udholdenhed i Civilisationens Tjeneste end mangfoldige af de store Nationers monumentale Værker.

Foruden dette udretter de og Ærender af en mere ejendommelig Art, idet de befordrer mellem Aar og Dag, og i stigende Mon, Omsætningen af den Livskilde, som Nordlandenes herlige Luft og Natur i aldrig tømte Skaaler kan række de store Folks blaserte og blodfattige Børn. — Lad dem kun gaa frem med løftet Pande!

Der er en Ting til, som man kan se sig glad paa i Øksfjord — det er Handelsstedet: et stort, smukt Vaaningshus i Nutidsstil, præget af Sans for Luft og Lys. Det har den mørke jøkkelfurede Fjeldkarm til Gjenbo, og til Naboer rundt omkring blot Klipper og Hav; men det klæder Naturen godt, og hvor vildt den end regjerer, staar den smukke Bolig og ser til med et Smil; thi den har baade Lunhed og Skjønhed at sætte imod.

Men Tiden er omme. Solen staar i fuld Glans over Fjeldet, og den halvgale Storm har raset sig træt. Fjordamperen belaver sig paa at løbe sine Bygdeærender, og vender kjækt sin Stavn imod Udgangen; det er ikke med Storfrændernes stolte Rejsning, men den løber kvikt, den naar frem til Tid og Sted, og den er højst velkommen, hvor den kommer.

Fra Øksfjord bøjer man ind i Stjernøsund, der løber fra Vest mod Øst mellem Stjernøen og Fastlandet. Tilbage i Synskredsen har man i en Taage Sildens enestaaende, spaltede Klippe, hvis brat nedgaaende Fod

i Havet har truet saamange Skibbrudne fra sig, og kun uvillig givet Fæste for en redningssøgende Haand. Stjernøsundets Bredder ere døde og ubeboede, og først naar man træder ud i den brede Altenfjord, der fra sin egentlige Begyndelse løber over to Mil sydvestlig ind i Fastlandet og ruller som en Flod mellem sine Bredder, fornemmer man Noget af den Frihedslyst, som Havet saa gavmild skjænker.

Naar man fra Midten af Fjorden ser tilbage, synes det, som det var den, der gjennem de tre mægtige Sund, *Stjernøsund, Rognsund* og *Vargsund* havde banet sig et Udløb til Havet; men det er rigtignok Havet selv, som i sin utæmmelige Vildhed har sprængt sig Veje gjennem Klipperne og dannet Fjorden. Denne har da igjen ved Overmaalet sprængt sine Bredder: større og mindre Fjordløb, Vike, blomstrende Næs og Odder giver dem uafladeligt skiftende Former.

Man har allerede midtfjords havt Fornemmelse af en begyndende Velstand i Naturen, og det er første Gang i Finmarken. Dybt inde mod Syd, hvor Altenlandet hæver sig med blaanende Højder, drømmer Sommerdagen paa lyse Skyer, og Fjorden ligger udglattet i et sittrende Gjenskin af Solen. Mod Nord staar de mørke Klipper og overvejer endnu Følgerne af Stormnatten; men paa Altenlandet, som nok ogsaa har havt sine Fornemmelser af den, er ved den første Solstraale alting forglemt.

Saa gaar det raskt fremad mod Syden, ind til den

vinkende Strand, hvor Sommeren holder Hof paa Finmarkens frugtbareste Grund!

Snart har man imod Vest en smilende Bugt, der runder sig i Halvkreds ind til græsklædte Bredder. En Kirke med flere Bygninger tegner sig smukt paa den frodige Baggrund; Birken staar i muntre Klynger, og fylker sig tættere op efter Fjeldet, smaa Elve risle ned imellem — det Hele er en Aabenbarelse af Skjønhed og Fred. Dette er Talvig. Forhen samlet i et Præstegjæld med Alten, nu et Sogn for sig; men da de skiltes, tog Alten Traditionerne med sig og forholdt sig til Delingen, som Hovedstaden til en Provindsby. Forventningen skyder da paa en Maade forbi det skjønne Sted og spejder videre efter Hovedlandet.

Det varer heller ikke længe, før det hæver sig i faste Former. Et enligt Fjeld skyder paa Langs ud i Fjorden og ender brat; det er det høje, nøgne Kongshavnsfjeld, som deler Altenfjord i to stærke Arme, hvoraf den ene, Rafsbotten, strækker sig mod Øst forbi Altnæsset ind til Storelvens Udløb, og den anden gaar sydvestlig forbi Handelsstedet Bossekop og fortsætter under Navn af Kaafjord videre ind mellem de stejle Fjelde, der lukker sig om Altens bekjendte Kobberværk.

Endelig har man en smuk, lysmalet Kirke for sig. Den ligger højt og frit paa et knudet Forland, som springer frem mellem de øst- og vestgaaende Strømme. En Del større og mindre Vaaningshuse ligger spredt udover et Par indgittrede Havestykker, og, hvor Knuderne har givet Plads, hist og her en opdyrket Jevning eller

Græsvold. Forresten gaar der et ugjestmildt Drag imod den Kommende — det er Førstemødet med Finmarkens Italien.

Det er altid misligt at fremhæve et Fortrin ved en Sammenligning med noget Større, som aldrig kan naaes. For Finmarkens Vedkommende er det bedst, at Landet kan være sig selv bekjendt, og det kan det ganske godt. Fra vor Verdensdels sidste Landkjende mod Nord og i Norges hele Bredde har Finmarken en Udstrækning af 872 Kvadratmile. Udpisket af Havet og de rasende Storme har det selvfølgelig paa lange Strækninger kun et frastødende Aasyn at byde Verden, det kan da med Rette være stolt af sig selv ved at fremvise et Skjønhedsbillede som Altendalen, saameget mere som det paa alle Sider er indrammet af de ubøjelige Naturmagter.

Altsaa Sydfinmarken!

Man tør dog ikke forglemme, at man er lige under den 70de Breddegrad, og man har egentlig ikke Lov til at give knubbede Ord, fordi man lander ved en nøgen Bergkulle. En blomstrende Dal, som aabnede sig lige imod Stormens Paadrev, vilde snart føle Marven gjennemisnet fra Rod til Top, selv om en og anden Plante kjækt holdt ud ved Hjælp af sin haarde Fostring. Det knudede Forland er følgelig som et Pandser, der værger Livet.

Naar man da har overskredet det Stykke Nordfinmarken, som dækker Sydens bløde Drag, udbreder Altdalen et Billede af stor Skjønhed. Eng og Agerland med sine Smaahuse ligger lunt imellem dejlige Skov-

stykker. Furuen strækker sig rank og storvoksen ved Siden af en mangeartet Løvskov. Birken, der jo føler sig saa vel i fremmed Selskab, danner den ene Fylking efter den anden, hvor dens prægtige Kroner dækker over en Skovgrund af det fineste Græs. Foruden det er her en Blomsterfylde af Finmarksvioler og Rosmarin, i hvis berusende Duft en hel Hærskare af Insekter og Bier føre et vildt Slaraffenleben.

Saa har Finmarken, for ligesom at levere en Kraftprøve, her under sit ejendommeligste Mærke udformet en Vugge for Skjønhedstanker og magelige Drømme — og saadan bør det sig jo Syden at være!

Man skulde dog snart nyde og glemme det Hele, hvis ikke Naturen tillige havde paaskrevet det en af sine strenge Tanker; men den vil bestandig huske os paa, hvad vi har nydt. Det er den prægtige Elv, som i mangfoldige Slyngninger gjennemskjærer Dalen. Den udspringer paa Højfjeldet ved Kautokejno, og bryder sig sin Bane med farlige Stryg mellem stejle Bredder, indtil den her naar Jevningen, hvor den i stolt og rolig Fremgang forener sig med Fjorden. Den optager to større og enkelte mindre Sideelve, hvoraf dog den ene, som kommer fra Tverdalen, ikke forsvinder i den, men slaar blot Følge med den ind imod det fælles Maal.

Altenelven havde i ældre Tider en stor Betydning paa Grund af sit rige Laksefiske; det er nu meget mindre og behøver al den Støtte, Fredningsloven kan give, for ikke helt at ophøre som en Erhvervskilde. Man har fra den ældste Tid foruden at anvende Garn til Fang-

sten ogsaa brugt at stænge Elven, hvilket nok kan siges at være en Voldshandling imod Naturen. Herved medtoges nemlig en Mængde Smaafisk, som, naar de fik Lov til at vokse sig større, vilde have givet Fiskeren et ganske andet Udbytte. Forresten bruges denne Afstængen endnu, og da Landet paa alle Kanter, hvor Erhvervskilden flyder lettest, er gjennemtrængt af Kvænen, har han som religiøs Ivringsmand endog de Bibelens Ord for sig, at Ingen skal bekymre sig for den Dag imorgen — thi tager han Rub og Stub, som Dagen idag tilbyder.

Man kan da, som det synes, ustraffet forgribe sig paa Naturens Rigdomme, men paa dens imponerende Skjønhed vogter man sig vel for at lægge Haand; hvis man forsøgte at standse Elvens Løb, fik man nok Andet at vide.

Fra Ejby Bakke, som ligger midt i Dalen, har man et dejligt Rundskue paa det frugtbare Land. Den lyse Skovgrund er stadig gjennembrudt af Ager og Eng; thi her avles ikke saa lidt Korn og Kartofler. Det er Sommerens uafbrudte Lys, som giver Modningen, og Elven, som fugter og tillige varmer Grunden ved sine Sanddrev, saaledes — at med Uheld undtagen — Kornet her kan høstes tre Maaneder efter det er saaet.

I store bølgende Sving og Bugter gaar nu Elven sin egen Gang forbi dette. Snart skjærer den ind under brat opstigende Bredder, snart stryger den jevnhøjt med det blomstrende England, — snart glider den uklar og bleg hen over en knudet Sandbund, og snart jager den mørk som en Bugt af Havet gjennem et

dybere Leje. Overalt kaster den sit Spejlbillede imod Grønningen, til alle Sider hører man Suset af dens evindelige Jag. Utroligt synes det næsten, at den mægtige Flod kan nedstige fra Fjeldet — uafladelig tømmes og uafladelig fyldes igjen. Men oppe paa Højfjeldet fostres og fredes Mangtslag, som Fjeldfinnen og Vildrenen ved bedre Besked om end nogen Anden. Der er det de findes, de talløse Smaavande, som ad usynlige Veje løber sammen, og omsider fylder den Strøm, som gjennembryder Klipperne, og ikke giver Vige for nogenting paa Jorden, før den naar Havet — og synker uden Modstand i sin Grav.

Finmarken har kun to saadanne Billeder, jevnbyrdig i Skjønhed og Kraft, det er Tanaelven i Øst og Altenelven i Vest. Tanen jager frem som en Naturmagt — en Hedning i sin stolte Vildhed. Altenelven har den samme Kraft, og den følger ligesom Tanen ganske sin egen Vilje; men der gaar en ordnet Tanke igjennem den, og den vidner midt i Selvraadigheden om Kultur.

Endnu har Alten et andet Rundskue, det er fra det saakaldte Sandfald. Man følger et skovrigt Højdedrag, til det stuper brat af foran et lavt Forland, som breder sig ud imod Fjorden — Stedet kaldes Aronnæs. Her har man under sig de umaadelige Sandmasser, som Elven fører med sig, og som spreder sig i mange vekslende Drag, der Allesammen synes at ville indskrive Navnet Ørken paa den skovrige Grund; men Frodigheden viger dog ikke, og saa staar Kampen der bestandig.

Fra Sandfaldet har man en af Finmarkens skjønneste

Udsigter, og gjennemtrængt af Skuet, fristes man ikke et Øjeblik til at forflytte det, eller til at give det en højere Værdi ved Sammenligning med andre Egne. Det er Alt — og nok ved sig selv.

Længst tilbage i Dalen har man Rejpasfjeldet, som springer frem mellem Alten og Tverdalen. Mod Vest stiger op Kaafjordens truende Fjelde, og ret foran imod Nord de mægtige Forposter ved Havet: Stjernøen og det vilde Sejland, som aldrig har baaret Andet paa sine Skuldre end den evige Is og Sne. Mellem dem og Lavlandet ligger Fjorden i muntert Gjenskin af Himlen, og skjønt Billedet har en Udstrækning af flere Mil, træder dog Indramningen saa stormægtig frem, at det Hele staar samlet.

Paa det lave, sandige Forland ligger ved Elvens Udløb en Flok Smaahuse, Stedet kaldes Elvebakken og ser ud som en Landsby, hvis fleste Beboere ere Kvæner. Alten er idethele et af de første Steder, Kvænen slog ned over. Nærmere har man den gamle Altengaard, som i fordums Dage var Amtmandens Residens, men nu tilhører en katholsk Propaganda, som her har anlagt en Skole. Det Meste er opdyrket Land med Indblanding af Skov og Haver; og naar Klokkerne ringe til Hvile eller Bøn i det katholske Skolehus, og Sollyset ligger bredt og varmt over Sletten, kan Billedet for et Øjeblik nok løsne sig fra Bredderne og flyde sammen med Rhinens grønne Strande, ligesom i Sydvaranger Boris-Glebs Kuppelkirke med sit fængslende Klokkespil flytter Beskueren over i Rusland. Men der er Noget

ved Finmarken, som hurtigt klarer Sansen for hvor man er — det er Ørkenstilheden. I den hører man den evige Tale om Ishavets Vildhed, og om Finmørks lange Nætter; og naar man ser sig vel omkring, forraader selve Skjønhedslinjerne de haarde Drag af en ubøjelig Natur.

Og nu kommer Enden med de samme Vanskeligheder som Begyndelsen — man maa atter i Kast med det knudede Forland. Det eneste, som her vinker til et mildt Farvel, er den stille Kongshavn; det er, som den vilde berolige Gemyttet efter de plagende Anstrængelser, og ønske hjerteligt velkommen igjen. Men det ligger trods al Skjønheden ikke i Altens Karakter. Man ser det med Glæde, men det frister ikke til et Gjensyn.

Saa følger man Altenfjordens vestre Løb ind mellem de stejle Klipper, der lukke sig om Kaafjordens Værk. Efterhaanden som man trænger dybere ind, mørkner det til alle Sider, og kun en Lysstrime spiller hen over Fjorden. Det lægger sig tungt paa Sindet, og man er spændt som af en uhyggelig Forventning. Sagen er, at alle de Klipper, som staa her og kaste Skygge paa hinanden, er ikke døde Stenmasser, hvis udvortes Drag beretter Alt, hvad der er at sige om dem; de have sin største Saga indadtil i de skumle Hjertekamre, hvor Naturen gjennem utalte Sekler har afsat sine Mærker paa en Forædling, der ved Naturkræfternes hemmelige Virke omsider er afsluttet og stillet færdig til at overgaa i en Mægtigeres Haand. Og skjønt de righoldige Klipper staa der ligesaa tause som det vejrbidte Fjeld paa

Magerøen, fristes man dog til at lytte i deres Nærhed. Men Alt er dødt og stille, saa som kun det Uddøde kan være.

Det er den nordlige Fjeldkarm, som har givet Plads og Stof til Værket. Her ser man oven over hinanden Indgangen til de forskjellige Gruber og de store Banker af den fra Ertsen udskilte Sten. Længere borte begynder Smaahusene for Arbejderne og fra nu af i tæt Følge alle de Bygninger, som var nødvendig til Driften. Midtvejs i Anlæget staar paa en Højde Værkets Kirke, og danner Overgangen til den mere aristokratiske Side af Sagen; thi uagtet her ogsaa findes Arbejderhuse, er det dog især Boliger for Bestyreren og de højere Betjeningsmænd, som brede sig mellem Smaahaver, Parkanlæg og idethele Omgivelser, der vidne om Velmagt og Smag. Naturligvis er man i Et og Andet ikke kommet længere end Klimaet har tilladt, men dog saa vidt, at man har kunnet bevise Naturgrundens Føjelighed overfor en god Behandling.

Det er da i Naturen, man hist og her finder en levende Levning af det forsvundne Livsrøre; thi Bygningerne staar med sine mange tomme Rum, og Ødsligheden møder fra de store Vinduesruder, lig de stirrende Øjne af en Blind. Stormen har ogsaa banket paa hist og her, og da Ingen var hjemme, har den taget sig en Frigang gjennem Vinduer og Døre, og vildt har den jubileret saamangen Høstnat inde i de store Stuer og Sale, hvor engang Gjæstfriheden havde sine flotte Lag,

og hvor man ved Glædens Banketter holdt Ørkenstemningen tre Skridt fra Livet.

Værket blev anlagt i 1826 af et engelsk Interessentskab. I Begyndelsen var ingen Arbejdere at faa paa Stedet, og Bestyreren maatte forskrive dem fra Sverig og andre Egne i Norge. Det gav en Blanding af modsatte Elementer, og der opstod Gjæring; for at afklare denne og bringe det Gode frem gjorde Bestyrelsen sig stor Umage; der blev bygget Skoler og Asyler for Arbejdernes Børn, der blev udsat Prisbelønninger for Flid og Orden, og idethele Intet forsømt, som kunde grundlægge og udvikle et fast og ordnet Samfund. Men i de første ti Aar kæmpedes næsten uafbrudt mod Strømmen. De norske Arbejdere var træge og umedgjørlige; de forstod ikke rigtig at tage Livet som fast lønnede Haandgjerningsmænd. Den nordlandsk-finmarkske Almue var trods sit tunge Slid vant med at drive en god Del af Livet hen for Lediggangens Vind.

Da kom Kvænen til, og han forstod sig paa at være dagtinget Mand. Fra dette Punkt dreves Værket med 600 Arbejdere. I de næstfølgende 10 Aar steg da baade Udviklingen og Fordelen, og over 1000 Mennesker fandt sit rigelige Erhverv i Kaafjorden. Kvænfolket udgjorde alene for sig et Bygdelag paa 400 Individer. Arbejderne var velklædte, Børnene fik sin Skolegang, for en god og billig Bespisning var der sørget, — en Dansesal oprettedes tilligemed en Læsestue under Bestyrelsens Opsyn, og hver flittig Arbejdsmand havde sin lille Kapital paa Rente. — Det hele Anlæg kunde trods

de fremmede Entreprenører, med Rette indskrives i Norges Kulturliv.

Men Sagen havde i den første Iver taget saa stærk Fart, at visse Forudsætninger blev sprungen over, og det gav Knæk. Metallet havde ingen Skyld, det var fint og godt, paa dygtige Styringsmænd manglede det heller ikke; Driftskapitalen fik nye Tilskud, og Forbedringer i Driften bleve indførte, — men det hele Anlæg var alligevel større, end det kunde bære sig. Vistnok siges der, at Kobberet sank i Pris, og det kunde jo ikke blive uden Følger for Værket. Ertsen udkrævede ogsaa en større Behandling, end man havde troet, og Brændet var kostbart; men Kaafjorden har sin private Saga, og den fremlægger Træk af den yderste Flothed, som ikke kan have været uden Indflydelse paa det Hele.

Ingen kan sige Noget imod, at der i Bestyrelsen befandt sig Videnskabsmænd af Betydning, at der fandtes storslagne Evner, mærkelige Karakterer og vidtgaaende Originalitet, men saadanne Egenskaber forlange Plads og fyldigt Omraade og sprænge undertiden den Sag, de skulle fremme. Hvor Overmaalet har ligget, er ikke let for en Usagkyndig at opdage; Sprængstoffet har i alle Fald ikke samlet sig paa et Punkt, men har ligesom Glimmerkorn i Sand været særskilt nærværende, og dog uadskillelig fra det Hele.

Af de 35 Aar, hvori Værket har bestaaet, har kun de 25 været levedygtige, de ti en langsom Dødskamp. Tilsammen har det kun givet Driftsherrerne Tab. At der endnu hersker den Tro i Egnen, at Driften vil blive

gjenoptaget, har først sin Grund i den Betingelse for Driftsretten: efter et vist Antal Aar at optage nyt Skjerp, — og dernæst at en stor Virksomhed skaber i Erindringen et Gjengangerliv, som baade Savnet og Haabet vedligeholder. Der er ogsaa i det Udvortes et Par Punkter, hvor det ser ud som Arbejdet var nedlagt igaar og skulde gjenoptages imorgen; men naar man træder ind i de forladte Grubegange, siges her rigtignok noget Andet.

Hvad er det for en mærkelig Stemning, som raader derinde. Hvorfor sidder ikke en Fjeldugle paa et af de sammenfaldne Stilladser og ser med sine forskende Øjne paa den døde Verden; thi den var maaske det eneste levende Væsen, som kunde forstaa den.

Mærkeligt maa det nok have været, at se Mennesker virre omkring derinde og kaste sine lange Skygger under Hvælvet, at se Lampeblussene som Ildtunger spille paa Fjeldvæggen, og høre den mangedobbelte Gjenlyd af Hammerslagene; men endnu mærkeligere er det at træde ind i denne Virksomhedens Ligstue, hvor Grubens dybtskaarne Drag endnu viser Livets hele Form, men hvor Hjerteslaget er standset. Og saa øde er Synet, at den Fortsættelse af Driften, som man ude i Dagslyset ikke vover sig til helt at fornægte, det forkaster man bestemt herinde i de sammenfaldne Grubegange.

Møjsommeligt strider man sig frem med sine blaffende Lys. Vandet, som her er den tause Udslætter af Kundskabens Tegn, risler ned fra Vægge og Loft og

har sine fulde Beholdere aabne foran hvert Skridt. I Begyndelsen viger man tilside, men større Møjer forsoner med de mindre, og naar man kun ikke gaar tilbunds i dem, er man tilslut velfornøjet.

Saa træder man ind i de store Hvælvinger, med Overgange og Undergange, det Sidste i mer end en Betydning; thi medens Understigeren foretager sig en Vandring hen under Hvælvet paa en skrøbelig Sti, holder han Lyset op over et stort Vand, som lurer nede ved den gangbare Vej. Nu er der Mening i at vige tilside; skjønt det er ret interessant, naar man er i god Behold, at se lidt paa Faren.

Det hændte under Værkets sidste Driftsaar, at en ældre Arbejder røg uklar med sin Foresatte, en ung Ingeniør, som først havde tiltraadt sin Post ved Tilbagegangstiden.

Arbejderen var en Kvæn, der i flere Aar havde været ansat ved Værket, og som forstod sine Ting. Han var En af dem, som sætter Livet ind paa den Sag, de er med at fremme, uagtet Forretningens Held kun lægger nogle faa Skilling i deres Haand. Han havde saaledes været med til at holde paa Ligevægten, og med til at tabe den; og siden, da de fleste Arbejdere fortrak fra Værket, og spredtes for alle Vinde, var han endnu bleven tilbage for at følge det hensygnende Virke i Døden. Men denne Arbejden med Tab og omsider med Undergang havde dog afsat sin Braad i hans Sind, og han var som det hedder: ikke lang at tøje.

Den nævnte Bestyrer, som havde begyndt med at

give Sagen en vis Fart i den Tro at kunne tilbagevinde det Tabte, var straks kommen paa Kant med Kvænen. Den Ene kunde mer end han vidste, den Anden vidste mer end han kunde, og de stak ikke op for hinanden. Men at den Overordnede havde Magt til at skade den Underordnede, det fik imidlertid baade Kvænen og de andre Arbejdere at føle, og det satte Nag.

Da hændte det en Kvæld efter Arbejdets Slut, at Ingeniøren maatte vende tilbage til Storgruben for at undersøge Noget, og da Kvænen var den Sidste ved Udgangen, fik han et Vink at følge med.

Kvænen adlød uden at sige et Ord, tændte Lygten og gik foran. Men paa et Sted, hvor der laa Bunker af nedraset Fjeld, gav Lyset et usikkert Skin, den unge Herre traadte fejl, og var ubesindig nok til at kaste et vredt Ord imod Føreren.

Kvænen vendte sig mod ham og blev staaende. Lysningen faldt klar paa hans Ansigt, og det Had, som kogte i ham, var tydeligt nok. Den Overordnede følte sig og i samme Øjeblik ganske at være den Underordnede, og han rørte sig ikke af Stedet. Det var det Klogeste han kunde gjøre; thi det eneste Lys, som fandtes i Gruben, var det Kvænen holdt i sin Haand. Hvælvingen var som en Afgrund i den usikkre Lysning, og faa Skridt fra dem laa det sorte Vand, lurende og lydløst, ret som det gav Vink om at kunne skjule Alt, og fortie det til evig Tid.

Der strøg et koldt Grin over Kvænens brede Mund — idetsamme pustede han Lygten ud og kastede den

fra sig. Bestyreren udstødte et Vredesskrig, som gav kort Gjenlyd, bagefter hørtes en slæbende Hvislen, som naar Vand silrer ned gjennem en Urd — saa blev der Dødsstilhed rundtomkring.

Næste Morgen mødte de Begge frem til Tid og Sted, og dermed var jo Enden paa Nattens Historie given. Kvænen var ikke bleven Forbryder, og Ingeniøren havde faaet et Varsku, som han agtede; thi der skete ingen Anklage. De gik af Vejen for hinanden til Forholdene snart efter skilte dem. Men det er rimeligt, at de ikke glemte hinanden.

Prægtigt var det at se de metalrige Klippevægge, hvor Kobbererts en hviler i broget Indfatning og springer ligesaa straalende frem af Stenen, som Bergets rigeste Blomst — Guldet. Ved at betragte den Overflod af ædelt Stof, som Naturen her havde samlet, blev man bedrøvet ved at se det staa unyttet hen — ja man blev ligefrem mismodig ved at se en saa stor Kraft i Forfald.

Højere oppe mod Nord laa det indtrængende Vand som Islag i Grubegangene. Der havde Fugtigheden klædt Træväggene med et snehvidt Fnug, tykt og fyldigt som et Svanedun. Intet kunde se friskere og smukkere ud end dette Sprede over Forraadnelsen. Hvor Gangene udvidede sig, saa Frosten kunde faa større Magt, havde den af de evige Neddryp dannet glimrende Ispyramider, indtil fire-fem Alens Længde. De var uden nogensomhelst Indblanding, klare som det reneste Bjergkrystal, og de havde et Udseende af Kostbarhed og

næsten Pragt ved Siden af alt det Morkne, som Fugtigheden omgav dem med.

Til Udgangen førte en hvælvet Hal, baaret af en eneste uhyre Granitblok, hvis Rod og Top forsvandt i Berget. Fra den udgik der to Veje mod Øst og Vest, der førte til hin mærkelige Verden af Nat og Glimmer, hvor det for kort Tid siden havde dundret, braget og suset, saa Fjeldet skjalv, og hvor nu et Vanddryp vækkede Gjenlyden i den dødelige Stilhed.

Gjennem denne Udgang havde den første Indgang været. Herfra var det, de mange travle Mennesker havde boret sig ind i Fjeldet, udsprængt sig Veje og Stier, hvælvede Haller, Baner og Broer, og havde ikke endt, før Klippen var gjennemboret lige ned til Foden.

Dejligt var det at se Daglyset trænge ind under Hvælvet, hvor det mødtes med Dunsterne fra de fugtige Gange, og farvede dem blaa og gyldne som en varm Morgendis; men ude i det fulde Sollys blev man svimmel, og man forstod, at Mennesket kunde vænne sig saa fuldkomment til det fantastiske Lys derinde, at han følte sig mere hjemme der end ude i Dagen — den blev ham for virkelig.

Ved Kirken stod man stille for at betragte dens fornemme Skikkelse. Den var dog som de andre Bygninger af Værket: en Mindestøtte paa en Grav. Vistnok blev der af og til præket i den, men det forandrede ikke Karakteren. Det Indvendige var smukt udstyret, men uagtet den som kristen Kirke udtalte den kristne Tros-

bekjendelse i Ord og Billeder, var det dog som den talte et fremmet Tungemaal.

Det egentlige Alter bar Lovens Tavler, og det faldt godt sammen med hele Anlæget. Det var rejst af Fremmede — og for Gevinstens Skyld, da blev Loven den øverste Gud.

Forunderligt var det at se de overvoksede Grave omkring Kirken med sine fremmede Navne; de vidnede i al sin Forgangenhed om en mere legemlig Nærværelse end Gruberne og de store, tomme Huse med sine rustne Kakkelovne og knuste Vindusruder. Ja det syntes næsten, som de Døde laa der sørgeligt forladte af de Bortdragne.

Et indhegnet Gravsted fredede om Støvet af hin ulykkelige Landhandler i Kautokejno, Ruth, som tilligemed Lensmanden paa en saa grusom Maade blev dræbt af Finnerne under den religiøse Ophidselse i 1852. Man blev greben af en stærk Sympathi ved hans Grav, thi han var falden som et Offer. Det var først ved at begaa en Forbrydelse, som stillede dem under Lovens Myndighed, at de ulykkelige Fanatikere kunde komme til Besindelse og se, hvor Grænsen stod.

Hans Drabsmænd laa paa samme Plet, men udenfor Hegnet naturligvis. Her hvilede i en af Naturen dannet Gravhoug deres lemlæstede Legemer eller rettere en Del af dem, thi Hovederne havde faaet sin Plads i Videnskabens Atelier, maaske endog en Æresplads — der gaar det jo efter en anden Regel.

Men paa den uindviede Gravhoug var der en Rigdom

af Smaabuske, Græs og vilde Blomster, der noksom vidnede for, at Jorden var lige god og gavmild, enten den bar Indvielsens Mærke eller ej.

Dog var det en forfærdelig Handling, de to Henrettede havde begaaet, og de havde efter Loven i fuldeste Maal fortjent sin Straf. Der var kun Et, som kunde indvendes: at de ikke vidste, hvad de gjorde. De gjentog Beviset for hvad der var sket utallige Gange før: at Intet ophidser Mennesket mere og gjør det saa til Sjælens Grund ugudeligt som religiøst Sværmeri.

Alligevel var der Noget ved den Grav, som gjorde Tanken mørkræd, og det var ikke det, som deri befandtes, men det, som var borte. Det er en frygtelig Magt, Staten har, hvor et Menneske skal gjøres uskadelig, at berøve ham Livet; men det er endnu frygteligere dertil at anvende Halshugning. Der udgaar en skummel Brutalitet fra Sværdets, Øksens og den elegante Guillotines Saga, og Gud — som ikke vil nogen Synders Død, men at han skal omvende sig og leve, afspejler i sin strenge Vilje ikke dette blodige Billede.

De to Hoveder blev som sagt overgivet til Videnskaben. En Fin vandrede afsted med dem i en Sæk over Fjeldet til Talvig, hvorfra de skulde sendes videre. Men havde Finnen, som er saa ræd for Døde, vidst hvad det var han slæbte paa, mens han imod Skumringen af den korte Oktoberdag traskede alene hen over Fjeldet med sin skrækkelige Byrde, havde han kastet den og var løbet sin Vej — og det var bleven Rav-

nene som havde udkæmpet sine Meninger om det interessante Stof.

Fra Kirkepladsen blev det endnu muligt at faa et Overskue af Kaafjordens Værk. Man kunde her samle de løsrevne Blade af dets 50aarige Historie, og paa hvert af dem finde et Billede med levende Farver.

Fjorden har paa to Punkter en Indsnevring, hvor den kun er nogle Favne bred, disse kaldes den ydre og indre Strømsnæs. Gjennem den ydre gik Farten fra og til Værket med de store engelske Skibe, som hidførte Kul samt andre Forbrugsartikler, og udførte Malmen til England, hvor Smeltningen foregik, indtil Værket fik sin egen Smelteovn. — Paa en dobbelt Jernbane af 400 Alens Længde førtes Malmen fra Storgruben ned over Fjeldet til Pukværket og Vaskemaskinen, og her gik da det Gedigne tilbunds, medens det daarlige flød op.

Nærmere Vandet, hvor Ud- og Indskibningen foregik, havde Driften efterhaanden krævet et større og sikkrere Landfæste; da derfor Smeltningen blev sat igang, optoges Slaggerne i Former lig store Mursten, og af dette solide Materiale byggedes en Kaj, som endnu staar der og ligner Brystværnet af en gammel Fæstning.

Mod Sydvest havde Værket udfoldet sine betydelige sociale Bestræbelser. Der laa i uregelmæssig Spredning de før nævnte Bygninger, ja der var endog Levningen af et astronomisk Observatorium, hvor værdifulde Iagttagelser skal være gjorte.

Inderst bag det indre Strømsnæs lukker Fjeldene endnu tættere, og her ender Fjorden som et stille Vand,

der i og for sig kun viser den lempelige Afslutning paa en stor og drivende Arbejdsbane. Men her hviler en forunderlig Stemning over Stedet — en Forladthedens Poesi, som ikke giver noget Haab.

Der har jo været og er fremdeles Steder, som igjennem Menneskealdere har fristet til Selvmord, — Naturen har saa at sige holdt Alting parat — dette er en af den Slags Lokaliteter.

Man vender sig da bort fra Uhyggen og søger hen til Livet igjen. Selv Gjæstfrihedens Kjærtegn af de enkelte Gjengangere, som endnu huser her og hejser Livets Fane over Ruinen, kan ikke holde tilbage, hvad Naturen forjager.

Dog Kaafjorden har endnu ikke været spurgt, og den agter at tale med! Den har maattet vige for Dampen, men den hævder endnu sin Ret til at kommandere over de mindre Befordringer. Thi den kan nok ligge smilende i en dejlig Morgenstemning og indbyde selv et Barn til Lek; men en Time efter kan der behøves en dygtig Baad med øvet Mandskab for at sætte tvers over fra Værket til Bosekop. Det er især Kastevindene, som regjere her; de styrte sig brat ned fra de høje Fjelde og river Fjorden op, ligesom et Rovdyr, der har ligget paa Lur, kaster sig over sit Bytte.

Endelig giver den da sin Tilladelse, og for fulde Sejl gynger Baaden hen forbi de mærkelige Bredder af en forgangen Verden. Oppe i Udgangen af en Grube gaar frem en Skikkelse med en stor, glimrende Solleje i Hatten — Bergets ensomme Aand, Tak og Farvel!

Ved at passere det ydre Strømsnæs mærker man sig en Samling af Træhuse — allesammen tomme og øde, Skelettet af en Bygd. Dette var den saakaldte Kvænby, hvor Kvænerne sluttede sig sammen og dannede Værkets faste Arbejdsstok. Her steg op et Billede med levende Drag, med Farve og Karakter af de ejendommelige Tilstande, som Værket skabte. — Lad det hede

Søsteren.

Der var blandt de første Kvæner, som indvandrede til Kaafjorden, ikke saa faa dygtige Folk, og blandt dem en Mand, hvem Uheld og flere Aars Misvækst havde drevet fra Gaard og Grund.

Johan Mattis var en forstandig Mand, den Egenskab, som dog især udmærkede ham, var Paalidelighed. Værkstyrerne var heller ikke længe om at opdage ham, og i den megen Løshed, de havde at kæmpe med, tog de ham som en god Indtægt for Værket. Johan Mattis havde med sig Hustru og to Børn, en Gut paa ti Aar og en Pige paa fjorten. Konen var sygelig og saa ud til at have gjennemgaaet Meget, selv Datteren, Anna, saa ældre ud end hun var, og havde det tunge Alvor, som stille Børn faar, der opvokse under Forældrenes Bekymringer. Gutten, Paal, var derimod fuld af Løjer og Lek, var der noget Let og Løst i hans Nærhed, da

sluttede han snart Kammeratskab med det — og paa det var der ingen Mangel i Kaafjorden.

Forresten hævdede Familjen en vis Stolthed, ikke som nogen Indbildning, men som et Skil imellem dens ærlige Strenghed og den Løsagtighed, som fulgte med saa mange af deres Landsmænd. De havde desuden før levet paa et ensomt Sted i Nordfinland, og da det gik saa svært tilbage for dem, havde de i Taushed spist sit Barkbrød og lidt Ondt.

Efter fire Aars Forløb døde Konen, og Anna, som da var atten Aar, gik roligt og sikkert i hendes Sted. Hun var Faderen lig baade i det Ydre og det Indre; men hans stærke Drag var i hendes Ansigt blevet fine og smukke. Forresten frembar hun det samme strenge Alvor i Skikkelse og Væsen som han, hvilket gjorde, at hun nok var agtet men ikke afholdt, og at hun blev haanet for et Hovmod, som hun ikke besad.

Broderen derimod var en rigtig Allemandsven. Han var Bestyrernes med samt deres Fruers udkaarede Yndling, og dannede ved sin Bøjelighed og sit kvikke Hoved et adspredende Element. Her var jo trods Theater og Selskaber ikke nogen stor aandelig Omsætning, og et ungt, smukt Menneske, der røbede Talent for Mangt og Meget, var nok værd at tage med.

Dette smigrede naturligvis Gutten, forresten ogsaa Faderen; derimod Søsteren likte det ikke. Paal var nu i sit sekstende Aar, og kunde meget Lidt. Hans klædelige Sikkerhed var ikke støttet af nogen større Evne eller Forstand, det var bare Livligheden og et vist

Fantasteri, som havde givet ham Udseende af at være begavet. Men nu havde Naturen givet Sit, der var ikke mere at tage af, og fik han ikke en Tilflydning af Kundskab, vilde han snart være fallit. Det løse Virke, han hidtil havde drevet Tiden væk med, havde Intet lært ham, det havde kun fristet ham højere op, end han kunde naa. Han havde Ansættelse som et Slags Bud mellem Kontorerne, og forresten som Bestyrelsens Haandlanger med Stort og Smaat — mest ved Selskabslivet; men det gjorde ham blot uskikket til ordentligt Arbejde.

Alt dette fyldte nu Søsteren med Bekymring, og hun søgte at rejse hans Stolthed imod et saadant Liv; men han havde ingen, han havde bare Trods, og da han af og til satte den imod sine Overordnede, tabte han snart den Yndest, han havde staaet i. Men saa fik han sig andre Venner, der ligesom han søgte at komme fra en slet Opførsel ved at laste sine Foresatte. I den Kreds gjaldt han da endnu for Noget. Der blev storlét — ja der blev skreget til hans Vitser; thi han havde havt baade Øren og Øjne med sig, saalænge han var Pot og Pande hos Bestyrerne, — han havde endog flere Gange i Sygdomsfald maattet overtage Hofnarens Bestilling ved deres flotte Middage — saa han havde et vist Fond at tage af. Men der maatte ogsaa her gjøres Noget for at vedligeholde Anseelsen — her maatte spenderes. Det havde han ikke Penge til, saa laante han snart hos En og snart hos en Anden, og dybere sank han.

Under det var Faderen ubekymret. Mærkelig nok

saa han sletikke nogen Tilbagegang hos Sønnen, og han var ganske sikker paa, at Bestyrerne nok sørgede for ham, og at den lille Bestilling, han nu havde, vilde ende med en betroet Post. Det Haab kunde Anna ikke nænne at betage ham, thi han var efterhaanden bleven svagelig, og hun dækkede af al sin Evne Broderens Fejl. Men da Faderens Arbejdskraft tabte sig, saa deres Indtægter formindskedes og Broderen Intet gav til, holdt det haardt at komme ud med hvad de havde. Da derfor Bestyrelsen tilbød Anna en maanedlig Betaling for at holde Regnskabsførerens Kontor og Værelse i Orden, blev det under nærværende Omstændigheder en Hjælp, og hun tog glad imod det.

Med disse Forhold hengik et Aar.

Der var før den Tid kommet et ungt Menneske til Kaafjorden, som først syntes at være der for sin Fornøjelse, og siden havde overtaget en ledig Post paa Regnskabskontoret. Hans Navn var Ejlert, han var Søn af en Landhandelsmand i en af Fjordene nordøstlig for Hammerfest, og han havde nydt en god Opdragelse. I Begyndelsen havde han ogsaa følt sig tiltrukken af Paal; men det var snart forbi, og han saa i Guttens Livlighed bare et dæmpet Udbrud af Kvænens almindelige Vildskab. Han gav da Agt paa ham. Og da Søsteren kom til at færdes i hans Nærhed, var hans første Syn paa hende blandet med den Mistro, som Broderen havde indgydt ham.

Anna havde ikke mødt hans forskende Øjne mere end et Par Gange, da vidste hun hvad han tænkte.

Det kogte op i hendes Sind, og hun fristedes til at kaste den stakkers Fortjeneste fra sig og aldrig mere sætte sin Fod paa Kontoret; men ved nærmere Eftertanke forstod hun, at den havde sit Ophav i Broderen, — og da vilde hun holde ud! Hun vilde retfærdiggjøre ham ved sig.

Men det førte hende uvilkaarligt ind i et hemmeligt Forhold til den unge Mand; thi uden at Nogen anede det, mødte hun hver Dag frem med Hjertet opsat imod ham. Han vedblev imidlertid at betragte hende paa sin Maade, og naar hun ret strammede sig op, og som hun mente, oversaa ham, forvandlede det spottende Drag, han altid havde om Munden, sig til et Smil, som blev endnu mere krænkende.

Da sad han en Aften i Kontoret, og saa sig træt og kjed paa Alt, medens Anna tren ud fra Stuen bagved og skyndte sig hen til Udgangen.

„Kom og gi' mig Haanden," sagde han og strækkede dovent Haanden ud efter hende.

„Aa — Haanden min er ikke videre pen, den," svarte hun kjækt. „Jeg har jo stelt derinde." Og hun vilde forbi ham.

„Saa kom og gi' mig et Kys," føjede han leende til.

Det gav et Sæt i hende, og Blodet steg op i hendes Kinder. Et Kys havde endnu Ingen forlangt af hende, og siden Moderen døde, havde hun ikke kysset Nogen. Hun vilde rette sig op paa sin stive Maade for at vise, hvor vred hun var; men Holdningen knækkede brat af, og en dyb Bedrøvelse drev Graaden frem i hendes Øjne.

Da slog hans Stemning pludselig om. „Kjære, har jeg gjort Dig Fortred? Det vilde jeg ikke. Gaa Du bare.“

Han sagde det med en saa varm og vellydende Røst, at det gik hende til Hjerte, og hun saa smilende op paa ham. „Nej, Gud forbarme sig for vakkre Øjne Du har, Gjente!“ udbrød han, og han rejste sig op foran hende. „Nej, nej, Du skal ikke være ræd,“ lagde han venlig til. „Jeg vil Dig sandelig ikke noget Ondt. End om jeg nu bad Dig igjen at gi' mig Haanden.“

Anna betænkte sig, hun havde smaa Hænder, men de var stærkt mærkede af Arbejde, — hvad vilde han med hendes brune Haand i sin, hans var saa hvid, og tilmed havde han en stor Ring paa den ene Finger. Men da han vedblev at holde Haanden frem, gav hun ham endelig sin, og blev paa samme Tid rød igjen af Flouhed.

„Jeg har jo ikke set før, hvor vakker Du er — nej, lad mig sige *De*, De er smuk, Anna, De hedder jo Anna?“ spurgte han, og beholdt hendes Haand.

„Ja,“ hviskede hun og saa sky op til ham. Men da fik hun paany Skræk for ham, saa hun trak raskt Haanden til sig og gik.

„Nej, det er ikke Broren,“ udbrød han; idet han saa efter hende gjennem Vinduet.

Nej, det var hun rigtignok ikke. Men alligevel var hun Søsteren, og til en vis Grad fik de slaa Følge gjennem Livet.

Efter dette Sammenstød kom og gik hun som sæd-

vanligt til sin Gjerning. Ejlert blot hilste venligt paa hende, men ikke videre. Derimod gav han mere og mere Agt paa Broderen. Han var snart her snart der, og meget ørkesløs. Da fandt Ejlert bestandig paa Noget at beskjæftige ham med, og fik ham ofte sendt op i Gruberne til en og anden midlertidig Hjælp. Dette ærgrede Gutten, og da han tidligere havde mærket sig, at Kontoristen havde syntes godt om Søsteren, gav han hendes Tilbageholdenhed Skylden.

„Saa den Kontoristen jager med mig!" busede han ud en Dag.

„Aa bare han ikke jager Dig, saa er det endda bra," svarte Søsteren.

„Ja jager han mig, saa er det Din Skyld, for Du er saa kout paa det. Men jeg vil, Du skal gjøre Dig tilvens med ham."

„Gjør Du Dig selv tilvens med ham," sagde hun stolt og gik.

„Ja, enten gjør Du det, eller jeg gjør en Ulykke paa mig," raabte han efter hende.

Da standsede hun, og der for en skrækkende Tanke igjennem hende: Hvad om han gjorde en Ulykke paa sig, da var jo hun ulykkelig for hele sin Livstid, og det, som var værre, deres gamle Far vilde dø af Sorg. Hvad skulde hun gjøre? Hun lukkede sig inde i sit Kammers, et lidet trangt Skraarum, hvor der ikke var Andet end Moderens gamle Komode, en Seng og en Stol; men hun havde alligevel her en Verden for sig selv, som hun tyede hen til med sine Bekymringer.

Denne Gang fandt hun dog ingen Fred; hun havde Broderens fortvivlede Ansigt for sig, og det vilde ikke vige. Hvad skulde hun gjøre — før det blev for sent? Skulde hun gaa til Kontoristen og be' ham? Ak! det Kys, hun havde nægtet ham, gav hun ham med Glæde, om det kunde redde Paal. Men i det Sidste havde det syntes, som Kontoristen var vred paa hende. Hun kom og gik, men han hverken saa eller hørte hende mer — hvordan skulde hun bære sig ad? Thi skulde hun gjøre sig tilvens med ham, maatte hun jo være den, som talte til ham, og først gav ham det gode Ord. Paa hvad Maade skulde hun gjøre det?

Da hun ud paa Dagen gik over til Kontoret, sad Kontoristen der, som han plejede, og lod helt ud, som han ikke saa hende. Hun gik langsomt ind i den anden Stue, gjorde sig færdig der og kom tilbage — endnu saa han ikke op. Da blev hun staaende midt paa Gulvet uden at røre sig, og den ene Stund gik efter den anden, uden Nogen af dem gav Tegn til at forandre Stilling.

Endelig rejste Ejlert Hovedet og saa overrasket paa hende. „Vil De mig Noget?“ spurgte han.

Hun blev dødbleg og begyndte at skjælve.

„Hvad er det, som gaar af Dem?“ sagde han deltagende og gik hen til hende.

Hun saa op paa ham med en Bøn i sine skinnende Øjne, saa forsøgte hun paa at tale, men hun kunde ikke.

„Hvad vil De sige med de Øjne, Anna? Kom frem med det.“

Hun fattede et fortvivlet Mod, foldede Hænderne, og saa ham lige i Ansigtet: „Jeg vil gi' Dem det Kys — — De bad mig om forleden."

Han saa prøvende paa hende. „Og hvad vil De saa ha' for det Kys?"

„Ingenting," svarede hun stolt, og fik en vis Rankhed. Men den holdt ikke Minuttet ud, da sank hun ned i den ene Side og brast i heftig Graad.

„Jeg skal svare for Dem, Anna," sagde Kontoristen. „Det er Deres Bror, det gjælder. De vil med det Kys skaffe ham Lov til at blive en Gavtyv. Han har selv slaaet paa det til mig. Aanej, stakkers Anna! Behold De Deres Kys. Fik jeg et, vilde jeg nok ha' flere. Se ikke saa bedrøvet paa mig! Jeg skal sige Dem en Ting, jeg vil ikke oftere tale med Dem. Der er Noget her i mit Ho'de, som løber rundt, og løber det ned i Hjertet og sætter sig fast der, hvad saa? — Farvel Anna! Jeg kunde i denne Stund lægge mig paa Knæ for Dem og be' Dem om et Kys, — men jeg kjøber det ikke!"

„Aa — red ham!" stønnede hun og løftede Hænderne imod ham.

„Han kan ikke reddes uden ved Ulykken. — Lad ham bare gaa paa."

„Da gaar det til Ulykken med vi Andre og," sagde hun tungt og vendte sig mod Døren. Han vilde standse hende, men han betænkte sig, og saa gik hun.

Fra denne Dag var de dog paa en Maade oftere sammen end før; thi havde Tankerne sat Spor, da vilde der snart have ligget en hemmelig, stærkt befærdet Sti

imellem dem. Men trods dette hverken mødtes eller taltes de mere. Hver saa til sin Side, og kunde de undgaa hinanden, gjorde de det.

Den Sag skulde imidlertid snart faa en hel anden Vending. Det var omsider med Paal kommet til en Yderlighed, som ikke kunde naa et Skridt videre, før Lovens Grænse var sprængt. Og uagtet Søsteren havde dækket over hans Fejl, saa ingen af dem fik træde Faderen krænkende imøde, havde den gamle Mand dog omsider forstaaet saa meget, at han var begyndt at ængstes for Sønnen.

Da kom der en Dag, en stille, solvarm Augustdag, hvor Fjorden hvilede i et Halvlys, og Fjeldene trak sig blidt tilbage fra den, som ønskede de at beholde sine Tanker for sig selv. Oppe i Gruberne drønede Mineskud, og Røgen trængte tykt ud af Aabningerne, trak sig langsomt ned over Bergets Sider til Fjorden og gled her ud i fine Taagebilleder.

Anna havde gjort sig færdig paa Kontoret og stod nu udenfor sit Hjem, hvor hun ventede paa Faderen. Det var just en Dag, som syntes at fostre Glæden i sit frugtbare Skjød. Men Taarerne kom hende i Øjnene — hvor var Glæde at vente for hende? Hun kunde ikke forvinde den Ydmygelse, som hun syntes, hun havde lidt, især da den jo ikke havde gavnet Broderen det Ringeste. Alligevel var hun kommen til at holde saa meget af det Menneske, som havde tilføjet hende den, og det havde ført hende ind i en pinlig Grublen; thi hun kunde jo ikke vide, hvordan hans Tanke var om

hende. Og nu skulde de jo aldrig mere tale med hinanden! Da blev hun vel nødt til at lade ham tænke, som han vilde; men det gjorde hun alligevel ikke; thi hun stred uafladelig imod ham, og stred ham derved saa dybt ind i sit Hjerte, at hun fik ham aldrig mere ud igjen.

Da kom et langsomt Tog ned over Fjeldvejen. Fire Mand bar en Baare, hvorpaa der laa et Menneske, og Flere gik støttende ved Siden. Anna vidste, hvad det var for et Slags Tog, hun havde set det før — det var en Arbejder, som var kommen til Skade. Hun skyggede over Øjnene for at se, om hun kjendte Nogen af dem, jo — hun saa, at Broderen var med. Da fik hun en frygtelig Anelse, og den blev snart til Vished; thi Lidt efter styrede Toget ned til Faderens Hus, og han selv blev bevidstløs baaren ind og lagt paa sin Seng.

Han var ved Antændelsen af en Mine gleden ud og falden, hvorved han ikke var kommen langt nok afvejen, og de udsprængte Sten havde beskadiget ham livsfarligt. Han havde, før han blev lagt paa Baaren, bedt om at komme hjem til Datteren; Sønnen var først traadt til, da Faderen havde tabt Bevidstheden.

Der hengik en fjorten Dage, hvori det var uvist, om Livet eller Døden skulde sejre; men Kræfterne tog af, og Anna saa med smertefuld Bekymring, hvad Enden vilde blive.

Under dette gik Broderen fra og til; han var nok i Hjertet sorgfuld over Faderen, men samtidig var der

et Vredeskog i ham mod Søsteren, og hun fik kun onde Ord, naar han engang tog sig over at tale til hende. Af enkelte Yttringer forstod hun, at Ejlert passede paa ham, og at Paal gav hende Skylden for det. Men det Opsyn raadede kun om Dagen, og Gutten var oftest ude af Huset til sent paa Natten. Faderens Sygdom gjorde ingen Forandring heri, ja det gik endog oftere paa nu end før.

En Nat havde den Syge uafbrudt fantaseret om Sønnen. Han syntes bestandig at maatte forsvare ham imod en Anklage og fremhævede snart sin egen Retskaffenhed og snart den afdøde Hustrus store Kjærlighed til Gutten. Først i Dagbrudet havde han faaet Ro, og da han lod til at sove trygt, gik Anna til sit Kammers for at tage sig en Stunds Hvile. Her laa Broderen fuldt paaklædt og sov paa hendes Seng. Hun vækkede ham, og han for op som et skrækslagent Menneske.

„Værs'go — og ransag mine Lommer," raabte han.

„Uf! kjære Paal, hvad er det, Du siger, jeg vil Dig jo ikke noget Ondt."

Han saa forvildet paa hende og drev da ud af Døren og op ad Trappen til det Loftskammers, hvor han havde sin Seng.

Anna tænkte paa hans underlige Ord, men hun var dødelig træt og faldt snart i en dyb Søvn. Først ud paa Morgenen vaagnede hun ved at høre tunge Trin op over Trappen til Loftet og højrøstet Tale inde hos Faderen. Hun klædte sig paa i en Fart og skyndte sig derind.

Her stod et Bud fra Kjøbmandsstuen tilligemed en ældre Mand, som var en Ven af Faderen, — en Tredje, der af Værket brugtes som en Slags Politi, da man helst afgjorde mindre Ulovligheder uden at tilkalde den bestaltede Øvrighed, havde begivet sig op til Paal.

Anna stod som rammet af et Slag og saa fra den Ene til den Anden. Men pludselig gik det op for hende, hvad det Hele betød, og hun tumlede hen mod Faderens Seng. „Aa Far, Far! Du skal ikke tro det.“

„Ja, det vil jo vise sig,“ tog Kontorbudet til Orde. „Der er en Tipundsnote forsvunden fra i gaar Kveld til Imorges, og Paal — og De er de Eneste, som har været der, siden Regnskabsføreren gik.“

Idetsamme kom Betjenten tilbage fra Loftet, og Paal fulgte raskt bagefter, — det var, som han vilde true sig frem, skjønt der var ingen imod ham. Betjenten erklærede nu, at Alt var undersøgt og Intet funden.

„Det var bra, Søn!“ stønnede Johan Mattis, og et Udtryk af Lindring gled over hans Ansigt.

„Ja, da maa vi undersøge hos Dem,“ sagde Budet til Anna, og gik hurtigt med Betjenten ind i hendes Kammers. Hun lod dem trygt gaa, og vedblev at holde Faderens Haand, som hun i Skrækken havde taget. Han havde lukket Øjnene, men en Taare listede sig frem under dem, og han drog Haanden til sig og søgte at folde de stive Fingre i hinanden, mens han bevægede Læberne. Hun forstod, at han takkede Gud for Søn-

nens Retfærdiggjørelse; men hun vovede ikke at se hen til Gutten, hun nærede en altfor stor Mistanke til ham.

Da kom Nogen ind i Svalen, og Døren blev forsigtigt aabnet — det var Ejlert. Han havde først faaet det Hele at vide bagefter, og kom nu for at give den Hjælp, han formaaede. Et Øjeblik saa han med inderlig Kjærlighed paa Annas afmagrede Skikkelse, saa gik han til den Syge.

„Min Søn er fri,“ hviskede han og græd stærkere. „Men jeg vidste det — — jeg talte inat med hans Mor — — hun var saa sikker.“

„Jasaa,“ sagde Ejlert og kastede et forskende Blik paa Gutten borte i Ovnskrogen. Men uagtet Paal mødte det med en trodsig Mine, slog han dog Øjnene ned.

Da kom Folkene tilbage, og Betjenten holdt den forsvundne Tipundsnote i Haanden. Anna udstødte et Skrig og for op fra Stolen.

„Den er funden i Deres Komode,“ sagde han til Anna og viste hende Noten. „Den var godt gjemt.“

„Det er en Umulighed, for ikke at sige en Løgn!“ afbrød Ejlert. „Er Tyven her i Huset — saa staar han der,“ og han viste hen til Paal i Krogen.

„Nej, nej! — — Er Pengene funden hos mig, saa — — er det mig,“ hviskede Anna. „Og det er mig,“ gjentog hun stærkere.

„Anna!“ raabte Johan Mattis og gav et Stød til Sengen, som den skulde sprænges. Saa faldt hans Hoved ned paa Brystet, og han lukkede Øjnene.

„Far, kjære Far!“ jamrede hun. „Naar Ulykken

skulde være, da var det vel bedre, den kom over mig, end over Paal."

Ejlert var bleven dødbleg, og stod, som han var raadløs overfor det Hele. Endelig fattede han sig og bød Folkene gaa. „Nu ved De jo Besked, og har ikke mere her at gjøre." Og da de nølede, gav han dem et Vink, som de adlød.

Da rejste Johan Mattis sig pludselig op ved egen Hjælp. „Kom hid, Paal!" befalede han, og uagtet Røsten var brudt, havde den dog en Mands Kraft. Paal luskede herhid og stillede sig fejg og overvældet foran Sengen.

„Op med Øjnene Dine, at jeg kan se, hvem Du er," vedblev Faderen. Paal adlød. „Ja—ja! Jeg ser ham — Tyvsdjævlen! Tvi Dig! Gaa ud af mit Hus!"

„Far!" skreg Anna.

„Ud!" gjentog han, og Kvænnaturen sprang som en vild Kat ud af hele hans Væsen.

Men Datteren havde ogsaa Kvænblodet i sig. Hun greb Broren fast om Haandledet og drog ham til sig, og saa vendte hun sit kridhvide, gnistrende Aasyn mod Fa'ren. „Jager Du Barnet Dit ud i Fordærvelsen, saa frier Du ikke mig ved det — for jeg er fast i, hvad jeg har sagt — og saa kan Du jage mig med."

Johan Mattis saa vist paa hende; da faldt han tilbage med lukkede Øjne, og Paal skyndte sig ud af Døren.

Ejlert havde ikke magtet at sige et Ord. Den Forelskelse, han havde følt overfor Anna, var brat forsvun-

den, det var, som han skammede sig overfor det stærke Menneske, at han nogentid kunde have budt hende Sligt. Men en dyb Beundring havde grebet ham isteden, og han følte Trang til at handle stort og stærkt ligesom hun. Ogsaa i hans Aand var der Evner, som laa og døsede hen under det ensformige Hverdagsbrug; men blev Fordringen stillet, kunde de vokse. Og nu syntes den at være der; thi aldrig før havde Hjertet løftet sig saa højt i hans Bryst.

Han gik stilfærdigt hen til Sengen og lagde sin Haand paa den Syges Pande. Denne aabnede Øjnene og saa ligesom fra en Afgrund op til ham. „Hør mig, Johan Mattis," bad han mildt. „Du blir paa længere Tid ikke skikket til at arbejde, Du skal la' Gutten gaa til Storgruben i Dit Sted; thi det Eneste, som kan retlede et Menneske, er strengt Arbejde."

„De tar ikke imod ham," hviskede den Syge.

„Jo, det skal jeg sørge for," svarte Ejlert.

„Men hun, det gudsvelsignede Barn!" stønnede han. „Blir hun dømt?"

„Ja, Kjære! Det er ikke til at be' for."

„Aaje, Aaje!" jamrede han.

„Trøst Dig, Johan Mattis!" bad Ejlert. „Jeg gaar nu, men kommer siden tilbage. Vi skal se til at faa det Bedste ud af det. Farvel Anna!" bød han og rækkede Haanden imod hende. „Vil Du endnu ikke gi' mig Din Haand?"

„Jeg er nu en Skam for alle Mennesker," sukkede hun og saa bedrøvet paa ham.

„Anna!“ truede han. „Vil Du gjøre en ren Pjalt af mig?“

„Jeg vil takke og velsigne Dem, saalænge jeg lever!“ hulkede hun.

„Ja, det vil hun,“ lagde Faderen til.

„Og ved Du, hvad jeg vil, Anna! Jeg vil elske Dig i hele mit Liv. Kunde Du holde af mig igjen, tror Du?“

Anna greb fat om Sengestokken med rystende Hænder og lod Hovedet synke ned paa Brystet. Hun følte det, som hun maatte forgaa af Skræk og Ulykke.

„Skræmmes Du saa for mig, Anna?“ spurgte han, idet han lagde sin Arm om hende og drog hende ind til sig. Da rejste Johan Mattis sig endnu en Gang og saa med et vildt Blink i Øjnene hen paa dem. „Vær uræd, Gamle,“ sagde Ejlert. „Jeg har længe holdt af Anna — fordi hun var vakker og skjønsom fremfor alle sine Lige; men nu kjender jeg ikke et Menneske paa Jorden, som jeg sætter saa højt — — og da faar hun bli' min Hustru, — med Tiden da — — — Vil Du det, Anna? Se op — — ser Du Svig paa mig?“

„Nej,“ sagde Johan Mattis. „Der er ikke Svig i ham.“

„Nu kan Du trygt se paa mig med Dine smukke Øjne, Anna. Det løber ikke længer rundt i Hod'et paa mig, men det sidder fast i Hjertet.“

Hun hvilede som i en Afmagt ved hans Bryst.

„Hør nu, hvad jeg har at sige Dig, Anna. Jeg kjender Sorenskriveren inde i Alten, han er en Ven af min

Far. Ham vil jeg betro Alt, thi jeg ved, han vil bevare det i et godt Hjerte. Du kan bli' dømt til en Tjenestetid i Vestfinmarken, og der har jeg min Far. Hos ham kan Du faa aftjene Straffen, uden at han eller Nogen behøver at vide det. Alt det afgjør jeg med Fogden. Jeg har en Søster, som er hjemme, men hun skal giftes om et halvt Aarstid; Far vil da behøve kvindelig Hjælp, og den vil han finde i Dig. Til ham vil jeg skrive, at Du er forlovet med min bedste Ven, og at det paa Grund af Omstændighederne maa holdes hemmeligt et Aar. Jeg vil be' ham vogte Dig som en betroet Skat. Naar han engang faar at vide, at Vennen er mig, da vil jeg sige ham, at mange daarlige Venner har jeg havt, men den Dag, jeg kaldte Dig min Forlovede, da fik jeg min bedste Ven, og det var mig selv."

Anna begyndte at tro paa sin Lykke og smilede gjennem Taarer til ham.

„Men ties maa der," vedblev han. „Ingen løs Snak om, hvad der er os imellem, thi ellers handler jeg ikke som fri Mand. Jeg vil nu rejse herifra, om en Tid, og jeg vil opholde mig i en af Vestlandsbyerne, til vi kan mødes med Frihed fra begge Sider. Det vil blive en Prøvelse for os; men Du vil nok arbejde Dig frem, og jeg skal ikke staa stille. Min Far er en Særling, men han er en stolt Karakter, — det blir Din Sag at vinde ham, og det vil ske, thi Du forstaar Dig ikke paa Falsk. Saa ser Du mig ikke mere her — der er spejdende Øjne bag hver Rude. Men vær kun tryg, Anna, der er En, som vogter Dig, om han ogsaa gaar

lidt skjult tilværks. Nu rejser jeg endnu idag over til Sorenskriveren, og i hans Haand lægger jeg Din — *vor* Sag, Anna!"

„Der er ikke Svig i ham," hviskede Johan Mattis og forsøgte at gjøre et Korstegn i Luften.

Ejlert gik nu med Anna hen til ham, tog hans kolde Haand og lagde den paa deres sammenføjede Hænder, — da fløj et lykkeligt Smil over den Syges Ansigt, og hans Øjne straalede af hint overjordiske Skin, som kun følger den Døende.

„Faar jeg saa Kysset, Anna?" Ja — han fik det, og med det et Hjerte af Guld!

Derefter skiltes de, og Kampen for Fremtiden tog sin Begyndelse. For Ejlert blev den selvtagne Bestemmelse: ikke mere at tale med Anna, den sværeste Prøvelse, medens den praktiske Ordning af Sagen gik ham let fra Haanden. Der rejste sig hos Sorenskriveren ingen Vanskeligheder; han sluttede Kontrakten om Tjenesteforholdet paa Faderens Vegne, og Resten af Ansvaret tog han paa sig. Sagen blev desuden lempet derhen, at Anna skulde forblive urørt af Loven hos Faderen, til hans svære Sygdom paa en eller anden Maade fik sin Afslutning.

Den lod ikke længe vente paa sig. De frygtelige Rystelser, Begivenhederne havde paaført ham, tog hans sidste Kræfter, og fra den Stund, Ejlert havde forladt dem, laa han hen i en Dødsdvale. Ud paa Natten begyndte han at tale vildt, og det var uafladeligt Tyvsdjævlen, han stred med.

Anna stod under dette ved Vinduet og keg ud efter Broderen: han maatte dog komme, saa Faderen endnu en Gang kunde se ham, før Døden lukkede hans Øjne! Men Paal var ingensteds at øjne. Endelig lyste Morgengryet hen over Fjeldene, og en frisk Brise stod ud af Fjorden, det varslede en kraftig Høstdag — en af dem, som modner Tanken til Handling i et viljedygtigt Menneske.

Ved det yderste Strømsnæs laa en stor Tremaster parat til at afgaa. Livet begyndte at røre sig ombord, Ankeret blev hejst, og den klaprende Lyd af Kjættingen blandedes med Matrosernes Sang. Den lød først snøvlende og tung, men Arbejdet fik den snart klaret, og da hørtes det muntert som Opsangen til et nyt Liv. Efterhaanden løstes Sejlene fra Ræerne, og Englands Flag viftede fra den høje Stander og kastede sit Skjær paa Bølgerne.

Nu dundrede tre Skud, som besvaredes fra Land, og det stolte Fartøj strøg for fulde Sejl ud af Fjorden. Da det nærmede sig Udløbet, faldt det gyldne Morgenskjær lige paa det, og det forsvandt i en Lysbølge.

Anna fik ligesom en Velsignelse ved det Syn. Saadan skulde hun hive Ankeret op fra den gamle Grund — tungt i Begyndelsen, siden med mere trøstefuldt Mod, til hun kunde hejse Sejlene og styre ind i de lysende Farvande — og da var han med! Ja, thi han maatte jo hejse Flaget!

Anna fortabte sig saa rent i Fremtiden, at hun ikke lagde Mærke til en ældre Kvæn, en Kjending af

Faderen, som havde stillet sig op et Stykke borte for Husdøren og gjorde Tegn til hende. Endelig blev hun ham da var og smøg med bankende Hjerte ud af Stuen til ham.

Han berettede hende da, at Broderen var rømt med det Skib, som for en Stund siden havde forladt Havnen. Han vidste det alt om Kvelden, men han fortaug det; thi han tænkte som saa: var Gutten først kommen ind paa det at rømme, saa bar det den Vej alligevel.

Anna stod tilintetgjort og hørte ham tale, hun havde ikke et Ord at svare ham.

„Gutten græd,“ vedblev Kvænen. „Han vilde til et Par Gange og sige mig Noget, men det slap op i Graad. Saa var det nu heller ikke bra for ham at bli' her, naar det var gaaet slig med Dig. Havde han endda faaet Pengene med sig! — thi det var da bare for at redde ham, Du tog dem. Du har altid tænkt mest paa ham.“

Dermed gik Manden.

Anna smøg tilbage til den Syge. Han laa nu med aabne Øjne, og i det fulde Dagslys saa hun den store Forandring, som var foregaaet med ham. Han hviskede Paal — Storgruben — og saa nikkede han, som han svarte Ja til sig selv.

„Far,“ bad Anna hulkende. „Gud signe og bevare Paal!“

Faderen nikkede flere Gange. Saa faldt han endnu dybere hen, og vaagnede ikke mere. Anna lagde sit

Hoved hen til ham, — den dybe Stilhed faldt lindrende over al hendes Smerte, og hun sov ind. Omsider tog det i Døren, og en Nabo traadte ind for at se, hvordan det stod til. Da vaagned Anna, og Johan Mattis var død.

Anna havde modtaget sin Dom, den lød paa et Aars Tjeneste i Østfimarken, og uden at have vekslet et Ord med Ejlert var hun afgaaet fra Bossekop i Alten med en Nordfarjægt til sit Bestemmelsessted. Der var Alt forberedt paa hendes Ankomst, og hun blev af den gamle Ejlert med Datter modtaget paa det Bedste.

Anna var af Naturen begavet med Takt, paa hvilken lykkelige Grænsevogtning al sand Dannelse hviler, — og hun havde et rent Hjerte. Det var gode Grundstøtter for en uvis Fremtid. Men hun var tillige klog nok til at forstaa sin Sag, — ikke, saa hun ad en Snigvej søgte at opnaa Noget; men ved at lægge Arbejdskraften paa det rette Sted. Hun undgik derved de farlige Skjær for Selvdannelsen, som saa ofte møder frem med Huller i Sammenføjningen. Det kom ganske af sig selv, at hun rettede sig fra det Indre til det Ydre, men det gav hende hurtig Præget af en Karakter.

Ejlerts Søster, hvis Opmærksomhed mere var rettet paa Fremtiden end Nutiden, fik ved den uventede Hjælp i Husholdningen straks Godhed for hende, og da hun paa Forhaand maatte tænke sig Broderens bedste Vens

Forlovede som en Person, der var udgaaet af et konditioneret Hus, tog hun hende som saadan, og Anna vakte ved sin hele Maade ingen Mistanke om det Modsatte.

Nu var det ogsaa mærkeligt, hvordan de nye Forhold udviklede hende, selv hendes Skjønhed, der i den senere Tid havde tabt sig, spirede her frem med forædlede Skud — ligesom en vild Urt, der omplantes i en Have. Hendes magre Kinder rundede sig, hendes Hud tabte det graalige Skjær, som Ulykken havde kastet over den, og den opstrammede Rejsning fik efterhaanden en vis Bøjelighed, der lignede Ynde — men den var Beskedenhed.

Gamle Ejlert, der i sin sære Ensomhed brød sig kun lidt om kvindelig Elskværdighed, havde dog en vis Evne til at vurdere den, hvor den sprang frem af et alvorligt Sind. Det kom da for, at han engang ved Bordet drak et Glas med hende, og uagtet hun havde været der i snart et Fjerdingaar, ønskede hende velkommen til sit Hus.

„Sandelig tror jeg, Far begynder at gjøre Kur til Dem, Anna!“ sagde Datteren leende. Men da Anna blev blodrød og vidste ikke at skjule sin Forvirring, tilføjede hun: „Ja, forstaa mig ret, jeg mener, han liker Dem, og det er Nyt i gammelt Hus.“

„Aa, Gud give han gjorde det!“ udbrød Anna og foldede Hænderne over Brystet.

Datteren kastede et mistænksomt Blik paa hende,

og Anna samlede hele sin Kraft paa ikke at forraade den Sag, hun stred for.

Tidligt paa Sommeren blev nu Datterens Bryllup holdt, og Parret rejste til sit fremtidige Hjem. Fra nu af tog Anna Husets Styrelse paa sig, og med Ansvaret vokste hendes Kræfter. Den gamle Ejlert viste hende ogsaa mere og mere Tillid. Det var ret, som han i hende havde funden det, han hidtil havde savnet. Hun havde det hurtige Skjøn, han tidligere selv havde havt, og mangen Gang drog han hendes Mening til Følge, naar han var uvis om en Sag.

Det stillede hende lidt paa Kant med Betjente og dem, han havde om sig; thi de spekulerede af og til i hans Alderdom og i den Særhed, hvormed han skilte sig fra Folk af sine Lige. Men Annas skarpe Syn gjennemskuede dem og forhindrede ofte baade Tabet og Vrøvlet.

Der kom Tid imellem Brev fra Sønnen, og hendes Hjerte stod næsten stille, naar hun saa Ejlert ved Læsningen af dem; men hun undgik omhyggelig enhver Anledning til Omtale af den Fraværende, og da Gamlingen helst taug stille, laa det Forhold hen i Taushed.

Det, som mest drog ham til hende, var dog en Lighed i Naturen, som gjorde, at han mangen Gang syntes, han kunde være hendes Far. Han havde begyndt Livet med den samme stolte Aand, der forsmaaede ethvert Omsvøb og altid søgte den lige Vej til Sandheden; men overalt var Folk kommet ham imøde fra Omveje — bestandig med en Skjelm bag Øret. Præsten og

Sorenskriveren og hele den Fylking af Dannelsens Mænd, som nedstammede fra Latinen, havde straks tilbudt ham sit Kammeratskab, thi hans Haand var aaben, hans Hus gjæstfrit og hans Karakter uden Plet; men han kjendte nøjagtig paa deres Miner, hvor meget de i Kraft af Klassisiteten drog fra, og hvor langt han rækkede som Menneske — og han forsmaaede Tilbudet. De Handlende samt hele Opkjøbermassen med de dobbelte Miner — en til Dadel og en til Ros om samme Gjenstend, eftersom den gik fra hans Haand i deres — nej! Til den Side kunde han slet ikke søge hen.

Hans Husliv havde været saa som saa. Han havde ved sin strenge Karakter erobret Hustruen fra et forfinet Liv; men ved det daglige Samvær magtede hun ikke Forholdet. Hun var baade god og smuk, men hun havde en svag Natur; Mandens Strenghed var ligesom Polarstormen for hendes Sjælesundhed, og for at skaffe sig en mildere Temperatur i Hjemmet, var hun indsmigrende og føjelig. Hvad hun derved vandt, blev dog i rent udvortes Forstand, thi det indre Hold løsnede mer og mer, og omsider sad Ejlert i sit Hjem som en ordknap, ensom Mand, og udrugede den Bassilisk, som kaldes Menneskefiendskab. — Datteren havde samme Natur som Moderen og kom ikke videre. Sønnen, Henning, var derimod en Blanding af Begge, men hans to Naturer laa i en evindelig Kiv med hinanden, og forhindrede ham i at tage sit Parti. Samtidigt med, at han droges stærkest til Moderen, havde han dog mest Re-

spekt for Faderen, og naar han satte sig et Fremtidsmaal, gik det i den Retning.

Omsider tog Faderen den Bestemmelse at sende ham til en Realskole i Trondhjem, hvorfra han senere traadte ind paa et Handelskontor. Da døde Moderen, og i en Alder af toogtyve Aar kom Henning tilbage til Hjemmet.

Ejlert rejste sig nu op af den livslange Fortrykkelse og tog imod Sønnen med hele sit kraftige Hjertelag; men det, han gav igjen, var ikke, hvad Faderen havde ventet — det var hos Sønnen ikke endnu kommen til en Afgjørelse, hvilken Retning han skulde følge. Henning var da hjemme et Aar; men nu var Søsteren traadt i Moderens Sted, og da var det hende, som trak Broderen til sig ved al den elskværdige Løshed, som gjorde hende saa tiltalende og saa let at omgaaes.

Da traf Fader og Søn tilfældigt sammen med Bestyreren for Kaafjordens Værk, og der aftaltes et Besøg med den Unge, som saa fik det længere Ophold til Følge. Faderen havde endog, skjønt han vel behøvede Sønnen hos sig, givet det første Stød til Sagen, og netop med den Tanke at fjerne ham fra Hjemmet, indtil Søsteren var bleven gift.

Og nu var det sket, og endnu foretrak Sønnen at blive mellem Fremmede! Men gamle Ejlert havde lagt sig til et Brum, som skulde være et Nyn, hvergang han læste Hennings Breve, og det var vel, fordi han i dem fandt Noget at glæde sig over. Imidlertid skulde Sønnen

vende tilbage i Oktober, og nu var man ved Slutten af Juli — den Tid gik ogsaa!

Det var omtrent ved Sommerfiskets Ophør. Baade lagde ideligt til Bryggen med Fisk, og Opkjøbere drog fra og til. Det gav et bevæget Liv, og Anna optog hele den friske Strøm af Kræfter i sig. Hun var en handledygtig Kvinde, og den fuldkomne Tillid, som vistes hende, gjorde, at hendes Skjøn udvikledes og at hun fik et klart Oversyn paa Forholdene.

Da kom en Handelsmand til Stedet med et af Ejlerts Fartøjer. Han havde forhen været der som Agent for et Handelshus, medens Henning opholdt sig i Trondhjem; men han var i den sidste Tid begyndt at spekulere for egen Regning. Han havde til en vis Grad forstaaet at vinde gamle Eilerts Interesse ved sin Verdenskundskab, medens denne dog forblev urørt af hans andre flotte Egenskaber.

Fyren var nemlig en af dem, hvis særegne Dannelse hører hen under Begrebet „Probenreuter“ — en Race, som heldigvis paa det Nærmeste er forsvunden her i Norden. Synet er saavidt klaret, at man ikke længer imponeres af den Slags Hamburger-Politur, der i første Led støtter sig til en moderne Skrædder, og i andet til den Dristighed, som et sligt Rejseliv udvikler.

Ejlert var fraværende, og Agenten henvistes ligesom alle Andre i det Tilfælde til Jomfruen. Anna mod-

tog ham i Dagligstuen. Hun vidste ikke selv, hvorfor hendes Hjerte kom til at banke saa stærkt, thi hun kjendte ham ikke. Han havde studset ved at se hende, og det Blik han holdt fæstet paa hende, fik hende til at slaa Øjnene ned. Et Par løst henkastede Ord besvarede hun saa godt hun kunde, og da Ejlert i det samme aabnede Døren, skyndte hun sig væk.

Agenten fik en god og høflig Modtagelse; gamle Ejlert havde i Handelssager mange Ting at spørge om, og den Anden gav med stor Overlegenhed sine Svar. Tilslut kom Personens egentlige Hensigt frem, og det var at faa overdraget en Agentpost for Huset tillige med Anbetroelsen af en Jægteladning Fisk.

Det var en flot Maade, hvorpaa Forslaget blev udviklet, og uagtet gamle Ejlert paa ingen Vis lod sig fange af Besnakkelsen, var han dog i Vildrede med, hvordan han skulde klare sig. Han fik imidlertid det afgjørende Svar skudt bagved en Indbydelse til at tage Ophold paa Gaarden, og medens Fyren fik sig et Gjæstekammers anvist, pustede Gamlingen ud. Siden talte han paa sin raadførende Maade med Anna om Sagen; men hun vidste ingen Raad, hendes klare Syn var for første Gang omtaaget. Imidlertid havde Agenten ogsaa havt sine Aarer ude, og havde hentet sig forskjellige Vink. Han vidste nu, at Ejlert satte al sin Lid til den unge Kvinde, som styrede Huset, og at han i Et og Alt tog Vejledning af hende. Der var altsaa Punktet, hvorpaa Angrebet skulde rettes!

Ved Middagsbordet stod Anna roligt og ventede

Gjæstens Komme, og da han snart efter tren ind med hele Laget af *den gamle Garde*, holdt hun sig stolt oppe ved hans nærgaaende Hilsen.

Fyren var imidlertid ogsaa forberedt, og han havde en farlig Magt. Den Menneskeforagt, som betegner Arten, har giftige Vaaben, og det giftigste af dem er Cynismen. En forsvarsløs Kvinde kan have saa fin en Sjæl og saa rent et Hjerte, som hun vil, kommer hun under Cynismens Herredømme, maa hun give tabt — det er Slangeblikket og Fuglen!

Anna havde samlet hele sin alvorlige Sjæls Kraft; men hvor stærk hun holdt sig, tog dog hans stikkende Øjne Modet fra hende. De syntes uafladeligt at ville sige: Vi To ved, hvordan Folk skal tages ved Næsen; men vi skal ikke forraade hinanden. Det er en dum Fugl, som smudser sin egen Rede. — Hun følte en usigelig Angst snøre Brystet sammen, og hun søgte at undvige hans Blik; men til hvad Kant hun vendte Synet, jog han efter og fangede det.

Gamle Ejlert forundrede sig over hendes Væsen; men der blev drukket godt og tit, og den kritiske Sans blev derved sløvet.

„Jeg traf Deres Søn inde i Kaafjorden for et Aarstid siden,“ tog Agenten Ordet med et Sideblik til Anna, der gik hende som et Sting gjennem Hjertet, thi nu vidste hun, hvad det gjalt.

„Det skal være en tung Natur,“ sagde den Gamle. „Det har ialfald min Søn skrevet.“

„Aa, jeg tror ikke der er Fare for, at den skal

lægge sig for Brystet af ham eller nogen Anden derinde. Det er Folk, som forstaar at leve! Der var Theater og Koncerter, Dinéer og Soupéer, Alt dansant. Det gik jo paa Entreprenørernes Regning: jeg fortærer og Du betaler! — Der var lige til Hofnar, Jomfrubur, og . . .“

„Jomfrubur?“ afbrød Gamlingen med et Ryk.

„I al Anstændighed, naturligvis. Der var en gammel Skrue af en Englænder, som tog sig af Moralen. I den Anledning blev tolv af Værkets smukkeste Gjenter sat under Laas og Lukke i eget Hus, og en Cerberus i Skikkelse af en haandfast Kvæn sat paa Vagt ved Døren. — Ja, de Engelskmænd! Hvor de slaar ned i andre Folks Land, der kan man med Sandhed sige, at de stikker ikke Fingeren i Jorden, og lugter hvor de er, men de graver Jorden om, og lægger ind sin egen Lugt.“

„Da er der ikke bra' for Ungdommen,“ sagde Ejlert mørk.

„Aa hvad! Lidt stryger med, hvor man kommer. Der var desuden en Slags Kontrol; thi der udkom et skrevent Blad hver Uge, og da der var fuldkommen Skrivefrihed, saa fik hver Ting sin Bekomst — Jomfruburet med naturligvis. Men da de trakterede Dydsvogteren à la Tyrk — rejste han sig som kristen Mand, og hug med Gideons Sværd ind i de Medianiter. Forresten skal der ha' været en Historie ifjor, efter jeg var rejst derfra, som gjorde en Del Opsigt. Det var en vakker Kvænpige, som stjal paa Regnskabskontoret.

Jeg saa hende et Par Gange, mens jeg var der, og da gik hun for at være et rent Kirkelys. Imidlertid vandrede en Tipunds Note ned i Dydens Lomme, og hun blev dømt til et Aars Forvisningstjeneste i Østfinmarken. Det var jo en ret nem Kvittanse! Naturligvis hænger hun Dydsskiltet ud her i en eller anden Krog. Shakespeare siger jo: Ingen kan lyve som en Kvinde!"

„Naa — ja," smaalo Ejlert. „Østfinmarken sætter Adskilligt tillivs mellem Aar og Dag af den Slags."

„Aa Jomfru!" udraabte Agenten og sprang hen til Anna, der, bleg som et Lig og med lukkede Øjne, var sunken tilbage paa Stolen.

Gamle Ejlert var ogsaa traadt til; men Anna viste deres Hjælp fra sig, og rejste sig med skjælvende Knæ for at gaa. „Tag De Støtte af mig, Jomfru," sagde Agenten, idet han greb om hendes Arm. „Jeg er ikke saa gal at ha' til Ven, naar det kniber — — De kan jo støtte mig igjen."

Anna forstod ham, hun trak Armen til sig, og med et Par stammende Ord til Ejlert gik hun ud af Stuen.

„Vi faar gjøre det paa sit Engelske, Fa'r Ejlert," sagde han, og gik til Bordet igjen. „Naar Damerne trækker sig tilbage, skifter Etiketten!" Dermed tog han en ny Flaske og fyldte Glassene, mens gamle Ejlert nikkede sit Bifald.

Og nu blev der fortsat, som der var begyndt. Gamlingen var efterhaanden bleven lidt omtaaget af Vindunsten, men han iagttog Fyren alligevel. Det var, som han ventede, at en eller anden af de Vitser, hvor-

med han lod Tungen spille Bold, kunde ramme ham selv.

Imidlertid havde Anna søgt til sit Værelse. Nu fik Huset gaa, som det kunde, hun havde Noget at klare for sig selv, der ingen Udsættelse taalte. Hvad havde hun ikke lært i denne frygtelige Time! Aldrig havde hun i sit Liv set en Orm, men i Mørkningsstunden tyktes hun at se dette Menneske rejse sig som en Orm imod sig.

Hun var ganske vist uskyldig i den Brøde, hvorfor hun var dømt; men naar hun havde taget den paa sig for Broderen, saa var Skylden hendes alligevel. Og nu havde hun været her snart et Aar, og istedenfor Straffen havde hun nydt en ærefuld Ophøjelse! Det var jo ikke ret. Hun saa Faderen rejst foran sig og med sit strenge Aasyn bebrejde hende, at hun havde forfalsket sin Sag.

Hvad skulde hun gjøre?

Han, som hun elskede saa inderligt, havde paalagt hende det, og gjort det til en hellig Pligt imod ham, at skjule hvem hun var. Det var jo paa den Maade, hun skulde støtte deres fælles Sag.

Men hvor ofte hun end fremholdt dette, og at hun kun af Kjærlighed til den Mand, som havde sagt, hun skulde være hans Hustru, havde handlet saa, det hjalp ikke — der var en Dommer i hendes Sjæl, som kaldte det et Bedrag. Havde hun taget Straffen paa sig og var gaaet igjennem den til en ærligt vunden Frihed, da havde hun nu været uden Frygt.

Hvad skulde hun gjøre?

Hennings smukke Ansigt mødte hende fra den ene Side, vemodigt som om det sørgede ved et Tab, — og Forfølgerens Slangeøjne stak mod hende fra den anden. Men ikke nok med det: hun saa Øje ved Øje rettet mod sig fra den uvisse Fremtid — bestandig spørgende, bestandig med Tvivl. Hun syntes, hun maatte tabe Forstanden!

Tilslut blev hun saa dødtræt af Striden, at hun faldt isøvn.

Det var allerede langt paa Morgenen, da der blev banket paa hendes Dør. Hun sprang op, fuldt paaklædt som hun var fra Kvelden, og aabnede Døren. Det var et Bud fra gamle Ejlert med Spørgsmaal, om hun var saa vel, at hun kunde komme ned til Frokosten, — hun lovede at være der straks.

Da Budet var gaaet, ordnede hun sit Ydre, og stod saa et Øjeblik midt paa Gulvet, som for at samle sig. Søvnen havde styrket hendes Tanke, og Nattens vilde Syner var henvejret. I denne korte Stund, da hun stod der med Foden løftet til det næste Skridt tog hun et kort, energisk Sigte af den Vej, hun vilde følge. Saa steg hun ned over Trappen til Dagligstuen og gav sig der til at ordne Kaffestellet som sædvanligt.

Lidt efter kom Agenten. Han hilste og spurgte til hendes Befindende. „Naa Jomfru,“ fortsatte han med en vis Gemytlighed. „Skal vi saa være Venner?“

„Nej,“ svarede hun uden at se op.

„Au! — End om De betænkte Dem paa det?“

„Det har jeg gjort," svarte hun.

I det Øjeblik kom gamle Ejlert ind af Døren. Han studsede; thi han saa, at der var Noget imellem dem. „Tør jeg være saa fri at spørge, hvad her er ivejen?" sagde han med et forskende Blik.

Agenten vilde svare, men Anna tog Ordet. Hun traadte et Par Skridt frem paa Gulvet, og det syntes, som hun famlede i Blinde. „Der er Noget, jeg vilde sige," hviskede hun; men idetsamme rejste hun sig, dødbleg og med vild Energi, som om det gjaldt et Dødssprang. „Jeg vil ikke længer bære Dølgsmaalet. Jeg er ikke paa den rette Maade her i Huset." Ejlert stod stille og saa paa hende. „Det er mig, som er den Gjenten inde fra Kaafjord — der stjal Pengene — og blev dømt."

„Og det vidste min Søn!" raabte den Gamle.

„Han vilde redde mig," lagde hun sørgmodig til.

„Og Forlovelsen med Vennen, det er vel ogsaa en Løgn?"

„Jeg er ikke forlovet med Nogen," svarede hun.

„Saa har baade De og min Søn holdt mig for Nar!"

„Han gjorde det for det Bedste."

„Thi er Sandheden det Bedste!" afviste han.

„Ak, tilgiv ham!" bad hun og kastede sig ned paa Knæ foran ham.

„Staa op! De skal ikke be' for min Søn. Jeg vil haabe, han ikke har Noget med Dem at gjøre."

„Nej," skreg hun og rejste sig i det samme saa stiv som en Støtte og saa truende paa ham.

„Godt, det glæder mig. Her i Huset har De opført Dem bra'. Men da De ikke længer kan gaa ind under Titelen af *en Vens Forlovede*, er det bedst, De snarest ser Dem om efter noget Andet — det var ogsaa en Komedie!"

„Jeg vilde ikke blive her for mange Penge," sagde hun stolt.

„De ved," tilføjede Agenten leende, „at Jomfruen har et vist Skjøn paa Penge, saa De faar taksere Afslaget derefter."

Men dette gik gamle Ejlert for vidt. Han havde en uhyggelig Fornemmelse af at have laant Skandalkræmmeren et altfor villigt Øre — og nu skulde det være slut. Der var Vrede i ham, men der var ikke Raahed. Han vilde have Anna ud af sit Hus, men han vilde ikke se hende forhaanet af en Fremmed. Han vendte sig da med et koldt, afvisende Blik til Agenten. „Den Besked, jeg lovede Dem igaarkveld, Hr. Agent, skal De ikke opholde Dem efter. Jeg har ingen Brug for Dem." Og med et Tegn hen til Døren, bukkede han og vendte ham Ryggen. Agenten blev mørkerød i Hovedet, og forsøgte en Vending imod det Latterlige; men Ejlerts Barskhed betog ham Modet, og med et „Ærbødigste Tjener" forsvandt han skyndsomst.

Ejlert stod nu et Øjeblik raadløs. „Hvem siger

mig, at der ikke alligevel har været Noget imellem dem," brummede han hen for sig.

„Ak! Kun det, som var godt," udbrød hun.

„Den, som lyver en Gang, kan lyve to Gange," svarte han. „Noget er der imidlertid. Men naar min Søn kommer her, saa siger jeg: staa ude! Den, som behøver en Nar for sig, og ta'r sin Fa'r, han er ikke længer Søn." Dermed gik han, og slog Døren til efter sig.

Næste Dag rejste Anna afsted med en Fiskerbaad. Hun havde ombyttet sin Klædning med en af Tjenestepigernes, og som et simpelt Almuesfruentimmer forlod hun Stedet. Hun vidste hverken Raad eller Udvej, hun var hjemløs og frændeløs, og hun var det, som var værre — hun var Forbryder. Hvor skulde hun vende sig, saa hun ikke blev kjendt?

Under Opbrusningen af sin Vrede skrev nu Ejlert til Sønnen. Det blev et skyldbelastet Brev, der svulmede af Mistanke i alle Retninger, og fornægtede ham endog Muligheden af en Retfærdiggjørelse, thi det forbød ham enhver Tilnærmelse baade i Skrift og i Tale.

Men det varede ikke længe, efter Brevet var afgaaet, før gamle Ejlert i sit Hjerte tog det tilbage. Dog saa stædig var han, at han trods al sin Ærlighed ikke kunde bekvemme sig til at vedgaa sin Anger. Saa sad han han der og grublede i Ensomheden, og grov sig atter ned i det tunge, fiendtlige Sindelag, som han ved Sønnens kraftige og haabefulde Breve og ved Annas skjønsomme Omgang var bleven saa temmelig fri af.

205870

Midt i sin tillidsfulde Forventning om Fremtiden havde Henning modtaget Faderens Brev. Det overvældede ham med en bitter Smerte, men det lammede ham ikke. Han følte, der var ikke et Øjebliks Tid at tabe, uagtet han ikke vidste, hvorhen han skulde vende sig. Han kjendte Annas kraftige Vilje; men hvor førte Vejen, som den styrede ind paa? Til ham ikke, det var han sorgfuld vis paa. Da tog han den Beslutning at rejse hjem. Han bekymrede sig grumme lidt om Faderens Forbud; tvertimod var det ham, som skulde staa Sønnen til Regnskab for det ubesindige Indgreb i hans Skjæbne!

Han begav sig da paa Rejsen med et Fartøj, som afgik et Par Dage efter til Finmarken. For en dygtig Vind jog det fremad og duved i de kolde Bølger, medens Himlen hvælvede sig i Uendelighedens Dybde over Fjeldet, og paa Toppen af de fjerne Højder laa Nysneen og tindrede i den evige Kulde.

Henning stod alene med sig selv og lod Naturens kraftige Stemning mødes med sin Sorg. Det var netop en slig Dag, han havde tænkt sig til Mødet med Anna. Han havde været fuldtryg; thi Faderens Breve havde idelig omtalt hende med Beundring, og han forstod, at hun med trofast Mod arbejdede Fremtiden imøde. Selv havde han ikke med en Tanke skejet ud fra den foreskrevne Bane. Og nu var Maalet nær! Den Bygning, de i taus Fællesskab havde rejst, og som nu stod færdig til at hejse Kransen, den havde en Flab spyttet paa — og der laa den!

—

Harmen kogte i hans Sind og drev Graaden op i Øjet, og med en uhyggelig Fornemmelse saa han omsider Hjemmet med sine lyse Græsvolde klare sig ud af Stenmasserne. Da Fartøjet nærmede sig Ankergrunden, saa han Faderen komme frem foran Huset, rygende sin Formiddagspibe og givende sine Ordre til Folket, som skulde ud i Baadene.

Saa hurtigt som muligt var Henning paa Land; men da Faderen blev ham var, trak han sig tilbage og lukkede Døren efter sig. Sønnen forstod Varslet; men selv om Døren var stængt, vidste han andre Veje. Kneb det, satte han Stigen til Gavlen af Huset og gik gjennem Loftsruden — ind vilde han!

Han skred nu besindigt op over Vejen — her var ikke Noget at ile efter. Anderledes havde han tænkt sig det! Jo nærmere han kom Huset, jo tungere blev han, og da han tog i Døren og følte, at den ganske rigtig var stængt, overvældedes han dog af Smerten og satte sig paa en Stenbænk, der stod borte for Indgangen, og græd. Lidt efter keg Ansigtet af en gammel Tjenestepige frem om Hjørnet.

„Saa Du stænger mig ude, Marit," sagde Henning.

„Aa Jøsses!" udbrød hun. „Sidder Du der paa Fattigbænken! Det er nu han Ejlert, som har gjort det." Og dermed skyndte hun ind Bagvejen for at tage Skodden fra.

Ejlert sad i sin Stue, og Døren ud til Svalen stod aaben. „Hvad staar paa?" spurgte han barsk.

Men Marit var gammel i Gaarde, og hun kjendte

sin Mand. „Der staar det paa,“ svarte hun, „at Sønnen Jeres sidder udenfor paa Fattigbænken, og det er vel ikke som det bør være.“ Dermed aabnede hun Døren og vinkede Henning ind.

„Luk Døren der,“ befalede Gamlingen, men rejste sig samtidigt for selv at gjøre det.

„Du kan spare Dig Umagen, Far,“ sagde Sønnen, idet han traadte ind i Stuen og lukkede efter sig.

Faderen for vred op, men Henning vendte sit sorgfulde Ansigt mod ham: „Du behøver ikke at sige Noget. Dit Brev har underrettet mig.“

„Hvad vil Du saa?“ spurgte Fa'ren. „Jeg ved jo Besked.“

„Ja Sladderbesked ved Du. Men en ærlig Mands Besked, den er jeg kommen for at gi' Dig.“

„Saa skjønner jeg, at der alligevel har vær't Noget Jer imellem.“

„Ja, det har der, og Du skal faa fuld Underretning.“

„Med Løgn for og Løgn bag,“ haan'te Faderen.

„Tror Du Din Søn saa fejg, at han skulde lyve, hvor en ubeskyttet Kvinde har vovet Sandheden? Jeg var hende lidet værd da.“

Og nu udviklede han fra Ord til andet i strengeste Sandhed hele Sagen. Gamle Ejlert gik imidlertid frem og tilbage paa Gulvet og trak paa den udgaaede Pibe. Af og til standsede han og betragtede den Talende, saa gik han paa igjen; men efterhaanden tabte Gangen sit afvisende Præg, og tilslut rettede han sig op foran Sønnen

og saa ham lige i Ansigtet. „Du er jo ble't en Mand!“ udbrød han.

„Det ved jeg ikke, hvad jeg er, Far. Men vist ved jeg, at Anna kan gjøre mig til det. Jeg kunde ikke se hende i Øjnene med en fejg Tanke. Jeg har ofte smidt mig væk i Vrøvlet; men den Dag, jeg saa hende gaa frem for Fa'rens Dødsseng med Bro'ren ved Haanden og sige: dersom Du viser ham fra Dig i Fordærvelsen, saa viser Du mig med — da samlede jeg mig og gav hende mit Hjerte for hele Livet.“

Gamle Ejlert var sunken ned paa en Stol. Men pludselig rejste han sig energisk op. „Hvorfor har Du ikke straks sagt mig det — hvorfor førte Du mig bag Lyset?“

„Der trængtes Tid — Du maatte lære hende at kjende,“ svarte Henning.

„Nej, det er ikke det. Det er det Drag af Løshed, Du har havt i Dig. Du maatte ta' en Omvej. Du turde ikke stole paa mig — hvorfor? Naar Du stolede paa Dig selv, hvad saa? Nej. Du fristede mig over Evne. Jeg tænkte: den Gutten bli'r alligevel ikke til Noget, det Haab faar ud af mit Liv. — Men nu staar Du jo der som et dygtigt Menneske — — godt Søn! Din Far ber Dig om Forladelse. Jeg har grebet ind i Din Skjæbne og grebet fejl — raad over mig — hvad skal der gjøres for at rette paa det?“

Sønnen kastede sig hulkende til hans Bryst, og Faderen græd med ham. I det Øjeblik kom gamle

Marit og kaldte dem tilbords, og med et Ansigt, hvori hver Rynke gav Gjenskin af hendes store Smil.

„Jasaa,“ sagde Ejlert. „Her er stelt til Højtid!“ Og han saa hen til Gjenten. „Du har nok efter gammel Skik lyttet ved Døren!“

„Aa nej, han Far talte saa bra’ højt, at det trængtes ikke denne Gangen,“ svarte hun og gav Henning et Nik.

Saa blev nu talt videre om Sagen; Faderens Maade var undersøgende, Sønnens paagaaende til det Yderste.

„Du ser det,“ sagde Henning. „At hun har forladt Dig uden at benytte sig af den Ret, jeg havde givet hende. Du kjender hende ikke rigtig, Far! Der er noget Vildt og Stolt i hendes Karakter, som vover det Yderste.“

„Du maa skrive til de Kjendinger, vi har langs Kysten,“ sagde den Gamle.

„Og sidde her og forgaa i Stilhed! Nej, Far, det Raad du’er ikke. Jeg vil selv ud paa Søgning.“

Og derved blev det. Ved første givne Anledning rejste Henning hjemme fra. Det Fartøj, han var med, havde en strygende Vind efter sig, og vilde hurtigt naa frem — men var det til det rette Sted? Han kastede et fortvivlet Blik omkring paa Havet. Den Vej maatte hun have fulgt; men hvorledes finde hendes Spor? Et Fartøj kunde drage Kjølfuren saa dybt den vilde, Stunden efter var den udslettet, og som i Naturens første Morgen vilde Vejen ligge der uberørt af Mennesker.

Han landede ved fire forskjellige Fiskevær og for-

hørte sig; men hvorledes finde et Fruentimmer mellem de Mange, som paa Høsten drog fra og til Værene, især da han vidste, at hun var taget bort i en almindelig Tjenestepiges Klædning. Hun var kanske rejst til en af Nordlandsbyerne, hvor hun lettest kunde søge sig et Erhverv; men didhen førte mange Veje, og hvorledes finde den rette?

Omsider nødtes han at vende tilbage til Faderen med uforrettet Sag. Det lange Døgnmørke bredte sig nu over Alt, og Handelen hvilede. Boden aabnede sig kun for en og anden Fisker, som trængte Vinterforskud, og en Flok Finner, der krøb ind til Husvæggen som sammenblæst af den iskolde Vind, og bad om Hjælp.

Fra nu af støttede Fader og Søn hinanden — de havde en fælles Sag; men uagtet den gav en uafladelig Bekymring, var gamle Ejlert dog lykkelig. Han saa Sønnen færdes med Alvor og varmt menneskeligt Skjøn mellem Folket, og han følte, at han trygt kunde nedlægge sit Dagværk; thi det vilde blive optaget og ført videre af en *Mand*.

Han havde havt det Højmaal i Livet at ville hæve sin Stilling. Det Ord: at Fiskeren og Handelsmanden var et nødvendigt Onde for hinanden, vilde han have ud af Brug. Han vidste nok, at Fiskerne var som store Børn, der lod Fantasien raade over Fornuften, samt at Handelsmanden nødvendigt maatte handle alene med den fornuftige Beregning for Øje, — men det Uforudsete i Held og Uheld kunde jo ikke tages med i Beregningen, og her skulde Mennesket kjendes. En

nærig Handelsmand kunde udpine Fiskerne paa mange Maader. Han stod i sin Bod med Varerne og Pengene paa sin Side, og Fiskerne med to tomme Hænder og tvivlsomme Udsigter paa sin — de var paa Vagt hos hinanden.

Og saaledes vilde han ikke have det. Han ansaa sin Stilling som en Vagtpost i Samfundet. Der laa Falsk, Presning og Svindel, som lurede paa Anledningen til alle Sider; men Retsindigheden kunde magte dem, og den skulde træde til — ikke som en Præken, men som et levende Vidne i Handling. Han vilde bevise, at der i Forholdet mellem Fisker og Handelsmand kunde udvikles en forædlende Kultur, som skulde virke videre frem i Samfundet.

Han havde og selv taget fat med Alvor og Kraft. Han var en klartseende Mand, og han havde den stille Evne at kunne opbygge sig en Grunddannelse af selvfundne Tanker og Meninger. Ansvaret var hos ham ikke en Følge af Oplysning, den var selve Oplysningen, — et Menneske med strengt Ansvar tyktes ham den største Kæmper og Retsindigheden det stærkeste Vaaben.

Men Skjebnen havde paa en Maade negtet ham Lykken, den havde kun givet ham en Lykkerus — og Ingen vaagner af en Rus uden Mismod. Ja, hvad Mismodet kan være for en Sjæl! Det stjal ham Marven ud af Livet og aabnede en Vej til Hjertet for det Menneskefiendskab, som gjorde ham til en forladt og ulykkelig Mand. Og paa den Maade var kraftfulde Aar gaaet tabt for ham. — Dog, nu var Tabet paa engang ind-

vunden! Nu stod Sønnen ved hans Side med samme Forsæt og Vilje.

Men Lykken!

Ja, der kom Braaden, som gav Værk! Han kunde give sin Søn Alt, hvad han som driftig Mand behøvede — kun ikke Lykken. Dog uden Lykke vilde Livsmodet forkrøbles, lig Birken ved Vækstgrænsen, og han følte, at Sønnen vilde ende der, hvor han var endt — ja maaske endnu et Stykke nedenfor. — —

Imidlertid var Vinteren gjennemkæmpet. Men da Daglyset klarede op over Tingene, saa Ejlert, at Sønnen havde sat flere Kræfter til, end selv Ungdommen kunde taale. Hans Ansigt var magret af og Øjnene havde mistet sin Glans. „Du faar ud paa Søgning igjen, Søn!“ opmuntrede han. Men Sønnen rystede paa Hovedet, — han havde lidt saa meget ved den forrige Søgning, at han veg tilbage ved Tanken om at begynde forfra — i den evige Tomhed!

Nu vaagnede desuden Idrætsaanden paa alle Kanter, og alles Øjne og Tanker vendte sig mod Havet. Den glødende Solkugle dukkede paany op af Bølgerne, og hele den farveløse Natur blussede i Ungdomsrødme. En saadan Tid var fuld af Travlhed, og Handelsstedet saa ud som en Markedsplads. Fiskerne strømmede til for at skaffe sig de fornødne Redskaber samt andre Forsyninger til Vaarfisket, og Henning kunde og vilde ikke tage sin kraftige Bistand fra Faderen og lægge den paa saa uvis en Sag. Der blev da ikke talt mere om det. Men hemmeligt fortsatte Gamlingen med sine Efterforskninger,

og det Haab, som Sønnen lod til at have opgivet, vedblev han dog i Stilhed at nære.

Da kom Sommeren! Den var længe ventet og næsten opgivet, men den kom alligevel, og med et Hastværk for at faa alt det færdigt, som paalaa den, at man efter Indtrykket at dømme kunde gaa tilsengs en frysende Majaften og vaagne op en Midsommersmorgen. Selv Menneskene fik Hastværk med at gribe dens ilsomme Tilbud, og gjæstevenlige Miner bød sit: Velkommen til! fra hver en Krog.

Da traf det saa, at Henning befandt sig i Hammerfest paa Grund af en Forretningssag. Han drev en Godvejrsdag omkring ved Havnen og saa paa Trafikken. Et større Fartøj, som laa færdig paa Sejlleden, styrede nu for fulde Sejl ud imod Sørsundet, og saa muntert ud i Solskinnet. Han stod stille og saa efter det. Der laa et lidet Bjerg af Melsække paa Dækket, og en af Matroserne traadte til for at brede et Sejl over dem. Da rejste et Fruentimmer sig op for at gjøre Plads, og hun gik frem til Rælingen, hvor hun lænede sig udover for at se i Vandet.

Det for som et Lyn igjennem ham, at dette var Anna. Han kunde ikke bevise Noget for sig selv — en Rejsning af Hovedet maaske, — men nej, det holdt ikke Stand. Dog, Anelsen var der, og den fyldte ham paa en Gang med en Længsel, saa det svimlede for ham.

„Hvor gaar det Fartøj hen?“ raabte han til en Mand, som stod der.

„Det gaar til Alten.“

„Gaar her noget andet Fartøj samme Vej?"

„Nej, ikke det jeg ved."

„Kunde man faa en Baad did — nu straks?"

„Det fik være god Baad og godt Mandskab, kan jeg tænke."

„Helst det."

„For saa lemper jo Prisen sig derefter."

„Det er en Selvfølge."

„Naar vilde De afsted?"

„Saa snart ske kan."

„Godt. Saa er jeg Deres Mand. Om to Timer skal Alt være parat."

Henning ilede op til sit Logi i Byen og fik sine Ting ordnet, og før Tiden var omme, strøg Baaden for en frisk Vind ud gjennem Sørsundet.

Imidlertid havde Fartøjet et betydeligt Forsprang. Vinden var gunstig og Farten gik strygende. Næste Dags Eftermiddag lagde det til ved den knudede Strand af Bosekop, og for dem, som skulde iland, var Vejen aaben.

Det varede heller ikke længe efter, før et ungt Fruentimmer blev lukket ind paa Sorenskriverens Kontor, og da denne med en vis embedsmæssig Barskhed forlangte at vide, hvad Vedkommende havde paa Hjerte, løftede et smukt, blegt Ansigt sig op imod ham med sorgfulde Øjne.

„Jeg kjender Dem jo," udraabte han, „De er Anna Mattis fra Kaafjorden. I Himlens Navn, hvor kommer

De her? Jeg trode, De sad trygt og godt oppe hos gamle Ejlert.“

Saa fortalte hun ham, hvordan Alt var gaaet til.

„Og siden har De flakket om paa det Løse?“

„Aaja, jeg har det,“ hviskede hun. „Jeg kunde jo ikke være saa længe paa et Sted, at jeg skulde skaffe Bevis for, hvem jeg var og hvorfra jeg kom — jeg var jo saagodtsom en Bortrømt.“

„Men Straffetiden var allerede forbi ifjor Høst, kjære Barn.“

„Hvordan skulde jeg bevise det? Der var jo En, som havde Papirerne — og ham kunde jeg ikke forraade.“

„Henning Ejlert! Ja, det er sandt. Men De er jo saa godt som forlovet med ham, Anna.“

„Nej, det er jeg ikke — og det blir jeg ikke. Den Skam, jeg har draget paa mig, vil jeg bære alene. Jeg vil ikke gaa ind bag et Skjul og siden ræddes for hvert Menneske, som ser paa mig. Ingen ved, hvad jeg har udstaaet. Jeg har kjendt mig som en rømt Forbryder, og jeg har vær't utryg lige til i Søvnen. Nu kan jeg ikke staa i det længer. Jeg vil be' Sorenskriveren gi' mig et Bevis for, at min Straffetid er ude og at jeg er et frit Menneske — kanske drager jeg da hen til Bror min,“ lagde hun sukkende til.

„Deres Bror har været her med et Fartøj ifjor Høst. Han havde taget sig til at fare som Matros. Jeg saa ham ikke, men Folk sa', at han saa godt ud

og skikkede sig vel. Han havde forhørt sig om Dem. Men var saa rejst afsted igjen."

Anna var tumlet ind til Døren, og Sorenskriveren tog hende og ledte hende til en Stol, hvor hun sank hen i Graad.

„Ser De, kjære Anna," trøstede han. „Paa den Maade kan endnu Alting blive godt."

„Ak! Der er Noget, som aldrig kan bli' godt," stønnede hun.

„Tab ikke Modet, Anna! — Vent, jeg hører, der er Nogen ude, som spør' efter mig, — jeg er straks tilbage." Og han skyndte ud i Svalgangen. Men idetsamme skreg han op, som om det gjaldt at stoppe en Tyv, aabnede Døren igjen og drev et Menneske foran sig ind over Tærskelen. Det var Henning Ejlert.

Anna for op og saa forfærdet paa dem, men faldt brat som en knækket Gren til den ene Side — — Saalangt havde Modstanden holdt, og den havde holdt endnu længere paa Ulykkens Vej; men da Ulykken blev til Lykke, tabte hun den.

„Hør, ved I hvad, Børn," sagde Sorenskriveren, da han efter en Stunds Forløb kom ind igjen. „Man ser paa Jer, at I har stridt for en alvorlig Sag — I er sandelig mærkede."

„Nu skal Du hvile, Anna," sagde Henning og lagde hendes smukke udmagrede Ansigt ind til sig.

„Aa — forlad mig min Skyld!" bad hun, idet hun traadte ud fra ham. „Jeg kan ikke."

„Vil Du bryde Dit Løfte, Anna? Vil Du ikke være min Hustru?"

„Jeg kan det sandelig ikke."

„Jeg skal sige Dem, hvad det er, Ejlert," tog Sorenskriveren Ordet. „Anna har i denne Tid flakket om fra Sted til Sted, og som hun selv siger: følt sig som en bortrømt Slave. Hun kan ikke længer holde den forlorne Tilstand ud — hun vil være det, hun er. — Og da er det jo, hun mener, at hun heller ikke kan være Deres Hustru."

„Er det det, Anna?" udraabte Henning glad.

Hun saa paa ham med sine dejlige Øjne, og de gav ham fuldt Svar.

„Aa! Alt det, Du har lært mig, Anna! Nu forstaar jeg rigtig Fars Mening med: at et Menneske først og fremmest skal sørge for at være sig selv bekjendt. Og det er jo det, Du vil?"

„Ja," svarede hun stille. „Jeg vil ikke narre Dig eller Nogen."

„Og saa tror Du, Anna, at jeg ikke tør være Dig bekjendt! — Jeg vil svare Dig, som Du fortjener: kan Du være mig bekjendt? Thi jeg forsikrer Dig, at saa ung jeg er, har jeg dog en og anden skamfuld Bevidsthed i mig."

„Hør, kjære Venner!" afbrød Sorenskriveren. „Naar I veritabelt elsker hinanden, saa kan I, for Gud! ogsaa være hinanden bekjendt."

„Hvad siger Du, Anna?"

Anna sagde Ingenting, men hun lagde Ansigtet til hans Bryst.

„End Deres Far?“ sagde Sorenskriveren. „Jeg ved, han er en gammel Original, som har sine egne Meninger.“

„Aa, Far og jeg er paa Forhaand enige om den Sag,“ svarte Henning. „Nu lyses til Ægteskab førstkommende Søndag for Ungkarl Henning Ejlert af Østfinmarken og Pigen Anna Mattis Datter af Kaafjorden. Hvis da Nogen har Noget derimod at indvende, da sige de til itide, og siden tie de stille!“

„Da antager jeg, at Anna gjør mig den Ære at være her hos mig, til Brylluppet skal staa,“ sagde Sorenskriveren. „De ved, kjære Ejlert, at jeg er en Selskabsmand, og kjært skulde det være mig, om der gaves mig Anledning til at holde et Bryllup i mit Hus.“

„Hvad svarer Du, Anna?“ spurgte Henning.

Men Anna havde kun tause Svar til Alt. Hun følte Ordene trænge paa, men det var, som om de nu vilde lyde med en langt højere, klarere Stemme end før, og hun blev bange. Hun havde saalænge talt Ængstelsens og Forsigtighedens lydløse Ord, at det var, som hun forraadte sit Hjerte ved at tale højt.

Imidlertid blev Sagen ordnet, og Henning afrejste som en lykkelig Brudgom. Otte Dage efter var han hos Faderen, og da Alt var sagt, mødte Sønnens Bestemmelser ikke en Skygge af Modstand.

„Saa blev det dog til det, at jeg kunde være min Søn bekjendt,“ udbrød den Gamle. „Men nu skal Du

ogsaa være Din Far bekjendt, Gutten min! Jeg drager med til Kaafjorden, — der falder ikke saamange Højtider af for mig, at jeg skulde la' min Søns Bryllup gaa fra mig. Og da Anna ingen Far har, og Du har en — saa —" Men videre kom han ikke; Sønnen tog Mælet fra ham ved sin heftige Omfavnelse.

„Ja — jeg har en Far!" jublede han.

. . . .

En Maaned efter var Kaafjordens Kirke pyntet med grønne Grene, og en stadselig Tilskuerflok sad omkring i Stolene. Det var alle Værkets Herrer og Damer, som gav Møde ved det mærkelige Bryllup, — ja, de havde end ikke betænkt sig paa senere at udvide Mødet ved en splendid Middag hos Sorenskriveren. Der herskede imidlertid mere Nysgjerrighed end Medfølelse i Forsamlingen.

Men nu kom Brudefølget. Det var som gamle Ejlert havde ordnet det. Han gik med Bruden ved Haanden og paa hendes højre Side, Brudgommen paa hendes venstre. Bagefter Sorenskriveren med Hustru — en blid, stilfærdig Kvinde, der saa med Beundring op paa sin Mand; thi han bar sig kjækt i sin guldbesatte Uniform, og han rejste Hovedet med det store graa Haar ligesom han vilde gjøre sig færdig til at raabe: Længe leve! eller: Fanden skal ta' mig — ikke et Kny, mine Herrer!

Alles Øjne standsede dog ved Bruden. Rank og bleg gik hun frem i sin hvide Klædning og med den

tykke Myrtekrans om Panden, og der var en saa stille, fornem Skik over hende, at hun vandt alles Hjerter. „Det er naturligvis Bro'ren, som har været Skyld i det," hørtes det hviskende til alle Sider.

Saa kom nu Følget nedover fra Alteret paa samme Maade, kun gik Brudgommen paa Brudens højre Side og Faderen paa venstre. „En Kvinde skal ha' Manden paa højre Siden, saa hun ikke gjør ham kjævhaandet; thi han skal være hendes Værge." Det var nu gamle Ejlerts Mening.

Fra Kirken gik Brud og Brudgom over paa Kirkegaarden til Johan Mattis' Grav. Pludselig bøjede Anna sig ned til Bagsiden af det lille Trækors: „Aa! Paal har været her!" udbrød hun. „Aa kjære, kjære Bror! — Se, hans Navn staar der, og mit ved Siden af. Gud signe Dig, hvor Du er, Bror!"

„Han har givet Dig et Løfte med det, Anna," sagde Henning.

„Ja det har han," hviskede hun. „Ellers havde han ikke stillet os sammen som Søskende paa sin kjære Fars Grav." — — —

Ved Gildesbordet gik det muntert til; der trængtes ingen Nar for at sætte Glæden i Bevægelse. Skaaltaler holdtes og Festsange bleve sungne, — endelig tiltalte Sorenskriveren Bruden alene. „Min smukke Brud!" begyndte han. „Jeg kan med tusinde begejstrede Ord ikke udtale, hvad jeg tænker om Dem, — saa lad mig ligesaagodt gjøre det i al Korthed. Man taler bestandig om Fremtidsmænd, og om Fremtidskvinder — det er natur-

ligt: enhver Nutid har en Fremtid, og Menneskeslægten vil vist ikke forgaa med det Første. Jeg vil nu tillade mig at indmelde Dem i det ærede Selskab som Fremtidskvinde. Men samtidigt vil jeg ogsaa melde mig selv ud; thi skal den Ærlighed og Sandhed, som er i Deres Sind, vinde Fremtidsherredømmet, da behøves der ingen Øvrighed i Landet."

Sorenskriverens Tale blev modtaget med Hurraer; men da Støjen havde lagt sig, løftede gamle Ejlert sit Glas. „Thi er Betingelsen for al Fremgang: *vær Dig selv bekjendt.*"

Fra Altenfjorden følger man dens største Sideløb, Langfjorden, fire Mil mellem pragtfulde Klipper ind til Sopnæs, som er Finmarkens sidste Station. Herfra fører en banet Vej over det en Mil brede Ejde, hvis modsatte Side løber ud i Nordland — det vil sige Tromsø Amt.

Midt paa Ejdet staar som en drukken Mand, der forgæves søger Ligevægten, den Pæl, som skal forkynde Verden i Lovens Navn: at her ender Finmarken. Trods Usselheden, har den dog noget Mærkeligt at sige; thi Finmarken er Nordens mærkeligste Land, endda det er præget saa bitterligt af Kuelse og Savn. Selv Nordland, som fra nu af aabner sin Billedrække, har sine mærkeligste Drag fra den nære Forbindelse med hint urgamle Rige.

Thi hvem ved, hvor gammelt det var, da Nordens tre Regenter delte det imellem sig. Der dukker saa mange sære Kongenavne op i gamle Skrifter, og de var allesammen Finkonger. Og i Sagaen tales om Kampe med et Folk, der levede som Dyr i Vildskoven, de havde stærke Vaaben, men de kastede sig tillige over sine Fjender og bed sig fast i Struben paa dem. Dette Urfolk kaldtes *Trolde*, og engang har de sikkert maattet vige for Finnen, ligesom han nu maa vige for Normanden. Thi hvis ikke Staten havde holdt Vagt ved Finnens Ret, skulde han nok i Lighed med sine Forgængere have endt i Vildskoven som et Dyr.

Man holder da stille foran Skillet og hilser Finmarkens sidste Grund! Det gjør Hjertet baade ængstligt og bedrøvet. Tankerne gaar irette med hinanden, og som Aanderne i „Peer Gynt“ sige de: vi er de Sange, Du skulde have sunget — vi er de Tanker, Du skulde have tolket!

Men det er jo den evige Historie om Skilsmissen fra det, man havde kjært. Frastanden udjevner alle Hindringerne, og man ser da, hvormeget der kunde være gjort, og hvormeget der er efterladt.

Saa et Farvel til Finmarken! Et Skridt fremad, og man staar paa Nordlands Grund. Norges Nordland! Det smukke, rige Land med de mange Udveje for Livserhvervet: store Skove, dyrkbar Jord og det uudtømmelige Hav!

Altejdet.

Midnat nærmer sig. Solen er etsteds gjemt bag Fjeldene mod Nord; thi mod Syd ligger et brunrødt Skjær over alle Ting. Den prægtige Vej slynger sig fremad mellem Birkeskov og Myr og blomstrende Græsvold. Det er, som Naturen allerede har skiftet Karakter.

Endelig er man paa Højden af Ejdet. Vejen sænker sig ned gjennem det store Dalstrøg, som gjennemskjæres af Bongelven, og jevner sig til en bred Slette ud imod Fjorden, hvor Handelsstedet har sin Beliggenhed. Paa begge Sider staar høje, skovbevoksede Fjelde, og de følge hele Fjorden ud til Mødet med den mægtige Kvænangsfjord, der som et Hav stryger tvers forbi, og skiller sig fra sin ringere Slægtning ved et langt dybere Farveskjær.

Og saa er Klokken tolv — det er sikkert, thi Solens Uhr gaar aldrig galt. Midnatsolen staar nu i Nord, og da falder dens Gjenskin ret paa Kvænangstinderne, de prægtigste Tinder hele Nordlandet ejer, og de rejse sig Top ved Top som en Støbning af rødglødende Metal.

Stille og fredfuldt holder Billedet sig oppe imod en Himmel, saa ren og dyb, at den spejler indad i Dybden sin egen Rødme. Men det har dog ingen Blødhed, —

man ser til alle Sider strenge Drag, kun er de overgydte af en straalende Skjønhed.

Altejdet er et mærkeligt Sted. Ved at staa der som Skillet mellem Nordland og Finmarken holder det sig historisk oppe. Men naar man ser nærmere til, forbauses man over, at Naturen her har kunnet udvikle saa meget Smukt og Harmonisk; thi høje Fjelde true sig ind paa det fra begge Sider, og medens det har Kvænangens vældige Fjordløb foran sig, har det Langfjordens stærke Strømdrag lige i Ryggen — der er kun en Mil, som skiller.

Men den Mil bærer frem de smukkeste og ejendommeligste Drag af Nordens Natur. Man skal se sig om! Der styrter en Fos ned mellem udbrustne Klipper, den er ikke stor, men den har Karakter. Udover Stupet bøjer ranke Birke sig mod hinanden, og hen langs hele Løbet, indtil Elven breder sig, og gaar strid og egenmægtig sin Vej ud til Fjorden, efterladende sig adskillige Mærker paa sin herjende Evne.

Lille Altenfjord, som den kaldes, er selv en bevægende Kraft i Billedet. Et Stykke fra Land hæver sig en græsbevokset Ø op af Vandet, og paa den har dannet sig en Fuglekoloni, som ved den fuldkomne Fredning tumler sig i vildeste Frihedslyst.

Naar nu Ebben eller Fjæren, som den her kaldes, indtræder, blottes et stort Stykke af Fjordlejet, og Fugleøen ligger frisk og blomstrende paa en nøgen Sandmo. Men naar Floden vender tilbage, svulmende og frisk som en Ungdomsmagt, fyldes først alle For-

dybninger, derpaa risler og bugter sig Strømmene hen over Sten og Sand, til omsider den fulde, bølgende Flod slaar op over alle Bredder, og Fugleøen svømmer paany i Fjorden.

Saadan er den evige Omskiftning i Fugleverdenens Beliggenhed. Men Beboernes Karakter er dog mere omskiftelig; der er hos dem aldrig Ro hverken Nat eller Dag — det er som i en vinget Myretue. Størsteparten er de fine, snehvide Maager med lysgraa Fjer i Vingerne, som kaldes Terner — forresten en hel Del Stormaager, Edderfugle og enkelte Ravne. I Tusindvis stryge de ud over Fjorden og tilbage igjen; tæt samlede som i Geled og følgende nøjagtig Kurs og Bevægelse svinge de hen i Luften som et bredt Belte, der bølger for Vinden.

Men naar man i Fjæretiden aflægger den travle Fugleverden et Besøg, faar man snart at forstaa, at der har man ingen Ret, selv ikke den Stærkeres. Der vilde ingen Skildring række til for at gjengive Billedet af den Forvirring, som opstaar. Et tæt Lag danner sig lidt efter lidt over ens Hoved, først i en vis Højde, saa nærmere og nærmere. Der er en Angst og et Had i deres Skrig, som i Forening med det evige Jag og Sus om Ørene gjør, at man giver tabt.

Inde under Græsvolden har andre Fugle sit Tilhold, og Alle drages de hid for den stærke Fjæres Skyld; thi den blotter mangfoldige smaa Hjælpekilder. En Fugl, som man kaldte *Stilken*, virrede bestandig omkring i Luften over sin Rede, og udstødte Skrig fulde af

Hjerteangst. Men Stormen har her saa ofte sønderrevet Smaafuglenes Reder, naar den sætter voldsomt ind fra Havet, at de er bleven skræmte og spejder da altid efter Fare.

Altejdet besiddes af en gammel Slægt ved Navn Gjæver. Den hører Nordland-Finmarken til og har i lange Aarrækker fulgt Handelens Baner. Den har som alle gamle Slægter noget grundfast og enstonende ved sig og bærer Dygtigheden frem i Hverdagsform; men det er Folk med Retsindighed og Karakter — Handelsmandens Karakter, og i sin Helhed maa Slægten anses som typisk for disse Egne.

Alt er her endnu holdt i gammeldags Stil. Naturen skjøttes, men den fremhjælpes ikke. Et Utal af Smaahuse ligger paa langs og tvers for hinanden, og skjønt Stormen en Gang imellem flytter om paa dem, blir Skikken ikke bedre. Her som der har Anseelsen trukket det korteste Straa, og Nødvendigheden det Længste. Det er med dette haarde Ord, Kulturen har at kæmpe her Nord; og Kampen vil blive svær; thi flere Generationer har frembaaret det som sit Fostringsmærke.

Hele Sommeren igjennem bevæger sig en Strøm af Rejsende over Ejdet. Lokaldampere lægger til paa begge Sider, den ene fra Finmarken den anden fra Nordland, — desværre er der ikke saa megen Forstaaelse mellem de to Lande, der hver ejer sin halve Mil af Ejdet, at Skibene korrespondere. Der skiller kun nogle Timer; men det lægger Dage til Rejsen. Ogsaa har det fra Statens Side skortet paa Forstaaelse; thi ellers

maatte den Telegraflinje, som nu løber over Fjeldet, have havt sin Bane her. Til Trods for disse Mangler glider Strømmen af de Rejsende frem i uafladelig Skiften. Det vilde nu paa mange andre Steder efterlade et Mærke — et vist Støvdrag over Livet! Men det er det Urokkelige ved Stilen, at det ikke kjendes paa nogen Ting. Alt er i fuldkommen Tryghed vedbleven at være sig selv.

En Lysttur til Finmarken.

Det var en dejlig Søndag. Et Par Kjøretøjer stod forspændte, og de livlige Heste stampede i Jorden af Utaalmodighed. Omsider var Alt i Orden, og Farten gik løs. Det bar opover paa den duftende Skovvej, indtil Højden af Ejdet var naaet. Herfra var det ikke langt til Finmarken!

Da fyldtes Luften mer og mer af en stram Lugt, som Vinden bar med sig. Var det det gamle Finmørk, man lugtede! Det var en Blanding af Rensdyrskind og Fedt, umuligt at gjengive med Ord. Men Tvivlen skulde snart blive hævet. Fem—seks bustede Finhunde kom ansættende fra Skoven i langstrakte Sprang og med et Glam, som kunde gjort en Ulveflok betænkelig — — her var altsaa en Finnelejr i Nærheden!

Ja ganske rigtig — her var Finfolk paa Sommer-

træk. Hundene blev nu kaldt tilbage, og man begav sig tilfods op til Lejren, hvor man udvekslede Hilsen og Haandtryk med Folket — det var gamle og unge Kvinder, smaa og store Børn, samt et Par Gutter. Der blev nu lagt Sten sammen til et Ildsted, og en Kaffekjedel stillet til Kog. Da den var færdig til at nydes, flokkede alle Finnerne sig i en taus, andægtig Kreds omkring Maaltidet; men da der senere blev uddelt Hvedebrød og Sukker til de unge og Kaffe til de ældre, forsvandt Skyheden, og de tumlede sig omkring Selskabet i vildeste Frihed. De Unge tog Tag med hinanden, de Gamle gav Agt, — Solen brændte og Finlugten blev varm — Hundene for gjøende imellem, og Myg i talløs Mængde.

Under dette forblev den egentlige Hersker i sit Telt. Han var nemlig en af de rigeste Finner paa den Kant og havde en meget stor Renhjord. Man tog derfor med et vist Hensyn den Pjalt tilside, som dækkede for Indgangen til Teltet, og hilste venligt paa ham — det var netop saa meget, at han hilste igjen. Han sad som en Orientaler med Benene oppe under sig ved Langsiden af Teltet paa et Renskind og røg sin Pibe. Midt paa Gulvet under Røghullet brændte en livlig Ild, og Kaffekjedlen hang over. Paa den anden Side sad et Kvindfolk paa Hug og saa ind i Ilden. Hun rejste sig, men Finnen blev siddende.

Man lod ham da sidde og gik sin Vej. Det er jo kun Dannelsen, som kan vurdere en Imødekommen,

den raa Uvidenhed tæmmes bedst ved at vise den, at man er lige glad.

Lidt efter kom ogsaa Matadoren ud af sit Telt og stillede sig op til Beskuelse, eller rettere: til selv at beskue. Han havde en myndig Trods i sit Ansigt, — han var en af dem, som ikke vilde bøje sig for Lovbestemmelsen om Fjeldfinnernes Nedvandring paa Vaaren med sine Ren til Havet. Den fastsætter nemlig, at den Skade, Renen gjør paa de Fastboendes opdyrkede Jorder, skal af Ejermanden erstattes.

Han stillede Naturretten imod Loven. Hans Hjord vilde omkomme for ham, hvis den ikke i Sommertiden kom ned til Kysten; men at tøjle Renen paa sin higende Styrtning imod Havet er umuligt — den skal frem, og spørger ikke om Jorden er dyrket eller bar. Her staar da den evige Strid mellem Naturfolket og Kulturmennesket, og Staten, som skal mægle imellem dem, maa nødvendigt tage Parti for den Fastboende.

Endelig nedlod han sig til et Par korte Svar paa de Spørgsmaal: Var der kommet Ren bort over Grænsen? Havde Ulven været slem? Havde der været Rentyve paa Fjeldet?

Da det var sagt, forsvandt han igjen i Teltet, og Stunden efter sad han som Selvhersker over tretten Hundrede Ren — og drak sin Kaffe — og værdigede det, som stod udenfor, ikke saa meget som en Tanke.

Da fik man Lyst til at se lidt nøjere paa det Slot, hvori han tronede. Det var et usselt Telt — gammelt, udslidt, med Lap paa Lap, og det hele Udenomsstel var

saa fattigt, at man maatte spørge: naar Velstanden saa slig ud, hvorpaa kjendtes da Armoden?

Endelig var man færdig til at forlade Finmarken. Kvinderne flokkedes til et Farvel og Tak, medens Mandfolkene stod og keg frem af en Krog. En liden Pige greb en af de Fremmedes Hænder, hvorpaa der var et Mygstik, og kløede det — hun vidste ikke bedre! Det er jo altid saa, at hvor der bare findes et lidet Gran af Skik, der er det Kvinderne, som bær den frem.

Saa gik Farten løs. Hestene i fygende Galop, Hundene efter med sit arrige Glam — vinkende Hænder fra Lejren, og Finlugten! Stunden efter var man atter i Nordland.

Paa Ejdet laa Søndagshvilen over Alt. Folk stod ved Husvæggen og smaapratede. Paa Græsvolden sad tause Mennesker og saa udover. Skoven stod rundtom, som om hvert Træ var falden i Søvn, og Fjorden laa svulmende fuld og drev Smaaskvulpet op mellem det høje Græs. Der laa over Kvænangstinderne en blændende hvid Taagedis, saa det syntes, som de skjulte sig bag et Slør. Ellers hvilede Alt i Aftensolens blanke Skjær.

Men paa en saadan fredfuld Sommerkveld kan der pludselig høres et Dur over hele Egnen som et vældigt Tordenbrag — hvad er det? Paa Himlen findes ikke en Sky, og Kvænangsfjorden er blank som en Isslætte. Er der da saa tæt ind ved Naturens Søndagsstemning en Dæmons Vildspil, som vrænger af det Hele?

Ja netop. Paa denne Side af Skjellet findes et

Dalføre eller snarere en Sænkning i Fjeldet, der fører over til Jøkkelfjorden, og i dens inderste Baggrund gaar der ned en gammel Jøkkel. Det er, naar den kalver, at hint Brag høres.

Altsaa er Jøkkelen nærmeste Nabo til Altejdet! Men af det Naboskab fremgaar saa liden Hygge, at man kan prise sig heldig ved, at en forsvarlig Fjeldvæg gaar imellem. Man spørger heller ikke ofte Nyt fra hinanden. For Jøkkelens Vedkommende er det Nye ogsaa bestandig en gammel Historie, og hvad Samkvemmet angaar, da er det — uagtet det saa højlydt forkynder sin Nærværelse — indesluttet og frastødende som Døden.

Jøkkelen.

Denne Isbræ, som er den eneste i Norge, og følgelig i Europa, der umiddelbart gaar ned i Havet, har fra gammel Tid ikke havt andet Navn end „Jøkulen". Den Ismasse, hvorfra den stammer, har en Udstrækning af mange Mile indover Fastlandsfjeldet og strækker sine Isarme helt ned imod Bergsfjord og Øksfjord; men sin egentlige Nedgang har den i Jøkkelfjorden.

Den har og hidtil været meget lidt besøgt, da den har ligget udenfor den almindelige Rutte, og Fiskerne, som ved god Besked om den, har helst ikke havt noget med den at gjøre. Naar man vil besøge den, har man

Valget mellem to Veje, der begge udgaar fra Altejdet, den ene tilhest over Fjeldsænkningen og den anden tilsøs gjennem Jøkkelfjorden — til begge udkræves mellem tolv og seksten Timer. Hvis engang Turistskibene lægger Rutter derhen, vil det ikke tage den halve Tid — men heller ikke give det halve Udbytte. Et Dampskib med sit Passagerliv vil forjage Ensomheden af det hemmelige Indelukke, og det er ikke mindst den, der stemmer Besøgeren til Ærbødighed — uden hvilken han paa ingen Maade faar Majestæten i Tale.

Tilsøs er dog det interessanteste. Fire raske Glunter i en Baad, Sol paa Himlen, en kraftig Godvejrsstemning paa Havet — saa er Begyndelsen bra'.

Gjennem lille Altenfjord, der dog er sin drøje Mil lang, styrer man om det runde Hjørne af Vasnæsfjeldet, og har nu Kvænangsfjordens stærke Havstrøm lige imod sig. Det gjælder et Styrketag at komme frem, og der maa holdes nærmere ind under Fjeldet; men den vilde Strand ligger fuld af nedrasede Fjeldblokke, saa det hedder: tre Skridt fra Livet — burde snarere hedde: tre Skridt fra Døden! Baaden maa da se til at holde Stand mellem de to Stormagter. Det er som Myggen og Elefanten. Men Baaden har Myggens snarraadige Karakter, og den vinder.

Vasnæsfjeldet er en Kolos og i hele sin Fremtræden en Olding. Dets mægtige Sider er Brist ved Brist, og helt op til Midten staar det som en Ruin. Men det Hele er pakket godt sammen og staar nok, saa længe Jorden staar — og det er jo længe nok.

Et saadant udbrustent Fjeld har mange sære Former og staar som en Tavle, hvorpaa Fortiden i store, ulæselige Tegn har indskrevet Kampen mellem Elementerne. Det er og til den Slags Fjeld, Finnen har tyet hen, naar han trængte en højere Bistand. En udsprængt Fjeldblok er bleven det Gudebillede, han har knælet ned for og bragt sine Offer — fra første Færd har Mennesket villet gjøre sig tilvens med Overmagten! Men fra samme Tid har han og havt det Instinkt, at han var skabt i Guds Billede, thi Offerstenen, Sejda. som den hedder paa Finsk, har gjerne ved et eller andet Drag Lighed med et Menneske.

Paa Vasnæsfjeldet staar en saadan Offersten. Høj og mærkelig rejser den sig paa Fjeldsiden og ligner en Munk i sin Kutte. Den hedder *Limalango* og har lige ind i dette Aarhundrede endnu modtaget Løfter og Offringer af Finnerne. Kvænangsfjorden har krævet mangfoldige Menneskeliv, og man kan forstaa, at han, som ingen Gud fandt i Himmelen at anraabe, han har i Uvejrets skrækkelige Halvmørke anraabt hin fremtrædende Skikkelse paa Fjeldet — thi han blev ræd for den!

Saa drejer Baaden ind i Jøkkelfjorden, der er en Arm af Kvænangsfjorden og løber paa tvers ind i Fastlandet. Her faar Vasnæsfjeldet en meget yngre og blidere Karakter. Birkeskov og Græsvold følges ad, og hist og her staar et lidet Hus med sin Kartoffelager. Paa et Sted var der en Flok Finner forsamlede — det var ogsaa af dem, som var paa Sommertræk. Der var

et vildt Skjenderi imellem dem. Langt borte hørtes de gnældrende Stemmer, og nærmere ved syntes det som en Flok Hunde, der snerrede og bjeffede mod hinanden — lige paa Spranget til at fare løs. Det saa fremmet og vildt — ja for den Sags Skyld ogsaa hedensk ud. Fire, fem Stykker stod op, de andre sad adspredte paa hver sin Bergknude og kastede Ordene mod hinanden. En Gammel var klædt i Højrødt, et Par i Renskind, Resten i mørkt og hvidt Vadmel, broget Belte om Livet og høj, firkantet Hue paa Hodet. Bag en Træklynge keg frem et Par rynkede Kvindeansigter, og ligesom bortskremte stod to langhaarede Finhunde med hængende Haler og gav Agt. Om Finkongen idetsamme var traadt frem paa Fjeldet og havde sendt sin Trusel ned over dem, havde det ingen Forundring vakt — der stod dog Finmørk skrevet paa hele den tunge, tause Natur, som nu mer og mer stængte af mellem sig og Verdenslivet!

Der roedes en liden Baad ud af Fjorden. „Hvordan staar til med Jøkkelen?“ blev der raabt. „Aa, han er fæl,“ svartes der. „Er det længe siden, den har kalvet?“ — „Bare lidt.“ — „Saa gaar det an at komme nær ind paa den?“ — „Aaja, paa hin Siden. Han dætter jevnt.“

Det var Indledningen til Foretrædet hos den strenge Eneboer!

Nu drejede Fjorden af, den blev mørkere og trangere, men uagtet Fjeldene kastede en dyb Skygge over den, var Vandet dog tindrende grønt. Ja, ganske vist var

det „bare lidt“ siden Jøkkelen havde kalvet; thi paa begge Sider, hvor der fandtes en Smule Bred, laa Isen tykt ophobet, og en Mængde Isblokke drev udefter Fjorden.

Nu klemte Fjeldene tættere sammen, og der mødte et Drag af Vinterkulde. En hel Flaade af glimrende Isstumper kom drivende: Legetøjsskibe for fulde Sejl, store, højvingede Svaner, Kalve med Benene ivejret, Kameler med puklet Ryg og lang Hals — det mest fantastiske Følge! af Alt, dog skjønnest et lidet lyseblaat Bjerg, hvorpaa en snehvid, levende Maage var dalet ned og lod sig føre hen over Bølgerne, mens den sad og saa forundret til.

Endelig en sidste Omdrejning, og der, hvor man troede slet ingen Plads var, stod Kæmpen i sin Afkrog.

Det første Syn paa den er mindre end Forventningen, det sidste er større. Der skal Tid til at forstaa den; thi hvis den ikke ender med at overvælde Beskueren, saa han kun rummer en eneste kolossal Forestilling — og det er den, da har han enten ikke set nok eller han har set galt.

Den første Fornemmelse man har, naar man er kommen lige ind paa den, er et Pres. Her er en Naturmagt, som har sin bestemte Lov at følge, og man faar være saa god at trække sig tilbage — man tager da Afstanden vel iagt. Det er tydeligt, at den nylig har kalvet; thi op fra Fjorden hæver sig en lodret Isvæg, glat afskaaren og blank som et Spejl. Der har

endnu ikke været Tid til at hefte sig et eneste Fnug af Luftens Paadrev.

Paa Højfjeldet, hvor Islageret befinder sig, foregaar den stadige Fremadskriden, indtil Massen har taget sit sidste Skridt udover Fjeldranden, da knækker den af, og gjør enten et vældigt Kast fra Fjeldet lige ud i Fjorden eller ruller fra Stød til Stød nedover — knuses til Stumper, til Smul, til Stjernefnug og vejres hen i Luften, alt imens det tordner og brager inde under Isen, som det gav Gjenlyd i en Hvælving.

Men den egentlige Kalvning foregaar ikke her, det er blot hin „Dætten“, som Finnen advarede for, og som han havde al Grund til. Det er først et Stykke nede paa Fjeldet, at Jøkkelen har banet sig en Udgang, og at det ikke er gaaet for sig med Lempe, beviser Ophobningen af de udsprængte Stenblokke ved Foden af Berget. Den frosne Bølge vælder da frem af sin Hule og breder sig i Nedgangen, indtil den naar Søen, da er det, som den veg tilbage for sin Dødsfiende og rejste sig til Modværge. I Virkeligheden er det saa: den fremskridende Isflom bevæger sig som enhver anden Vandflom hurtigere paa Overfladen end paa Bunden, og derved hobes de øverste Lag paa hinanden, indtil der staar et Isbjerg, som knækker af ved sin egen Tyngde det er Kalvningen, — naar Kalven er fuldbaaren, kastes den!

Men det sker kun, hvor Havet gaar lige ind paa Jøkkelfoden, saa den bogstavelig ikke kan gjøre et Skridt videre, uden at synke i sin Grav. Imidlertid gi'r den

sig ikke for Havet! Saalænge det ligger færdigt til at sluge dens Afkom, fortsætter den med at kaste sine Kalve.

Ved at vove sig ud paa Ismassen og langs med Jøkkelens Sider opdager man svimlende Kløfter, hvor Elven, som ustandseligt følger med, sukker og stønner under sit brydsomme Arbejde — thi ogsaa den vil og skal frem! Det er vanskeligt at stige Fjeldet op ved Siden af Jøkkelen, fordi alt er løsnet og paa Gled; men jo højere man stiger, jo større synes Ismassen og jo vildere den hele Flom. Selve Klippen, som bærer Dødskæmpen, følger Side om Side med den sin egen Natur. Der gaar Livsfostringen sin naturlige Gang. Hvor der paa Stenen blot ligger en Fingersbred Muld, udvikler sig de skjønneste Smaablomster, som priser Sommersol, Skjønhed og Glæde lige op i Ansigtet paa Ødelæggeren.

Naar da Jøkkelens indre Husholdning er beset og Helheden skal komme til sin Ret, maa man igjen fjerne sig fra den. Vistnok forstaar man dens Vælde bedst i Nærheden, men den samlede Karakter faar man først i Afstand — thi den har ikke alene Magt, den har ogsaa Skjønhed.

Der er som sagt to Nedgange, den ene, hvor Flommen bryder ud af Fjeldet og fostrer Kalven, den anden, hvor den rejser sig foran Stupet ved den øverste Bergkant. Her presser den naturligvis ogsaa paa, til den knækker af, hvilket sker uophørlig. Men derved fremkommer en Række takkede Istinder, af en lysblaa Farve, som hverken Himmel eller Jord har Mage til, og da de

danne en Ramme foran Stupet, har de hele Lysbrydningen over sig. Selv en nedfalden Isklump, ikke større end en Haand, har hin mærkelige Blaafarve, der ikke er mørkere end en Forglemmigej, men af en Glans, hvorved selve Himlen falmer.

Ved at undersøge Isen ser man, at den er blandet med de fineste Fnug af indfrossen Sne. Det er dog blot i Udkanterne, at Jøkkelen har den blændende Farve, og den maa vel have sin Aarsag i det stærke Pres.

Imidlertid er Dagen forsvunden — og Midnat stunder til!

Indunder Kæmpen skumrer det; Foden hylles i et Slør af kolde Dunster, og der blir uhyggeligt at være. Det er en Folketro, at de Levende ikke ved Midnat skal gaa ind i en Kirke; thi da færdes de Afdøde der, — idet man forlader Jøkkelen og den synker hen i skummel Ensomhed, faar man en vis Skyhed for Stedet, som om der i Aandetimen kunde foregaa Noget, hvorved de Levende ikke skal være tilstede.

Men før Baaden skyder om Hjørnet af Fjeldet, staar Midnatsolen lige bag Jøkkelens Ryg, og man vender sig til det sidste Syn. — Hvad der dog ligger for en fyndig Tale i det Ord „Hurra“ — hvor man ofte vilde snakke sig fra Begejstringen, siger dette ene Ord Alt. Paa en Gang gløder nu Istinderne i Gjenskinnet, og Midnatten har sat sin funklende Guldkrone paa Kæmpens Hoved.

Hurra! for den gamle Jøkkel.

Fra Udgangen af lille Altenfjord fortsætter endnu Kvænangsfjorden sit Løb flere Mile ind i Landet, barsk og tøjlesløs som fra Begyndelsen, og overalt med utilgængelige Bredder. Dog er der inde ved Bunden, hvor dens Vildhed er brudt, en smuk, frugtbar Voldstrand, som giver Hvile for Synet. Dette Sted hedder *Baddern*.

Engang boede mange Finner her, som forstod sig paa at dyrke Jorden til Kornavling, og de var Velstandsfolk allesammen. Men saa kommer igjen den gamle Historie om *Stalloen*, hint Folk i Øst, der trængte frem over Fjeldet og gjennem Ødemarken for at udplyndre og myrde Finnerne; og der er ikke et Sted, hvor Gods kunde samles, uden at det er mærket af en Kamp paa Liv og Død med Stallofolket. Men hin nordøstlige Del af Finland var Kvænland. Aarhundreder før den egentlige Indvandring af Kvænen i Finmarken og Nordland har han altsaa havt sit Træk der; thi det er ikke vanskeligt at finde Ligheden mellem Stalloen og den nuværende Kvæn, og mellem Kalevalas Helte, Jukahajnen, Leminkajnen og den skrækindjagende Stallo.

Her fra Baddern berettes det, at der engang paa Forsommeren blev givet Folket et Varsko om Stalloernes Komme. Beboerne samlede nu i en Hast alt, hvad de ejede, og roede med fuldlastede Baade hen til en liden Ø ved Navn Nøkkeln, som laa en Milsvej derfra. Her trak de Baadene iland og indrettede sig et midlertidigt Bosted.

Da ankom Stalloerne i mandstærkt Følge til Baddern, men da de Intet fandt, brændte de Hus og Grund,

saa der blev ikke et Træ i Skoven og ikke et Straa paa Marken. Imidlertid fik de Nys om. hvor Befolkningen var flygtet hen, og de drog nu tilfjelds for at fælde Træer, som de bandt sammen til en Flaade.

Da det besværlige Arbejde var færdigt, indskibede hele Følget sig paa Flaaden, og Farten gik løs. Men de kjendte ikke Farvandet! Det bølgende Hav skyllede hen over deres utrygge Fartøj og kastede det omkring som et Stykke *Rækved**). De maatte trykke sig sammen for at støtte hinanden mod Faren, som en Faareflok imod Ulvene — men selv var de Ulve.

Efter et Par Døgns Omflakken drev de iland paa en anden, meget mindre Ø, som kaldes Højø, hvis udgaaede Bredder de kun med Nød kunde bestige. De kom dog paa Land allesammen — men her stod de nu! Der var ikke en Udvej at skimte, de var som paa et Vrag, kun endnu mere dødssikre, fordi det stod stille — de var Eneboere i gyselig Forstand.

Hvad Kamp der har staaet, er der intet Vidne om, men at de alle forgik af Sult og Nød, det ved man; thi der skal ind i Nutiden være fundet af deres blegede Knokler paa Øen.

Da Beboerne omsider vendte tilbage, var deres Hjem forsvunden. Badderns frugtbare Strand var en Ørken, og lang Tid gik hen, inden Kulturen paany afsatte et Mærke paa den herjede Grund.

For Tiden oprettes her et Asyl til Pleje og Op-

*) Et Drivtømmer, som ingen Ejermand har.

dragelse for Finnebørn, dog mest for Børn af de fra Sverige stadigt indvandrede Lapper. Det er en smuk Ide, om man end ikke fuldt ud kan kalde den god. Ved Kulturens uhyre Jag for at komme afsted springer den altfor ofte over Hensynet til Naturforholdet. Idet man tager Børnene fra Forældrene, forrykker man Samfundsideen; thi Børn skal under Kulturbevægelsen staa Last og Brast med Forældrene. Er der Lag i Samfundet, som ved manglende Kultur ligger under, maa det Hele hjælpes op, og man begaar et Indbrud i den ethiske Ret ved paa det Punkt at skille Børn fra Forældre. Gaar man ud fra den Ide, at Børnene skal vende tilbage til Hjemmet igjen, og med sine indvundne Erfaringer ophjælpe Forældrene, da skal det nok vise sig, at den er mere smuk end god; thi enten nødes de til at slutte Forlig med den gamle Ordning eller de skilles fra Forældrene.

Finnebørnene er desuden ikke værre stillet end Smaafolks Børn i Almindelighed, ja mangen Gang endog bedre. Finnen har smaa Fornødenheder, og han behøver hverken paa Fjeld eller Strand at lide Hunger.

Endelig viger Fastlandet tilbage, og hvor meget Skjønt og Mærkeligt det end besidder, fremgaar dog først Nordlands største og ejendommeligste Skjønhed i —

Øerne.

Fra det Indre af Kvænangen ud imod det aabne Hav stiger Ø efter Ø op af Bølgerne. Smaa og store og nøgne, som om Havstormene havde afklædt dem hvert Fnug af Jordsmon, og som om der ikke var Redning for et Menneskeliv. Men naar man kommer dem nærmere, udvikler der sig dog en og anden fager Plet, hvorpaa ikke blot Nødvendighedslivet, men ogsaa Kulturen kan sætte fast Fod. Paa enkelte af dem staar da en Kirke, hvilket giver en betydelig Forrang. En saadan Kirke klæder Ensomheden godt, og den er løftende for Tanken; thi man ved, at hvor lidt man end ser til Mennesker, saa er de her dog og møder frem i samlet Fylke til Tid og Sted. Naar man ikke har set en Kirke paa en af disse havomskyllede Øer, savner man en stor Erfaring i Menneskehedens Sag. Den kan i Byerne smykke en aaben Plads og paa Alfarvej vise Tankerne et Højmaal; men her ude i det fraadende Hav staar den som det trøstefulde Tilhold, hvor Mennesker, der uophørlig færdes imellem Frygt og Fare, kan stevne hen og tale lidt med Gud og med sin Næste.

De fleste Øer har sin lille Befolkning af Fiskere, og da tillige en Handelsmand — de to staar her mer end nogetsteds Last og Brast med hinanden. Fordel og Tab gaar til begge Sider. Men der er endnu et andet Fællesskab, som noget ligner Slægtskab, og det gjør, at

en saadan liden Ø med ti—tolv Familjer danner en Verden for sig selv. Handelsmanden er oftest født paa Stedet og har havt Far og Farfar forud for sig, dertil svarer Fiskerfamiljerne; de Gamle have fulgt hinanden i Graven, de Unge til Konfirmationen. Naar den mørke Vinterhimmel har lukket sig over dem, har det ene Lysblink set fortroligt hen til det andet, og det større Lys hos Landhandleren har været dem en Opkomst for Sindet, — og naar saa Dagen er vendt tilbage, har man fanget det nye Haab med hinanden.

Økulturen bliver da omtrent ens overalt — for Fiskeren bestemt, for den Konditionerede med den Forskjel, som Sans og Evne giver. Man kan hos dem finde en betydelig Udvikling, og da de er udenfor det Sammenhæng af overleverede Meninger, som løber sin Line ud paa Fastlandet, kommer her noget friskt og selvstændigt frem, som man kunde kalde Europæisk. Naturligvis kan man koste Lærere og Lærerinder til sine Børn, og da her Intet er, som spreder Tankerne, samler de sig godt om det Lærte. Ungdommen kan ogsaa faa Lov til at beholde et og andet Storsyn paa Tingene, her er ingen blaseret Nabo, som snakker dem væk fra Beundringen.

Imidlertid er her Naboer, skjønt der gaar store og dybe Veje imellem. Den næste Ø — tre, fire Mile borte — er den nærmeste Nabo! Men Naboskabet plejes alligevel, — Besøg aflægges, Sørgefest og Glædesfest sammenkalder til Møde, og man kommer med Frisk-

heden af et længe næret Ønske om at træffes og Længselen efter en Samtale med Ligestillede.

Forskjellen paa Ø- og Fjordliv er ikke meget synlig; thi Ensomheden stempler dem begge. Paa Smaaøernes Liv, og det, som udvikler sig paa de store Fiskevær, er Forskjellen derimod betydelig. Men har Fiskeren her under Storfisket faaet sig et Paahæng af Noget, som skal ligne Kultur og som nærmere beset kun er Kulturpletter, da gaar det fuldstændigt af ham igjen, naar han er vendt tilbage til Ensomheden paa sin lille Ø — det Land for sig selv, som han ejer til Deling med et Par Andre!

Hele denne Øverden er en Billedsaga med smaa og store Drag, i lyse og mørke Farver; men Artsmærket er det samme: det er Ensomheden og Havet, den aldrig skiftende Bedrift og Mangel paa Udveje, som har præget det.

Den første større Ø, som møder her, er *Skorpen.* Det er en Kirkeø, som danner et Anneks til Skjervøens Sognekald. Her er om Sommeren ikke ofte Gudstjeneste, og om Vinteren kun en sjelden Gang, thi Stedet er meget udsat, og Kirkefolket har lange, farefulde Veje. Selvfølgelig findes her Kirkestuer, hvori de Langvejsfarende kunne overnatte; men i dem har der indtil for et Par Aar siden været holdt et vildt Styr af Læstadianerne, der begyndte sine aandelige Udgydelser i selve Kirken med Hulken og Knæfald og fortsatte dem senere ud over Natten i Kirkestuerne ved Syndsbekjendelser, Syndsforladelser og hellige Omfavnelser.

Denne store Anfægtelse ved dog Kvænen godt at indrette efter Tid og Sted; thi den griber ham aldrig under selve Fisket, kun i Drivetiden. Nu er det paa det Nærmeste ophørt; Sognet fik en ny Præst, som satte sig imod det, hvilket beviser, at der før har været givet dem altfor meget Raaderum.

Paa denne Ø ligger med lyslevende Drag et ganske lidet Billede. Det er saa at sige fra igaar, men kunde gjerne være fra for et Aarhundrede siden, — den samme Aarsag maatte dengang have havt ganske den samme Virkning som idag. Det hedder

Bruden.

Naar Sommerfisket er slut, holdes i Mellemtiden, inden Vinterfisket begynder, de fleste Brudevielser. Der er samlet en liden Spareskilling til at begynde med, og da Fristen er kort, skynder man sig; Manden har kun et Par Maaneder til at nyde sit nye Hjemliv i, da maa han afsted igjen, og tvivlsomt er det, om han nogentid vender tilbage.

Oftest vies flere Par paa en Gang, især ved Anneks-kirkerne, og der hviler en alvorsfuld Stemning over den Halvkreds af unge Mænd og Kvinder, som staar der Haand i Haand om Alterfoden for at begynde Livsvandringen med hinanden. Det er tydeligt præget paa

dem, at de ved, hvad de gaar imøde; Letsindigheden, som saa ofte styrer Fiskerens Handling, følger ham ialfald ikke til Kirken.

Det var en saadan Prækensøndag ved Anneks-kirken paa *Skorpen*. Til en Undtagelse skulde kun ét Par vies, hvoraf Brudgommen var hjemmehørende paa Skorpen og Bruden inde i Jøkkelfjorden.

Lørdag Morgen gik Even-Brudgom, saa var han i de sidste Dage kaldt af Folket, hen paa Nordsiden af Øen for at se ud over Havet; thi allerede om Lørdagen maatte Kirkefolket være samlet, hvis de ikke skulde tilbringe Søndagsnatten paa Søen, og selv da mangen Gang staa Fare for ikke at naa frem til Kirketid. Mindst af Alle turde dog Bruden lade vente paa sig — hun med den lange, farlige Vej fra Jøkkelfjorden!

Even saa sig dog ikke tryg hverken paa Luft eller Vand. Der var en hurtig Skiften af Lys og Skygge, og mer og mer forsvandt de lyse Pletter paa Himlen — det kunde betyde en voksende Storm i Havet. Men modløs blev han dog derfor ikke; Brudens Folk vidste god Besked, og ikke tvivlede han om, at de nok tog Tiden i Agt.

Ud over Dagen landede nu flere Kirkebaade og med dem tillige Præstebaaden; men fra Jøkkelfjorden kom ingen. Folk, som gik fra og til, mente, at Nordvesten stod saa haardt ind Fjorden, at ingen Baad kunde stride sig forbi Næsset.

Even hørte dem tale, og skjøndt han længe ikke vilde give dem Medhold, nødtes han dog omsider til

det. Der var ikke mere to Meninger om den Ting: at Vinden havde den dobbelte Styrke dèr, af hvad den havde her, og at en Baad i Udgangen af Jøkkelfjorden kunde med den paagaaende Sø stryge fuld af Vand i et Øjeblik — og da var det jo enten paa Hvælvet eller i Havet.

Omsider holdt Even det ikke længer ud. Han var ikke let at rokke; men nu fik han Skræmsel af Alt, og uden at tale til Nogen ilte han ned til Søen, fik sin Baad løsnet og stelt, og Stunden efter satte han fra Land. Det blæste endnu tildels Sidevind, og den kom stødvis; men han forstod at fange den, og var snart med sin lille Sejler ude af Synskredsen.

Hidtil var det ikke kommet ham i Tankerne, at han kunde vove Livet for sin Brud. Alt var gaaet saa glat: han havde faaet Øje paa hende ved et Kirkestevne, saa havde han friet og faaet Ja, — siden havde han arbejdet og sparet for at kunne skaffe hende et tarveligt Hjem, og nu stod der paa Skorpen et lidet Hus færdig til at tage imod hende. Og nu her lige foran Kirkedøren rejste Skjebnen sig op som en ond Magt og skilte dem!

Men han vilde finde hende, enten det saa bar til Liv eller Død! Og saa lod han staa til paa det yderste Vove. Endelig nødtes han dog at tage Sejlet ind; Vinden drev nu omtrent stik imod, og han fik prøve det med Aarerne. Men alt hans Mod og al hans Vilje kunde ikke tæmme Stormen! Han saa langt borte den mørke, kogende Indgang til Jøkkelfjorden,

og han forstod, at der kom ikke noget levende Menneske hverken ud eller ind.

Endelig kastede Søerne ham op paa Spildern, en stor Ørkenø, som ligger midt i Havflommen mellem Kvænangstinderne og Jøkkelfjorden, og det var saavidt han fik redde sig ind i en Stenvik paa Spilderns Vestside, hvor han da forblev om Natten.

I Morgengryet fik han Baaden ud igjen, og da Fremgang var umulig, vendte han Styret mod Hjemøen, og ved Middagstide naaede han did, just som Folket kom ud af Kirken.

Han holdt sig ved en Side som den, der ikke hørte til her, og det gjorde han heller ikke, thi Even-Brudgom havde ingen Brud! Bleg og tung trak han sig hjemover, og da han sad alene i sit lille Hus, faldt han sammen som et Vrag, man tager den sidste Stiver fra.

Imidlertid var Even ikke alene om sin Sorg, baade Gammel og Ung delte den med ham. Folk blev ved at snakke om det, og skjønt Alle var saa temmelig sikkre paa, at her forelaa en Ulykke, vedblev de dog at drive om paa de højeste Punkter af Øen og spejde ud over Søen.

Paa Slutten af Dagen mindskede Stormen; men Søgangen var lige stærk, og der stod et Raak omkring Øen. Ingen af Kirkebaadene vovede at lægge ud, og der laa en tung Stemning over Alle.

Da syntes det i Skumringen langt borte, som en hvid Plet virrede frem og tilbage — var det Sejlet

paa en Baad? Det Spørgsmaal gik fra Mund til Mund, og tilslut blev der svart Ja. Var det tænkeligt, at det kunde være Brudebaaden? Ja!

Dermed styrtede et Par raske Gutter afsted til Evens Hus. „Baaden kommer!“ skreg de allerede foran Ruderne.

„Hvad!“ for Even op af den tunge Døs, han sad i.

„Brudebaaden!“ skreg den Ene højere end den Anden.

Da satte de i et Sprang alle Tre hen over Vejen, som det gjaldt et Væddemaal om Livet; men de to Gutter kastede sig ned i Bakken for at hvile, og det gjorde Even ikke. Han stillede sig paa det yderste Synspunkt, og Spændingen rystede ham som en Feber. Var det Brudebaaden? Det kunde hverken han eller Nogen sige med Vished. Kunde den magte Opsejlingen, der den stupede fra den ene Sø til den anden? Hvem kunde svare paa det? Sligt var afgjort i et Øjenblink. Men at Livet var sat paa Vove, det vidste de Allesammen, og det taug de med.

Nærmere og nærmere kom dog Baaden. — „Det er Folket ifra Jøkkelfjorden,“ raabte En af dem. Ja, det saa Even ogsaa, og derfor sprang han ned over til Fjæren.

Stunden efter strøg Baaden ind mellem Stenene, saa det knagede i alle Sammenføjninger, og Bruden steg paa Land. Even stod med hendes rystende Haand i sin, og hverken hun eller han magtede at sige et Ord.

Af de Omstaaende blev der dog hastig spurgt og svart. Brudebaaden havde fra Lørdag Formiddag kæmpet for at komme ud Jøkkelfjorden, og da den omsider naaede saa vidt, blev den i Dagsynkningen kastet iland paa Nordsiden af *Spildern*. Her bjergede de sig Natten ud, men der fandtes ikke en tør Traad paa deres Legemer. Om Morgenen prøvede de paa igjen; men Søerne slog ind over Baaden og fyldte den til Tofterne, og de maatte vende. Efter Middag, da Blæsten stilnede af, lagde de ud paany, og hvor galt det var, saa endte det dog godt.

Nu var med en Gang Billedet forvandlet, Folket samlede sig om de to dødblege Mennesker, som vedblev at staa der Haand i Haand, ligesom de ikke ret vidste, hvad de skulde tage sig til. Ud fra Handelsstedet kom Unge og Gamle i glad Skynding, og selv Præsten iagttagende sin Værdighed gik frem af Husdøren. Forrest med et Par Smaabørn om sig kom Landhandlersken; thi hun var Enke og som en Slags Mor for Øboerne; hun var jo den dannede imellem dem, og det vidste de Allesammen uden Belærelse, at det gav Myndighed. Hun tog med Armen om Bruden og spurgte smilende: „Naa, ska' vi saa i Brudestadsen?"

„Klokken er over ni," svarte Even for hende, og saa vemodigt hen til Kirken.

„Aa! det skal nok gaa alligevel," trøstede hun. Og afsted løb hun op til Præsten, vekslede et Par Ord med ham og kom glad tilbage. „Der er Ingenting i Vejen! Præsten vil med Glæde vie Jer, og nu ta'r

jeg Bruden med mig.“ Og inden Bruden ret fik samle sig, var hun ved den elskværdige Frues Haand paa Vejen op til Gaarden.

Even stod og saa lidt himmelfalden ud; men pludselig fik han Tag i, hvad det var, og da satte han afsted med store Sprang hen over til sit Hus. Der lød en højrøstet Latter efter ham; men den sa' akkurat det Samme som et Hurra! thi den kom fra Mennesker, som for et Par Stunder siden havde staaet der med et tungt Hjerte for hans Skyld.

Fra Landhandlersken blev der straks sendt Folk hen i Kirken for at tænde Alterlysene og stille hen et Par Lys, hvor det bedst kunde ske — saavidt at man fandt sig frem til Koret. Et Sprede blev henlagt ved Alterfoden, smaa grønne Grene stukket ind hist og her, og friskt Enerlyng strøet ud over Gulvet.

Det var ikke en halv Time efter, saa mødte Even-Brudgom frem, stout og nyklædt, for at hente Bruden. Og de manglede ikke Følge! Alle, som paa nogen Maade kunde, var med dem til Kirken. Men da de skulde op over til Alteret, fulgte den elskværdige Ø-Moder dem, og det havde hun Ret til.

Da nu Ritualets haartrukne Befalinger var oplæste og besvorne, tog Præsten til Tekst for sin Tale: *Jeg gaar i Farer, hvor jeg gaar.* Det blev dog ingen Tale, men kun et varslende Ord: „Med glad Forventning havde de set Dagen imøde — med Frygt og Fare var den kommen. Med Haab og Tillid gik de ind i Livet — med Kamp og Strid vilde Dagene skifte. Derfor

skulde de huske, at de gik i Fare, hvor de gik, og ikke døse hen og sige: jeg er lige glad, eller: det gaar nok. Men de skulde holde sig aarvaagne i hver god Stund, at de kunde tage den med Tak, saa ikke Faren skulde finde dem uforberedte, og de anklagede Gud, og sagde: her er ikke andet end Nød og Fare i dette Liv. Thi derved vilde de fostre den store Sjælefiende, som hedder Utak — han, som aldrig skriver op det Gode, han faar, og det Onde med dobbelte Streger!" —

Efter Talen blev den gamle Psalme sungen; men det hørtes ikke, som det var for Brudeparret. Folket, som sad nede omkring i Stolene, og som i Halvlyset ikke havde syntes, rejste sig nu op og istemte Sangen. De havde taget Brudetalen til sig, og vilde nu have Vorherre højligen forsikkret om, at de nok skulde huske at takke ham. Det blev da til en Menighedssang isteden, hvor den Ene af al Magt søgte at overskrige den Anden.

Da Brudeparret endelig stod i sit lille Hjem, gøs det endnu i Bruden; thi det var hende, som havde været Døden nærmest.

„End om Du nogentid er alene ude i sligt Vejr!" sagde hun.

„Det hænder vel, det," svarede han. „Vi gaar i Farer, hvor vi gaar!"

En Stund saa de hinanden alvorligt i Øjnene — saa gled Alvoret ud i et Smil; thi nu var det jo Lykkens Stund — den, som de skulde huske at regne med, naar Faren kom.

Efter Spildern stævner man forbi Kvænangens mægtige Hjørnefjeld. I Havaabningen ligger Midnatsolen som en ildrød Kugle og ruller paa Bølgerne — det er paa det Punkt, hvor den et Par Dage efter dukker helt under. Til Venstre for denne ligger *Skjervøen* med Hovedsognets Kirke. Øen ser straks meget gribende ud, men det skyldes den bagved liggende Ø *Kaagen*, som er mange Gange større, og hvis Istinder hæve sig lodrette tæt ind til, saa det synes, som om Skjervøen pludselig rejste sig af sin Almindelighed og iførte sig Noget af den imponerende Skjønhed, der omgiver den.

Øen er dog et Stykke Kultur, og det er Kæmperne, som staar omkring den ikke; thi de Fleste af dem kan mere afskrække end gavne Mennesket. Man mødes hyggeligt af Livet her, og Befolkningen er af de djerveste Fiskere i Tromsø Amt. Her er heller ikke saa ringe Frugtbarhed; men Naturens gode Tilbud er ikke meget udnyttet. Det er igjen det samme haarde Ord: Nødvendigheden, som afgjør det med Kulturen. Ogsaa her sidder Levningen af en gammel Handelsslægt, og udgjør Familjens Hoved for Fiskerne, som bor omkring den. At de gjensidig leve af hinanden, gjør ingen Forskjel, naar kun Retsindigheden danner Mellemledet.

Skjervøen er den sidste Station for Stordamperne, hvad Bud, der skal dybere ind mellem Fjeldene, maa udrettes af Lokalskibene. Men to Gange i Ugen at have det friske Møde med Udenverdenen, som slige Skibe fører med sig, det sætter ikke saa lidt Liv i Ensomheden. Den rent udvortes Nytte kan naturligvis

værdsættes; men ikke Værdien af det aandige Udbytte, og dog er den Ene lige saa sikker som den Anden.

Selv Fiskeren har sit Dobbeltudbytte af Dampfarten. Den Sendrægtighed, han har i sin Natur, har herved tit faaet en Spore i Siden, saa den har gjort et Sprang udover sin egen Grænse. Se ham, naar han kommer sprængende for at naa Damperen med sin Baadladning af Kister og Redskaber efter Fisket, og naar han hiver sig op paa Dækket med alle sine Pakkenelliker, sveddrivende og med det Hvide ud af Øjnene! Han havde aldrig drømt om at skyde slig en Fart. Men se ham saa en Stund efter, naar Hvilen er falden paa ham, og Bevidstheden om, at han nu paa et Par Timer kan komme den lange Vej hjem, som ellers havde taget ham et helt Døgns anstrængende Roning, da rejser Velværet sig i ham; da er han en helt Anden, og han begynder at se sig om paa Natur og Mennesker. Naturen havde han jo ogsaa med sig ved Baadfarten; men da saa han paa den — nu betragter han den.

Lyngen.

Den stolteste og skjønneste Fjord i hele Midnatsolens Land er Lyngenfjorden. Den skjærer mange Mile dybt ind i Fastlandet, og da dette igjen er fraskilt paa den modsatte Side ved Ulfsfjorden, løber det som en

eneste, langstrakt Fjeldmasse, en Halvø paa omtrent 9 Miles Længde, hen mellem disse to Fjorde og ud i det aabne Hav.

Idet man nævner Fjordens Skjønhed, mener man egentlig Landets; thi Fjorden skulde ikke afgive noget Skjønhedssyn, hvis ikke Rammen fandtes. Det er som Naturen i Udformningen af dette prægtige Billede har trængt et Ret og et Vrangt. Ansigtet, som da er Retsiden, vender østlig imod Lyngsfjorden, medens Rygsiden staar mod Vest med Ulfsfjorden ind til sig.

Paa Ryggen synker Halvøen ned til et Forland, knapt 400 Fod højt, og har mellem dette og selve Fjeldmassen en bred Sænkning, kun nogle Fod over Havet. Masserne er der dog, men Storheden ikke, og det er først, naar Ulfsfjorden danner det trange Løb eller *Kjos*, som skjærer tvers igjennem Fjeldrækken ind til Lyngsejdet, at den faar sin Karakter; men da er den ogsaa stor. Her er en Sammentrængthed af uhyre Fjelde, det ene med Toppen ragende op over det andet, at det vel kan vække Beundring som en Kraftaabenbaring af Naturen, men ingen Glæde.

I Øst derimod staar Halvøen udformet i en Række af de prægtigste Alper, der løfter sine Tinder indtil 4000 Fod og mere over Havet. Ved Indsejlingen skyder Lyngstuen, som er Halvøens Slut, sit vældige Bryst ud i Sødrevet, og et mere slaaende Billede paa ubøjelig Trods kan ikke gives. Bagved dette hæver sig den svimlende *Pipertind*, hvis ubestigelige Top lægger sin

Højde til Lyngstuen — og saaledes trykker Højde sig ind paa Højde i det første forkortede Syn.

Men paa en Solskinsdag, i rolig Fremgang, skiller Massen sig ud fra hinanden i enkelte Skjønhedsbilleder, og saa lang Rækken er, hvert eneste dog med sit eget Mærke. Det er, som Naturen var bleven Kunstner, og til Trods for sit overvældende Stof havde bøjet Alt efter Harmoniens Love.

Fra Rygsiden skærer idelig de Tværspalter ind, som deler Fjeldrækken, og det er fra dem, Jøklerne udgaar, som hænger sine glimrende Ismasser ned over Berget. Kun paa et Sted, som kaldes *Strupen*, har Isen et graaligt Skjær af den Lerjord, den har gjennemvandret, ellers hænger den som et straalende Gardin om de mørke Tinder, og jo mere den trænger paa for at komme nedover, og jo vanskeligere Fremgangen er, desto skjønnere er den i Form og Farve. Den ligger paa et Sted som et Kæmpekaalblad — graahvid paa Fladen og tindrende lysblaa i den krusede Udkant.

Saa fremgaar Lyngsejdet, og her er Naturen ikke længer Kunstner, den er en leende Ungdom. Ejdet buer sig om den Vik, Fjorden danner, ligesom en Favn fuld af grønne Grene, og der udgaar Vink efter Vink mod den Kommende. Her er da godt at træde iland! Den unge Skjønhed, man har længtes efter, selv hvor Naturen bød sine gribende Storsyner — der jo altid er mærket af Alder, kommer en her imøde, og siger: Velkommen!

Man fristes til at spørge: er det maaske Søndag

her paa Lyngsejdet, mens det er den træge, uglade Mandag paa alle andre Steder? Naturen svarer: Ja, naar Solen skinner, har vi her syv Søndage i Ugen!

Da er man ikke sen med at følge Indbydelsen. Skoven staar til alle Sider, blomstrende Græsvold ind imellem, og Veje, som fører videre frem i Skjønheden. En lys Kirke ligger højt „i Dalens Skjød“, livlige Smaahuse rundtomkring, paa sine Steder en Villa, og op over rager det mægtige *Golzvarre* med sollys Top.

Og saa er der Flag paa alle Husene! Lysmalede Huse mellem grønne Træer, med Flag paa Stang i Gavlen, er det gladeste Syn, man kan se her mellem Fjeldene. Men hvorfor er Flaget oppe? Er det en eller anden af Landets Stormænd, som skal hædres?

Det er en Olding paa toogotti Aar, en hvidhaaret, fin Præstemand, som besøger sin gamle Menighed i Finmarken og som her skal møde flere af dens spredte Lemmer. Hele sit Livsvirke fra den tidlige Ungdom har han lagt paa disse Egne. Sjælesørger, Ven, Raadgiver og Medhjælper i enhver Forstand, drog han en Lysstribe efter sig, hvor han færdedes i de mangfoldige Aar, og det var i det Spor, han nu vendte tilbage for at gjæste Fortiden, før Døden gik imellem.

Hans Navn var Holmbo — et af de gamle Slægtsnavne her i Nordland-Finmarken, som i mer end et Aarhundrede har været knyttet til Embedsbanen. Det har været en djerv, højsindet Slægt, som i sig har bevist, hvad denne haarde Jordbund forenet med Kultur kan udrette i Folket.

Og nu vinkede Flaget til den gamle Præst! og takkede ham for Sidst. Men *Sidst* var det utrættelige Virke og den urokkelige Vedholden af sit Embede. Det Barn, han døbte, indviede han senere til Livets forskjellige Kaar, bestandig var han der ved Siden af dem, og paa den Maade blev han i Sandhed „Fader Præsten".

Det tegnede et smukt Billede paa Lyngsejdet. Den unge Birkeskov, de viftende Flag, friske Folk paa Land og Strand og en hvidhaaret Olding tilvinket af det Hele som af en Ungdom, der takkede den Gamle for Vejvisningen. — Hvor det Unge og det Gamle mødes paa den Maade, er der Liv i Kulturen!

Til Trods for den fyldige Skov og Græsmark lever Befolkningen dog mest af Fiskeri, det bliver altid saa paa Øerne og i Fjordene. En ung Mand skulde arbejde haardt og længe, før han fik Næringsvej af Jorden til at sætte Bo paa. En Baad derimod til hel eller halv Ejendom, indbringer ham snart saa meget, at han kan gifte sig. Da gifter han sig ung, og det er vist en Lykke.

Før i Tiden var *Lyngen* næsten udelukkende beboet af Finner, nu udgjør disse kun en ringe Del af Befolkningen. Naar man følger Lyngenfjord videre frem, hvor den under Navnet *Storfjord* løber ind til Bunden, kommer man forbi et Sted, som hedder *Pollen.* Her bor adskillige Finner, og vil man have et Bevis for Finnens Evne til Kultur, da ligger det her lige i Dagen. Har Finnen nemlig først faaet Øjet op for Kulturens Fordel, da vil han ialfald gjøre den efter.

Pollen er et fremspringende Stykke Fladland, hvor Fjorden gjør et Sving, og har en let tilgængelig Strand. Her ligger flere nyopførte toetages Huse og deriblandt en Skole — det er Finner, som har opført dem. Man ønskede at se lidt nærmere paa Sagen, og af Ejeren blev man modtaget paa Dørhellen. Han havde Finnens hele Firkantethed, men han var klædt paa Norsk og talte Norsk med lidt fremmed Tonefald, dog ganske rigtig. Han aabnede Stuedøren og indbød paa en Skaal Mælk. Man tog imod med Tak, men man betalte; Finnen er gjæstfri, dog, hvad han giver med den ene Haand, vil han helst have igjen med den anden.

Her var store, luftige Stuer, og Lyset strømmede rigeligt ind gjennem flere Fag storrudede Vinduer. Et Par ældre Kvinder sad og spandt Uld paa den for Finmarken traditionelle Rok, der er saa højblaa af Farve, at den formelig kaster et Dagskjær omkring sig. Kvinderne var ogsaa klædt paa Norsk, og uagtet de ikke kunde tale andet end Finsk, var der dog en Evne til at forstaa, hvad der blev sagt. Heller ikke havde de Finnens Skyhed, men et helt forekommende Lag.

Overalt var der renvasket og malet — men med stærke Farver. Der var endog en Stue, som af Manden var bestemt til Stadsstue, og han lod til at ville betrække den med Tapetpapir. Over sig hørte man en Vugge gaa — i øverste Etage var altsaa Soverummene, og da Huset var i lige Højde, maatte Stuerne der være af samme Størrelse som her — det var en mærkelig Forandring paa Gammen!

Overfor dette Hus laa et andet af samme Størrelse, men Ejeren var der endnu mere yderlig i sin Kulturbestræbelse; thi det var under Pryglestraf forbudt i hans Hus at sige et eneste Ord paa Finsk.

Her var altsaa en liden norsk Finnebygd, som havde taget Skridtet helt ud. Det næste: Raceblandingen vilde ikke være langt borte, og efter to Led vilde Nordmanden staa der.

Dette lille Billede slutter sig inderligt til Lyngsejdet, det har ved sin kjærtegnende Skjønhed draget det til sig som en Fostring. Thi det er tydeligt, at hvor Naturen har Mildhed og Skjønhed, der foregaar Kulturforvandlingen langt sikkrere end i de mørke Afkroge, hvor Finnen forskanser sig imod den af yderste Evne.

Herfra viger hurtig de lyse Skove tilbage i Synskredsen, og Storfjorden breder sig mellem Normandsvik og de uhyre Fjeldkolosser, som bag *Golzvarres* brede Ryg vælte sig ind paa hinanden. Endelig er man ved Fjordbunden, og naar den i Lighed med de fleste Fjordbunde runder sig til et Favntag, er det sandelig ikke af Kjærlighed. — Finnen har dog temmelig fuldtallig ladet sig friste deraf; thi her er en for disse Egne stor Bygd. Hus ved Hus rejser sig op af Stenørkenen, dog kun som en større Sten, og det Hele ser livligt ud. Men ved et nærmere Syn viser sig dog et Kulturmærke; Husene er af Træ, har sine to Vindusfang, Dør og Skorstenspibe — men de er allesammen fuldstændig ens. Forklaringen paa dette ligger nær: der er inde mellem Fjeldene en Skovbygd, hvor nogle Norske har

oprettet et Husbyggeri, og der har saa den ene Fin efter den anden kjøbt sig et Hus. Det er kun bleven til en Gaasegang i Kulturen; men den kan godt føre til, at Hver tager sin egen Vej.

Her er en vild Karakter i Landskabet, og Vindrossen herjer frygteligt paa den lave Strand. Det blev sagt, at naar den kom farende ind i Fjorden, hvirvlede den Baade op i Luften og sprængte Husene — i et Minut var Alting i Ruin. Det var som en fangen Dæmon, der i Dødskampen sprængte sit Fangehul!

Saa gaar det mod Udgangen igjen, og man lander op paa Fjordens vestre Bred. Her ligger en Markedsplads, som kaldes *Skibotten.* Stedet er meget bebygget og har noget Alment i sit Præg. Det ligger nær ind paa den finske Grænse, og her mødes flere Gange i Aaret Finlændinger, Kvæner og Finner til en Omtusken af Varer. Det giver Pladsen et vist Indlandsmærke og Udseende af en større Kultur.

Markedspladsen breder sig paa en stor Furumo, og uagtet Sagnet beretter, at en Kvæn i forrige Aarhundrede havde sat Ild paa den, saa der afbrændte Rub og Stub, har den dog Udseende af en i Ro og Mag fremkommet Bebyggelse og Vegetation.

Over Ødemarken og ned gjennem Dalen suser en bred Elv, som løber ind fra Sverige. I ældre Tider var Dalen meget frugtbar; men Finnernes Flytliv tærede paa Naturkraften, og det tilligemed de uafladelige Herjinger af „Stalloen“ har draget store Stykker ind under Ødemarkens Omraade. Stalloen kom dog ikke altid for

at skaffe sig Gods, han var — sin gamle Saga tro — meget ofte en Kvinderøver.

Der fortaltes, at da engang en meget vakker Finpige vogtede Kreaturer her i Dalen, kom en Stallo til hende, og vilde, at hun straks skulde følge ham hjem som Brud — eller han brugte Vold! Hun udbad sig da Tid til at ile hjem og hente sine Penge og Klæder, hvilket han tilstod hende, men under frygtelige Trusler om Hævn, hvis hun narrede ham.

Som en Flygtning ankom hun da til Forældrenes Gaard, hvor hun ved sin Beretning udbredte Skræk og Forfærdelse; thi det vidste Alle, at om Stalloen ikke fik, hvad han fordrede, vilde han tifold hævne det. Pigen klædte sig nu hastigt i sin bedste Stads, medens Folket i Dalen samledes om hende og saa til. Da hun var færdig, tog hun Kniv, Saks og foruden et Knytte med Fødemidler ogsaa et Garnnøske med sig. Saa bød hun dem agte nøje paa de Tegn, hun gav, og ilede raskt sin vilde Bejler tilmøde.

Stalloen tog hende nu ved Haanden og drog hende med sig op til Skoven, som dengang vokste.rigt i Dalen. Da lod hun Garnnøsket trille fra sig. Han spurgte, hvorfor hun gjorde det? og hun svarede, at det var for at Kurren kunde løbe ud. Men da der ingen mere Garn var, rev hun Barken af Smaatræerne, og da han vilde vide, hvad det skulde til, sagde hun, at dermed vilde hun tænde en Ild, hvor de tog Hvile.

Noget efter naaede de til en aaben Plads i Skoven, og Stallo kastede sig ned i Græsset, mens hun fløj om

og samlede tørre Grene til Ilden. Straks efter brændte der et stort Baal foran ham, og hun tilberedte nu et Maaltid af de medbragte Fødemidler. Efter Maaltidet vilde han, at hun skulde hvile i hans Favn. „Ja, naar Ilden er udbrændt,“ svarte hun. Og hun var som en Huldre, der baade gav Ja og Nej.

Han vilde det nødigt. Men saa forlangte han at faa lægge sit Hoved i hendes Skjød, at han kunde sove, til Tiden kom.

Der sad et stort Hoved paa hans svære Hals, og Haaret stod om det i stride Buster. Men hun gav sig alligevel til at purre op i det, og derved faldt han i en saa dyb Søvn, at hans Snorken kunde høres langt borte.

Imidlertid var Folket fra Dalen ude paa Spejden, og fulgte nu efter det oprullede Garn og de afrevne Træer, til de saa Ilden og Stalloen sovende i Pigens Skjød. Hun gav da Vink, at de skulde nærme sig, og idet hun hurtig sprang til Siden, kløvede en af Mændene Kæmpens Hoved med sin Økse.

De begrov straks det store Legeme under en Stenrøs, og Stedet kaldtes siden „Stallo Maggi“, Stallodalen.

Lyngen blev dog ogsaa herjet af Russerne. Der berettes om syv paa hinanden følgende Aar, hvori de røvede og plyndrede i Finmarken, og dengang regnedes Lyngen med til det. Røverbanderne fulgte saa nær paa hinanden, siges der, at Finnen ikke fik Tid til at koge sig en Rensuppe mellem hvert Angreb. Da grov Finnerne dybe Gammer under Jorden til Frelse for

Gamle, Syge og Børn; men Russerne mærkede Lyd under sine Fødder — de grov Hul, fandt Gammerne og dræbte alt Levende.

Tilslut gjemte Folket sig med al sin Ejendom bort i Skovene, dækkede over de Gamle og Børnene med afhuggede Grene, og da Russefolket kom, fik de dem ved List lokket hen til den Berghammer, hvorpaa de stod. Idet Følget var ret under den, lod Finnerne sine røde Klæder skimtes mellem Træerne, og paa en Maade, som om de søgte efter et Skjul. Russerne styrtede sig nu op over Berget, men de fik en frygtelig Modtagelse! Den ene Stenblok efter den anden blev styrtet ned over dem, og der kom ikke en eneste fra det med Livet. Det blev Russernes sidste Røvertog til Lyngen.

Tilbagerejsen gjennem Lyngenfjord er en Natfart af højst forskjellig Karakter. Overalt skifter Udtrykket i Naturens Aasyn efter Tiden og Vejrliget; men ingensteds kan det undergaa en større Forvandling end her — man er ved Midnat sletikke i den samme Egn som tolv Timer før. Det kan naturligvis ikke modsiges, at Midnatsolen er den samme Sol som Dagsolen, og at Lys er Lys, enten det kommer fra den ene eller den anden af dem. Men Lysvirkningen betinges meget mere af den Gjenstand, det møder, end af Lyset selv, og det er derfor, Naturen undergaar den mærkelige Forandring ved Midnatsolen.

Det er før sagt, at da Lyset kommer fra Nord, falder Skyggen fra Syd, og derved alene faar man se helt nye Former. Det er naturligvis ikke overalt lige

fremtrædende; thi paa Havsletten mærkes det ikke, og i en prægløs Egn ikke heller; men hvor Naturen staar udformet i slaaende Drag, der skal Forskjellen nok kjendes.

Klokken er elleve og Solen staar i Nordvest. Den oplyser da Nordvestsiden af Halvøen, og Ulfsfjorden har nu sit prægtige Farvespil, medens Lyngenfjorden er overskygget. Men derved opstaar den mærkeligste Forvandling af Fjeldrækken. De Tværsnit, som bærer Jøkkelisen og som i Dagsolens fulde Lys synker hen i Skygge — og derved tilsyneladende indsnevres —, breder sig nu i Natlyset til store Dalstrøg, hæslige som en nøgen Urd, der gjennemsives af Smaaelve — og Billedet af den tætsluttende Alpekjæde er der ikke mere. Medens altsaa Midnatsolen paa saa mange Steder lægger Fantasi til Virkelighed, berøver den her Virkeligheden hele sin Fantasi.

Dog Midnatsolen tager det igjen!

Dunkel, som formet af reneste Muldjord, rejser Lyngstuen sig i Nordost, omflydt af Solrødmen. Dog viger den tilbage som en Søvngænger, idet Solkuglen skyder ind bag *Fugleøen*, og dens kløftede Tinder paa en Gang staar rødglødende mod Himlen. I denne Stund øver Midnatsolen sin største Trolddom; thi den er skjult bag Klipperne, og ingen ser, hvorfra Øen faar sit mærkelige Lys. Hverken Syden eller Norden har Mage til dette Billede. Man kan glemme Meget, kun ikke Synet af den stejle, solglødende Klippe midt i Havet.

Men selv i Daglyset er Fugleøen et overraskende

Syn. Den er paa en Maade lille, thi den har et forholdsvis ringe Omfang, det er i Højden og i Formen, den tager sit Mon, og i den Afsluttethed, hvormed den staar overfor sine Naboer.

Foruden det er den et Landemærke af en egen Art; thi hundrede Mile ret i Nord af Fugleøen ligger Spitsbergen, og der er ingen Tvivl om, at naar Spitsbergensfarerne vende tilbage og ser Fugleøen stige op af Fjernets Dis, da hilser de den som et *Landegode*, det gode Land, der giver sit første Vink fra Hjemmet efter Farten paa de hjemløse Vidder.

Den har og sin Saga, og at den skriver sig fra Troldtiden, vil man forstaa. Dengang nemlig, da Lyngen endnu beboedes af Troldfolket, laa Fugleøen meget længere i Nord, og den ansaaes af dem som et rigtigt Madland, hvor der var Fugleæg og Fisk i stor Mængde. Men Vejen did var selv for Troldene besværlig, og de bestemte sig da til at flytte Øen nærmere. Et Reb blev lagt om den og fastgjort i en Storbaad, og nu roede de afsted med den. Men de havde forregnet sig paa Tiden; Solen randt i Øst, Touget brast, og Fugleøen blev staaende, hvor den endnu staar. Men Baaden blev af Dagsolen forvandlet til Sten, og den ligger der endnu med Kjølen ivejret mellem Fugleøen og Lyngstuen.

Synet af Naturen er dog ofte et Særsyn.

Der kan gjøres en anden Natfart fra Storfjorden ud gjennem Lyngen. Ingen Sol er oppe, ingen Lysning viser Vej, og kun et jevnt Misnøje i hele Naturens Aasyn. Selv Skibet gaar tungt og Maskinen stønner;

thi Strømmen er imod, og en saadan jevn Understrøm er den sejgeste Modstand paa Havet. Endelig nærmer man sig til Lyngstuen. Vandtung staar den der, som om den sank iknæ under Vægten af sin vældige Jøkkel, og den runde Fod er saa bred, at man kommer aldrig forbi den. Paa en Gang driver en sort Røg hen over Berget — hvad er det? Mørkskodden, svares der. Man er altsaa ude af Lyngen? Ja. Og det Mulm, man gaar imøde? Er Havet.

Sagtmodig gaar Skibet frem i Tykningen. Alt er saa lydløst ombord, at det synes, som man sniger sig forbi en fiendtlig Vagtpost. Men Døden er jo ogsaa den fiendtligste af alle Vagtposter, og den er i Mørkskodden fast umulig at blive var. Skipperen gaar fra Kompasset til Rorgængeren, og fra denne til Udkigsposten; han ser, hvor han gaar, men ikke videre. At Havet er der ved Siden af, det hører man; thi man ser det ikke. Et Natmulm paa Land er for Intet at regne mod et sligt Taagemulm paa Havet.

Det er Timer lange og trykkende. Endelig dukker noget Mørkere op af Mørket. Land! raabes der, og Iagttagelsen retter sig, thi nu har den et Maal. Lidt efter Lidt faar Naturen sit Kjende: Himmel, Hav og Jord blir sig selv igjen. Da løfter et Land sig op af Søen. Et Blink af Morgensolen stryger hen over Højderne, ved Foden ligger endnu Taage — det svømmende Land er Carlsø, og vi er altsaa paany mellem

Øerne.

Smuk, med grønne Engstykker, en lys Kirke og vakkre Boliger ligger Carlsø, ret som en fredet Plet mellem de vilde Omgivelser; thi de to mægtige Øer *Vandø* og *Arnø* ligger bagved, *Renøen* foran, til Siden *Lyngstuen* — og omkring det Altsammen Ishavets utæmmelige Bølger. Heller ikke er Carlsø saa tam i sin Karakter, naar man ser nærmere til, thi om den end er lille overfor sine Omgivelser, er dens Karakter dog i god Forstaaelse med dem. Faldvejret raser ogsaa her paa den nordlige Side af Øen, og Folket maa der lægge tunge Stenlag paa Hustaget for at holde det Hele samlet. Naar Rossen med et Tordenbrag styrter ned fra Fjeldet, kaster Folk sig fladt paa Marken, og la'r den gaa hen over sig; men naar de rejser sig igjen, er det uvist, hvor meget der staar tilbage af deres Ejendom.

Alligevel er Carlsø en Kulturplet. Den er Station for store og smaa Dampskibe, den bærer Sognets Hovedkirke og har de hertil hørende konditionerede Beboere. Men Fiskeren giver og sit Indlæg i Kulturen. Carlsøværingerne er i Forening med Skjervøværingerne de djerveste Fiskere her Nord; de skyr ingensomhelst Fare, og de klarer sig overfor Havets brutale Luner med en Snildhed, som ikke alene er et Instinkt, men et Udbytte af egne og andres dyrt vundne Erfaringer

— med andre Ord: Kultur. Dengang man her Nord begyndte at anvende Dæksbaade til Bankfiskeriet, hvorved det kom ind paa nye Baner, var Carlsøværingerne de Første til at gaa med paa Sagen, medens Fiskeren i Almindelighed viste den Mistro.

Man behøver ogsaa blot at se en saadan *Glunt* for at skjønne, at den ejendommelige Selvfølelse, som hviler over ham, er Kultur. Et og andet af Kulturens Kunstgreb vilde jo nok kunne bringe ham ud af Fatning; men paa den lige Vej vil han møde frem med sit aabne, vejrbidte Ansigt og et Par Øjne, som aldrig har blinket for nogen Fare, — det er hans Attest fra højere Vedkommende for Flid og god Opførsel.

Der er et Fiskeri i disse Egne, som drives med stor Kraft og fordrer de dygtigste Folk — det er Haakjerringfisket. Det drives hele Kysten opover til og med Vardø; men da Carlsøværingerne er bekjendte som de djerveste Haakjerringfiskere i Nordland, og da der tidligt begyndte et stort Haakjerringfiske fra de udstrakte Fiskebanker ved Carlsø — som forresten løber 10 Mile fra Land — skal Sagen her have sin Omtale.

Haakjerringen, Hajen, holder sig i Regelen ude paa Havdybet og kommer sjeldent Landet nærmere end paa et Hundrede Favne. Før i Tiden fiskedes den med Snøre, nu paa de fleste Steder ved Hjælp af et Spil, der ikke alene gjør det lettere at hale den uhyre Fisk op til Baadripen, men ogsaa gjør det muligt at fange større Fisk.

Haakjerringfisket drives ogsaa fra Dæksfartøjer, og

med større Held; thi paa Bankerne en 6 til 10 Mile ude i Havet maa en aaben Baad ofte fortrække, hvor Dæksfartøjet holder Stand. Der er desuden den Fordel, at naar Haakjerringen drages op, følger ofte nogle Stykker af Familjen med til Vandskjellet, og dem harpunerer man da temmelig let fra Fartøj.

Imidlertid fortsættes Fangsten fremdeles med aaben Baad. Der er enkelte maleriske Drag i Billedet af det Fiske, som herved fastholdes, og som den mere rationelle Fangstmaade udsletter: fra Fartøjet er det en Sømand, som udfører sit Arbejde, uden Fare, med Sikkerhed og Skjøn, fra Baaden er det en Fisker — Havets dristige Jæger, som sidder der paa Glyt, og som, naar Uhyret driver op til Baadripen, ofte bestaar en Kamp paa Liv og Død for at nedlægge Vildtet — thi et frygteligere Vildt har Havets Baner ikke.

Fra Baaden sænkes Linen i Havet ved Hjælp af en stor Sten, og ved Linen er fæstet en svær Jernkrog, hvorpaa Agnen sidder. Linen maa dog forstaaes som et tykt Toug, og selv det er paa flere Steder ombyttet med Jernlænker, fordi Fisken overskjærer Alt med sine frygtelige Tænder.

Naar den nu giver *Bid*, hvorved den sluger baade Agn og Krog, trækkes der til, og Uhyrets Hoved kommer op ved Siden af Baaden; i det Øjeblik faar den et vældigt Slag af en Kølle, hvorved den bedøves, — derefter gjøres et Indsnit i Maven, og den uhyre Lever tages ud. Naar det er sket, pustes Bugen op med et Rør, Hullet snøres sammen, og Fisken svømmer til-

syneladende videre — paa sin Blære. Dette sker, fordi det vilde skade Fiskegrunden, om mange døde Kroppe sank tilbunds, og paa denne Maade bliver den snart opædt af sine Frænder.

Ligesaa uhyre som dens Kræfter er og dens Graadighed. Det hænder, at medens en Haakjerring trækkes op, følger Kammeraterne efter og æder store Stykker ud af dens Kjød. Mens Fiskeren river Leveren ud af En, kommer en Anden til og river den fra ham. Det er sket, at en mindre Haakjerring, som havde gjort Bid, blev slugt med Krog og Alt af en større, hvorved de Begge blev et Bytte. Der blev sagt, at i en Haakjerring, hvis Lever fyldte $1^1/_2$ Oksehoved fandtes to fuldkommen friske Sælhunde.

Da kan man forstaa, at dette Fiske udkræver dristige og snarraadige Folk. Naar man tænker sig en aaben Baad mange Mile ude i Havet, oversprøjtet af Sødrevet, og med et sligt Uhyre svømmende ved Siden af sig, som man er ifærd med at sønderflænge og udtømme, medens det rundtom driver af graadige Forfølgere, færdige til at hugge ind i, hvad et eneste Fejlgreb blotter for dem — da har man et Billede fuldt af Energi og Vildhed, og det er vist ikke saa forunderligt, at det frister sin Mand — Farens Mand!

Carlsø har altid været meget befærdet; den ligger midt i Sejlløbet, og mange Veje fører der forbi. Selv i den gamle Tid fremhæver Øen sig som et Kulturpunkt, skjønt det er vanskeligt at faa det Ord til at

stemme med den Vankundighed, som herskede. Det maa da forstaaes som et Sted, hvorpaa Egnens Konditionerede boede, men nogen synderlig Forædling udgik dog ikke fra dem til Folket.

En eneste Skikkelse fremhæver sig med slaaende Træk ikke blot fra alle sine Lige, men fra hele sin Samtid. Det var Præsten Hr. Mikkel Heggelund. Han var født i Danmark og gift med en naturlig Datter af den danske Prins Gyldenløve — hendes Navn var Rebekka Mylenfort. Med hende havde Hr. Mikkel faaet Carlsø Sognekald, og derved skulde man tro, at hun baade var gjemt og forglemt; men det var langt fra!

Man ser, at de to Mennesker var af en langt modigere og stoltere Art end de ellers for Haanden værende Konditionerede, og havde Hr. Mikkel ikke havt sin behjertede Hustru, skulde han været ilde faren med sit Frihedssind. Han blev saaledes to Gange afsat fra sit Embede, hvor han ved Rebekkas Forbøn kom i Besiddelse af det igjen; sidste Gang maatte hun endog selv drage ned til Kjøbenhavn for at tale hans Sag. At den ikke saa let var ordnet, beviser, at Hr. Mikkel i tre Aar var uden Embede — og Kirken lige saa længe uden Præst. Imidlertid fik han dog baade Hustru og Embede tilbage; men om han slog af paa sin Retfærdighedsfølelse for at beholde det, vides ikke.

Han var og en altfor dristig Aand — selv paa en Ø i Ishavet! Det var ikke blot under Hekseprocesserne, at han tog de vildfarende Kvinders Parti baade mod Loven og dem selv; thi som bekjendt angav de sig

ofte for Synder, som de ikke engang kunde have begaaet; men hvor han ikke magtede at fri dem for Dommen, fik han dem ved Dristighed og Kløgt reddede fra Døden — ja han gik saa vidt, at han — formodentlig selv — fik Fængslet beskadiget, hvorved den Dømte med Lethed kunde undvige. Det var dog ikke dem alene, men ogsaa for anden Skyld Dødsdømte skaffede han Friheden. Naturligvis fandt han, at deres Brøde langtfra stod i Forhold til Straffen.

Det var en Begejstring for Mennesket, der nok kunde stemple Hr. Mikkel som en Forbryder mod Kirke og Stat til samme Tid, som Præsten paa en anden Ø anklagede et Baadmandskab, der havde forlist Alt og havde reddet sig iland paa en Plads, hvor han havde lidt Tørfisk hængende, og hvoraf de udhungrede Mennesker havde spist et Par. De dømtes Alle til at miste Livet ved Hængning.

Men hele Tiden var ubarmhjertig, og dog bugnede den af Kristendomsiver. Blot en Finnebaad roede fra Land, medens Lensmanden holdt Husandagt, idømtes Folket store Bøder, uagtet de ikke forstod Norsk. I Kirken skulde Alle fremmøde til Prækenen, om de saa knapt evnede at staa paa sine Ben. Men derfor gik ogsaa Klokkeren spejdende omkring, mens Præsten var paa *Stolen* med en lang Kjæp, hvori der stak en Jernspids, og prikkede de Sovende paa Panden for at holde Andagten vedlige. — — —

En Sejlbaad til den næste Ø! Det gir en straalende Afveksling. Man sidder lige ved Bølgerne, faar Sprøjtet

af dem i Ansigtet, og indaander endnu mere af deres salte Friskhed. Nordlandsbaaden har en dristig Form, Stavnen hugger ind i Søerne og rejser sig, som om den stejlede foran Drevet — men saa atter et Hug, og Hug i Hug gaar det fremad.

Der slog en Maage ned i Vandskorpen, snappede en Fisk, og steg tilvejrs. Fra et Næs lige ved satte en sortvinget Fugl efter den, Maagen skreg højt og vilde undfly — umuligt! Til Trods for sine rappe Vinger var der ingen Udvej, den Sorte omflagrede den saa tæt, at den tilslut ikke havde Plads for mere end sin stakkels Krop. Uafladelig skreg den, skjønt Forfølgeren ikke egentlig gjorde den Fortred; men den skreg ogsaa, og maa vel have givet sin Vilje tilkjende paa den Maade; thi da der slet ingen Udvej var til at komme væk, gulpede Maagen den slugte Fisk op igjen, og Røveren snappede den — dermed skiltes de i Fred.

Denne Fugl kaldtes af Folket *Leverjo*, en Forkortning af Lever-John, fordi den altid var paa Rov, hvor en Fisk blev levret. Forresten lever den bare af Plyndring. Den sidder, som nu, paa et fremspringende Næs og spejder hen over Søen, og saa snart den ser Maagen snappe en Fisk, sætter den tilvejrs efter den og forstaar at ængste den saa stærkt, at den maa ud med Fisken. — Paa en slig Betingelse havde nu den Livet.

Der landes atter op ved en Ø. Det traditionelle toetages Landhandlerhus ligger ret for, andre Smaahuse omkring, Baade i Fjæren, og en udløbende Brygge.

Uvilkaarligt tænker man: Den ene Ø er som den anden, det ene Hus som det andet, Livet bevæger sig i de samme Former — da er vel Mennesket og den Samme.

Det er Søndag. Oppe foran Huset er der en Tummel af Ungdommen, det er tre raske Gutter, som springe Buk over hinanden. Men i det samme kommer en midaldrende Mand frem af Husdøren, og som drevet af en Stormvind er de alle Tre henne hos ham.

Man forstod, han var Faderen, thi der var Lighed mellem dem, uagtet han var mørk af Haar og Hud, og Gutterne saa lyse som en Lintot. Men der var en slig kjærtegnende Fortrolighed imellem dem, og samtidig et saadant Frisprog, at de mere var som fire Brødre end som Far og Børn.

Da kom det til et Styrketag imellem dem, og med et viltert Skrig hørtes det: Farfar! af En, og Farfar! af en Anden — hvor var da Sønnen til den *Farfar*, og som var Far til de store Gutter? Han var der slet ikke. Men der var Noget underforstaaet og det skal her berettes.

Farfar.

Her levede to Brødre, som i Ening overtog Handelen efter Faderen — den Ældste hed Hartvig, den Yngste Simon. Der var dog ikke mer end to Aars

Forskjel i deres Alder; men der var den Forskjel i deres Karakter, at den Yngste syntes at være den Ældste, og den Ældste en god Del yngre end sine Aar. Da kom det for, at Hartvig i Spøg kaldte Simon: Farfar; men saa tit blev det sagt, at det blev til en Vane, og Almuen, som saa gjerne laver om paa Navnene, fik snart Tag i det, og dermed var det slaaet fast. Selv Simon glemte næsten sit rette Navn, og lød Navnet Farfar ligesaa sikkert, som om han havde havt det med fra Daaben.

Nu var Broderen død, og Simon styrede det Hele. Han var omtrent halvhundrede Aar, og da der ingen andre Slægtninge var undtagen Børnenes Moder, blev i Navnet Farfar Alt forenet, han var med det baade Farbror, Farfar og Far.

Den afdøde Bror havde været noget kaad i Ungdommen; „Alvor imorgen!“ havde været hans Valgsprog. Men da hver Dag har en Dag efter sig, blev det til en fortsat Udsættelse med Alvoret. Imidlertid fulgte der ham Held overalt. Han havde et godt Hjerte og et muntert Sind; han var rask og modig, og stod sig godt med Alle. Desuden var han et flinkt Handelsemne; naar han gjorde sit Bud, og saa med sit iltre, spøgfulde Blik paa Fiskeren, mens han tilføjede: „Naa, ska' det saa være?“ gik denne i Regelen ind paa det, og fik ikke Tid til den sejge Langsnak, som han ellers liker sig med, naar han optræder som Sælger. Den yngre Bror mødte da frem ved Afgjørelsen, skrev af paa Gjælden, udbetalte Resten, og leverede

sit Bevis for Opgjøret, medens den anden Bror iskjænkede den traditionelle Snaps paa Kjøbet. Men uagtet Fiskeren havde sin Fornøjelse af Hartvig, var der dog lidt Løst i Forholdet, medens han over for Simon nærede en Tillid som til Gud i Himlen.

Dette var Hverdagslivet.

Men saa jevnt det end syntes, kom der dog stundom en Knude paa, og den kunde være vanskelig nok at løse. Hartvig blev meget let forelsket, og kom derved i Forhold, som ikke altid kunde bestaa med en god Samvittighed. Da var det ikke galt at have en *Farfar*! Der var Adskilligt, som kunde lempes paa, naar et alvorligt Menneske traadte til, og da Simon tillige havde et varmt Hjerte fik han altid noget Godt ud af det. Trods dette blev Forholdet mellem Brødrene urokket det Samme. De havde gaaet Haand i Haand fra Barndommen opover, og den Ene kunde ikke tænke sig Livet uden den Anden.

„Du faar nu vel snart tænke paa at gifte Dig,“ sagde Simon smaaleende.

„Gifte mig!“ udbrød Hartvig. „Ha ha! Nej Farfar! det lar jeg Dig besørge — Alvor imorgen!“

„Skal det altid gaa paa denne Maaden, da?“ spurgte Simon.

„Paa denne Maaden?“ gjentog Broderen og gjorde Tegn hen til det dækkede Middagsbord, hvorpaa et dampende Fad med Smaasej, et Bjerg med Fladbrød og rundeligt Tilbehør stod anrettet. „Er her Noget, som mangler?“

„End en vakker Husmor?"

„Ja, tag Du Dig den vakkreste, Du kan finde, hun skal være mig velkommen. Lad bare mig slippe for at faa det Tjaare om Benet."

Over Simons Ansigt strøg en Skygge; men der blev ikke talt videre om det. Saa gik baade Vinter og Vaar paa samme Maade; der var paa det ensomme Sted heller ikke Noget, som kunde friste til en Forandring.

Ud over Sommeren holdtes der et Bryllup hos en Embedsmand paa en af de andre Øer, og Brødrene var som nærmeste Naboer — knap fire Mil imellem — selvskrevne Gjæster.

Det var fantastiske Dage, man tilbragte i Brudehuset. Omkring Døre og Vinduer var fastspigret store, løvfulde Grene og helt afhuggede unge Birketræer. Leende Kvinder og pratende Mænd tog Skygge af dem, Alle havde de et godt Ord at sige hinanden; Duften af Mad blandede sig med Birkeløvets friske Vellugt, Tallerkener og Glas klirrede, Børn sprang fra og til med overmætte Ansigter, og dog bestandig paa Jagt efter noget Mere. Og fra en fuldkommen klar Himmel flød Sollyset ned i glødende Strømme over Land og Vand.

Det gav godt Humør. Selv *Farfar* tøede op, og følte for første Gang i sit Liv et vist Behag ved at være sammen med Kvinder. Men her var ogsaa en Samling af friske, hvidklædte Gjenter, som — selv om de ikke var saa vakkre, gav straalende Liv til Billedet.

Ud paa Kvelden gik nu Dansen løs. Stemningen

var høj, men den brød ikke gjennem Taget. — Der var en Brud i Huset! Herrerne var Kavalerer, og Damerne var enten Husfruer, rede til at give det gode Eksempel, eller unge Piger med hele sin Sympathi paa Brudens Side — og en Fremtidsrose i Brystet.

Bruden var smuk, og hun havde et eget sværmerisk Lag, som gjorde hende meget tiltrækkende. Hartvig blev straks ganske betagen af hende, og Simon sad paa Naale og gav Agt, at ikke Broderen gik for vidt.

„Vakker Brud!“ udbrød Hartvig, og kastede sig pustende paa en Stol ved Siden af ham. „Brudgommen er en Tosk — jeg skulde ha' Lyst til at skyde ham.“ Og dermed fløj han paany afsted i Dansen.

Men Simon gav nu ikke længer Agt paa Broderen. Der var et andet Syn, som fængslede ham, og da han indtil denne Dag havde bevaret den fuldkomneste Frihed, kjendte han ingen Modstand, men lod sig fange med Liv og Sjæl. Det var Brudens Søster, et Par Aar yngre end hende, men af hel anden Art. Hun var fuld af Liv, og ganske lige til, hvor Bruden ved sin tilbageholdende Maade mere gik til Siden. Og dog var der Lighed imellem dem — det var som den Ene fremhævede den Anden.

„Om det var saa, at hun skottede hen til Krogen, hvor han sad!“ Han syntes det, men han vovede ikke at tro det. Imidlertid var der kommet en Kraft og en Fart i Hjerteslagene, at han vidste ikke, hvor det skulde ende.

Da kom hun i det samme flyvende som en hvid Svane henimod ham, svungen af en altfor voldsom Danser. — Parret snublede, og Simon greb hende i Faldet. Det var maaske af Frygt for, at hun ogsaa skulde falde fra ham, at han holdt hende saa fast omslynget; men derved kom hans Hjerte i saa nær Berørelse med hendes, at det paa den tydeligste Maade forraadte, hvad han følte.

Hun kom imidlertid til Sæde, og nu sad han der og skjalv ved at fornemme den varme, blussende Kvinde ved sin Side. Der var i hans alvorlige Ansigt flammet op en Lidenskab, som fremlagde i Farve og Udtryk hele Dybden af hans Karakter — han var paa en Gang forvandlet fra den godmodige, døsende Farfar til en Mand, der rejste sig foran Livet med sit fulde Krav paa Lykken.

Og hun sad blussende som en Nyperose og saa paa ham, og hun bød ham Alt, hvad hun ejede. Men der var Noget ved ham alligevel — et Alvor midt i Lidenskaben, som gjorde hende undselig: hvad skulde hun gjøre med det?

Da kom Hartvig farende til, gjorde et Buk, og fløj afsted med hende i en Galloppade. Broderen saa efter dem, men rejste sig i det samme og gik ud af Stuen. Han var ikke Danser, og i den Blanding af Lykke og Forvirring, som fyldte ham, holdt han ikke Dansetummelen ud. Langt hen over Øen gik han, og saa paa Nattens stille Skjønhed. Han havde altid taget dette Syn som et Billede paa Jordlivets største Lykke; men

saa som Blodet nu trængte sig til Hjertet, og som Længselen efter Kjærlighed brændte i alt hans Væsen, hvor kunde da Lykken komme til at ligne den store, stille Nat, der ganske saa ud, som om den gav slip paa Alt for bare at have Fred.

Omsider listede han sig af en Bagdør op til det Gjæsteværelse, han og Broderen havde sammen, og her klædte han sig af og gik tilsengs. Ak! da var det paa en Gang, som hun i sin luftige, hvide Dragt og med de røde Roser paa Haaret, kom lige mod ham, og uvilkaarlig bredte han Armene for at gribe hende i sin Favn.

Da fløj Døren op, og Hartvig stormede ind. Simon lukkede Øjnene, som han sov; der maatte ikke træde noget andet Syn imellem ham og hende, selv ikke Broderen.

„Sover Du?“ raabte Hartvig. „Nu kan Du slippe for at gifte Dig — det har saa sat Dig en Pæl i Kjødet ligevel!“

„Hvad er det, Du snakker om?“ afbrød Simon.

„Jeg gifter mig, forstaar Du det?“

„Ja. Hvem med?“

„Naar jeg ikke vil skyde ham Tosken, saa er der ikke mer end En, som er værd at ha', og det er hun Marie, Søster til Bruden.“

„End om hun nu ikke vil ha' Dig?“

„Aa, det har ingen Nød. Nej for en Gjente! Aa Du store Gud! Og hvor hun skjalv i Armene paa mig, da jeg dansede rundt med hende.“

„Tag ikke fejl, Hartvig.“

„Nej, Du kan være tryg, Farfar! — Aa for et Liv!“

Simon stønnede. „Rejs Dig, jeg faar ikke Pusten,“ bad han, og Hartvig for skremt op fra Sengen, hvor han havde kastet sig hen over Broderen.

„Hvad er, som gaar af Dig, er Du syg?“

„Nej nej,“ svarte Simon, og tog sig sammen.

„Rød som en Nype blev hun, bare jeg saa paa hende. Jeg skjønner ikke, at jeg har set paa noget Andet i hele mit Liv. Hun er saa frisk som et Bloddryp! . . . Ja, hende faar det bli' eller Ingen. Men da skal ogsaa Livet faa en anden Gænge. For ser Du, Bror, hvor løst jeg hidtil har faret frem, der er den Art i mig, at tar' jeg mig en Hustru, saa blir hun den Eneste.“

Simon vendte sig til Væggen og lod, som han vilde sove.

„Aa, Du er et Sovedyr!“ Men lidt efter var Hartvig i sin Seng, og sov med det Samme som en Sten. Da vendte Simon sig og saa paa ham. Frisk og med et lykkeligt Drag over sig laa han der, det var som et nyt Liv allerede var begyndt at mærke ham. Da gav han ham i Nattens Stilhed sit tunge Løfte.

Næste Dag holdt han sig tilbage fra Selskabet og vankede planløs omkring paa Øen. Da kom Konebruden spaserende med nogle af de unge Piger, og blandt dem Søsteren. De standsede foran ham og talte et Par Ord, saa gik de videre. Simon havde

alene set omkring paa Himmel og Hav for ikke at møde hendes Blik; men idet hun fulgte Søsteren, nølede hun et Øjeblik, og det var, som hun vilde tvinge ham til at se op — han gjorde det ikke, og hun gik.

Senere satte han sig nede ved Stranden og røg sin Pibe som Ingenting var. Da kom Broderen stormende og kastede sig ned ved Siden af ham. „Nu er det afgjort!" jublede han.

„Ja saa, er det det," svarte Simon.

„Jeg slap hende her lige ved, for hun vilde paa ingen Maade hen til Dig, og heller ikke vilde hun, der maatte tales om det, før en Ugestid er gaaet, og jeg kommer hid igjen. Hun var mærkelig! Hun var, saa det dirrede i hende, ret som en Baad, der gaar mod Strømmen. Det havde ta't paa hende, for hun var som et Stykke Voks i Ansigtet. Men da jeg sa', og det med fuld Sandhed, at aldrig havde jeg troet, jeg kunde faa et Menneske saa kjær, og jeg vilde bære hende paa Hænderne hele Livet igjennem, saa græd hun, og la' sig ind til mig ligesom en — aa jeg ved ikke — —"

„En hvid Svane," sukkede Broderen.

„Ja ja, netop en Svane. Aa Gud, saa sød hun er!"

„Og nu vil Du vel fare frem, som Du har lovet."

„Ja, vær bare tryg, Farfar! Men Du blir jo med os, Du? Du er alligevel af dem, som ikke gifter sig. Og da kan Du jo ha' Øje med mig."

„Nej, det faar Du passe selv. Du ved jo, der er En, som har Øje med Dig, og han ser bedre end jeg.“

„Ja det er vist nok, det. Men den Dag jeg bryder mit Ord, kan Du spytte mig i Ansigtet.“

„Aanej da!“

„Jo jo! Du er nok yngre end jeg; men det er alligevel, som jeg havde min Far i Dig. Og den Dag, Du lægger Foragt paa mig, er jeg en Dødsens Mand.“

„Gud signe baade Dig og hende,“ afbrød Simon. Og da Brødrene saa paa hinanden, var det to dybe Hjertegrunde, som mødtes i et taarefyldt Blik.

Et Par Maaneder efter stod Brylluppet paa den samme Ø. Og da Simon hen imod Kvelden foregav en nødvendig Rejse til den nærmeste Ø for at træffe Dampskibet, havde han igjen den stille Nat omkring sig. Men det var paa Høstens Tid, og den gav ingen fristende Løfter: kun Pusterum mellem Stormene — og den evige Fred.

Simon var tilsyneladende en jevn Mand, og af Ingen dømt at staa over det Hverdagslige; men hvis de havde fulgt med ham under Indøvelsen af det aandelige Kjærlighedsforhold, han fra nu af indtraadte i til Broderens Hustru, da vilde det have forundret dem, at denne Mand, som aldrig havde overskredet Livets Hverdagsbane, dog kom til det samme Resultat, som hin Oldtidens Vismand, der paastod, at Kjærlighed til

Sjælen var meget vanskeligere at tilfredsstille end den til Legemet.

Simon vedblev at gaa der som den ufortrødne Arbejder ved Siden af Broderen og hans smukke Hustru — uden Attraa og uden Skinsyge. Han iagttog nøje hendes Forhold til Manden; der kom af og til et Ryk med lunefulde Stemninger over hende, og det hændte, at hun gik mod ham med et fristende Krav. Men da mødte hun igjen det Strenge, som paa hin første Aften havde gjort hende saa undselig, og det havde altid en og samme Virkning: at hun søgte Tilflugt hos Manden.

Men Tiden gik. Simon vedblev sin Indøvelse, og som han lærte af sig selv, lærte hun af ham. Der gik heller ikke Noget tilgrunde i dem. Hun havde altid den unge, livsglade Mand, som forgudede hende, og Simon havde den overordentlige Bærekraft, som det sandt Menneskelige udvikler — der var i ham en Godhed, som gav ham Magt over de vanskeligste Forhold.

Efterhaanden udviklede der sig en stor Livsglæde i Huset. Friske Børn tumlede sig omkring den blomstrende Moder, og Hartvig var en lykkelig Mand. Over Simon var der kommet noget Gammelt, som over dem, der har kæmpet sig igjennem et anstrengende Virke; men det var, som Hartvig udtrykte sig: Farfar-Laget, der vokste til!

I tolv Aar varede dette Liv med uforstyrret Klarhed til alle Sider. „Jeg har havt Lykken med mig,“ sagde Hartvig. „Men saa har jeg og stelt mig vel med

den — hvad jeg lovede, har jeg holdt. Det kan Du bevidne, Farfar!" Simon nikkede til ham; thi det havde været urimeligt at tage Piben af Munden for at svare paa Noget, som ingen Svar trængte.

Men Ulykken kom brat og uforvarende, og Ingen anede, da Brødrene en Lørdag Middag satte fra Land med en velstelt Baad til et lidet Lystfiske, at den næste Dag skulde der roes et Lig til Land, og dermed et Sørgeflor drages over hele det muntre Livsrøre.

Det var i et af de store Sunde mellem Øerne, hvor Brødrene havde taget sin Fiskeplads, og Fisket gjaldt Smaasej — det muntre Sommerfiske, som lokker Alle, den Ældste med den Yngste, saa snart og saa længe han kan styre en Baad. Sejen meldte sig hurtigt, ikke i store Stimer, kun i Smaaflokke, som uafladelig spillede gjennem Vandskorpen. Men Tiden gik, det ene Held fristede det andet, og Septemberdagen sank allerede ned i en rødbrun Skygning, da Fiskerne endelig fik Tanke for Hjemfarten.

Paa et nærliggende Fladnæs saa de Folket drage sine Baade op i Fjæren for at sikkre dem mod et Uvejr. Brødrene saa sig lidt forskende omkring: kunde der være Tale om noget egentligt Uvejr? Ja, det tyknede svært til; men uagtet de havde godt og vel en Mil til Hjemmestedet, kunde de dog være det temmelig nær, inden det brød løs. Desuden var det Lørdagskveld, og næste Dag en glad Søndag — der maatte voves Noget for det! I Nødsfald blev der altid en

Udvej — men alvorligt Nødsfald troede Ingen af dem paa.

To andre Baade med Fiskere arbejdede ogsaa paa at undfly Vejret; men de opgav omsider Kampen og søgte iland. „Skal vi gi' os?“ spurgte Simon. „Aa langtifra!“ udbrød Hartvig, fuldkommen sikker paa det gode Udfald. Var det ikke Lørdagskvæld, og derefter Søndagsmorgen — med Kaffe paa Sengen og med de viltre Gutter omkring — det kunde aldrig slaa fejl, at naar de rigtig la' ivej, naaede de frem.

Men Uvejret kom hurtigere, end de tænkte, og nu var de saa langt fra Land, at de maatte lade staa til. Sejlet blev taget ned, thi Baaden maatte øses, og de var kun To om det; men i det samme slog en Braadsø over den, og fyldte den. Da sprang Hartvig resolut ud paa Ripen, og tvang Baaden til at rejse sig i den ene Side, saa Vandet kunde skylle ud; thi nu var der ingen anden Redning end Hvælvet, blev Vandet staaende i den, vilde den synke. Det lykkedes ogsaa, den rejste sig som en stejlende Hest, skjød Vandet fra sig, og hvælvede sig med det samme.

Lige saa hurtigt som den vendte sig, svang Simon sig op paa Kjølen. Det var sket næsten uden Bevidsthed, og først, da han blev klar over sig selv, saa han sig om efter Broderen — han var der ikke. Da bøjede han sig ud over, og der saa han ham lige ved Vandskjellet, det var, som han stod ret op og ned og saa paa ham. I samme Aandedrag skjød han ud fra

Hvælvet, greb ham, og trak ham op med sig — men han var uden Bevidsthed.

Simon arbejdede med ham, og et svagt Glimt af Liv kom tilsyne, men det sluktes hurtigt igjen, og der blev ikke andet tilbage for ham end at sætte al sin Styrke paa at fastholde det elskede Legeme.

Fra Klokken syv Aften til næste Morgen Klokken fem sad han med sin døde Broder paa Hvælvet. Vejret havde givet sig henved Midnat, og ud fra de drivvaade Skyer keg Maanen med et kummerfuldt Ansigt ned paa den sørgelige Baadfart. Efterhaanden klarede dog Himlen op, og uagtet Søen gik hult, jevnede Havet paa sig.

Endnu en Gang skulde han altsaa møde frem til det store Stevne med Natten! Han kunde trøstefuldt lægge sit Hjerte aabent for den. — Aa, hvor det blødte! Og hvor det fristede ham til at lade sig glide ned i Havet — som Farfar med sin kjære Gut i Favnen! — Men Stevnet var endnu ikke slut. Det dæmrede i Øst og Havet lysnede, og idet Natten svandt, var det, som den viste ham fra sig, ind i den strenge Virkelighed, som Dagen fordrede.

Omsider kom Folk ham til Hjælp, og i den friske, sollyse Søndagsmorgen, lagdes Hartvig til Hvile i den Stue, hvor han saa lystigt havde tumlet sig med sine viltre Gutter. Nu sad de, hver paa sin Stol, med sammenfoldede Hænder ligesom Moderen og saa forskræmte ud.

Vinteren med sin lange Stilstand efter det opmuntrende Friluftsvirke blev tung at gjennemkæmpe, den skulde dog være bleven tungere for ikke at sige umulig, hvis Børnene ikke havde været. Der var to Smaapiger, og tre Gutter, i hvis lette Hjerter Sorgen over Faderens Død ikke havde slaaet dybe Rødder. Det havde jo heller ikke hidført noget egentlig Savn for dem; thi Faderen var fuldt erstattet i den forgudede Farfar. Men Farfar var en Sorgens Mand. Han var for første Gang i sit Liv Byttet for en Kval, han ikke kunde magte. Naar han laa henslængt i et Sofahjørne med den udgaaede Pibe i Munden og de fem Børn grupperede paa sig, fra Skuldrene og nedover, lig Nilstatuen med sine Bifloder, da var det for ham en Glædesbyrde, men Sorgen laa underst og havde den tungeste Vægt.

Men Tiden gik. Allerede havde en Smaafugl for anden Gang bygget sin Rede i Løvdækket over Broderens Grav, og man saa ikke længer fra Livet hen til Døden, men fra Døden til Livet.

Med Marie var der efterhaanden foregaaet en stor Forandring. Til Trods for de opløbne Gutter var hun af Aasyn og Væsen bleven ung Pige igjen; vistnok mærket af en Skjæbnedyst, men alligevel med hele den Usikkerhed, som klæder Ungdommen saa godt — fordi den er saa fuld af Haab.

Simon forstod hende godt, der undgik Intet hans Opmærksomhed, skjønt han havde vænnet sig til det Lag, at gaa omkring med sænkede Øjenlaag. Hun forsøgte heller ikke paa at friste ham til at se op — hun

vidste jo, at der bestandig var Noget i hans Øje, som hun undsaa sig for; men hvorfor hun gjorde det, begreb hun ikke. Hun var sikker paa, at han holdt af hende, og at hun holdt af ham, kunde han ikke drage i Tvivl — hvorfor kunde de da ikke gifte sig?

Da kom endelig et Tilfælde, som klarede op i Sagen — det udebliver jo aldrig, naar det behøves.

En Bror af hende holdt sit Bryllup hos Forældrene med en ung Lærerinde der i Egnen, som var kommen sydfra. Til den Fest skulde da atter hele Familjen samles, og den var der i Virkeligheden paa En nær lige saa fuldtallig som for femten Aar siden — selv denne Ene blev ikke mere savnet men kun erindret.

Festens Karakter var og ganske den samme. Der var Sommersol og duftende Birkeløv, pratende Mænd og Kvinder, hvidklædte Gjenter og Dans — selv Marie gik hvidklædt omkring imellem dem, og der syntes kun at fattes hende en Myrtekrans, til at de femten mellemliggende Aar udslettedes, og det egentlig var hende, som var Bruden.

Ja, hvorfor ikke! Hun var saa vakker som nogensinde, *sad godt i det*, og efter den passende Brudgom behøvede man ikke at lede — hvem kunde med større Ære og Ret give hende Haanden, end den Afdødes kjære Broder!

Simon følte sig ganske svimmel ved saaledes at gaa omkring som en Slags forklædt Brudgom mellem alle de skjulte Lykønskninger; thi paa en Side hidsede de hans Ønske og paa en anden forstærkede de hans

Modstand. Det var, som han gik paa en Myr, bestandig med noget Bundløst omkring sig.

Endelig blev det Aften, og Dagens voksende Stemning udfoldede nu sin Blomst i Dansen. Her trængtes ingen Knald af Champagnepropper for at spore Lysten, her var Knaldstof nok i Gemytterne, og her var en Sundhed, som gjerne kunde have foryngет en hel Kommune af blaserte Kulturmennesker.

Ogsaa denne Gang overstraalede Marie dem Alle, og uagtet hun blev behandlet med et vist Hensyn til Simon, reves hun dog hen i Dansen, og hvor En slap hende, stod en Anden allerede færdig til at tage hende. Det fristede hendes Sind. Hun var en yppig Natur, og hun havde Trang til at nyde Livet; men hvor ungdommelig hun end hengav sig i Glæden, fløj bestandig et ræd Øjekast hen til Krogen, hvor Svogeren sad.

Simon lod dog fremdeles, som han ingenting saa. En Stund havde han sine to ældste Brodersønner ved Siden af sig, og da var han med Liv og Sjæl inde i deres Anliggender. Fra dem blev der nu gjort alleslags Tegn hen til Moderen, og da Simon derved ogsaa fristedes til at se paa hende, opfangede hun hurtigt den Attraa i Blikket, som han ellers skjulte. Det fristede hendes Mod, og Stunden efter, da Gutterne havde forladt ham, slap hun sin Danser i hans Nærhed og kastede sig pustende og leende ned ved Siden af ham. Han saa op paa hende, og han saa tilbunds. Da kom Undseelsen paany over hende, og hun rev løs en stor Rose, som sad heftet paa hendes Bryst, plukkede

Bladene af den og vendte sig med Taarer i Øjnene og saa paa ham.

„Sig Noget!“ bad hun. „Du ser jo, jeg næsten forgaar.“

Men Simon var i dette Øjeblik inde i en Hvirvel, hvor han næsten tabte Besindelsen, og uden at svare tumlede han forbi hende og ud af Stuen.

Langt hen over Øen vankede han mellem Ener og Lyng, til han stod der, hvor han engang havde drømt sin korte Kjærlighedsdrøm. Det var det samme Stevne med Naturen, men Hjerte og Tanke var langt borte fra den skjønne Lighed. Han følte, at han stod overfor en Afgjørelse: Tilbudet var gjort — Svar maatte gives.

Han havde set Broderens næsten viltre Kjærlighed til hende, og han havde set hendes Attraa bøjet mod ham med fuld Hengivelse. Hvordan skulde han da kunne følge Broderens Elskede op til Alteret og modtage Brudekysset af de Læber, hvorpaa der allerede var trykket Indseglet af et helt Kjærlighedsliv!

Og dog var han forelsket i hende, ja der brændte endog et dybt Begjær i hans Sind; men stillede han det, vilde han have Afsky for sig selv i hele Livet, og Broderens elskede Minde — ja hun selv vilde være tabt for ham.

Flere Timer sad han der med aabent Hjerte for Gud, og hver Gang han greb til en Bestemmelse, slap han den igjen, fordi der var Smerte, til hvilken Side han vendte sig. Dog den, som i en Sjælekamp giver sig Gud ivold, skal nok finde en Udgang. Den fandt

endelig Simon ogsaa. Da han traadte ind i Brudehuset, syntes det paa ham, som om han frøs, men da han tog Hatten af, trillede Sveddraaberne ham ned over Panden.

„Hvor har Du dog vær't, Farfar?“ raabte begge Gutter ham imøde og hængte sig ved hver sin Arm.

Han smilede til dem. „Jeg har vær't paa Arbejde.“

„End paa Arbejde en Søndag! Aa, Du Farfar! Hvor meget har Du fortjent da?“

Han smilede igjen til dem. „Et Kys af Jer — hver.“

Men for den Sags Skyld var han nær sunken iknæ; thi en Gut hængte sig om hans Hals forfra og en anden bagfra, og da han ikke havde Ansigt til begge Sider, blev der en Spektakel for at faa det vendt og drejet, som efterlod sig slaaende Forandringer i Toilettet.

Næste Dag, da Hjemrejsen skulde gaa for sig, var Vejret lummert og Himlen overtrukken, men der blev alligevel lagt ud, og der roedes paa Kraft for at naa frem, inden Uvejret brød løs. Det lykkedes ogsaa, skjønt det var sildig Aften, før de landede op ved Bryggen. Da Simon havde faaet de halvsovende Børn op i Huset, gik han ind i Storstuen og vedblev her at gaa frem og tilbage, indtil Alt var bleven roligt omkring ham. Da stod han stille og rettede sig, gik saa ud i Svalgangen og bankede paa den Dør, hvor Barnekammerset var. Marie lukkede op, men skjalv tilbage ved at se ham — hvad vilde han?

„Kom over med," bad han, og gik tilbage til Storstuen. Hun fulgte, og da de nu stod der bag den lukkede Dør, kastede hun sig hulkende til hans Bryst.

„Kom og sæt Dig, Marie," sagde han og ledte hende hen til Sofaen. „Misforstaa mig ikke, Kjære! Jeg tænkte, vi fik vel engang tale os ud — er det ikke ogsaa Din Mening?"

„Jo, jo, Simon!"

Saa fulgte der en Stilhed. „Marie," begyndte han med svigtende Stemme, „vi ved begge to Noget med hinanden — — det kunde ha' vær't anderledes."

„Aa, Simon, hvorfor talte Du ikke?" afbrød hun heftig.

„Stille, stille Marie! — Tog jeg den Første, som bød sig, fordi jeg ikke fik den, jeg helst vilde ha'? Kjærligheden er jo ikke som et andet Indfald, den. En har da Lov til at beholde den for sig selv. Men det, som er forbi, skal være forbi. Du gjorde Hartvig til en lykkelig Mand, og det glemmer mit Hjerte Dig aldrig."

„Er det bare paa det, Du vil huske mig?"

„Hvad Andet vil Du ha'?" spurgte han strengt.

„Aa, Du har glemt det, jeg aldrig kan glemme!"

„Hver husker og glemmer paa sin Maade, Marie. Jeg mins' helst det, at Du i tolv Aar var min Brors lykkelige Hustru."

„Aa, Du ved ikke, Simon —."

„Ved jeg ikke?" afbrød han. „Ja, det var vel ingen Løgn — da var det altfor godt løjet."

„Simon!“ skreg hun, og kastede sig paany til hans Bryst.

Men han tog ikke imod hende, og hun lod sig glide afmægtig ned paa Gulvet. Herfra løftede han hende op og lagde hende hen i Sofaen.

„Det var her, jeg for snart halvtredje Aar siden la' Hartvig,“ sagde han stille. Saa gik han hen til Vinduet og saa ud paa det stigende Uvejr. En Stund efter vendte han sig til hende og sagde med graadtung Røst: „Du er min Brors Enke, Marie, og det blir' Du for mig til Døden. Nu ved Du Besked. Vil Du noget Andet — — saa.“

„Hvad saa?“ for hun skremt op.

„Ja — saa skaffer jeg Dig En i mit Sted, som kan styre Forretningen, til Gutterne blir' voksne.“

„Du vilde drage ifra mig?“

„Jeg fik gjøre det.“

„Aa, Simon, Simon!“ klagede hun. „Du er en haard Mand.“

Der faldt en lang Stilhed. Simon vedblev at se ud i Natten. Uvejret tumlede sig nu vildt i Luft og Hav. Korte, tunge Vindstød slog imod Huset og ruskede i Vinduer og Døre, som den vilde ind, det koste, hvad det vilde! Af og til blinkede et lidet Lyn, som fulgtes af et fjernt Brag, og viste, at der i nogen Afstand var en endnu større Udfoldelse af Naturkampen end her.

Pludselig vendte han sig til hende. „Jeg har aldrig talt med Dig om hin Natten, da Hartvig og jeg sad der

paa Hvælvet — jeg tænkte altid, det fik bli' mellem ham og mig. Det var ham; som hvælvede Baaden, og han kom derved lige under den, mens jeg skjød op ved Siden. Da jeg endelig fik ham draget op til mig, trode jeg, han var død; men jeg vendte ham og tumlede med ham, alt hvad jeg orkede. Da var det, som der kom et Skimt af Liv — — han laa ind til Brystet mit — — et lidet Smil, som han vilde sige Farvel — — og saa var det Døden — —"

„Aa Hartvig, kjære Hartvig!" hulkede Marie.

„Det var ind paa ti Timer, han laa der, og saa ud, som han sov med aabne Øjne. Jeg blev bare ved at stirre ned i dem for at se, om ikke Livet kom, om ikke jeg fik ham igjen — — Nej, han var gaaet til Gud. Tror Du, at — —"

„Tal ud, Simon!" bød hun — næsten haardt.

„Ja. Tror Du, jeg fik den Kulden ud af mig, om jeg tog hans Hustru i Favn?" Han vendte sig mod Ruden igjen og drog et dybt Støn.

Marie havde rejst sig. „Simon!" bad hun frygtsomt. „Gifter Du Dig nogentid — ja, jeg mener — — med en Anden?"

„Nej, aldrig, Marie! — Det hverken jeg kan eller jeg vil."

I det samme for et stærkt Lyn forbi Ruderne, og et Tordenskrald rystede Huset. Inde fra Barnekammerset lød høje Skrig. „Kom, kom! Vær med ind til Børnene," udbrød hun, greb ham ved Haanden og trak ham med sig.

I Moderens Seng havde hele Flokken forsamlet sig, baade Store og Smaa, og sad der sammenkrøbne som skremte Fugleunger i en Rede.

„Se her, Børn! kommer jeg med den velsignede Farfar — — er I saa fornøjede?“

Ja, de var fornøjede — og de var mer! Thi nu maatte der en liden Sjov ovenpaa Skrækken, og den endte ikke, før Farfar var bakset op i Sengen til dem. Og efter at han havde indtaget forskjellige Stillinger mellem Puder og Dyner, var der en af dem, som fik det Indfald, at nu skulde han ligge i Brudeseng. De havde været inde for at bese Brudesengen i Bryllupshuset, hvilket var Noget af det fineste, de havde set. Og nu blev i en Fart Sengetøjet ordnet om ham, og hele Banden paa Hug for at se, hvordan Farfar tog sig ud i den Stilling.

Simon havde uvilkaarlig lukket Øjenlaagene, og „en springende Straale fra Smertens Væld“ jog allerede hen under dem, da saa han op og mødte alle de listige Øjne, som var rettet paa ham, og med et Sæt var han ude af Dynerne, gav hver af dem et Kys, gav Svigerinden Haanden og gik sin Vej.

Simon drømte ikke ofte; men i denne Nat tog Drømmen ham ind i uafladelige Kampe. Bestandig var det Natten, han stred med, bestandig var den paa Jagt efter det fristende Syn, Dagen havde skjænket ham, ligesom hin sortvingede Fugl efter Maagen, og tvang ham til at give det fra sig igjen. Endelig imod Dagningen lettede det. Han syntes, Børneflokken tog ham

ind i sin Lek igjen, redte ham en snehvid Brudeseng og lagde ham saa blidelig tilrette, og satte sig da paa Hug omkring ham — men saa stille, saa stille! at han ikke skulde uroes. Der sov han godt og uden en eneste Drøm.

Fra denne Nat begyndte Livet at udforme sig for dem Alle i lange Rækker af kraftige, arbejdsvante Dage. Hvad Simon atter lærte sig selv, lærte Marie igjen af ham — fik alle Børnene sin sunde Fostring af!

Da fremgik fire Aar senere det Billede, som Fortællingen begynder med. Tre langbenede, lyshaarede Gutter fra tolv til sytten Aar, tumlede sig i en rigtig Friluftslek med Farfar. Da traadte ud til dem en smuk, alvorlig Kvinde; hun saa mærkelig afsluttet ud, som Folk, der véd en hel Del mere med sig selv, end Verden véd om dem. Hun kaldte Gutterne til sig for at have dem med paa en Tur; men det lod ikke til at friste dem, og de saa lidt lange ud i Ansigtet.

„I vil nok hellere være fri," sagde hun.

„Snak!" afbrød Simon, da han saa, de nølede. „Vil I værs'go' være med Jeres Mor."

„Aa, lad dem bare bli'," lagde hun til med et Smil. „Mor kan være god nok — men *Farfar* er dog den Bedste!"

Hvis det er mærkeligt at se alle disse Ølande rejse sig op af Bølgerne med vildt splittede Toppe eller

skaldede Rundhoveder, saa er der Noget, som faar sin Tilværelse ved dem, og, skjønt af en meget tammere Karakter, dog fortjener at bemærkes — det er Vikene og Sundene.

Hvor en Vik runder sig ind i Fjeldmassen, taler den for Naturens Trang til midt i Vildheden at skabe en Tilflugt — ikke af lang Varighed, men dog til et Pusterum. Er Havet stærkt oprørt, er Viken det og, den faar sjelden være af en anden Mening end sin Herre og Mester! Med en Vik lar' sig altid udrette Noget til Livets Hygge; her er oftest lave Bredder og en Stump Græsvold, stundom endog lidt Birkeskov, og den ligger altid som en liden Redningshavn imellem de udrækkede Stenarme.

Alt det Haarde og Frastødende maa dog ses og gjenses, for at Billedet af en saadan liden Vik kan vinde Hævd som et Kulturværk. Men har man rigtig været frastødt af de utilgængelige Klippemasser, da byder Viken sit: Velkommen til! med et ligesaa trøstefuldt Smil som Oasen i den brændende Sandørk.

Det næste er Sundet. Det kan have en meget forskjellig Karakter, eftersom Bredderne ere nærmere og fjernere fra hinanden. Man trænger netop Ordet Fjern; thi saa bredt kan Sundet være, at man knapt kan skjelne fra Bred til Bred, saaledes Fugløsund mellem *Fuglø* og *Arnø* paa den ene Side og *Vandø* paa den anden; thi der er det flere Mile bredt og kunde rettere kaldes et Hav end et Sund. Der og paa mange andre Steder har da Sundet en vild, aaben Karakter; men

selv imellem nære Bredder kan det være vildt, ja endog meget vildere, fordi det klemmes ind mellem stejle Fjeldrammer, hvis Beliggenhed er saa, at den ind- og udgaaende Strøm mødes, og da især ved en Springflod rejser sig mod hinanden med en Voldsomhed, der ikke viger for Noget. Ingen forstandig Sømand giver sig heller i Kast med den stigende Flod men afventer den belejlige Tid. Et saadant kogende, strømfuret Sund er *Roftesund* ved *Hindøen*, og en saadan modgaaende Strøm er det, som har dannet de berømte Hvirvler eller Malstrømme, der lige ind i Nutiden har havt den dæmoniske Karakter af en gaadefuld Naturmagt, og som i Sagatiden tillagdes et Uhyre eller Trold, som Ingen kunde magte uden gjennem en Besværgelse.

Men Sundet kan ogsaa være den stille Vej mellem to blomstrende Bredder, og da er der ikke paa Jorden et blidere Syn. Det gjengiver ligesom i Drømme, hvad der foregaar paa Stranden: det tidlige Morgenliv med sit lette Kuldegys, den brede, aabne Middagsstemning og den lyttende, hemmelighedsfulde Aften. Kun naar Skodden driver ind over, er Spejlingen forbi, og mens Alting paa Land gjennemsives af Klamheden, ligger Sundet hen som et plumret Tjern.

Da nu Sundet danner en Gjennemgang, følger deraf og, at det har sin Færdsel, og saaledes kan Beliggenheden være, at det bliver som en Tvervej mellem to stærkt befærdede Strøg, fordi Storhavet er til begge Sider.

Da hænder det en vakker Dag, at en Hval kommer

ansættende med al den Fart, det uhyre Legeme kan orke, forfulgt af en tre fire Springere — en Art Delfiner, som ogsaa her kaldes *Spækhuggere* eller *Vandhunde*. Det er Hvalens værste Fiender, thi naar de er paa Jagt efter den, har den ingen anden Udvej end at gribe Flugten. Det er hændet, at et Følge af 13 Hvaler har løbet sig op paa Land i en Fjord, af Rædsel for Springerne. Paa Landjorden er der imidlertid heller ingen Udvej for den — den er dødsdømt til begge Sider. Sundet tyr den til, ligesom til Fjordene; thi dens Instinkt siger den, at her har den en længere Fredning end paa Havet. Men for Springerne gjælder ingen Fredningslov! og alt det Hvalen raser og slaar med Halen, har den dem dog snart over sig, og nu begynder Indhuggene i det levende Hvalspæk. Det er en vild Kamp. Hvalen duver, den springer sig helt løs af Vandet, den sætter Skumstraalen tilvejrs, Intet hjælper — omsider stryger den ud af Sundet og gaar tilhavs med de graadige Gjæster tilbords paa sin fede Ryg.

Da ligger Blodstrimen efter, og store Fedtøjne svømmer paa Kamppladsen. Men naar en Stund er gaaet, sætter en liden Baad ud fra en eller anden usynlig Krog, og man ser en Fin hale til sig alle Fedtstykkerne, og det hænder, at han af „Smulerne fra den Riges Bord“ faar sig en god Fangst.

Men Sundet har og andre Gjæster, og de komme ofte i den synkende Dagstemning, naar det ikke længer har Karakteren af en aaben Gjennemgang, men mere ligner en Sidevej, hvor Folk i Stilhed mødes til en

Smaaprat — dette er Sejen, en Fiskeart af Størrelse som Torsken, men ikke nær af dens Værdi.

Pludselig farer et sittrende Blink hen over Havet og samler sig hist og her til Strømhvirvler — det er Sejen, som *gaar*. Den er paa Rov, og derfor skyder den Fart, skjønt det er ufornødent; thi det lille Krebsdyr, den forfølger, og som her kaldes *Kril*, gaar den i Millioner tilmøde med Strømmen, og lige i Vandskorpen, saa den behøver kun at gaa imod med aabent Gab, hvilket den ogsaa gjør. Men der er en Ilterhed i dens Natur, som synes at skulle umuliggjøre enhver Beregning, og dog har den sin Plan at gaa efter.

Dette er nu Smaasejen, Storsejen derimod fiskes ude paa Havet og med Not. Der ligger da fire Baade paa Sejgrunden, hver med sin Line, som er fast i Garnets fire Hjørner, og naar det er sænket, sidder Fiskeren „taus og paa Lur“! — Da kommer ansættende en Skare af Maager og fylder Luften med sultne Skrig — det er Varslet! Nu maa Sejen følge. Det gjør den ogsaa. Med et Sus som af en styrtende Fos jager Stimen frem efter Smaafisken, hvilket hedder, at den *springer*, og ved denne Voldsomhed, der stryger forbi alt Skjøn, fortaber den Livet. Naar Stimen da er lige over Garnet, raaber Notebasen, hvilket er Anføreren for Baadlaget, *Drag*! Og lynsnar trækker hver Baad Linen til sig og ror mod hinanden — dermed er Sejen indviklet i Garnet og fangen.

Til dette Fiske er Finnen selvskreven; thi han er

udholdende som Ingen og listig Jæger som Faa — enten han jager paa Land eller Sø.

Men ogsaa det Billede forsvinder, og Sundet er snart glattet efter Hvirvlen. Da tegner Aftenhvilen sig igjen paa de stille Bredder. En og anden Lyd bæres hen over Vandet, og hvilken den end er, høres den som velkjendt; thi Livsvirket er jo ens paa begge Sider. Der er noget Trøstefuldt ved et sligt Gjenboskab. De er langt nok fra hinanden til ikke at lytte ved Døren, og de er nær nok til at dele Naturens Stemninger.

Dette er Øhavets Læside; men hvor der er en Læside, er der og en Udside, og der er Karakteren rigtignok en anden!

En af de største og mest udsatte Øer her er *Vandøen.* Den er saa gjennemfuret af Havet, at der synes ikke levnet en Plet til Udviklingen af et Hjemliv. Det er en rigtig Vikingeø med Lønkrog for den, som ikke satte Livet over Byttet. I Olaf den Helliges Tid, da Thorer Hund som Kongens Lendermand herskede paa Bjarkø i Senjen, havde han sine fire Brødre boende i Nærheden; men da de var af samme Kæmpeart som han, var de ikke altid saa føjelige, som han ønskede. Tilslut bestemte han deres Undergang. Da flygtede de og bosatte sig ved Vandøens nordligste Grænse. Her byggede de et Stenhus med fire Indgange, og hver af Brødrene havde sin Indgang at vogte. Imidlertid fik Thorer Hund opspurgt deres Tilhold og satte efter dem med en hel Del Krigere. Han landede ved Vandøen; men det Sund, som skilte Øen fra deres Opholdssted,

som formodentlig har været Burøen, kunde de ikke komme over, hvorfor Thorer Hund fik en Troldmand til Hjælp; da fyldtes pludselig Sundet med Is, i Juli Maaned, og Krigerne gik over. Brødrene forsvarede dog tappert hver sin Dør, og uagtet den yngste Broder, Grim, faldt, kom Fienden ingen Vej med de vældige Kæmper. Tilslut anvendte ogsaa de Trolddom, Isen smeltede ligesaa brat og alle Krigerne sank i Havet.

Begivenheden staar endnu knyttet til Øen ved Brødrenes Navne; thi fra denne Kamp skiltes de, og efter at de havde begravet den faldne Broder paa en Holme ude i det aabne Hav, som endnu har Navnet Grimsholmen, tog de Land hver for sig. Bur, den ældste, fik Burøen mod Nordost, Thor i Thorsvaag mod Nordvest og Getmund paa Getnæs ved Skorøen — allesammen den vildeste Beliggenhed, noget Bosted kan have.

Men om Kæmpernes Tid er forbi, er dog derfor ikke Kampen slut. Saa længe Folk bor her paa Udsiderne, er deres Liv næsten en eneste Kamp for det daglige Brød, og det gaar her som der: det nytter ikke at gjøre Indvendinger imod Beboelsen af de farefulde Pladser, thi er den først begyndt, fortsættes den, og da kan der staa mangfoldige Bopladser ledige paa andre Steder, som vilde give langt større Hygge og ligestor Fordel — der maatte gjøres en Begyndelse, og det vil Fiskeren ikke.

Imidlertid har ogsaa Vandøen sine Kulturpunkter, naar man ser nøjere til, og da det ingen Kirkeø er,

ligger dette alene til Handelsmanden. Det Landhandleri, som er her paa *Kvitnæs*, har i Aarrækker tilhørt en Familje Figenskou, hvis lange Slægtregister omsider er ført ned til et Par gamle, ugifte Søskende, som sidder der i Ensomheden og skjøtter Oljen paa den udgaaende Lampe.

Det har været en nobel Slægt, en af de Smaaherskerslægter her paa Øerne, som har sat Mærke i Befolkningen. Den har ført sin Livsbane hen over et Grundlag af prøvede Erfaringer og oparbejdede Grundsætninger — altid med sin Stilling for Øje, aldrig over Evne. Men uagtet der ingensteds forekommer sunkne Lag, er dog nu Slægten ved sin Afslutning. Det er saa med de gamle Familjer — hvor ikke Skjæbnen bryder Følgerækken, der stopper den op af sig selv.

Det var en gammel Skik her i Nordlandene, at hver Ø havde sit eget Fartøj. Befolkningen underskrev da et Dokument, hvorved den forpligtede sig til at sende sin Fisk alene med det. Et saadant Fartøj kaldtes Bygdefar-Jægt. Handelsmanden, som var den egentlige Ejer, satte nu en Skipper paa det, som hed Bygdefarskipper, og Befolkningen gav Matroserne og var saa forresten behjælpelig ved Ladningen saavelsom ved Losningen. Naar det meldtes, at Bygdefarjægten kom, forlod alt Folket sit Virke og begav sig til Stranden for at tage imod sit Fartøj.

Det er et patriarkalsk Billede og viser, hvilken Trang der har været hos Befolkningen til at slutte sig sammen og i Ening at tage Kampen op med Forholdene.

Men der er intetsteds, hvor man endnu kan se en Spejling af det Billede saa tydeligt som paa Kvitnæs ved Vandøens østlige Bred.

Saa gaar Farten forbi Helgøen. Den er ikke en Fjerdepart saa stor som Vandøen, men den har en vel saa stor Betydning. Den har den dristigste Beliggenhed, nogen Ø kan have. Medens de andre har sine Sunde, ligger den midt i Søgabet med Fjord til begge Sider. Den er Hovedøen i Sognet og har en ældgammel Kirke med et Spir omtrent som en Baadmast; den har tillige udmærkede Søfolk, hvis Ry som Fiskere gaar sammen med Skjervø og Carlsø.

Her udenfor hører nu Landet op. Øerne bliver mindre og mindre, til de omsider ligge der som løsrevne Knuder, tabt bagud af den store Fylking. En hel Del af dem har ogsaa faaet Navnet Gaasene. Men midt i det Ø-Smulder kan Havet stundom rejse sig med en Skumkam saa høj som et Baadsejl — det er *Havbroen*, siges der, hvor Søen styrter brat udover og drives tilbage af Luftpresset. Ved Enden af alt dette Smaapluk skulde da være hint frygtelige Stup, som gaar lige tilbunds! Det er saa vildt, at Tanken ikke kan udholde det.

Her forbi gik før i Tiden Nordmandens Fart til Grønland. Stavnen drejede om Hjørnet af den sidste Ø — og det næste var Grønland.

Helgø Sogn indeslutter da al denne Vildhed og har sine fleste Sognebørn blandt Udboerne. Deres Liv afviger ikke meget fra hinanden. De har omtrent Alle

den samme Skjæbnekamp at bestaa, og en eneste Beretning gjengiver deres Historie.

Det var paa Nordvestsiden af Rebenæsøen i Helgø Sogn. Stranden ligger her aaben for hele Havet, og naar den stormende Aarstid kommer, slaar Søerne med et Tordenbrag højt op over Landet. Enhver Landing er da umulig, og de Par Beboere, som findes, er fra Høst til Vaar udelukket fra al Samfærdsel med Andre.

En Olding paa 80 Aar, som var Opsidder paa Stedet, var født der, og havde fra sin Barndom kun havt det evigt fraadende Hav og det skaldede Berg for Øje; han havde dog i Ensomheden lært sig selv mange Ting, til Eksempel: at skrive, hvilket han da igjen lærte fra sig til Børnene. Han havde fire kraftige Sønner, de tre Ældste drog en Morgen ud paa Fiske; i Dage og Nætter ventede de paa dem — men de kom ikke tilbage. Da gik den yngste Søn i Daggryet paa den fjerde Dag hen til Faderen, som sad paa en Bergknude og saa ud over Havet. „Far!“ bad han. „Kom hjem med. Ska' de komme, saa kommer de nok.“

Da sprang Manden op og truede med knyttet Næve ud til Havet. „Nej! De er væk. Du har ta't dem — du Onde!“

Nogle Dage senere fandtes den tomme Baad drivende mellem Øerne.

Da nu denne Søn var voksen, giftede han sig og boede sammen med Forældrene, foruden en Søn af den ældste Broder. En Decemberdag i et prægtigt Søvejr rejste de To ud paa Fiske. Men imod Kvelden slog

Vinden om, og en Storm med Snekav stod ind fra Havet.

Faderen anede Ondt og gik ned til Stranden, hvor han drev om i Uvejrets Tykning. Sønnekonen, som var højt frugtsommelig, fulgte efter ham, og Hustruen, som var sygelig, kom ogsaa til. De Tre gik nu der paa Vagt. Da hørtes Nødraab. Det kjendtes tydeligt, at det var deres Folk; men Tykningen tog alt Synsmaal fra dem. Nærmere endnu hørtes Raabene, og det syntes lige ved Stranden.

Da styrtede disse tre Mennesker op til Baadnøstet for at faa Storbaaden ud. De sled og de stred, men de fik den ikke engang rokket. Saa løb de tilbage igjen, Nødskrigene vedblev — de skreg selv med og kaldte Gud til Hjælp. Der var ingen Redning. Skrigene døde omsider hen, og det var bare Stormen, som hørtes.

Næste Morgen laa de to Lig nede i Fjæren.

Saa gjør man en Vending. Hvor Naturen ender med den Strenghed, forstener tilslut det menneskelige Billede, og der begynder en anden Region end den, hvori Fortællingen kan bevæge sig.

Den næste Ø, som træder ind i Beretningen, og lykkeligvis med et mildere Aasyn, er *Tromsøen.*

Set fra Nordsiden stikker Øen et skaldet Berg imod, som Midnatsolen i sin skjønneste Gløden nok kan give

Lys og Farve, men ikke et eneste befrugtende Atom. Fra samme Kant stryger nemlig Ishavets kolde Drag ind over Øen, og den har en fritherskende Magt til at afklæde Berget enhver lettere Bedækning, som Naturen i sit gode Lune kan have tilkastet det.

For den, som har set Tromsø ved Vintertide, hvor alle dens imponerende Omgivelser gaar af med Skjønhedsprisen, frembyder den i sin blommede Sommerdragt et helt andet Syn — da er det den, som tager Prisen. Tiltrods for *Tromsdalstinden* med alle de andre Højder er det alene *Bensjordtinden* mod Syd, hvis kolde Majestæt i fuld Overlegenhed kan byde sig frem til en Sammenligning med det — for at anvende et forbrugt Udtryk — *huldsalige* Sommerbillede, Tromsøen viser os.

Med sit blinkende, ofte stridbare Sund i Øst og Vest og med en Storfjord til begge de andre Sider svømmer den op som en Skovbuket midt i Søen.

Det er en Mærkelighed ved Birkeskoven paa disse Kanter, at den blir aldrig storvoksen, og beholder derfor sit Ungdomspræg. Efter Aarene at regne kunde Skoven her for Størstedelen bestaa af Veteraner; men man gaa, hvorhen man vil, det er lutter Ungdom, man færdes imellem, og Aldersgrænsen overstiger sjeldent Manddommen.

Her er saa lysnende opover Øen af frodig Græsmark og saa duftende af Birkehanget — her er et Kvidder af Smaafugle, en Munterhed over Kjørende og Gaaende, en gjæstfri Indbydelse i de hvidmalede Landhuse, som stikker frem mellem Træerne, at man for

første Gang her i Nord kunde ønske at blive, hvor man er. Man ser den levende Dampbaadstrafik af Turistskibe, af store og smaa Postskibe og af Baade, som løber fra og til; man hører Dag og Nat Damppibens vækkende, varslende Lyd, og man kan ikke forstaa, at man fra Norges nordligste Pynt kun er naaet en Bredegrad længere mod Syd. Billedet er efter Udseendet at dømme tegnet midt i en livlig Kulturstrøm.

Og tæt ind til dette Jag kan der saa tegne sig et andet af en Naturstilhed, saa umiddelbar og saa fuld af Ynde, at man skulde tro, det laa Mile borte fra Trafikens Alfarvej. Der ligger tæt ved Kjørebanen et Engstykke, hist og her staar smaa Løvtræer i Klynge, og ovenfor ligger Tromsøsundets Præstegaard. Her har en liden Gjøgemor sin Rede, hvor den, som det synes, tyst og hemmelighedsfuldt udruger Gjøgens Æg. Saa lang Dagen er, høres Gjøgen gale oppe i Birkeskoven; men naar Natten kommer, møder den frem saa travl og flittig som nogen Familjeforsørger ved Dagen, og da er den saa omhyggelig for sin lille Rugemor, som om det var dens Mage. Utrættelig hopper den omkring paa Engen, jager derfra i et Strøg op til Reden og tilbage igjen. Det ser ud, som om den vragede og gjør et Udvalg; men saa snart det Rette er fundet, udstøder den en liden kvik Lyd og pilsnar er den oppe ved Reden med det. Over hele dens Færd ligger Eneboerens Skyhed; thi den er umaadelig var, og den Flid, den anvender paa sit natlige Virke, viser, at det ikke er af Dovenskab, den lader en anden udføre sin Modergjerning

— den har blot ikke Tid! Fra den aarle Morgen og hele Dagen igjennem skal den jo udbasunere Sommerens Komme, og naar man da regner Natarbejdet med, vil den lille Fugl ikke faa mere end en Times Hvile i Døgnet. — Dette lille Natstykke skal dog ses i det bløde Skjær af Midnatsolen; thi da er det en Nordlandsidyl af megen Skjønhed.

Set inde i Byens Gader og Stræder faar dog Billedet en anden Farve. Her er ikke saa faa Drag, som taler om Polaregnen og den gradvise, vanskelige Opkomst, men meget faa, som støtter Indtrykket af den livlige Kulturby.

Tromsø fik sin Kjøbstadsret ved Forordning af 20de Juni 1794. Byens Folkemængde talte 10 Aar efter 150 Individer; men hvert Aar føjede flere til, og i 1877 var den steget til 6000. Siden er Tromsø dog gaaet tilbage igjen og tæller nu ikke mer end 5000 Mennesker. Som Handelsby betragtet er der heller ikke Udsigt til, at den skal vinde sig op til en fornyet Betydning, og heri kan dens Beliggenhed have sin Del; thi uagtet den har Havet ind paa sig fra begge Sider, har den dog en for Fiskeren besværlig Tilgang. Egentlig Opland har Byen heller ikke; thi Maalselven og Bardodalen, som nærmest skulde udgjøre det, ligger langt borte og er heller ikke saa stærkt befolket, at de kunne ophjælpe en Byhandel.

Det skete for omtrent en Snes Aar siden, at Byen pludselig fik et Opsving. Det kom som en Overraskelse og med en Kraft, der tog Besindelsen fra Folket, og

hver Eneste, som paa nogen Maade kunde være med, fulgte Storhedssvindelen.

I 1868—69 slog nemlig Fiskerierne saa rigeligt til og vedblev hermed i de 10 følgende Aar, at der hurtigt skete den ene Opkomst efter den anden. Et urimeligt Antal af Handelsborgere aabnede sine Butikker, og en Luksus, der langt oversteg, hvad Folk her var vant med, trængte sig ved alle Slags fristende Tilbud ind i deres Liv og forrykkede den naturlige Grænse. Mange Mennesker søgte hid til Byen, for Alle var der en let og hurtig Fortjeneste, og overalt teghede Slumpelykken sin fabelagtige Bedrift. Det gav Lyst, og Kreditten gav Mod — Livet spillede et højt Spil.

Men det var hurtigt udspillet. Efter ti Aars Forløb begyndte Beternes Række, og de er endnu ikke slettede.

Fiskeriet fortrak til andre Egne, og da stod Tromsø igjen med en Overbefolkning, som den umuligt kunde skaffe Næringsvej. Det traadte naturligvis i første Linje, men tæt ind til fulgte det, som var værre, nemlig den demoraliserende Virkning.

Hvorledes faa alle Overdrivelserne ind under en fornuftig Beregning — hvorledes faa ryddet op i al den Uorden, som Svindelen havde efterladt sig! Ja, hvis man kunde have givet dem Anvisning paa et Arbejde, da kunde ialfald den Sunde været frelst; men her kom den Sunde med den Syge paa samme Liste.

Følgerne af en saadan Tilstand kan ikke slaaes fast, de løber langt ud over Beregningens Grænse. En

stor Del af den fremvoksende Slægt gaar ved saa gunstige Forhold over til de højere Lag i Samfundet, den vilde i modsat Fald været tvungen til at følge Forældrenes Bane og søge en hurtigere Vej til Erhvervet. Tidspunktet faldt desuden sammen med en stigende Trang hos Ungdommen overalt her i Norden til at søge bort fra det tungere Næringsvirke til en Kultur, som gjør Livet behageligere, og tillige giver en vis Forrang. Men derved taber Samfundet sin Ligevægt — et Folk har ikke Raad til at paatrykke saamange Individer det højere Livs Stempel.

I en saadan Periode udvikles desuden en hel Del af den lettere Kultur, som ved en ren Udvorteshed hæver sig over Massen. Denne Race bestod her fornemlig af alle de Smaasælgere, som Frihandelen har fostret, og som Slumpelykken ved Fiskerierne har givet en amfibisk Formerelse. Dem blev det værst at faa Bugt med; thi medens Kundskaben vedbliver at være en Kraft, selv om den tæller med i Overproduktionen, er den Halvkultiverede oftest en Svaghed, der trækker fra.

Det livsfriske Aasyn, Tromsø i en halv Snes Aar viste Verden, fik da efterhaanden forandrede Miner. Der kom Træthed efter Liv og Alvor efter Spøg — og endelig Selvfølgen: den aftagne Befolkning. Men den har endnu Mennesker nok, dersom Livsvirket svarer dertil. Hammerfest og selv Vardø staar kun med den halve Befolkning i det dobbelte Livsrøre.

Selvfølgelig har Tromsø adskillige døde Drag i sit

smukke Ansigt, og dem vil den beholde en Tid fremover. Tilbagegangen er endnu ikke afsluttet og vil maaske ikke være det, før Byens Nødvendighed fra et andet Synspunkt er godtgjort og oparbejdet. Allerede ved at se nøjere paa Tingene viser sig et Anstrøg af Højdannelse, som nok kan komme til at give Byen sit Præg, og da er den sikkret.

Rigtignok drives her endnu baade Søfart og Fiskeri, men som Handelsby er den dog allerede overfløjet og vil blive det endnu mere. Derimod som Kulturby vil ingen anden Plads i disse Egne kunne gjøre den Rangen stridig. Byen er Sæde for hele den højere Embedsstand, den har en udmærket Latinskole samt Realskoler, og den har forresten alle de Instituter, som Dannelsen støtter sig til.

Det er før bemærket om Vadsø i Østfinmarken, at den havde det i sin Magt at kunne udvikle Almendannelse — det Samme kan siges om Tromsø og med den Forhøjelse, som Beliggenheden lægger til.

Det er sikkert, at jo kraftigere det materielle Liv udvikler sig i en Egn, jo mere behøves der et fredet Sted for Kulturen. Ligesom den driftige Forretningsmand søger at holde sit Familjeliv udenfor Driftens Tummel, saa han idetmindste der kan mødes med Livets finere Impulser, saaledes vil et stærkt arbejdende Folk et Sted i Samfundet have sig en Rede til Aandslivets Fostring — det Hele vilde opløse sig i Raahed uden det.

Foruden de nævnte Institutioner har Tromsø et

Musæum. Det er endnu i sin Vorden og har været det en god Tid; dog det støttes svagt baade af Staten og Befolkningen, og hvis ikke den Enkeltes Udholdenhed og Forstand paa Sagen var saa stor, som den er, vilde den forlængst være gaaet istykker. Men herfra kunde nok tages et nyt Syn paa Byen. Et *Finmarkens Musæum* kan, hvis det faar sin fortjente Støtte, komme til at danne et videnskabeligt Stevne for den Rejsende fra alle Verdens Kanter, og et Udviklingsstof for hele Nordlandets og Finmarkens Befolkning.

Finmarkens Musæum? Ja. Thi hvad Nordlandet bidrager, maa underordne sig hin Benævnelse. Det er Finmarken, som kan skabe et Musæum af europæisk Betydning, ikke Nordland, og en Lokalitet som Tromsø Musæum kan helst udgaa — eller bedre: aldrig indføres i Rejsebogen. Naar derfor Tiden kommer, at Musæet ikke længer bor til Leje, men gaar over til at være *Selvejer*, bør det træde frem med et Stordrag, og det skal Navnet give — bag det kan da Smaaplukket skjule sig saa godt det formaar.

Man skal vide det, at for Norges Vedkommende ligger her en ethnographisk Sag af stor Betydning. Det gamle Finmørks Folk skal forsvinde; men Historien kan forlange, at Vidnet om dets urgamle Tilværelse opbevares i rigeligt Udstyr. Finmarkens geologiske Forhold vil ogsaa have et rigt Stof at byde, og Fugleverdenen, der allerede nu er saa smukt repræsenteret, vil kunne faa en Udstrækning ligesaa storartet, som den Opmærksomhed den vil vække. Zoologien maa

dog kunne blive den største Skat for Musæet; thi man behøver blot at have set en Bøje, der Sommeren over har ligget i Havet, for at danne sig et Slags Begreb om den talløse Dyreverden, der under Havbølgernes evige Rullen lever og bygger her med Flid og Orden efter en dem iboende Lov. Og mellem dette Levende tillige en Plantevækst fuld af Farve og Skjønhed. Og hvad kaster Havet ikke op paa sine sandige Bredder, og hvad kaster Fiskeren ikke ud af sin Baad! Alt dette *Trold* er det, Finmarksmusæet skal samle og agte kostbart som Guld.

At blande andre Landes Mærkværdigheder sammen med det, er derimod at forfejle Maalet, det kan faa sin Plads et andet Sted.

Finmarkens Musæum er en Nationalsag. Der kan ikke være noget smukkere end her ved Ishavet, under den høje Breddegrad, at rejse et Musæum, der staar som Vogter for Finmarkens gamle Historie, og som Vejviser for den nye.

Endelig er der paa Tromsø et Folkeseminarium, hvor der uddannes Skolelærere, endog i det finske og kvænske Sprog. Her har Staten lykkeligvis grebet ind med Liv og Kraft. Der blev ved Skoleloven af 1860 givet Regler, som selv de fattigste og vanskeligt beliggende Kommuner kunde gaa ind paa. For Finfolkets Vedkommende er der desuden det saakaldte Finnefond, som i gammel Tid blev oprettet ved at der lagdes en Told paa alt det Brændevin, der indførtes til Finmarken. Staten har senere jævnt føjet sine Bevillinger

til, og Fondet har faaet en mangeartet Anvendelse. Først skal det støtte Udbredelsen af norsk Sprog mellem Finner og Kvæner, dernæst skal det ophjælpe Skolevæsenet i finske Distrikter, udbrede finsk Oversættelse af norske Bøger, og tillige skjænke Præmier for flittig Fremgang i det Norske.

Seminariet oprettedes allerede i 1824. Det blev da bestemt, at Undervisningen skulde være Norsk for de Norske, og Finsk for Finnerne, og for de Lærere, som ventede at blive ansat paa Steder, hvor finske Familjer var, indblandet. Men paa den Maade blev Seminariet delt i to, og den Fællesudvikling, som var tilsigtet, blev umulig. Hvorledes skulde desuden Finnen kunne aflægge en Prøve eller opnaa nogen Kundskab ved Brugen af sit urgamle Sprog. Man greb da til den Udvej at oprette en egen finsk Forberedelsesklasse ved Seminariet. Og den har vist sig at være tilstrækkelig. Det er meget faa Finner, som søge hen til det, og var det ikke for Ærens Skyld, kunde den finske Afdeling paa det nærmeste sløjfes.

Men her var jo ikke Tale om Æren, kun om Retten, og for at fremme den har der været arbejdet meget. Det var en yderlig svær Sag at ordne, naar man skulde faa det Humane til at gaa sammen med det Kultiverende. En Samling af Nordland-Finmarkens dygtigste Præster drøftede gjennemgaaende Forholdet, og kom da til den Slutning, som Storthinget allerede forud havde taget: at der maatte uddannes Lærere med Kundskab i begge Sprog, og udarbejdes Lære-

bøger med Norsk paa den ene Side og Finsk paa den anden.

Dette fik sin Afslutning Aar 1849.

Siden er det gaaet i den Retning, hvorved Staten paa en Maade optræder som Missionær, men det er en Forsinkelse i Kulturfremgangen. Præsterne stille sig ganske naturligt paa samme Standpunkt og præker Finsk for Finnerne. Men der er i Prækenstilen ingen Hverdagsbelæring for dem, og det er paa den, det kommer mest an. Med den fremskridende Tid maa derfor Missionsværket høre op og Finnen gaa ind under de almindelige Regler; thi til norsk Kultur hører norsk Sprog.

Man skal desuden betænke, at Finnens gamle Religion var Moder til hans Sprog, og da han skiftede Religion, burde han ogsaa have skiftet Sprog. Er Religionen Kulturens Grundkraft, ved man tillige, at der mellem Sprog og Kultur er det dybeste Sammenhæng.

Denne Fordring kunde Staten ogsaa have hævdet uden paa nogen Maade at gaa ham for nær. Thi om end den for en Tid kan tage sin Tilflugt til Missionen som et Elementarvirke, maa den dog snart gaa videre, hvis den ikke skal lade hele Retsvæsenet ude af Betragtning; thi det kræver jo netop en sikker og klar Forstaaelse af Sproget.

Missionsarbejdet mellem Finnerne har desuden en gammel Dato, der ligger Aarhundreder tilbage i Tiden. Den kongelige danske Regjering gjorde i den Sag meget for Finnerne, og at Fremgangen ikke svarede til

Opoffrelsen, viser kun det ubøjelige Stof og ikke den daarlige Behandling.

Det kom dog omsider dèr til det samme pressende Spørgsmaal for Staten som her. I Tidsrummet mellem 1714 og 1774 arbejdedes der paa at fremhjælpe Finnens Dannelse ved det finske Sprog, men det vilde ikke gaa. Da forandrede man System, og der udgik den Bestemmelse, at Ungdommens Belæring herefter skulde foregaa i norsk Sprog. Fra den Tid sporedes god Fremgang, indtil Adskillelsen i 1814 fandt Sted.

Men da gik det stærkt tilbage igjen; der fandtes hverken Præster eller Lærere, og Finnen maatte skytte sig selv. Ulykken var den, at der i Staten skulle foregaa en hel Omdannelse, Noget fik derfor vente, til Andet var kommen frem — saa blev Finmarken gjemt til Sidst. Men allerede i 1822 besluttedes Oprettelsen af det før nævnte Seminarium; og da en slig Bestemmelse hverken kunde tages i Aar eller Dag, beviser det dog, at der i længere Tid havde været Syn for Sagen.

I Nutiden aabner sig den nemmeste og bedste Vej for Finnens Fremgang i den tiltagende Samfærdsel paa alle Omraader med de Norske. Derved opstaar Kappelysten, og selv om det kun bliver en Forfængeligheds-sag, thi Finnen er forfængelig, saa har den gjort stor Nytte i Kulturen, og hos Mangfoldige oparbejdet Æresfølelsen.

Naturligvis kan Missionsvæsenet ikke udgaa — det vil sige Præsternes tillempende Forhold. Der er i en

slig hendøende Folkestamme mangfoldige ufrugtbare Individer, som holder fast ved det Gamle — ikke af Stædighed, men af Svaghed. For dem kan det være trøstende at blive fulgt til Graven af en hjælpsom Haand, og her har Missionæren sit smukke og betydelige Hverv — ingen Sag. En Sag skal erobre Fremtiden, og her gjælder det jo bare at støtte en synkende Fortid.

Der er rigtignok fremsat den Paastand af Stokfleth, Finmarkens store Nutidsmissionær, at det maatte være en Sag af stor Vigtighed for Nordens Monarker at opretholde Nomaderne. Den var i hans Mund — hvor der aldrig fandtes Svig — en Sandhed; men Sandheden er forskjellig, eftersom den fremgaar af det Lokale eller af det store Almene. Er den lokal, kan den skifte Mening, og i dette Tilfælde maa det ske — at sige for Norges Vedkommende.

Den norske Stat staar i et andet Forhold til sine Finner end Sverige og Rusland. I Norge kan Finnen forsvinde i Folket, det kan Lappen i de to andre Lande ikke. Der er ikke den Betingelse for Blandingen som her, hvor Fjeldfinnen kan gaa over til Elvefin og Søfin og derved indtræde i et Kulturforhold til de Norske. Ogsaa har Finnen i Norge været et Folk, medens Lappen i Sverige og Rusland kun har været en Folkehjord.

Skulde den norske Stat altsaa fastholde det som en Grundbestemmelse at støtte Nomaden, maatte den ogsaa kunne tilbyde ham et uhindret Felt for sin

Virksomhed, og da skulde Nomaden i Norge ogsaa blive en Folkehjord. Men det gjør Staten klogelig ikke. Den udstykker hvert Aar af Naturgrunden til faste Ejendomme, og det vil den vedblive med — hele Fjeldet opover, saa langt Kulturen kan række.

Men nu skal Finnen hver Sommer ned til Søen med sine Rener, og derved kommer han i en evindelig Strid med de Fastboende; thi de store Renhjorder nedtramper disses Agre og Enge, just som Væksten er i sin bedste Fremgang, og da paa den Tid alt arbejdsdygtigt Mandskab er borte paa Fiske og blot Kvinder og Børn staar ved Hjemmet, kan der ingen Modstand rejses; Retten bliver deres eneste Forsvar. Men Nomadens Ret kan ikke gaa sammen med den Fastboendes; han maa have Naturretten paa sin Side, ellers forgaar han.

Staten maa da tage Parti for de Fastboende, det kan ikke andet være. Den stiller Finnen en Retsgrænse og fastsætter en Bøde for Overskridelsen. Men man tænke sig et Renfølge paa flere Tusinde komme frem over Fjeldet, forpint af Insekter, pressede af den tørre Luft, og nu paa en Gang, vejrende det friske Hav, styrter de sig ned ad Skraaningen. Vogterne skriger og springer efter, Hundene med sin rasende Gjøen ind imellem, udenom, paa alle Kanter — Hunden er Renens værste Tugtemester; men hertil, og ikke videre! siger Renen, og saa rejser den sig i sin vilde Majestæt imod den, og Hund bliver Hund — og afsted bærer det, til Maalet er naaet. Mon hele det Følge har noget med Retsgrænsen at bestille!

Det forstaar Staten ogsaa. Den ved meget vel, at en Bøde her ingenting betyder; men den har nu engang paataget sig Forpligtelse til begge Sider, og Noget maatte gjøres. Den kan ikke standse Fremgangen, fordi Fjeldfinnen vil staa stille — saa gaar den paa, skjønt den halter til begge Sider.

Men Nomaden vil efterhaanden møde flere og flere Hindringer paa sit eget Felt, og da vil for Norges Vedkommende Finnens Tredeling jevne Sagen. Tidens Fylde tager sit Mon fra mangfoldige Omveje og Sideveje; men derom spørges ikke, naar den store Helhed staar udfoldet. I Tidens Fylde vil ogsaa Finnens Tredeling være Et med det norske Folk.

I Spørgsmaal om Finfolkets sædelige Ret har Tromsø følgelig ogsaa en Post at forsvare. Her vil altid foregaa den retslige Ordning af hans Livssag; thi alle Kjendsgjerninger vil her blive samlede for siden at overgaa til Staten. Og det i Forening med det bestandig aabne Tilbud om Kundskabsdannelsen vil gjøre, at Finnen maa komme til at betragte Tromsø som sin aandelige Støtte.

Der er et Forhold til, som meget vel kan faa sin Ordning paa Tromsø, det er Finfolkets Benævnelse. Afvekslende baade før i Tiden og endnu kaldes Finnen *Lap*. Men foruden, at han selv opfatter dette Navn som en Forringelse og aldrig kalder sig andet end *Lame*, Fin, saa vil han heller aldrig kunne indgaa i noget fast Kulturforhold under Navnet Lap.

At Rusland og Sverige bibeholder den Benævnelse, kommer ganske naturligt af Lokaliteterne: der er et Lapmarken, som han beboer, i Norge er der et Finmarken, hvori der engang har hersket en Række Finkonger og vist ikke en eneste Lappekonge.

Men der sker i Tromsø Amt en stadig Indvandring af svenske Lapper, og de vedblive at nævnes efter sin Hjemstavn, selv naar de gaar over til at være Fastboende. Det er Grunden til, at man i Nordland oftere hører Ordet Lap end i Finmarken. Finnerne dèr er endog kommet nærmere ind paa Kulturbenævnelsen, idet de ved Navnene Fjeldfin, Elvefin og Søfin forandrer Fin til *Folk.*

Under alle Tilfælde bør Nordmanden ikke, naar han vil arbejde paa Finnens Kultur, kalde ham Lap; men han skal lade ham beholde det Navn, han engang har modtaget i Folkedaaben.

Lad det høre hen under Intelligensens Mission! —

Det sidste Syn paa Tromsø maa da, naar Alt er vel efterset, komme til at afvige betydeligt fra det første. Man ser det, at Byen kan ikke være Stevnet for en levende Kulturstrøm — Turistfarten vil skyde forbi, Arbejdskraften søge hen til andre Pladser, og kun Naturen vil blive den samme: knugende i den lange Vinter, springende op med Liv og Lyst til Vaarens korte Arbejde og Sommerens døgnlange Glæde. Til den maa da det nye Livshaab støtte sig — Skjønhed og Intelligens maa bedst forstaa hinanden. Men den vil ikke slippe med saa kort et Vaararbejde som Naturen! Hvad

der skal oparbejdes ved Intelligens, kan ikke som paa Handelsbanen ske ved Sprang — det kræver en stille, skridtvis Fremgang.

Da kan der komme en Tid, hvor det nye Forhold indskriver sine Skjæbner i Folkets Historie — og hvem kan vide, om da ikke en ny Handelsparoksysme træder op og med sin hensynsløse Gaaen paa stormer Intelligensens Forskansninger? Hvis de da er stærke nok til at staa imod, vil det være godt; thi det vil da, som før, behøves at have et Hjælpefond, der kan aabnes, naar Slumpelykken har kastet sin sidste Skjærv til den Uvidende — og han har tabt den.

Der blev under hint Storfiske indridset Billeder til alle Sider i Samfundet, lyse og mørke, som det kunde falde — Skjæbnen havde alle mulige Farver til sin Raadighed, men der var ikke lang Tid at vælge i! Et af dem, som laa lige midt i Lyset af de forskjellige Retninger, skal her gjengives. Det træder endnu som en Erindring ud fra Hverdagsstrævets Graafarve med et Skjær af den evige Ungdom.

Sejren.

Det var i de første Aar af Byens raske Opkomst. Embedsstanden var da ganske den samme som nu, men Borgernes Forhold til den var et helt andet. Der var

en Respekt for Standen, som slet ikke kom Manden til Gode; thi hvor dinglende han end kunde være, stak han blot i en eller anden Uniform, saa var Anstanden reddet, og det var den, Folk vilde ha', for den stod de med krum Ryg endnu længe efter, de havde faaet Mod til at kritisere Mandens Værd. Naturligvis gik den formuende Kjøbmand med paa Aristokratiet; havde et bekjendt Handelsfirma sat sit Stempel paa Manden, saa var han dermed adlet og indlemmet i det *højere* Samfund.

Men de Unge, som ikke engang var Sønner af en eller anden saaledes *adlet* Far, og som dog paa Grund af Evner og glimrende Held pukkede paa at blive *indlemmede*, gik omkring med en vis Gjæring i Gemytterne; thi medens de slog stærkt om sig med: at de gav Fanden i hele Fornemheden! stod de dog hemmelig parat med Hatten i Haanden til at bukke med Næsen mod Jorden for en Indbydelse af den eller hin Notabilitet.

Blandt disse Løsgængere paa Handelsbanen var der en ung Mand af stor Energi og Dygtighed. Han hørte til en gammel Familje men havde tidlig været overladt til sin egen Vejledning. Den langsomme Fremgang paa et Handelskontor havde ikke udviklet hans Forventning om Livet. Den havde saa at sige kun sultefødet den, indtil hin Lykkestjerne gik op over Tromsø By og drog saa mange overskyggede Eksistenser ind i sin kortvarige, blændende Lyskreds. Da kastede han sig med al sin Evne over Spekulationen, begyndte med Lidt, men tog større og større Sigte. Det gjaldt jo om at gribe hurtig

til, dog det kunde hundrede Andre ogsaa gjøre med meget ringere Evne; det gjaldt da tillige om med Hurtighed at overskue Sagen og at holde fast paa den flygtige Lykke — og dertil havde han Betingelsen i sin Energi.

Han svang sig hurtigt op, fik Anseelse og Indbydelser, de hørte sammen ligesaa sikkert som en Flaske Champagne og en afsluttet Handel. Ved disse Selskaber traf han en ung Pige, smuk og intelligent og Datter af en høj Embedsmand. Det var snart op- og afgjort imellem dem, at de ikke alene delte Livsanskuelser, men ogsaa Følelser, og de forlovede sig — hemmeligt naturligvis! Faderen havde vist ikke havt Noget imod at give sin Datter til en mindre kløgtig Udgave af et gammelt Firma; men til denne energiske Opkomling — en Fiskejunker med Næsen tilvejrs som en anden adelig Latiner! Nej.

Imidlertid varede det ikke længe, før Forlovelsen var i alles Munde. Der var naturligvis Meninger for og imod; men i den Ting stemte man overens: at hendes Fader aldrig gav sit Samtykke. Den samme Tanke havde nok ogsaa de Unge; men de lod sig bære op over Tvivl og Frygt af deres Kjærlighed og stevnede ved den en lykkelig Fremtid imøde. Det var slet ikke nogen aftalt Sag imellem dem, at de trods enhver Hindring skulde staa fast ved Hjertets Valg; men det laa jo i Kjærligheden — hvor kunde den give slip paa sig selv!

Derimod var der en meget mindre Sag, som for-

voldte dem Harme, og som især hidsede den unge Mands Stolthedsfølelse — det var den Overseenhed, hvormed hendes Fader behandlede ham. Han havde et Par Gange været indbuden til Familjens Selskaber; men i den senere Tid ikke. Sligt kan være svært at komme over i en lille By, hvor der knap findes en Krog, som ikke bliver gjennemsøgt af Nysgjerrigheden. Han vidste jo, at det var en Tilsidesættelse, og det fik gaa, men at hele Byen vidste det med ham, gjorde ham baade skamfuld og harm. Der var imidlertid ikke Noget at gjøre ved det. Hvor mange Vanskeligheder hans energiske Natur end havde sejret over, med denne kom han ingen Vej.

Nogen Tid gik hen saaledes, og hvis Kjærligheden forvoldte dem Møje, gav den dem Glæder til Løn. Da spurgtes det, at den høje Embedsmand vilde give en Fest i Anledning af Trediveaarsdagen efter sin Indtrædelse paa den akademiske Bane. En Fest var i de Dage ingen Sjældenhed, men om denne taltes dog i høje Toner, og mange Hjerter bankede af spændt Forventning, da Indbydelserne begyndte sin Rundgang. Lykkeligvis blev det gjort saa, at Ingen af dem, som med Grund kunde gjøre sig Haab om at være med, blev sat tilbage, hvorfor der og kom en ualmindelig løftet Stemning over Byen.

Der var imidlertid En, som blev forbigaaet, og det var den unge Mand, hvis hele Tragten og Stræben til samme Tid gik ud paa at grundfæste Husets Lykke —

thi der er jo dog en Alder, hvori det er Børnenes Lykke, som udgjør Husets.

Den unge Pige fortvivlede men kunde Ingenting forandre; Faderen var Herre i sit Hus, og da han selv havde skrevet Indbydelserne, kunde han med Sandhed sige: det han skrev, det skrev han.

I disse Dage før Festen skiftede Stemningen adskillige Gange hos den unge Mand. Om *hun* var med i dette? Umuligt! Om det var en Afvisning for bestandig? — Der jog ham en lynsnar Ide gjennem Hovedet, og med en Gang var Forvirring og Græmmelse borte. „Hvorfor gaa her og vige tilbage ved hvert Skridt! Hellere en Træfning med Knald eller Fald!“

Da endelig slog Festens Time. Folk med velbeskyttet Stadsklædning trippede afsted paa det brædelagte Fortoug og endelig ind gjennem den frygtsomme Dørvogtning af Nabolaugets Børn, der paa denne Maade fik sin beskedne Del af Festen.

Det led saa langt paa Sommeren, at man med Held kunde anvende baade Lys og Kroner, og for hver Gang en Dør pludselig blev aabnet, udgik der en blændende Klarhed, som fik Hjertet til at banke paa de tilstrømmede Gjæster.

Omsider var Alle samlede, og den højtidelige Stilhed indtraadte, hvori man beredte sig til Valget af en Borddame. Værten tren hen til Byens fornemste Dame med den traditionelle Beskedenhed, og Værtinden stod smilende i Bevidstheden om sin Stilling — og sin udmærkede Kogekone.

Da aabnedes Døren med et energisk Tag, og let og glad som den, der ved, han møder et Velkommen paa hvert Ansigt, tren vor unge Mand festlig klædt ind i Salen. Han gjorde sin ærbødigste Kompliment for Herren og Fruen, gjorde med fuldendt Anstand et Par Spørgsmaal til Befindendet, uden et Sekund at lade sig forvirre af deres harmfulde Miner eller den Forbauselse, som stod at læse i Alles Ansigter.

Imidlertid blev der ogsaa paa denne Side holdt Stand — Dannelsen var ikke et Paahæng, som en uhyggelig Stemning kunde blæse væk. Men det blev gjemt! Og saa sandt som Herren i Huset var *den* og *den*, skulde Fiskejunkeren betale sin Dristighed.

Denne stod fremdeles i forreste Række og havde allerede indledet en kvik Ordveksling med en af Gjæsterne, og dersom Husherren havde værdiget ham et af de gjennemtrængende Blik, han nu lod løbe rundt i Stuen som Smaalyn, havde han maaske opdaget, at den saakaldte Fiskejunker egentlig stod med Livet i Haanden og sig fuldkommen bevidst, hvad Spil han spillede. Men Energien gjennemtrængte ham som glødende Jern, og der fløj Gnister af den til alle Sider.

Imidlertid blev Døren til Spisesalen slaaet op, og en varm Krydderduft af gode Retter slog Gjæsterne imøde — bedre Hjælpetropper kunde den unge Mand ikke faa. Og nu saa han sig om efter *hende*! Aajo, hun var der, og stod hun end saa hvid som en Lindug, hun gav ham dog et Blik, som sagde ham, at hun var med.

Men i det samme tren en elegant ung Herre hen foran hende. Han var Søn af et *gammelt Firma*, og netop hjemkommen fra Udlandet stod han der skinnende *ny* fra Top til Taa. Han udbad sig den Ære at føre hende tilbords, og en lynsnar Trusel fløj mod hende fra Faderens vrede Øje; men der fik Papa give Vige, hun agtede ikke at staa fejg, hvor ***han*** vovede Alt!

„Undskyld! jeg har allerede min Bordherre," sagde hun, og idet den Forsmaaede med en Usikkerhed, som ikke svarede til hans Elegance, trak sig tilbage, skjød den Begunstigede frem og modtog hendes udrakte Arm. Den rystede i hans, og i det Blik, de mødtes med, blev Alt sagt; nu gik de paa med hinanden, over Løst og Fast, til Maalet var naaet.

Saa skred det vakkre Par frem i Spidsen for de Unge, og da Husherren saa dem, rømmede han sig med et Brag, som fik en og anden af Fruerne til at fare sammen i den Tro, at hun endnu sad hjemme og rugede Hverdagslivet ud under Vingerne af sin Husbond og Herre. Men Parret lod sig ikke skræmme af Tegnet paa hans Vrede, de lod sig i det højeste advare: ikke at hengive sig til en alt for stor Tryghed; thi Kampen var nok begyndt; men Hovedtræfningen var endnu ikke leveret, og ved *Sejren* stod der et to Gange understreget Spørgsmaalstegn.

Imidlertid sad de nu Side om Side og saa sig lidt udfordrende omkring; thi de forstod godt, at de var Gjenstand for en vis Undersøgelse: om de var forlovede eller ikke? Kunde det lade sig tænke, at en slig *Op-*

komling turde gaa paa med den Offentlighed i en højtstaaende Mands Hus, uden at han var vis i sin Sag? Summa summarum: enten den største Lykke — eller den yderste Frækhed.

Men Retterne skiftede, Vinen flød i Glassene, og det gode Hjerte steg til Læberne. Da begyndte Talernes Række. Der blev talt godt og klart om Staten og Kommunen, og hver Autoritet fik sin Værdighed honoreret og tillige sit Fremtidshoroskop stillet, hvorved han, mindst tyve Aar efter han med god Skik burde ligge i sin Grav — endnu sad der og værgede sit *gamle Norge.*

Men hver Ting til sin Tid! Nu havde Samfundsstøtterne faaet sin Tribut, og nu kom Turen til de Unge.

Da rejste den unge Mand sig og slog til Lyd paa Glasset, og uagtet der raadede en Munterhed, som overdøvede Alt, blev dog Opfordringen straks fuldt, og Alle saa i stor Spænding hen til ham. Saa begyndte han:

„Da det spurgtes, at den Mand, som jeg med ærbødig Stolthed har nævnet: min høje Velynder, bød Venner til Gjæst, gjorde jeg mig færdig til med Hat i Haand at takke for Æren — jeg nævner ikke Glæden; thi for mig er Æren og Glæden uadskillelige. Men der kom ingen Kaldelse til mig — jeg var glemt. Da sørgede jeg; thi en Mand paa fem og tyve Aar tør ikke være glemt. Er han Aandens Mand, bør han kunne sige Ord, som huskes, fordi han selv har tænkt dem,

og er han Gjerningens Mand, bør der allerede staa et Foretagende ved ham, som bærer hans Mærke."

„Bravo!" raabte en Mand ved den nedre Bordende. Men Husherren havde samlet sig fra Vindunstens fantastiske Bane og saa ufravendt paa den Unge.

„Da tænkte jeg," vedblev han, „skal jeg opgive Æren eller skal jeg slaa for den? Jeg valgte det Sidste — og her staar jeg nu paa Arenaen! Anfalde mig hvem vil. Men gaar den Mand imod mig, som er Ærens og Rettens høje Formand i vor By, og spørger han mig: hvad vil Du her? Saa svarer jeg: Min Velgjører! Da De idag kan hædre Verden og Dem selv med en Fest til Minde om Deres Ungdom, saa ved Enhver, at det er, fordi De i Ungdommen var Fremtidens Mand — og De var Modets Mand; thi den Fejge har ingen Ungdom at hædre. Og derfor kan den Unge ogsaa komme til Dem og sige: se her er jeg, Begynderen, ligesom De for tredive Aar siden, lad mig se, hvordan det ser ud ved den Fest, hvor en Mand kan fremlægge Vidnesbyrd for 30 Aars hæderlige Gjerning og stigende Fremskridt — der maa være Noget at lære!"

Fra flere Sider vilde nu Bifaldet atter bryde løs; men han tilvinkede dem Taushed og fortsatte:

„Og siden jeg nu har trængt mig ind i Deres Hus, hvor jeg som ubuden Gjæst ikke havde min Plads bestemt, lover og sværger jeg, at den Plads, jeg har taget, skal jeg med Ære forsvare. — Min høje Velynder! Tillad mig som en Ungdom at takke Dem for denne Fest. Jeg skal trøstigt sætte Kursen mod det samme

Stevne, og hvis jeg 30 Aar herefter kan lande op i en Mindefest for min egen velførte Ungdom, da skal jeg, som nu, løfte Glasset og sige: Ære være ham, som gav Eksemplet!"

Efter det gik han med Glas i Haand hen til Husherren, og de saa med et eget prøvende Blik paa hinanden. Men Champagnen knaldede, og et sandt Brøl af Hurraer suste omkring dem. Da løftede Værten sit Glas med den gyldne Vin, og idet et Smil strøg over hans kolde Ansigt, stødtes Glas mod Glas, og Skaalen tømtes. Saa vendte den Unge tilbage til sin Plads, hvor *hun* sad skjælvende i Graad og Smil og tog imod ham.

Fra dette alvorlige Mellemled i Festen steg hurtigt Glæden op — eller ned — til Lystighed, og hver tog sit Mon i rigelig Maade. Den sejrende unge Mand lod sin livfulde Aand spille i alle Farver og til alle Sider, og inden Bordets Glæder var udtømte, havde han vundet baade Unge og Gamle.

„Den Person er rent uimodstaaelig," sagde en af de høje Gæster til Værten.

„Ja," bifaldt denne. „Han er med andre Ord en Erobrer!" og han saa sig uvilkaarlig om efter ham. Han var ikke svær at finde. Der, hvor den straalende Datter stod, var ogsaa han.

„Heldigvis," fortsatte hin, „ligger der ingen Døde paa hans Bane. Det skulde da være i Sildetønderne; men de faar jo sin glade Opstandelse i løbende Mynt."

„Ja, han forstaar sig paa Handelen!"

„Det gjør han. Men han forstaar sig ogsaa paa

Æren, det har han vist idag. Æren gaar altid sammen med Tilliden."

„Ja, ja!" udbrød Værten. „Og Tilliden avler Tro."

I denne Enighed fortsatte de to højstærede Venner med Punscheglassene foran sig til langt ud paa Natten, og man saa dem stadigt tilnikke hinanden sit Bifald.

„Naa," udbrød Gjæsten. „Skal vi saa snart ha' de Forlovedes Skaal?"

Husherren saa lidt forbauset op; men da han mødte sin højtærede Vens poliske Øjne, fik hans egne Øjne det samme Udtryk, og med et kraftigt Tiltag var han oppe af Stolen.

„Champagne!" raabte han, saa det rungede gjennem Huset. Og Champagnen var ikke sen med at lystre Ordren. Saa knaldede Propperne paany, og den gyldne Vin perlede i Glassene. Hver Gjæst var ilet til og stod med Glasset færdig til Skaalen — thi en Skaal maatte det jo være.

„Mine Damer og Herrer," begyndte han — med et Ansigt som den, der er sig bevidst at kunne trumfe ud med en ny Idé. „Der er idag hændet mig det, som sjælden gaar af uden Strid, at en Erobrer har trængt sig ind i mit Hus. Men som Ingen kan vide, hvor vidt en saadan Herre vil gaa, skal jeg berolige Selskabet med, at han allerede har taget det, han vil ha' — thi ser jeg ham der ved Siden af min Datter! For at han nu ikke skal paadrage sig Udseendet af en Røverbrudgom, vil jeg hermed have erklæret, at vi Forældre er

i god Forstaaelse med Sagen. Altsaa: de Forlovedes Skaal!"

Da kom Datteren trækkende med *ham* — som hun aldrig vilde slippe! og næsten med et Skrig raabte hun „Far!" og kastede sig til hans Bryst.

„Det var en god Idé?" sagde han stolt.

„Ja vist, ja vist," sagde Vennen bagved, og med sine poliske Øjne lagde han til: „for det var min."

Der var ingen Ende paa Lykønskningerne, og den uventede Forøgelse af Skaaldrikningen lagde hurtig Vægt til Vægt paa trætte Skuldre. Men Godhed og Glæde kan bære Meget uden at snuble over Grænsen.

„Du holder ham fast!" lo Moderen, idet Datteren bøjede sit glade Ansigt hen til hende.

„Ja, hold bare fast," sagde Faderen. „Alt kan løsne i denne Verden."

„Nej," svarede den unge Mand. „Ikke naar vi er To om Taget."

Og Tiden har givet ham Ret.

Fra Tromsøen gaar det forbi Hvaløen ind i Malangenfjord, som af de Gamle holdtes for Finmarkens Grænse, og her begyndte da det egentlige Kongerige Norge; thi da Harald Haarfager samlede Norge til et helt Rige, var Finmørk udenfor. Landet kaldtes af de Norske *Finnebo*, og Befolkningen var agtet som et Folk for sig.

Her stod i Lenvik paa Fastlandet den nordligste Kirke i Verden. Det var dengang Kulturens Grænsemærke, siden blev der bygget en Kirke i Tromsen, og saa blev det ved højere og højere op imod Nord, og jo sværere Fremgangen skulde synes, desto flere Kirker blev der bygget. Der stod alene paa Magerøen 6 Kirker, selv paa en lodret, ensom Klippe, langt vesterude i Havet, som hedder *Stabben*, var der bygget en Kirke, som Altsammen viser den Styrke og Udholdenhed, hvormed Kulturens første Brydning gik frem. Men den var ogsaa langt enklere end nu — den forlangte alene Religionens Forskrifter godkjendte. Med alle de Fordringer, den nu har, skulde den i hin Tid være bleven anset for gal.

I Syd for Malangen ser man nu Senjens vilde Klipper gaa tilvejrs. Det er en prægtig Ø, nogle og tyve Kvadratmile i Omkreds, med blide, tiltalende Drag imod Kulturbanen, som løber forbi paa den østlige Side, og ikke saa lidt Skov, hvor den endnu kan indbyde en Bjørnejæger til en Kamp paa Liv og Død. Her ligger et Billede af en Bjørnejagt, som hører Nutiden til, og som er en god Pegefinger til det Jægerliv, der findes her paa Øerne.

Det var inde i en af Fjordene, hvor Bjørnen havde aflagt sit uvelkomne Besøg. Der boede en Fin, som var en dygtig Bjørneskytte, og han begav sig straks paa Jagt efter den. Han traf den ogsaa; helt uventet traadte Bamsen op i Selskab med Hunnen og to Unger. Uden Betænkning affyrede Finnen sit Skud, og Hannen styrtede

død om. Men nu stod Hunnen tilbage, og der var ikke Tale om at slippe fra den. Hurtigt fik han sin Bøsse ladt igjen og skjød, men den Gang blev Skuddet ikke saa sikkert, og det saarede Dyr styrtede sig rasende imod ham. Han havde det korte Spyd med sig, som Finnen bruger til Bjørnejagten, og det satte han nu med sikker Haand lige i Dyrets aabne Svælg. Da rejste det sig paa Bagbenene og gik mod ham — han havde iforvejen mærket sig en Fjeldskrænt, som han vilde kaste sig udover, hvis ingen Redning blev — her hen imod trak han sig nu baglænds, og Bjørnen fulgte efter med det blodige Gab imod ham. I det sidste Fodskifte gjorde han et lynsnart Sprang til Siden — og Bjørnen stupede ud over Fjeldet.

Senjen har mer end nogen anden af Øerne her et dobbelt Ansigt, og det, som vender imod Havet, er ikke alene mindre venligt, men det har saa stærktfurede Drag, at det næsten har skræmt alt Liv fra sig. Og dog var her engang store Fiskerier, som trak en Mængde Mennesker ind i de vilde Fjorde, hvor hele Storhavet gaar paa.

Den største af Fjordene, som er en Mil lang og meget trang, kaldes *Torsken.* Om den berettes der, at Fisken en Gang stod ind i Fjorden i saadan Mængde, at Folk fra Baadene kunde tage dem med blotte Hænder. Der forsamlede sig hurtigt en hel Del Mennesker, som bosatte sig her, og Fiskeriet gik løs. Men uagtet her var en Overflod at tage af, og Alle var den lige nær, opstod dog snart Misundelse og Fiendskab imellem

dem, og den Ene tog paa at spekulere i den Andens Tab.

Det var begyndt ganske smaat, thi endnu skammede de sig for hinanden, men det gik over! Gridskheden skrev Sort paa Hvidt i Djævlens Navn, hvor den kom frem, og der var snart ikke et Sted, hvor den var ukjendt. Nu gjaldt det bare at lyve, bedrage og røve som bedst, og det var ikke længer en Befolkning af ligestillede Arbejdere, men af ligestillede Gavtyve.

De udfandt at binde Knive fast paa Aarerne og ro ind mellem de tætpakkede Baade, hvorved de overskar Snøret, saa det gik tilbunds med sin Synkesten. Fiskeren var da uden Redskab og traadte følgelig ud af Kappestriden, saa længe til han fik sig et nyt Snøre. Derved opstod et forfærdeligt Had. Onde Ord, Slagsmaal og Drab fulgte efter hinanden, og Ingen var mere sikker paa Liv og Ejendom.

Da rejste der sig et frygteligt Uvejr. En Orkan drev Bølgerne ind i den smalle Fjord, saa Vandet steg mange Favne over Bredderne. Det stod paa i tre Døgn, da sank Vandet tilbage, og Fjorden fik sit naturlige Leje. Men da var Alting øde og tomt. Der fandtes hverken Bosteder eller Mennesker — Alt var gaaet under i Floden.

Længe efter har man dybt inde mellem Fjeldene funden Fiskestene og Stumper af de knuste Baade, men aldrig Levninger af et Menneske.

Fiskere har og senere forsøgt sig der, men uden Fremgang. Det synes, som om Lykken efter det saa

skrækkeligt misbrugte Tilbud har trukket sig tilbage fra Stedet og ikke vil have mer med det at gjøre. —

Senjen var det gamle Halogalands nordligste Ø. Men der siges i Sagaen, at den var stærkt befolket af Finner og Trolde. Naturligvis gik det der som i alle Grænselande, at der mødtes Folk fra begge Sider. De Norske færdedes heller ikke saa lidt mellem Finfolket; thi foruden mange gode Ting hos Finnen var der ogsaa hans Trolddomskunst, og den synes Nordmændene at have været ligesaa begjærlige efter at lære som Finnen villig til at lære fra sig. Thorer Hund fra Bjarkø var saaledes to Aar paa Fjeldet hos Finkongen for at lære Trolddom. Erik Blodøkse traf Gunhild i en Finnegamme, hvor hun havde været lang Tid i Trolddomslære hos tre troldkyndige Finner — og en af Harald Haarfagers Dronninger, *Snefrid*, var en Finpige, der holdt ham bunden ved Trolddom længe efter sin Død.

Men der vedligeholdt sig dog en væsenlig Forskjel imellem dem, og de gik aldrig sammen som Stamfrænder.

Fra Senjenøen skal der gjøres et kort Indkig i Fastlandet, nemlig *Maalselven* og *Bardudalen*, hvilket er Nordlands skjønneste Egn.

Man gaar iland ved Maalsnæs og lægger Turen i en Halvkreds forbi Istinderne — *Ghirragas-Zhjokko* — og nedover til Søen igjen. Her møder man overalt opdyrkede Jorder med et helt andet Kulturpræg end ellers i Nordland, og det har sin gode Grund. Folket er indvandret fra langt sydligere Egne og har medført

sin Skik, som da vedblivende fastholdes. Nu er altsaa hændet det Mærkelige for disse Egne, at det er Naturen, som har modtaget sit Præg af Menneskene, og ikke som ellers Menneskene af Naturen.

Dalens største Skjønhed er paa Bredderne af den smukke, sejlbare Maalselv, som udspringer i Sverige og som i mange Bugter og Sving gaar sin Vej gjennem de skovbevoksede Klipper. Her bruges et eget Slags Fartøj, som kaldes *Kumse*, og som i Klodsethed søger sin Lige i Verden. Men det har dog nok Ret til at være, som det er; thi der skal en sejg Kraft til at staa imod Elvedraget, og der skal brede Sider til at bære den tunge Trælast, som herfra udskibes.

Naar man ser sig om i den rige Skovegn, er der ikke blot en Overflod paa Træer, men der er en Sammenpakning, som synes at kunne trodse Aarhundreders Udtømmelse. Der møder noget af en Urstemning i den mægtige Skovtykning, lige fra Fjeldets øverste Top til Dalbunden, hvor Elven skiller, og man ser sig om efter Mennesker.

Lykkeligvis er de der, det vilde ellers oprøre Sindet at se den store Naturrigdom forsmaaet; men uagtet deres Tal er over to Tusende, er det dog altfor ringe i Forhold til Æmnet, og man kommer uvilkaarlig til at tænke paa de mangfoldige Udboere paa Ørkenøerne ved Ishavet — thi her var jo Land nok til dem, og til mange flere. Og man tænker videre: hvorfor udvandrer de mange Hundrede hvert Aar til Amerika, medens Fødelandet har saa store Rigdomme at byde paa? Her

maa ganske vist ryddes, men ryddes maa ogsaa der — det er paa begge Steder kun det udholdende Arbejde, som høster Lønnen.

Det var først i Slutten af det forrige Aarhundrede, at der blev gjort et Skridt til at drage denne pragtfulde Egn ind under Kulturbehandlingen. Indtil da havde den kun været kjendt af Finnerne, som strejfede om paa Jagt her i Dalen — selve Skoven vegeterede i sin frugtbare Ensomhed.

Dette første Skridt blev gjort af en Foged ved Navn Jens Holmbo, henhørende til den førnævnte gamle Holmboslægt. Han indforskrev Bønder fra det Trondhjemske og forstrakte dem med de nødvendige Midler til Rydningsværket, og senere fik han Staten til at støtte Sagen. Men det gik hverken let eller raskt fra Haanden og der maatte paa ny skaffes Hjælp; Rydningsfolket savnede baade Føde og Klæder, baade Mod og Haab. Da tog atter Holmbo fat, fik Fødemidler indsamlet, fik Pengebidrag skaffet, og lagde saa Resten til af sin store personlige Dygtighed — da endelig gik det.

Fogden hædredes dengang med den danske Landhusholdnings store Guldmedalje; men i Nutiden rejses der en Ærestøtte til hans Minde og den taler paa en anden Maade. Den Sag, som hundrede Aar efter kan rejse et Æresminde for sin Ophavsmand, den har baade Nutid og Fremtid.

Her findes en Beretning om den allerførste Kolonist, som landede op ved Elvebredden med sin Baad.

Han havde i den foruden Kone og tre Børn tillige en Ko, og hans første Skridt paa Vildbanen var at udspænde Baadsejlet til et Telt og binde Koen til et Træ — dermed var Landet taget i Besiddelse!

Og nu begyndte Rydningen af Vildskoven. Han fik i Løbet af Sommeren et Husrum sammentømret til sin Familje og et Skur til sin Ko, dermed gik han Vinteren imøde. Men Koen døde straks af Vildgræsset, og Familjen led stor Nød. Ved Vaarens Frembrud rejste Manden til Tromsø for at søge Hjælp, og den tilflød ham saa rigelig, at han kunde vende tilbage med to Køer og en Hest. Og nu gik Rydningsværket raskere fra Haanden.

Men Vinteren efter døde atter baade Køerne og Hesten. Da forsøgte han sig som Jæger. Han skød to Bjørne kort efter hinanden; men begge de anskudte Dyr styrtede sig ud i en Fos, og forsvandt i den rivende Vandflom. Da sank hans Mod saa dybt, at han satte sig hen paa en Klippe for at dø.

Men Hustruen anede Ondt, og hun søgte, til hun fandt ham. Hun fik ham med sig hjem, stelte om ham, til Fortvivlelsen lindede og tog saa paa med at udfinde alle de mange smaa Hjælpekilder, som alene en Kvinde kan opdage — paa den Maade kom de ogsaa over denne Vinter.

Men da Vaaren meldte sig med nyt Haab, fik Manden Hjælp igjen — fik to Køer og en Hest, og Rydningen gik løs paany. Og da nu den tredje Vinter kom, havde han saa meget foraædlet Foder, at han be-

holdt sine Kreaturer. Da var Kampen med Vildskoven bestaaet; Grunden gav tidobbelt Gjengjæld, og den fattige Nybygger endte som en velstaaende Jorddrot.

Den Fart gjennem Maalselvdalen kan Ingen glemme. Der er en Ening af Skjønhed og Kraft, en Bredde og Afveksling i Billedet, som kan gjøre selv den trætteste Sjæl livsglad. Man glemmer rent ud Norden, og tror sig forflyttet til en af de Egne, hvor man af Mangel paa geografisk Nøjagtighed henlægger Edens Have. Men der er jo intetsted her Nord, hvor smukt det saa kan være, man faar Lov til at glemme, hvor man er.

Ogsaa her i den lyse Midnat, hvor Naturen er saa stille og blid, at det ser ud, som den var overmættet af sin egen Rigdom, kommer pludselig et Varsku.

En hvidglødende Streg løber hen over Himlen og slaar en Bue fra Nordvest til Øst. Den holder sig saaledes en Stund og svulmer, til den er af Tykkelse som et Ankertoug, da skifter den Farve og blir gulbrun; men i det samme begynder den at trevle ud, og nu sænker sig lynsnart en alenbred Frynse rundt hele Buen. Den vifter som et Gardin i Trækvinden, og den flammer i alle Regnbuens Farver. — Men ligesaa pludselig løber Frynsen op igjen, og hele Blændværket er forsvundet.

Det var et Nordlys. Man vidste altsaa, hvor man var, at om Fantasien befandt sig i Syden, var hele det Øvrige i god Behold under den 69de Breddegrad. Forresten kunde Synet nok kalde Fantasien tilbage og føre

den videre; thi et mere straalende Farvespil kunde ikke tænkes. Der er et Udtryk, som engang har hørt til Eliten af de romantiske Metaphorer, det er *magisk*. Det har altid skullet sige Noget, hvor der Intet var at sige; men her kunde det passe. Det var virkelig et magisk Syn, og med Naturen havde det ingenting at gjøre. Dens smukke, ærlige Ansigt traadte bagefter lidt afbleget frem — og lidt mat; men den vilde efter nogle Timers Hvile tage sit Mon igjen!

Og det gjorde den. Der steg en prægtig Solskinsdag op over Egnen, Elven drev som en Flod med lange Sus mellem de skovrige Klipper, og der var saa mange skjønne Syner, hvorhen man saa, at man ikke kunde følge det Enkelte, men maatte samle det Hele i et stort, henrivende Billede.

Men naar man nærmer sig Bardudalen, begynder de enkelte Drag at blive større og mere slaaende, og man kan da optage et Særsyn.

Det første er Bardufossen, en brat fremstupende, mægtig Vandflom, som er løbet sammen af de to store Elve, Maalselven og Barduelven. Det er et vildt Drag i det frugtbare Billede, som breder sig her til alle Sider, og som har sit Kjernepunkt i en stor, veldyrket Gaard ved Navn Fosmoen.

Kort efter slaaes man af et endnu større Syn, det er de før nævnte *Istinder*, som rejser sig i en næsten lodret Højde af 5000 Fod. Fjeldet staar paa hin Side og danner Skillet imellem Maalselvdalen og Bardudalen, og begge Elvene krydse her hinanden. Synet er mæg-

tigt. Det er, som Urfjeldet rejser sig med vild Trods imod Skjønheden, for at holde sligt Flaneri tre Skridt fra Livet!

Ligeoverfor, paa denne Side og baaret op af en Græsvold midt i Fjeldskoven, staar en hvidmalet Kirke. Den ser lidt forladt ud, men den er her i Ensomheden et glædeligt Syn, og dens Beliggenhed kan ikke være skjønnere.

Det er et eget Møde mellem de To! Det synes næsten, som den lille Kirke maatte blive mørkræd ved at staa her alene med hin truende Kæmpe fra Hedenoldet. Men de kommer ud af det med hinanden. Skjønt vist er det, at en god Del af den trykkende Ensomhed, hvori Kirken hendrager sin Tid, skyldes den mørke Trusel, som udgaar fra Ghirragas-Zhjokkos spaltede Istinder — og fra en Kjørevej, som Gud og Staten maatte forbarme sig over!

Herfra gaar nu Bardudalen frem med mange storslaaede Drag, og dens Elveløb skjærer sig dybt ned i Grunden; men naar det største Syn er taget, følger de andre efter i en svagere Lighed, og hvor meget Smukt og Gribende de end har at sige — naar Istinderne med Alt der omkring har talt sit store Ord, vil det Øvrige bare høres som en Eftersnak.

Fra dette Indblik i Fastlandet gaar det atter ud mellem Øerne — ud i den evigt skiftende, friske Strøm af Kystlivet!

Der er blandt flere smukke Øer en, som hedder *Roldøen*. Den ligger lunt imod Sydost, men aabent

imod Nordvest, og har da paa de to Sider en forskjellig Karakter; men den danner i sin Helhed et smukt lidet Kulturbillede og har det ved sig, som kræver Opmærksomhed.

Øen begynder med en hyggelig liden Havnvik, hvor Bredderne bestaar af Græsvold, og hvor Smaafartøjer ligger lunt ind til imellem Baade af forskjellig Størrelse. Ovenfor er Landhandleriet, og man ser her et og andet Mærke af en sydligere Kultur. — Det er ikke absolut af samme Form og Farve, som i det Nordligere. Ved Handelshuset er Telegrafstation, og da Stedet tilbyder god Landingsplads, og det ligger aabent for alle Tilgange, fornemmer man den friske Strøm af et livligt Virke og hele det Velvære, som følger med.

Hen over Øen gaar man ad smukke Veje mellem tiltalende Bosteder, Ager og Eng og tætte Fylkinger af højvoksne Birke. Da staar man omsider ved en stor, nyopført Kirke, den største paa disse Kanter, og som gjør Indtryk af at staa rejst der i hele den nyere Tids Navn. Der er Højde og Lys, der er Plads og Anseelse — et Kulturværk i hele sin Fremtræden.

Men der er noget formelt koldt ved den, som ved alle de nybyggede Kirker her Nord. At der er sørget for Plads, kan være godt; thi Kirken er jo ikke til alene for Guds Skyld, men ogsaa for Menighedens, og de mørke Smaakirker maatte helst falde. Men naar alle disse nye Templer staar her, og giver sig Mine af at betyde 'en Opkomst i Religionen, kan der nok sættes et Spørgsmaal ved. Det er jo ikke sjældent, at det er

det gammeldags Hus, som har samlet Formuen, og det moderne, som har sat den overstyr.

Der er en slaaende Lighed mellem disse Kirker og de firkantede Landhandlerhuse, de udtrykte alle tilsammen en Ide — Nytten.

Det Nyttige ligger vistnok overalt øverst i Tiden og det kan passe godt til den praktiske Kulturretning, fordi den skal udvikle Almenaanden; men det er en farlig Ide for Religionen, der i sin inderste Grund er særegen.

Naar den ene nye Kirke efter den anden rejser sig her i Naturens mægtige Rige, hvor Grundformerne staar mod hinanden med slaaende Harmoni, skulde der da ikke kunde undfanges en Ide til Kirkebygningen, saa den ikke stod kold og fremmed for sine Omgivelser, men i en Form, hvorved Gudshuset stemte lidt bedre med Gudstanken i Naturen?

Finnen, som selv sørgede for sin Kirke, fandt sig altid et Sted i Naturen, hvor det Mærkelige sprang frem, og naar hans Fantasi var bleven berørt, var ogsaa Andagten vækket. Paa hvert Sted i Finmarken, hvor Naturen har udformet sig til et slaaende Drag, har Finnen offret det sin Tilbedelse.

Staten skal jo som Kirkeherre vaage over Kirkestilen, og da Mysteriet er Grundfæstet i Religionen, tør den heller ikke afklæde sine Kirker al Mystik. Det er ikke nok, at Højden og Længden udmaales efter Menighedens Behov, det giver Plads men ikke Stemning, og det er Stemningen, som rejser Helligdommen.

Naturligvis er Almuen fornøjet med at faa et stort, lyst Kirkerum, men der er Noget, som forsvinder i al den gode Plads, og det er Fantasien, og den kan Religionen ikke undvære. Ikke noget Menneske kan i Kirken føle sig greben af det Hellige, undtagen ved Hjælp af Fantasien. Var det da ikke muligt at udfinde en Form, hvorved det Særegne og det Nyttige gik sammen?

Som det nu er, staar alle de nye Kirker her, til Trods for en vis pyntelig Anstand, helt prægløse, og hvad de ellers kan passe sammen med, Naturen er det ikke. Slige Kirker er store Afkølningsapparater i Samfundet, og skjøndt Afkølningen gaar langsomt og fast umærkeligt for sig, vil dog Helligdommen ved dem blive forvandlet til et Forsamlingshus, og „Fader-Præsten“ til en Taler. — — —

Paa Øens nordvestlige Side ligger da Alting aabent for Havstormene, og der ser det haardt ud. Der fandtes paa Præstegaarden Beviser for Stormens Kraft, som ved sin Mærkværdighed nok fortjente Plads i et „Finmarksmusæum“. Det var Vindusruder tæt gjennemborede af Smaasten, som langt borte fra var ført af Stormen og med en Pistolkugles Fart havde banet sig den nødvendige Gjennemgang i Glasset, uden saameget som at sætte en Brist ved Hullet. For Troværdigheden af et sligt Fænomen trængtes Bevis, og det forelaa rigeligt.

Men det var paa Bagsiden, det gik saadan til, paa Forsiden saa det anderledes ud.

Her var Session. Ungt Mandskab skulde udskrives, og følgelig var hele Egnens Ungdom forsamlet. Hen over Vejen og rundt ved Stranden sad, stod og gik *Fædrelandets Sønner*, thi som saadanne var de forsamlede her. Det var et glædeligt Syn, skjønt egentlig glad var det ikke; thi der var en vis Modvilje i deres unge Ansigter — det følger jo altid med Sessionen. Men der var ikke En af den Peer Gyntske Race, som luskede sig fra det ved en Fusk. Glunten blev helst hjemme hos sin Baad, men naar ikke Andet kunde være — godt! saa værs'go, her var han.

Synet af de mange Sønner førte uvilkaarlig Tanken hen paa Fædrene. Thi medens Sønnerne i de højere Kulturlag oftest faar Præg af Mødrene, er det her Fædrene, som giver Præget.

Anstrængende Virke, sikkert Skjøn, uforfærdet Mod, Barnesind og Letsind i Blanding var det Mærke, som igjennem mange Slægtled var oparbejdet og nu tilhørte ikke en Enkelt, men et helt Folk.

Der var i alle de unge Ansigter intet Træk, som betegnede Raahed, og Pengerynken, som deres hedenske Forfædre kaldte det, sad dem ikke i Øjenkrogen. Der var Ingen, som syntes, at kunne give en gammel Far at forstaa: at nu kunde det være nok med ham — nu fik Ungdommen raade — — —

Som dette blev sagt og tænkt, kom en Storbaad, roet af tre Mand, rask ind til Bryggen. Den var ladet med Tørfisk, og da den var vel fortøjet, ilede Folkene op over til Handelsmandens Bod.

Stunden efter kom en kraftig, midaldrende Mand hurtigt hen til Vaaningshuset, hvor en Olding sad paa en Bænk og faldt hen i Solvarmen. Den Unge satte sig trods alt sit Hastværk stilfærdigt ned ved Siden af ham og tog om en af hans Hænder. Saa lagde han Ansigtet hen til Øret og sagde: „Far, jeg kan faa Clas Henriksens Fisk, synes Du, jeg skulde ta' den?"

Gamlingen saa sløvt op — brød han sig om, enten Sønnen kjøbte eller solgte? Aajo, han gjorde! men han behøvede et Par Aandedrag for at samle sig. Da blinkede der et livligt Syn i hans gamle Øjne og han nikkede med fuldt Skjøn. „Naa?"

„Ja, det er bra' Fisk," svarte Sønnen og tilføjede Prisen.

Den Gamle nikkede igjen.

„Synes Du, jeg skal ta' den, Far?"

„Aaja, Søn — som Du vil."

„Nej, Du skal raade mig."

„Skal jeg raade Dig!" gjentog han med tungt Mæle.

„Jeg tror, vi staar os paa det."

„Da ska' Du ta' den," udbrød han nok saa resolut.

„Ja ja," svarte Sønnen og var med to Sprang nede over Trappen igjen.

Den Gamle saa rørt efter ham. Der var megen Lighed mellem de To. Mon han i denne Stund kunde mindes, at han selv engang havde taget Faderen med sig ind i Livsrøret, saa han ikke skulde kjende sig til-

overs i Verden? Om saa var, fik han nu en Velsignelse for det.

Det kunde ogsaa være, at Faderen havde holdt fast med den Gamles Energi, som ikke vil opgive den Magt, han gjennem mangfoldige Skjæbnekampe har tilvunden sig; men ialfald var nu Kraften brudt, og mellem Far og Søn kunde der ikke raade andet end Godhedens Bestemmelser — men det er jo ogsaa den største Bestemmelse, der kan tages. Naar alle andre vakler, kan den træde til og støtte, og det er tilslut den eneste, som følger med til Graven.

Det lille i fem Minutter henkastede Billede af Far og Søn, stod alligevel som et Dørmaleri over Hjemmets Indgang. Og saalænge det ikke udslettes, kan de afkølnende Kirker ikke gjøre saa meget. Det er jo i Hjemmet, Guds bedste Kirke skal staa — thi der skal den rejse sig i Hjertet — — —

Og om og alle Jordens Kirker faldt,
som visnet Løv.
Den Kirkestol min Tanke sidder paa
i Hjertets stille, gudopfyldte Vraa
blir aldrig Støv.

Naar man lander op ved den næste Ø, er det paa Nordostsiden af *Hindøen*, som er Nordlandets største Ø, og som danner Begyndelsen til Lofotøerne.

Til denne Ø knytter sig alle mulige Stemninger. Den har sin ukultiverede Side mod Havet — men den er dog ikke saa udsat og følgelig heller ikke saa vild som Senjen — og den rummer alle mulige Betingelser for en livlig Kulturudvikling.

Her er megen Skov, baade af Løv- og Naaletræer, og Kornet modnes godt.

Paa Landingsstedet *Harstadhavn* ved Landhandleriet viser sig for første Gang Mærkerne af en Kamp for Skjønhed og Hygge. Her staar en smukt indgjærdet Have med Drivhusbænke, og der var ved Minering indvundet store Stykker til Græsmark.

Her er en hel Del bebygget, og naar der er Tale om at faa et passende Byanlæg, som kunde samle Interesserne paa et mere tilgængeligt Sted, end til Eksempel Tromsø, da synes Harstad med sit livlige Aasyn at ville sige: her er Stedet. Man ser det ogsaa paa hele Anlæget, at der vil udvikle sig en By. Sligt sker bedst paa den Maade; thi det viser, at Behovet var der, og at det har fundet sit Stof.

Alle Betingelser er desuden tilstede. De forskjellige Dampskibe lægger til her og skifter Rute, her er et betydeligt Opland med store Strækninger af dyrkbart Jordsmon. Og det er det, en By paa disse Kanter maa have, hvis den ikke skal dele Fiskeværets usikkre Skjæbne. Med et frugtbart Opland i Ryggen og en livlig Skibsfart ved Havnen, er Kontrakten med Skjæbnen sluttet: Byen gir Arbejde og Skjæbnen Held!

Men der er en historisk Mærkelighed knyttet til

Stedet, som ikke kan lades ude af Betragtning, og det er den ældgamle, af Kong Eysten opførte Trondenæs Kirke. Den ligger i en Bugt ved den nordlige Strand; men under et Byanlæg vil den blive draget ind med i Livet, og den vil af den Grund ikke tabe Noget i sin monumentale Værdighed. Snarere kan den derved vække Deltagelse for sig hos Staten, saa der blev givet den et ringe Bidrag til at afkaste de forskjellige Tiders smagløse Paahæng og fremstaa i sin oprindelige Skikkelse.

Og da er den et Gudshus af alvorlig, gribende Karakter — en Helligdom i inderligste Forstaaelse med Naturen. Selv dens grelle Billeder af spiddede Martyrer foruden andre af Troens Bekjendere vil — hvor lidt de kan have med Nutiden at gjøre — tale til Fantasien om en Fortid, da Troen kostede Livet, og det kan være godt at mindes.

Her hersker forresten i Nutiden en levende Opvækkelsesaand i Folket.

Det er især Baptister, hvilken Sekt i det Hele fører et ret levende Liv her Nord. Der er endogsaa paa Bjarkø og Andenæs — Thorer Hunds gamle Forleninger — oprettet en egen Menighed af Baptister, med egne Forstandere. Naturligvis er et saadant Sted ofte hjemsøgt af Bodsprædikanter; men slige omvankende Sjælesørgere blir ofte til Sjælefordærvere.

En Almuesmand, enten Bonde eller Fisker, maa fordele ligeligen sine Kræfter, thi Livsvirket behøver dem alle, og i den saakaldte Opvækkelse modtager hans

Aand en Spænding, hvorved Legemet svækkes — og han henfalder til Lediggang.

I Egne, hvor Fiskeriet danner Hovednæringen, har den Slags Anfægtelser kun ringe Fremgang. En Fisker lever saa anstrengende et Liv, at han ingen Tid faar til aandelige Fraadserier. Jorddyrkeren derimod eller ialfald han, hvis meste Erhverv er paa Landjorden, kan altid finde en ledig Stund til Sligt. Kravet staar ikke saaledes truende over ham som over Fiskeren — han kan sige: imorgen er det atter en Dag; men Fiskeren maa gribe Øjeblikket.

Overalt, hvor Lægprædikanterne færdes, kan man kjende deres Vej; thi den er altid mærket med Usundhed. Der er hverken Livskraft eller Sjæleheld i den Slags ophidsede Forhold til Gud; og Staten, som har taget saa bestemte Forholdsregler imod det legemlige Kvaksalveri, burde betænke, at det aandelige Kvaksalveri er langt skadeligere.

Man kunde stille Lægprædikanten den Udvej at arbejde som Missionær, gaa ind i de mange ensomme Kroge, hvor der sidder to—tre fattige Familjer og i aandelig Forstand suger paa Labben — af den Udvej vilde han snart forgaa.

Nej, han maa have en vis Mængde og tillige en vis Velstand at tumle sig med — han behøver paa den ene Side den Smitte, som Opvækkelsen fører med sig, og paa den anden — Indtægten.

I en saadan Egn som her har han da sit frugtbareste Felt. Derfor er her ogsaa et stadigt Rykind og

Gjæstereren for Aanderne. En Del af Opvækkelsesmændene kommer over fra Sverige, og de gjør mest Lykke; thi de har en større Veltalenhed end de Norske, de har en større Magt til at hidse Fantasien, og de har en Evne, lad os kalde den:

Bedaarelsen.

Det er et mærkeligt Ord. Det synes at forholde sig alene til det Aandige, men pirrer dog bestandig Sanserne. Det synes at skulle udelukkende betegne det Skjønne, men har dog en lige stor Magt gjennem det Stygge. Man kunde kalde det dæmonisk, hvis man ikke derved gjorde det end mere uforstaaeligt. Sikkert er det en Evne til Forførelse — og en Slags Forfører er Lægprædikanten bestandig.

Der var ankommen en ny svensk Prædikant, som havde vakt en Del Røre i Omegnen, og et Opvækkelsesmøde var berammet til den og den Tid i et større Skolehus.

Da Stunden kom, var hver Plads besat, og hvor der kunde føjes til af Staaende, der skulde en Hund have vogtet sig for at søge Gjennemgang. Den behørige Ventestund gik hen i Taushed; thi Mandens Følgesvend, som forresten var norsk, stod ved Døren, iført Klokkerlaget fra Top til Taa.

Da aabnedes endelig Døren og en frejdig Ungdom traadte ind. Han gik med sædelig Vægt op over Midtgangen til et lidet Katheder, som stod et Par Trin højere end Gulvet. Der var en vis Velnærethed over

ham, han vuggede i Hofterne, havde store Hænder og Fødder og en fyldig Ryg — alligevel mindede han om en Tigger.

Endelig stod han paa Pletten, og hans godmodige Ansigt saa ud over Forsamlingen. Han var af en vis grovkornet Skjønhed. Bred, fyldig, rødmusset, mørkhaaret, hvide Tænder, som lod sig syne hele Rækken over, et enfoldigt Drag om Munden — men det tog Smilet! et stort bredt Smil, der slet ikke kunde lignes ved, men kun minde om et Kar fuldt af Honning, der flyder over.

Og nu begyndte hans Tale. Han havde lagt sig en liden Smule efter det Norske, dog uden at forstyrre Velklangen i det flydende Foredrag. Det var det Samme og det Samme! en Hoben af bibelske Slagord, uden egentlig Sammenhæng — Himlens og Helvedes Sejre, Selvbeskyldning og Bønner. Det blev fremdraget med følelsesfuld Pathos, den fanatiske Strenghed var ikke hans Fag — han truede ikke, han bad for sig.

Da Talen var slut, gik et dybt Støn af Syndesuk gjennem Forsamlingen, og man belavede sig en lille Smule paa at gaa. Men der var forbeholdt dem en endnu større Nydelse — og Personen en større Sejr.

Der stod Noget bag Kathederet, som han fremdrog med en vis aaben Haand, det var en Guitar . . . Han kastede Baandene over Skuldrene og gjorde et Par Greb i Strengene, idet han saa udover Tilhørerne med sine mørke Øjne, og samlede det Hele i et stort profetisk Syn. Og nu istemte han en Psalme. Stemmen bevægede sig mest i Halsregionen, og den var lidt fed;

men den var af lys Klangfarve og smægtende, som om den kunde hendø af lutter Velvære. Der kom af og til en dybere Tone, der syntes at hulke sig op fra en Gravkjælder — den talte stærkest til Fantasien, thi den huskede dem paa de mange Smutbuller, hvor Synderne var gjemt hen for Vorherre, ligesom Børn, der tror, de er skjulte, naar de har Hænderne for Øjnene.

Under dette gjærede og brød det sig i Forsamlingen — den maatte faa Luft! Og da Prædikanten steg ned fra Kathederet og igjen betraadte sin menneskelige Bane, blev han omringet af Tilhørerne og nærmest af Kvinderne, for hvem han havde et eget Blik, der ganske vist hentede sin Ild fra Syndsbegejstringen, men dog havde sin største Kraft i Bedaarelsen.

Det var noget Andet end de hulkindede, skjævbøjede og truende Lægprædikanter, som plejede at komme til dem fra deres eget Folk! Ganske vist betoges de ogsaa af dem og fik den samme aandelige Svimmel ved deres Tale — men dette Bedaarende! det, som gav dem en saadan fristende Lyst af Syndefornemmelsen — nej, det var noget Nyt.

Imidlertid forstod Prædikanten at benytte sin Sejr. Fra dette fuldtallige Møde kom det til mindre Forsamlinger, som altid endte med, at han fulgtes til sin Bolig af Tilhørerne, og at man her tog en følelsesfuld Afsked.

Der var især en Kvinde, hun var lidt over Bondestanden og saa godt ud, skjøndt hun var noget stor og førladen — for hende gik det rundt. Hun havde en tarvelig, men alvorlig Mand, der tog sig stilfærdigt af

sit Virke, og som slet ikke havde den Slags religiøse Trang som hun. Han havde en Tid sat sig imod dette — efter hans ligefremme Tro — religiøse Flaneri, hvorved Hjemmet stod forladt, og Livets nødvendige Gjerning udsattes for i et væk at stille til aandelige Talemøder og Sangkor. Men han gav efter — formodentlig for Husfredens Skyld; thi for at kjøbe den har jo mangen Mand tilsat sin Æres Formue.

Men som hun stod der og lod sig bedaare af Prædikanten, og hele hendes Skikkelse droges imod ham, som om hun fra en Skraaning gled sagtelig ned i et Vand, da saa man, at det Menneske ikke kunde nøjes med den saakaldte *smalle* Kost, men at hun behøvede en Rus.

Det var ikke første Gang, Prædikanten havde truffet den Slags Skikkelser paa sin Opvækkelsesbane, thi forstod han sig paa dem! Hvor Lidt og hvor Meget der end var tilstede af den fristende Trang, saa fangede han det straks og kaldte det Guds Sejr.

Der maatte nu gjøres Noget, hed det, for at vise sin Erkjendtlighed overfor den Guds Mand! Der blev da skillinget sammen til et lidet Afskedslag, og saa mange, som kunde, lod sig indmelde.

Flot med Mad og Drikke gik det ikke til, det var pænt, og for Aandens Folk maatte det være nok. Desto mere blev der fraadset i aandelig Kost, og da den havde givet sin Mættelse, gled Stemningen lidt over i det sentimentalt Menneskelige. Prædikanten sang et Par blide Sange, hvori han syntes at tilbyde alle Mæn-

dene sin broderlige Haand og alle Kvinderne sit Hjerte. Og de tog imod — hver for sig fik jo Tilbudet!

Dog var der En, som tog stærkere imod end de Andre, og det var den storvoksne Kvinde med det ophidsede Drag over Ansigtet — hun saa paa ham som den Febersyge paa Lægen. Hendes Sjæl brændte — kunde han slukke Ilden?

Omsider endte Festen med en Procession. Prædikanten blev fulgt hjem af Folket, og Arm i Arm skred man syngende hen over Vejen. Ved Husets Dør standsede Toget op og gav ham sin sidste Hilsen. Den blev modtaget med hint store Smil, som syntes at velsigne hele Jorden, medens det dog gav hende, der stod og stirrede sig vild paa ham, den største Forsikkring — de to kunde saa vist gaa sammen med Tale og Sang for Herren, højt over det fattige Smaastræv, som Pligten krævede!

Saa skiltes de. Men noget efter mødtes en Mand og en Kvinde paa en Sidevej, der førte op til hendes Hjem. Hun gik forud som en, der søger efter Noget, og han kom hurtig og gik lige paa som den, der kan bringe det Tabte.

De vandrede Side om Side fremad. Da var de ved hendes Hjem. Hun stod stille og saa op til Himlen, medens han tog om hendes Hoved og saa med sine bedaarende Øjne paa hende. Pludselig, som steget op af Jorden, stod en alvorlig Mand foran dem.

Kvinden for sammen — men Prædikanten slog med

himmelvendt Blik et Kors for hende og gav hende sin Velsignelse.

Næste Dag, før han afrejste, ombyttede hans Famulus hos Landhandleren 40 Kroner i Tiører mod de bekvemmere Papirspenge — og Farten gik til en anden Ø.

Fra Synet paa Trondenæs herlige Kirke kommer man uvilkaarlig til at se sig om efter alle de store Billeder, som Kristnesagaen i disse Egne har indtegnet; men de har kun levnet enkelte Navne, Stoffet er omskiftet.

Nordenfor Trondenæs ligger endnu Birkøen, hvor netop i de Tider Thorer Hund boede, som den Mægtigste af hele Bjarkøslægten. Han blev tilligemed en anden Høvding, Harek fra Tjotta — ogsaa en *Haleyer*, overdraget den saakaldte *Finnefærd*, hvilket var Rettighed til at indkræve Kongens Skat i Finmarken, som dengang ogsaa gjaldt for Senjen. — Thorer Hund skal ved den Færd have sørget vel saa godt for sig selv som for Norges Konge. Ingen af Høvdingerne her i Nord har dog sat sig et saa levende Mærke i Folkets Hukommelse som han. Der er slige Navne, som baade fra før og nu holder sig oppe i Folkemindet, og det er ingenlunde af Kjærlighed, men fordi dertil knytter sig en Kraftprøve i en eller anden Retning.

At Thorer Hund ikke var sin Slægt god, har før

været omtalt ved Vandøen, hvorhen hans tre Brødre var flygtede for at redde sig fra hans Efterstræbelser. Men hvad han egentlig var, fremgaar af Kong Olafs Ord til ham i Slaget ved Stiklestad; thi efter at have sagt til en af de andre Høvdinger for Bondehæren: Dig vilde jeg, om jeg sejrede, sende til Rom, vender Kongen sig til Thorer Hund med de Ord: Dig vilde jeg ikke paalægge nogen Romerrejse. En Mand som Du bør blive i Landet og udføre alt det, som en Konge finder nødvendigt, men som ingen Danismand vil udføre. Men Thorer Hund blev Olaf den Helliges Bane! Og da han efter Kongens Død med stort Bram havde forkyndt hans Hellighed, drog han til Jerusalem, og der forsvandt han.

Om han efterlod sig Slægt, det vides ikke, men at han efterlod sig Gjengangere, det er sikkert.

Saa gaar det fremad igjennem det kogende Raftsund, der løber ind mellem Hindøen og Østvaagø, og nu har man Vestfjorden som et Hav lige mod sig og *Lofotøerne* til begge Sider.

Her foregaar det Vinterfiske, som er Norges største og sikreste Fiskeri. Det begynder straks efter Nytaar og ender ved Midten af April, og det forsamler en Fiskermængde af mellem 20 og 30,000. Uhyre Stimer af Torsk staar da ind Vestfjorden for at gyde paa Fiskebankerne omkring Lofotøerne, og er Fisket heldigt, kan det tælle ligesaa mange Millioner Fisk.

Naturligvis giver det en rasende Trængsel paa Fiskehavet, der ikke er over 20 Mile langt. Siden 1816 har Fiskehavet derfor været delt imellem Værene, og

hvert Baadlag har havt sit *Sæt*, hvilket er et bestemt Maal indtil 30 Favne mellem hver Baad; men der er foruden dem en stor Mængde Baade, som løber om paa fri Fangst. Der opstaar da let Strid, thi Fiskeren er paa Fiskehavet ikke fuldt saa tam som paa Landjorden, og Øvrigheden, som er nærværende under Fisket, har nok at bestille.

Det er ogsaa et Virke, som nok kan prøve sin Mand! Det er ikke blot Vejret, som giver Bekymring og det skiftende, undertiden helt udeblivende Held, men det er Fiskeredskaberne af Liner og Garn, som ved Strømmen drives mod hinanden og derved kommer i Vilderede. Garnene bør nemlig være fine og hvide; thi Havgrunden bestaar i Lofoten kun af det hvideste Sand, og de bør tillige være fri for Snur; men naar nu flere af slige fine Garn indvikle sig i hinanden, nødes Fiskeren til med sine vasne Fingre at greje dem, og det kan nok gjøre en Mand utaalmodig.

Men det er ikke alene Trængsel af Fiskerne, der er ogsaa en hel Del Andre, som trænge sig paa ved et saadant Storfiske, og for hvem der paa Grund af Frihandelen ikke lader sig udmaale et Sæt. Naar Fiskeren kommer til Land med sin fuldladte Baad, faar han Lighed med en stor, tung Fugl, som er bleven fanget udenfor sit Element og nu skal til at plukkes.

Der er Opkjøberne, som flokke sig om ham, der er hele Skaren af Spekulanter, som slaar ned over ham med sine fristende Tilbud. Men øverst i Rækken staar dog Handelsmanden paa Været, han, som har givet ham

Kredit den hele Vinter og Udstyr til Fisket. Naturligvis har han Ret til at plukke først, og da kommer det an paa Karakteren, hvor meget han levner. Han skal imidlertid selv dele med Andre. Naar Vinterfisket er slut og Fisken tørret, tages den i Midten af Juni ned af Hjelderne, og straks efter udskibes den til de store Handelspladser, hvoraf Bergen er den største og sikreste, og her foregaar da den næste Handel ved Omtuskning af Varer.

Fra disse Pladser sendes Fisken videre til Frankrig, Italien og Spanien, og før den der naar sin sidste Kjøber, der fornemlig melder sig under Fastetiden, er den gaaet igjennem saa mange Hænder, hvem den alle har givet Levebrød, at Fiskeren, som er første Mand i Rækken, vilde tabe Sans og Samling, dersom han saa, hvad hans levende Baadladning er drevet op til.

Fiskeriet skal dog her kunne gaa en meget større Fremtid imøde, fornemlig ved Fiskebankerne paa de yderste Vær; thi der vil det blive drevet ved Fartøjer og Dampskibe. Men hvor stor og god Forandring det vil bringe i Fiskerens Kaar, er meget uvist. Fiskeren i sin Baad er i sit naturlige Element, og Slumpelykken er hans Drivkraft — paa det Udtræk sætter han Livet hver evige Dag og er lykkelig. Den mere planmæssige Ordning vil føre ham ind paa andre Baner, hvor han paa en Maade bryder med sin Fortid.

Der vil dog aldrig komme saa mange Fartøjer, at Baadfisket kan ophøre, og det er vel; den hele Kyst skulde derved faa et andet Udseende; thi der er en

udpræget Forskjel paa Sømanden og Fiskeren, og Fiskeren hører nu engang hjemme her med samt sin Baad. De er begge en helstøbt Fostring af den Kultur, Nordlandets Kystliv har kunnet udvikle.

Fiskeriet fra Fartøj vil naturligvis komme til at give det Hele en roligere Karakter, men langtfra den djærve Skjønhed. Modet og Udholdenheden vil ogsaa der kræves, men ikke det Vove, som, hvor megen Ulykke det end bringer, altid sætter et storslaaet Præg paa Folket.

Der har paa Søndmør været den Mening, at han, som en Gang har *redet Kjølen*, har faaet *Dødsleten* over sig for bestandig. Her i Nordland har vistnok hver eneste Fisker redet Kjølen baade en og flere Gange, og Farven er lige kraftig for det. Hvis han blegnede ved hvert Dødssyn, han saa, vilde han snart være som en Hjemmefødning fra Storbyens trange Gader. Nej. Døden kan han se fast i Øjnene, enten den saa gaar mod ham eller hans Kammerat. Der var før i Tiden en Lovbestemmelse, som straffede dem, der undlod at frelse en Skibbruden — de blev udviste af Landet for ikke at opholde sig mellem hæderlige Folk. Det behøves ikke mer. Der er Mangfoldige her, som mister Livet ved at vove det for Andre.

En slig mørkladen Glunt, som med Hatten i Haanden gjennem en halvaaben Dør smyger ind paa Foged- eller Præstekontoret, og staar der skak og skjæv og spytter i Hatten af bare Kejtethed, skulde man se paa Havet, drive Baaden stivt op i Vinden, for derfra med

strygende Fart at sætte hen over et Baadhvælv, hvor de dødsdømte Kammerater sidder, og i Flugten gribe dem og drage dem over i Baaden til sig. Sligt giver menneskelig Respekt — og tilslut er det den største af al Respekt.

Der stod en Mand paa Skibet, som var kjendt med Skikken. Han havde under et Bankfiske fra sin Baad iagttaget fire Hvælv, de to var renskyllede, det tredje mistede Alle paa en Gang; thi de havde bundet sig sammen — det fjerde havde tre Mand tilbage. De vinkede og raabte til ham, og han vinkede igjen; thi han var paa Vej til dem og halede ud af alle Kræfter. Men saa skyllede En væk, og saa den Næste — den Tredje vinkede Farvel til ham, og dermed var der rent Bord! Men inden han saa sig for, var ogsaa han paa Hvælvet. Da i det samme saa han en Baad for fulde Sejl tage Sigte af Hvælvet, og Stunden efter skar den hen over Kjølen, og han hev sig op i den. Var den kommen tidsnok, havde den reddet alle de Andre ogsaa.

Det gjælder jo om at komme paatværs af Hvælvet og med fuld Fart; thi det maa sejles i Sænk. Fornemlig gjælder det dog om Aandsnærværelse og Mod, thi det er en Dødssejlads. Den er udviklet her imellem Fiskerne og kan sikkerlig regnes med til Kulturen — den fortjente vel en Udmærkelse!

Og midt i denne fuldbevidste Kraft gaar Fiskeren om med et fuldkomment Barnesind og lar' sig trække hid og did af Overtroens Frygt. Han tror fuldt og fast, at der er dem, som kan skaffe Fiskevejr, og naar han

Nytaarsdag laver det, han kalder „Fiskevand“, hvilket sker ved at mærke et Tinfad paa Bunden med et Bogstav af de forskjellige Vær, og da hælde Vand i det, thi der, hvor Vandet slaar Blærer, skal komme det bedste Fiske — da er han mere skræmt af den Vandblære, end han er af Nordenstormens sværeste Søer.

Men han giver alligevel derved tilkjende, at han ved, der er Noget, han ikke med alt sit Mod kan magte. At hvad han end kalder det, saa ved han, at det kan rejse sig imod ham og sige: hertil og ikke videre!

Han kan se omkring sig paa Værene: Rigdomme er bleven samlet og igjen adspredte, Matadoren har rejst sin brede Pande med Kapitalsmærket højt over Mylderen — han er alligevel af Tidsomstændighederne sejlet bagud. Hvad er det da for en Magt, det Altsammen har maattet bøje sig for? Hvad er det for en mægtig Haand, som i Smaat og Stort har grebet ind og taget Styret?

Skjæbnen.

Det var ved et af de østlige Fiskevær. Ejeren var en gammel Mand, som var gaaet træt af Sagen og havde overladt den meste Styrelse til en Fremmed. Men det gik smaat. Fuldmægtigen var lidt af *en fin Fyr*, var bleven forlovet med en Præstedatter der i

Nærheden og kunde ikke ret gaa ind paa Handelsmaaden — den var ham for simpel.

Ejeren havde kun to Døttre, hvoraf den ældste, Birgitte, paa en Maade var traadt ham i Søns Sted. Hun havde hele det Lag, som skulde til for at holde gode Miner med Fiskeren, mens han blev *plukket*, dog ikke anderledes, end at han ogsaa fik sin Del — paa den Maade omtrent, som Fugleæggene tages: der levnes et Æg i Reden til at lægge videre paa. Men hun var dog saa meget Kvinde, at hun helst havde en Mand ved Siden af sig, selv om hun agtede at beholde Overmagten — og nu var jo den der Jyblingen forlovet!

Det kom da til en Forandring, Fuldmægtigen blev opsagt og en Anden traadte i hans Sted. Ingen vidste ret, hvorfra Personen kom. Han havde været ansat ved et af Udværene og havde udmærkede Attester for Driftighed og Forstand. Der var dem, som mente, at han selv havde *roet Fiske* og efterhaanden havde slaaet sig op paa det. Men var han kommen tilvejrs paa den Maade, beviste det jo bare, at han var en flink Klatrer, og at han, om han nu kappede Touget, nok skulde finde sig en Plads, hvor han kunde binde det fast igjen. Denne Mands Navn var *Aron Thams.*

Da han indtraadte i sin Plads, tog han et hurtigt Skjøn op over Forholdene. Her var Noget at gjøre. Den gamle Mand kunde man saa lempelig sætte bag Døren — og saa løs paa Omkalfatringen!

Han saa sig tillige om i det mere intime Forhold. De to Døttre? Ja, aaja — der kunde gjøres Noget, dèr

ogsaa. Den Ældste var ikke videre tiltalende, men hun var den dygtigste; den Yngste var lys og vakker, men hun var bare til at godsnakke med, og til det havde han ikke Tid — endnu ikke!

Imidlertid tog han fat, og han gik frem med Lempe, det var det Klogeste. Men da Vinterfisket kom, tabte han Taalmodigheden, og da tog han ikke Grænsen iagt. Den gamle Mand lod sig nemlig slet ikke sætte bag Døren, ialfald ikke med saa haarde Hænder. Han vilde være Herre i sit Hus og i sit Virke, og den, som han lod *gaa* for sig, skulde blive paa Tjenerens Plads.

Den ældste Datter forsøgte at mægle et Slags Forlig; men den Gamle havde følt Stødet af at skulle kastes overende, og han var ikke tilsinds at staa stille og vente paa det næste Puf — thi for det vilde han falde, det forstod han.

Da derfor Fisket var slut, maatte Aron Thams fortrække. Han gjorde det nødigt, men resolut. Han skjønnede nok, at han havde forhastet sig, dog det fik være. Det laa ikke i hans Natur at omarbejde Noget — altsaa paa med en ny Oparbejdelse!

„Det gjør mig ondt, at jeg maa overlade Dem til Deres Skjæbne,“ sagde den gamle Mand.

„Gjør De bare det, Far!“ svarede Aron. „Jeg har min Skjæbne her,“ og han bankede sig med Fingeren paa Panden. „Haaber med Tiden ogsaa at faa den her,“ og han slog sig paa Lommen. Dermed gik han.

Ud over Sommeren var der paa Været kommet en Anden i hans Sted, en mere medgjørlig Person, og om

Aron Thams hørtes Intet. Birgitte tog sig en kort Ærgrelse over det — der havde med den Kar vær't Noget at gjøre! Men hun fik hurtig Ende paa den Plage — hvad der ikke førte til Noget, førte til Tab! Det var hendes Valgsprog.

Det var inde i en af de dybe Fjorde i Senjens Fogderi. I flere Aar havde der intet Høstfiske været, og en Del Mennesker, som havde bosat sig her paa Grundlag af tidligere Storfiske, var efterhaanden fortrukket til andre Egne, og de, som var tilbage, var fattige Folk. Da spurgtes det, at Silden stod ind Fjorden i tykke Stimer. Folket gjorde sig i en Hast færdige til at tage imod den, men den lod længe vente paa sig. Sagen blev nu nøjere undersøgt, og det viste sig, at Silden virkelig var der, men at den stod stille — den havde løbet sig fast i hinanden. Silden sætter nemlig ind med en saa rasende Fart, især naar Hval er i Nærheden, at den hurtigt danner et helt Sildebjerg, som hverken kan komme frem eller tilbage.

I en halv Mils Længde stod Søen stille over Fiskebjerget; thi den uhyre Fedtmasse, det indeholdt, bandt Strømmen, uagtet Havet var oprørt til alle Sider. Kun over selve Bjerget bevægede Søen sig med Ring i Ring som over en Malstrøm.

Folket gav Agt, thi der var ikke Andet at gjøre. Selv de ældste Fiskere kjendte ingen Udvej. Fisken

stod saa dybt og saa langt ude, at de almindelige Fangstredskaber ikke slog til, og ethvert Forsøg vilde være spildt.

Da mødte en Dag en ny Baad frem i Laget. Den var besat med fire djærve Glunter og en Høvedsmand. Der blev set mistænksomt paa den, som af Bankholderen i et Spillehus, naar en ny Spiller træder til; thi uagtet de selv ingen Vej kom, var de dog skinsyge paa hver Ny, som vilde dele Skjæbne med dem.

Nu rejste Høvedsmanden sig op, tog Hatten af og tørrede sig over Panden. Det var et gevaltigt Ansigt paa den Karl. En Pande saa bred og djærv som paa en Okse, et tykt, rødligt Haar, som stod lige op, smaa gjennemborende Øjne, bred Mund og Hage, og en Næse, der syntes hævet over enhver Form og kun bestemt paa at følge Øjnene i Alt.

„Hvad hedder mon den Fyren der?“ blev der spurgt.

„Han hedder Aron Thams,“ var Svaret.

Han begav sig nu straks paa en Undersøgelse af Stedet, hvor Stimen havde kjørt sig fast, og tog uden lang Betænkning sine Forholdsregler. Næste Morgen ved Daggry saa man ham med sine dygtige Følgesvende ude ved Bjerget for at sætte Garnet. Det gamle Fløt — Træmærket, som bærer Garnene oppe — blev omskiftet med tomme Ankertræer, der fastholdtes af Reb paa hundrede Favnes Længde, og nu blev Garnet sænket i omtrent hundrede Fods Dybde.

Udfaldet blev slaaende. Fuldlastede Baade fulgte

fra nu af hinanden til Bryggen, og hver Dag føjede nye Menneskehobe til de gamle. Nu var der ikke Tid til at drage Kjendsel af hvem, som kom —. Ny var Gammel paa et Par Dage, og Gammel blev Ny hver Dag ved at gaa en ny Forventning imøde.

Efterhaanden antog Fisket en større Udstrækning, det syntes at ville føje sig efter den stigende Mængde af Fiskere. I en Haandevending var her samlet 8000 Mennesker, 200 Smaafartøjer, mellem 16 og 1800 Garnbaade og 100 Notebrugere med tilhørende Besætning.

Det rejste et Sammensus af Kræfter, hvori det Menneskelige tabte sig. Nok blev ikke Nok, og mer end nok har jo intet Maal. Da kom Dyret frem! Og efter det storartede Skue af den rigt bevægede Arbejdsstrøm kom Synet af en svimmel Flok, som Begjæret lyste hen over med sin kolde Maarild.

Banden og Skrigen, Mundhuggeri og Slagsmaal fyldte Luften, og uagtet der var en Del Øvrighed forsamlet, gjorde det ingen Forskjel. Der var intet andet Middel for Haanden end at lade Overmaalet sprænge sig selv, og dertil havde den god Anledning. Mange af Smaafartøjerne var forsynede med Tobak, Drikke- og Spisevarer, foruden andre Luksusgjenstande, og om dem trængte Baadene sig sammen, som gjaldt det at storme en Fiende. Den Ene vilde have først og den Anden vilde ikke vente — de var som *Havheste* Allesammen!

Og Havhesten er en Fugl, som ellers holder til paa Spitsbergen ved Nordishavets Bredder, og som kun af Sult drives ned til Norge, men som denne Gang

syntes at have vejret Sildebjerget, og var mødt op til en Kamp med de andre Søfugle, som den ved sin Størrelse og Glubkshed tog det ene vilde Tag med efter det andet.

Midt op i denne uhyre Forvirring stod en Skikkelse kold og sikker, og det var Aron Thams. Sammen med sig holdt han fast sine Glunter, og de dannede et Baadlag med fornuftig Beregning midt i Galskaben! Men han maatte være var! Han bar sin velfyldte Tegnebog om Halsen i en Kjæde, og af og til tog han sin Pistol frem, sigtede efter en Fugl og skjød den i Flugten. Det gav Respekt, thi de skjønnede, at det var godt sigtet.

Da saa endelig Fiskebjerget var tømt og den store Hoben spredt paa vide Veje, samlede Aron Thams sin Fortjeneste, og den var ikke blot god, men stor. Nu havde han til at begynde med, og han saa sig med sikkert Skjøn om i Lokaliteterne. Men Vinteren gik og Vaaren kom, før han atter traadte handlende frem.

Nu hændte Noget, der ganske saa ud som det skete for hans Skyld, thi den gamle Handelsmand paa Været døde. Da Aron hørte det, var han ikke længe om at tage sit Parti. Tilbøjelighed! det var ikke hans Sag — han vilde frem, og her laa sikker Vej. „Igjen, Igjen!“ sagde han og gned Hænderne, mens Næseborene løftede sig og Øjnene skinnede over i det Gule.

Efter en passende Tid begav Aron Thams sig til Været. Den første, som mødte ham, var Martha, den

yngste Søster, som med sit rødmussede Ansigt imod den sorte Dragt tog sig ret fristende ud.

„Jeg kondolerer, Jomfru Martha,“ sagde han og strøg hen over hende med et Blik, som syntes at sige: Ja, det er bra nok — men jeg har sg'u ikke Tid — Igjen, igjen! Og dermed bad han om at faa tale med Jomfru Birgitte.

Martha blev rød i Hovedet og gik — straks efter kom Søsteren. Der udveksledes nogle formelle Ord, thi hvor lidet Stunder han end havde, glemte han dog ikke sine Erfaringer. Han havde en Gang forhastet sig i dette Hus, og det fik ikke ske oftere.

„Kort og godt, Jomfru Birgitte,“ afbrød han sig selv. „Jeg er kommen for at tilby' mig — vil De ha mig?“

„Hvordan mener De?“ spurgte hun og blev, trods sin Fatning, sprudende rød.

„Der kan ikke være to Meninger om den Ting, Jomfru Birgitte.“

„Aa — jasaa,“ lagde hun til. Og nu var hun fuldkommen fattet. „Ja, jeg antager, at De tilbyder Dem som en ærlig Mand — og saa kan vi snart bli' enige om den Ting.“

„Det var bra', Jomfru — kjære Birgitte! vilde jeg si'. Jeg tror nok, jeg kan love Dem, at De ikke skal angre paa det.“

„Det tror jeg heller ikke,“ svarede hun.

„Men da der altid gaar et Par Maaneder hen, inden det Hele kan bli' sluttet — jeg mener med

Vielse og Alt — skulde vi saa kanske straks sende Papirerne afsted til Præsten? Jeg maa nemlig rejse imorgen tidlig igjen."

Der var dog Noget i den Maade, som fik hende til at drage et Suk.

„Igjen, igjen! Birgitte," udbrød han livligt, idet han sprang op og tog hende i Favn. „Jeg og Du ska' nok komme ud af det."

Det hjalp. Hun lo til ham, og det klædte hende saa godt, at Aron kyssede hende og strøg hende ned over Kinderne.

Fra dette Møde gik næppe to Maaneder, før Aron Thams var bosiddende Mand paa Været og Birgitte hans Hustru. Og nu gik hans Fortjeneste og hendes Formue sammen i en Kasse, og der formerede de sig hurtigt. Der var fra begge Sider den samme Tragten og samme Evne; men idet hun blot higede efter Pengemagten, satte han tillige sine Maal i Forfængeligheden, og det var ikke saa Lidt, han i Tankerne offrede paa dem.

Forresten var han nu paa sin Plads i Livet, og Vejen, han havde været nødt til at gaa, havde han ved denne bratte Stigning sejlet agterud, ligesom han tit nok havde sejlet Vandet ud af sin Baad. Hans Hustru fulgte ham trolig, og der var en urokkelig Enighed imellem dem. Der var bare det, at da den samme gridske Natur var i dem Begge, saa hidsede de hinanden.

Hun fødte ham to Sønner i tre Aar, da døde hun

— man kunde ikke sige: fra ham, thi han mistede ikke Noget ved hendes Død. Hun havde været Midlet, hvorved han havde opnaaet sin Stilling, og den havde han jo fremdeles. Aaret efter giftede han sig med Søsteren, og nu havde han hendes Formue med. Der føjede sig desuden heldige Fiskeaar til, og da Thams havde gode Betingelser i sig for Matadoren, syntes de ydre Forhold at ville føje sig derefter.

Denne anden Hustru var en fuldkommen Modsætning til den første. Martha kunde ikke være med paa Spekulationen, men endelig var Aron Mand for at klare det selv. Det at hun var godmodig og slavisk af Natur, foruden at hun var sund og frisk som en Fjeldrose, lod ham for første Gang smage paa den Slags Lykke.

„Er det ikke, som jeg siger!“ udbrød han. „Jeg har min Skjæbne her.“ Og saa trommede han igjen paa sin brede Pande. „Jeg sa': Jeg vil sidde som Ejeren paa et Vær her i Lofoten — og nu sidder jeg her. Jeg sa': Jeg tar' mig en Hustru, som kan hjælpe mig at gjøre Vej — siden tar' jeg en for min Fornøjelse. Er det ikke gaaet slig? Og hvem er det, som har laget til den Skjæbnen — er det ikke mig selv — Aron Thams? Igjen, igjen!“

Martha fødte ham fem prægtige Børn, foruden at hun fremdrog Søsterens to Sønner i samme Ret og Lighed som de andre. Det gav Løftning i det gamle Hus! Baade oppe og nede, ude og inde tumlede Flokken sig og tog til sig i rigeligt Mon af de gode Kaar,

som Forældrene kunde byde dem. Og der gav Aron for første Gang Maalet fuldt. Uden nogensomhelst Medfølelse overfor Andre var han bestandig paa Spor efter det, som kunde glæde Børnene — det var, som han mente, at de var af en finere Art end han selv, og at han bare var til for at oparbejde deres Fremtid.

De to ældste Sønner var mest lig den afdøde Moder. De var frastødende og haarde af Natur. Hos de yngre var mere Skjønhed og Blødhed; men hos dem Alle en stærk Bestræbelse efter at ligne Faderen. Naar han tumlede sig med dem paa Stranden, hvor de løb efter de vigende Bølger og trodsede de kommende, indtil Sprøjtet stod højt over dem, da mærkede han Noget af sin egen ubændige Natur i dem, og han saa paa dem, som Sentauren paa sine Unger.

Og nu tog han et nyt Sigte paa Fremtiden. Han var ikke naaet længere end til Fiskeværet, den Stigning, som var tilbage, skulde Børnene gjøre. Han kunde med sine Penge klare den første Halvdel af Vejen, og da fulgte de *ham*; den anden Halvdel klarede de selv, og da fulgte han *dem* — Far til den og den — Svigerfar til den og den! „Igjen, igjen!“

Det var ubeskriveligt, hvordan Aron Thams voksede i sine store Planer. Det var, som hver Aare blev fuldere og hver Muskel stivere. Han havde før holdt sig bestemt til Handlingen, saa vidt den rækkede, var Selvfølelsen med; men nu lod han sig bære op af en Indbildning, og da den fik sin hurtige Stigning uden Møje, rendte den hans Forstand overende.

Paa dette Punkt begyndte han at se sig om efter lidt Selskabelighed, der var ikke mange Tilbud, og at vrage, hvilket han helst havde gjort, det nyttede ikke — vilde han se Gjæster i sit Hus, maatte han tage det, som var. Naar da et saadant Besøg var bragt istand, blev Børnene indkommanderet og naar Smaapigerne havde nejet sig lige ned i Anklerne og Gutterne havde bukket med Haarluggen over Næsen, kom efterhaanden Præsentationen.

„Hvor er Thorer? Naa, han er her ikke. Ja, her ser De Maurits, min Næstældste, Amtmanden!“ Og dermed rystede Faderen ham i Skuldrene. „Ja, maa jeg spørge, om han ikke allerede har Laget? Se paa det Opsyn! Er det ikke, som han oversaa alle Mandtalslisterne paa en Gang?“

„Og se den Skulderhøjde! — Forrest ind af Døren, øverst i Laget — hvad!“

Man lo Allesammen og Gutten blev flov og trak sig tilbage.

„Det var nu den Generation, her har vi den næste — den er lidt finere i Kornet. Kom Du hid, Rosine, Du skal ikke være saa flov af Dig.“ Og nu kom en stor, tidligt udvoksen Gjente med et mægtigt, rødgult Haar, og gik kejtet hen til Faderen. Hun havde faaet Moderens stærktblussende Ansigt, men hun havde Faderens store Former. „Se der har vi vor første Datter. Aronsine er hun døbt, men vi har sløjfet a'et, og til Hverdagsbrug er det nu Rosine. Stout, hvad! Professorinden!“ Rosine blev mørkerød og sprang sin

Vej. „Aa!“ truede han efter hende. „Jeg la' nok Mærke til ham unge Professoren, som var her ifjor og studerede nede i Fjæren.“

Men Aronsine var længst forsvunden, og ude paa Skrænten, hvor hun sprang, saa hun temmelig grovkornet ud.

„Her skal De se Liv! Haakon! hid med Dig!“

Ja Haakon lystrede Ordren og kom. Der var et sprudlende Liv over ham. Haaret stod viltert og Øjnene løb til alle Sider; men han havde et godt Ansigt og et indtagende Smil.

„Staa stille Gut! — Den Fyren skal til Hest. Han staar aldrig uden paa et Ben ad Gangen. Napoleon! — Ser De Billedet der borte? Det er Napoleon, som sætter over Alperne, det er hans Mønster.“

Gutten gjorde et Hop væk fra Faderen. Det var ham lige ens, hvad Napoleon havde gjort, naar bare han fik Lov at gjøre, hvad han vilde.

„Men hvor er Randulf, Doktoren, som jeg kalder ham, for han har ogsaa lært sig til at rode i Fjæren ligesom Professoren. Og begge Guldlokkerne, Præstefruen og Konsulinden, hvor er de henne?“

„Aa, Papa!“ bad Moderen med blid, blødæltet Røst.

Men Thams var allerede henne i Døren og vinkede. „Nu er Syltetøjet fremme, Smaabørn.“ Da kom en fin liden Gut og to lyshaarede Smaapiger springende til og lagde sig kjælent ind til Faderen, under det han

madede dem med Syltetøj. „Naa Lizi," sagde han til den Største. „Hvad er det saa, Du ska' være?"

„Lizi," svarede hun og satte et Par skjelmske Øjne paa ham.

„End Du, Marie?" vendte han sig til den Anden. Men hun bare saa paa ham med sit alvorlige Ansigt, og lidt efter var hun med Søsteren og Broderen ude i Leken igjen.

„Det er mig en sand Fornøjelse slig at trække hele Raden op," vedblev han. „Den Ældste, Thorer, som ikke er her, plejer jeg at lade gaa i Spidsen, og da kommer de Allesammen paa Rad, lige som naar jeg er ude efter Fugleæg og jeg lar min Hund, Svartepurren, krybe ind i Hullerne, hvor Lundefuglen sidder. Der bider den sig fast i Halsen paa en af dem og trækker den ud af Hullet, og da følger alle Kammeraterne efter, for den Ene vil jo redde den Anden, og saa bider de fast i Halerne paa hinanden."

Under denne Akt blev der nu spist godt af Velkomst-Anretningen, og den sandfærdige Glæde over at mødes paa god, venskabelig Grund gav det Hele et tiltalende Udseende.

Endelig tren Husets ældste Søn, Thorer, ind og oversaa paa en spejdende Maade det muntre Lag — det saa næsten ud, som han vilde undersøge, hvad der stod paa Bordet.

„Haa, haa! der har jeg min Ældste!" udbrød Thams. „Præsenterer for det ærede Selskab Thorer, Høvdingen paa *Aronnæs*; thi det vil jeg, Været skal

hedde, naar jeg har lagt de Pladser til, som jeg nu staar i Handel om. Høvdingen paa Aronnæs! hører Du det, Thorer?“

„Thorer Hund!“ føjede en af Selskabet til, som en Smiger.

„Jeg tænker, det faar bli' Høvedsmand,“ sagde Gutten og gik studs ud af Døren igjen.

Men deraf drog Thams intet Varsel. Han var saa sikker paa at kunne styre Skjæbnen, at han havde dem Allesammen staaende fuldfærdige paa det Trin af Samfundet, han havde stillet dem — han behøvede bare at klappe i Hænderne, saa begyndte de paa Livet fra hver sit Punkt.

„Det er Far sin Søn!“ udbrød han og saa efter Thorer gjennem Ruden. „Han kan gaa Tingene paa Livet. Han har ikke det fineste Hoved, thi det har *Amtmanden*; men han har ubetinget det stærkeste. Og her maa stærke Ho'der til, her paa Værene, naar det skal bli' til Noget — ikke sandt, Mama?“ vendte han sig til Hustruen.

„Ja,“ svarede hun. „Men saa er nu Thorer snild ogsaa.“

„Aa ja, snild, det er vi jo Allesammen for den Sags Skyld. Men jeg mener, at han er ikke bare en Lerklump, som Alle og Enhver kan ta' i Haanden og sætte en ny Skabelon paa. Heller ikke er han en Sandbunke, der render ud til Siderne — der er med andre Ord: Flint i ham.“

„Ja,“ svarte hun bifaldende. „Det er der.“

Der var Nogle, som mente, at det behøvedes.

„Om det behøves!" afbrød Thams. „Vil ikke Almuen paa lidt nær Allesammen løbe an paa Medlidenheden! Jo. Der skal staa En, som kan sige: hertil og ikke videre. Derfor har jeg og taget den Djærveste ud af Flokken til min Eftermand — han skal holde sig til Roden, de Andre kan sætte Toppen."

Der var i hans Skikkelse en slaaende Henvisning til, at han var Roden og at Marven i den var Penge. Det kunde dog Ingen nægte sin Respekt. I slige Egne, hvor Naturen gav sit Tilbud rigt, lunefuldt og ligesom i Forbigaaende, var det Kapitalen, der kunde staa færdig til at tage imod, og som en Livskilde føre det over i de nedre Lag. Den Mand, som sad inde med Kapitalen, var følgelig Aksen, hvorom alle Hjulene drejede sig.

Der var heller intet ivejen for, at disse flinke Børn kunde gaa frem og hver for sig skaffe en grøn Gren til Toppen af det Træ, som han ikke kunde give andet end Stamme; men istedenfor at vise dem Vejen gjennem sin egen Begyndelse — et viljefast, udholdende Arbejde — lod han dem tage Sigtet fra den velfyldte Pung, og det forvirrede. Men derpaa tænkte han nu ikke, tvertimod! Den svære Stige, han havde klattret op ad, kunde de slippe. Derfra førte nu en magelig Trappegang i Højden, og den Haandsrækning, han i Begyndelsen saa haardt havde behøvet, nemlig Penge; kunde han give dem straks og i rigeligt Maal — følgelig gik det opad!

Det Vær, Aron Thams boede paa, det Aronnæs, han stred for, havde medbragt fra sine forudgangne Ejere det samme urimelige Kreditforhold til Almuen, som overalt i Nordland. Det var et igjennem Aarhundreder oparbejdet Forhold, og baade Handelsmandens og Fiskerens Tilværelse stod og faldt med det.

Aron gav selvfølgelig ogsaa Kredit; men han kortede af, gjorde den Aar for Aar lidt mindre — det var Almuens eget Gavn, sagde han; men den Gavn var haard at døje!

Der hørte en stor Fiskeralmue til Været, og der var mange Fattige; — til Hjælp for dem var der dog oftere Fiskevejr end paa de ydre Vær og følgelig et jævnere Fiske. Denne Smaaopkjøben forstod nu Aron sig paa. Han gav det, han bød — kort og godt! Men er der Nogen, som ikke forstaar sig paa *kort og godt,* da er det Fiskeren. Alligevel var det den almindelige Mening, at han Aron var grej Kar at handle med, skjøndt de bestandig fik lidt mindre for deres Fisk hos ham end hos Andre.

Fra dette Smaakjøb hug han da efterhaanden ind i de store Spekulationer og han førte bestandig Sejren hjem. „Igjen — igjen!“ sa’ Aron Thams, da stod han midt i Matadorens udstrakte Omraade.

Og han var en Mand med Retten paa sin Side. Han førte et reelt Regnskab, han havde gode Varer, han gav ogsaa Kredit, hvad kunde man fordre mer? Almuen vilde ogsaa have været i stor Vilderede med, hvor Fordringen skulde stilles, ja de vidste ikke en

Gang, at de havde nogen; thi havde han virkelig gjort Brud paa Retten, kunde de jo have ladet ham stevne — men hvorledes udtage Stevning paa et ubarmhjertigt Sind!

De Folk, han havde i sit Brød, faldt det saaledes aldrig ind at drive; lod han Nogen kalde til sig, sprang de over Stok og Sten, og ved hans første Ord rettede de sig og tog fat. Gik han ind og ud af en Dør eller Bod, veg Folk tilside for ham som for En, der har et Vaaben i Haanden. Hvor han ikke var tilstede, syntes de at se ham, og hvor han var, saa de ham ikke; thi der saa de hen paa noget Andet.

Imidlertid sad Aron tryg paa det brede Grundlag af en Pengemands Tilværelse. Han havde ikke nogen stor Synskreds, men han havde god Plads til at nyde Lykken og til at holde Udkig med de fjerne Højder, som Børnene skulde bestige.

Der er hengaaet otte Aar fra det sidste Møde med Aron Thams og til denne Dag.

Hans Hustru havde for nogle Maaneder siden født ham endnu en Søn og med Livsfare baade for sig og Barnet. Da havde Aron Thams skjælvet, thi han kunde ikke gjøre et Skridt til Frelse for Nogen af dem og hans dristige „Igjen, igjen!“ var blevet et forskræmt Spørgsmaal til Lægen. Det eneste Haab, som havde

rejst sig af Fortvivlelsen, var Pengehaabet. „Koste, hvad det vil, Doktor!“

„Lad os haabe til Gud, at det gaar godt,“ svarte denne.

„Gud!“ gjentog han og drog et Suk. Ja ham kunde det jo ikke nytte at byde Penge.

Imidlertid blev baade Moder og Barn reddede, og efter en Tid var Skrækken overstaaet. Da var det, som hans hele Ungdomsmod rejste sig paany og tog Maal af Livet. Han syntes ikke, der laa et Halmstraa paa hans Vej. „Igjen, igjen!“ sagde han og lo til Hustruen, som nok var bleven lidt afbleget, men dog endnu havde en vis Ungdom over sig. Og fra hende saa han ned imellem Puderne paa det svage Barn, som for hver Dag gav mere Livstegn.

„Hvad skal nu han sættes til, slig liden fin Stakker, som han er! Bedst han blir Far sin Kjælegut — Gentleman Thams! Besøge Amtmanden og Løjtenanten . . .“

„Og mig!“ kastede Rosine hen.

Thams saa lidt fra Siden paa hende — Professorinden! Det var, som han havde faaet Tvivl om det Professorat; men han vidste ikke rigtig, hvori det stak. Vakkert gik hun klædt og stout var hun, og dog var der Noget, som huskede ham paa den Fortid, han havde slaaet en Streg over — skulde den komme igjen!

Marie, Præstefruen, var nu seksten Aar gammel og Konsulinden var atten, de holdt ogsaa for meget til i

Kjøkkenet med Tjenerne — han vilde ha', der skulde være lidt finere Skik paa det Hele. — Hvordan skulde han bære sig ad med det?

Naa — imidlertid havde han jo sine to Sønner, Maurits, Amtmanden, og Haakon, Løjtenanten, inde i Hovedstaden, og der var ikke sparet Noget, som kunde skyde paa. Den Første læste ogsaa nu til Embedseksamen og den Anden var en rask Kadet, saa der var ikke mer at vente — endnu! Den Yngste, Randulf — Doktoremnet! Med ham gik det lidt smaat. Han var paa Latinskolen i Trondhjem og havde siddet over i Klassen et Par Gange. Men — han havde jo Raad til at holde ham — — „Igjen, igjen!"

Aron var blidelig sovet ind efter dette Opgjør. Hustruen sad stille og vuggede den lille Gentleman, som ikke endnu var døbt, og der laa noget Fredfuldt over Rummet. Da blev Døren hastigt revet op.

„Far!" raabte en skjærende Røst og et djervt, trodsigt Ansigt keg ind. Det var Thorer — Far sin Søn!

„Naa!" fo'r Aron op.

„Ja, det er han Jakob Kvale, som er her med 500 Torsk, men han vil ikke kvitte af paa Gjælden. Han siger det, at Koen hans ivaares er stupet af Sult, og han maa kjøbe en ny."

„Siger han det."

„Ja. Og saa en hel Del Sluder om Kjerringen, jeg tror han sa', hun havde faat Tvillinger, eller noget Sligt."

„Saa lad ham slippe for en Gangs Skyld."

„Slippe!“

„Jeg vil heller det, end han skal gaa til Andre.“

„Andre! Der er lang Vej til Andre.“

„Ja, lad det nu bli', som jeg har sagt.“

„Ja ja,“ svarte Gutten. „Men det er dumt.“ Dermed for han afsted og slog Døren i, saa det knagede.

Aron keg efter ham. „Han blir ikke saa ueffen, han! Jeg var just slig, da jeg begyndte.“

Og deri havde vist Aron Ret. Men de To begyndte paa forskjellige Steder: Aron Thams med Intet og Thorer med et helt, fuldfærdigt Virke. Alle de Lag, som Faderen havde kæmpet sig igjennem, gik Sønnen forbi og tog uden den ringeste Erfaring blot efter sit Instinkt fat paa Livet. Han havde ikke havt Lyst til at lære Noget, og den Smule, han ved Tvang havde faaet ind i Hovedet, laa unyttet hen som Varen i et Pakhus. Han følte sig mest vel i Omgang med Fiskerne, men alligevel pressede han dem til den sidste Skilling, naar han var i Boden og handlede med dem. Smaaligheden i hans Natur kom dog ikke helt tilsyne, fordi Faderens stærke Karakter brød igjennem paa alle Punkter, og da der var Artslighed imellem dem, syntes en hel Del af Faderens Kraft paa Sønnen; men den laa der rigtignok blot som et Aftryk.

Aron Thams havde den Magt at kunne drive en Sag op paa Spidsen, det var bestandig paa den yderste Grænse, han tumlede sig bedst; men til den Højde havde han hævet sig selv, og Børnene kunde derfra ingen Arv modtage. De arvede følgelig kun hans In-

stinkter og maatte paa en Maade begynde forfra med ham. — Det var, hvad Thorer havde gjort, og hvad Broderen Maurits, den tilkommende Amtmand, med samt den ældste Søster Aronsine, hver efter sin Natur, maatte komme til at gjøre.

Nu endelig var Sommerferien der! Ved Været var der en Stilstand, men i det ny oppudsede Vaaningshus var der det livligste Røre. Alle Arons Børn var forsamlede. Den muntre Lieutenant tumlede sig med Søstrene, og den lidt frastødende Jurist sad velfornøjet og saa til. Aronsine var paa Vej til at blive fyldig, men saa længe hun endnu blot var paa Vej, altsaa ved Indsamlingen, klædte det hende godt. Og her i den tiltalende Virksomhed med uafladelig Ombyden af Kager og Vin, med Skjænkning af Kaffe og The, med Udvekslen af skjemtende Ord, med Solskin og vidtaabne Døre, var hun et tiltalende Syn.

Den egentlige Festdag var dog først om Søndagen; thi da skulde lille Gentleman Thams i Kirke og i den Anledning blev der gjort al den Opstuds, som Lokaliteterne tillod — Pengehensynet var i dette Tilfælde helt sat ude af Betragtning.

Det var saaledes ordnet, at Moderen skulde bære Barnet og den lille alvorlige Marie, Præstefruen, skulde holde Huen. Aron Thams havde selv ladt sig indskrive som Fadder tilligemed Lieutenanten og den vordende Amtmand. Barnets Navn skulde være en Hemmelighed, indtil det i Daaben blev udtalt; det var en gammel Skik og var ikke før bleven agtet, men det var, som

Thams lige over for dette Barn med et var bleven gammeldags.

Og nu var Baaden færdig, rummelig og vakkert stelt laa den med Flag paa Stander og ventede paa det stadselige Følge. De unge Piger skinnede hvide og lyserøde ned over Vejen, Lieutenanten stod i sin nye Uniform og slog Hælene sammen med de klirrende Sporer, og Juristen i fine sorte Klæder, hvidt Halstørklæde og en Nellike med en Viol i Knaphullet, gav sig saa megen Anstand som mulig, for at svare til sin fremtidige Stilling.

Da kom i sidste Øjeblik en Kurre paa Traaden, som nær var bleven til en Knude, der maatte hugges over. Den ældste Søn, Thorer, den tilkommende Høvding paa Aronnæs, vilde ikke være med i Kirke. Han var ikke bedt til Fadder og da var det bedst, han blev hjemme. „Det var bare for Amtmænder og Løjtenanter og gamle Abekatter!"

„Hvad!" brølte Aron med Tordenstemme og tog et Skridt imod Gutten, som han vilde knuse ham. Men Thorer gav sig ikke — han var ganske rigtig *Far sin Søn.*

„Aa kjære, kjære Aron!" bad Moderen, idet hun kastede sig mellem dem. „Lad Thorer bli' hjemme. Der skal saa Nogen være ved Huset, selv paa en Søndag." Og grebet af en Indskydelse løftede hun Barnet op imod hans Bryst og holdt det der som et Skjold.

„Godt, lad ham bli'," svarte Aron, men Barnet beholdt han i sine Arme. Han havde følt Varmen fra

det lille Liv helt ind i Brystet, og han vilde ikke slippe det. Endelig gik Farten løs. Stemningen i Baaden var en Stund lidt trykket, og den Ene keg skremt hen til den Anden; men snart viste sig det helt Modsatte af, hvad de frygtede. Faderen vedblev fremdeles at holde Barnet, og da et Kvarters Tid var gaaet, drog han et dybt Aandepust — det var, som han dermed kastede den sidste Rest af Vrede fra sig. Og nu havde han et godt Ord til Alle. Endnu en Gang kom Titlerne frem, selv Rosine, som han forlængst havde slaaet en Streg over, fik sin Professorinde-Rang tilbage og Maurits, der altid sad lidt paa Lur, fik en munter Hentydning til Fremtiden ved den røde og blaa Blomst i Knaphullet. Der var bare Skjemt og Fornøjelse, og ikke kunde Nogen af dem mindes en slig Kirkefærd.

Men havde de Alle, som det lod, glemt Thorer, da havde han ikke glemt dem. Han stod en Stund i Fjæren og saa ud efter Baaden, og der var ikke meget Godt i ham. En Timestid efter drev han op paa en Fjeldknude bagom Huset med en af Tjenestedrengene, og de saa sig om i Vejret. „Jeg synes, det begynder at trække op med „Lopper““ — sagde Gutten og pegte mod Nordvest, hvor en Mængde smaa, graasorte Skytotter drev omkring — ret som en stor Sky, der var bleven opplukket og kastet hen for Vinden.

„Ja — ha!“ udbrød Thorer næsten leende. „Og de yngler godt!“

Noget efter tren han ud paa Dørhellen med Faderens store Merskumspibe i Munden. En og anden

Forbigaaende tænkte ved sig selv, at dette dog nok var en Tilsnigelse af Myndigheden, og de lod, som de ikke saa det — men samtidigt drog de Varsel af det og mente: at naar Sønnen tog sig den Ret, da var vel han gamle Thamsen snart fejg.

Imidlertid var Kirkebaaden lykkeligt naaet frem, og alt Kirkefolket stod opstillet for at tage et Skue af Familjen. De Fleste havde set Børnene vokse op, og havde nu en Slags Tilfredsstillelse ved at se dem saa fremkomne. Og da Aron Thams førte sin silkeklædte Hustru op til Koret, og de seks Børn fulgte efter som et stadseligt Følge, var Alles Øjne begjærlige rettet paa dem.

„Hvad skal Barnet hedde?“ spurgte Præsten, og Faderen, som var traadt hen til Døbefadet med Hustruen, svarende for hende, og saa højt, at alt Folket kunde høre det: „Aron Thams.“

Præsten gjentog Navnet og Daaben blev fuldbyrdet.

Efter endt Gudstjeneste tog Aron Barnet til sig og bar det ned til Baaden, og her beholdt han det fremdeles paa Fanget.

„Nu er jeg lykkelig, Thams,“ hviskede Hustruen blidt. „At jeg har født Dig et Hjertebarn.“

Thams saa paa hende, som om han ikke ret forstod hende. „Det er rigtig, Martha — dette skal bli' Hjertebarnet mit!“

Den skeptiske Amtmand bemærkede hertil: at Papa jo havde sikkret sig sin Hjerteskat end yderligere ved

at give den sit Navn to Gange. Gutten hed ikke blot Aron Thams, men han hed Thams-Thams!

Faderen tænkte lidt over det; men han vilde ikke lade sig skolere, selv af en vordende Amtmand, og han gik raskt ind paa det. „Ja ja, naar Godt er godt en Gang, saa er det endnu bedre to Gange. — Igjen, igjen!"

„Ja — jeg mente bare det," vedblev Sønnen. „At en Ordensmand som Du burde spare, endog paa et Mundsvejr."

„Ha ha ha! Der har vi Amtmanden! Hør efter Du!" vendte han sig til den Yngste, Randulf, som endnu ikke var bleven opflyttet. „Det er godt at holde Ørene aabne, naar Øvrigheden taler, helst for Askelader og Slige."

Der fo'r noget Truende over Randulfs Ansigt; thi om han end var doven, var han dog ikke skejet ud fra Arten. Men Aronsine blinkede til ham med sine gode Øjne, og da de lovede — Gud ved, hvormange Kager! fortrak Skyen, og snart laa der Smil igjen paa alle Ansigter.

Bare det samtidigt havde klaret op i Luften!

Men der fulgte den ene tykke Sky efter den anden, som ved et Hærtog, og snart var hver lille Plet af den blaa Himmel dækket. „Sejlet op, Glunter!" befalede Thams. „Vi fanger Vinden lidt længere ude."

Det skete, som han befalede. Men Glunten tænkte: at i dette Vejr var det lidet værd at vove paa med Sejlet, fordi Vinden kom stødvis.

„Jeg vilde hellere gaa over Fjeldet end være ude paa den fæle Søen!" sagde den lille, kvikke Konsulinde, der nu var bleg af Skræmsel.

„Ja, da faar Du gaa nedenom," afbrød Faderen. „For anden Gangvej er her ikke." Det blev haardt udtalt, og fra den Stund taug Hver med Sit.

„Ned med Sejlet!" skreg Juristen, da en Sø strøg ind over Baadripen, og Alle tumlede over til den modsatte Side.

„To Klør til!" tordnede Faderen og laante Sønnen et truende Øjekast.

„Aa, giv mig Barnet!" raabte Moderen og greb efter det.

„Barnet blir hos mig," sagde Thams. Og nu var han saa barsk, at Ingen vovede et Kny. „Om en halv Time er vi hjemme," lagde han formildende til. Og det gik strygende, hovedkuls fremad.

„Nu ser vi Aronnæs!" udbrød han.

„Saa Gud ske Tak for Redningen, denne Gang ogsaa!" hviskede Hustruen og foldede sine Hænder.

Men Thams hørte hende ikke. Der jog en lav, tyk Sky bagefter; hvad mente den? Det fik han straks at vide. Paa en Gang var det, som den aabnede sig for en Vindflod, der styrtede lige ned over Baaden, og før Nogen saa sig for, var den gaaet under med hele sit Indhold.

Straks efter rejste Kjølen sig af Bølgerne, og ligesaa snart var Thams paa Hvælvet med Svøbelsebarnet fast klemt ind til sig. De fire Glunter var ogsaa hur-

tigt oppe, og fra Hvælvet reddedes baade Juristen og Lieutenanten. Kvinderne med den yngste Søn saaes derimod ikke. Da skjød en af Glunterne hurtig ned i Søen og kom tilsyne igjen med den ældste Datter. Men idet han greb fat, rev et nyt Vindstød Baaden med sig, og inden Nogen af dem fik sin Samling, var de slynget iland mellem de skarpe Klipper paa Aronnæs — Mennesker og den sønderslaaede Baad i en skrækkelig Forvirring.

Folk var ilsomt styrtet til uden at ane, hvem Skibbrudet gjaldt, og selv Thorer, som vaagnede af en god Eftermiddagslur, kom hurtigt paa Benene. Der blev da taget fat og hjulpet, hvad som kunde hjælpes; men Moder og tre Børn var borte. Thams havde fremdeles Barnet i sin Arm, og efter et Par Aandedrag var han klar paa det Hele. Han gav Barnet fra sig og kommanderede Storbaaden ud med alt det Mandskab, som fandtes villig. Baaden var ogsaa straks besat, og Aron Thams sprang ud i den. Da saa han Thorer staa der. „Kom og vær med!“ raabte han.

„Der er liden Mening i at knuse en Baad til,“ svarte Gutten.

Da greb Faderen ned i Lommen, trak sin fyldte Pengepung op og drev den med et sikkert Kast lige i Ansigtet paa Gutten, saa Blodet fløj ham ud af Næsen. „Der! skal Du ha' alt det Andet, kan Du tage det med. — Saa, hal ud, Glunter!“ vendte han sig til Folkene. „Hundrede Daler for hvert Liv, som reddes!“

Og der blev halet ud, saa hver Nerve dirrede i

deres kraftige Arme; men det uhyre Bølgeslag stod lige imod dem, og om de havde været tyve for hver En, maatte de have veget. Og Aron Thams sad der og drev paa, og for hver Storsø, som strøg ind over Baaden, truede han med knyttet Næve imod den. Han græd af Smerte og Raseri, og som om det bare gjaldt at byde over, sprængte han paa med Løfter og Tilbud.

Men Baaden kunde ikke komme frem, den gjorde pludselig en Drejning, hvorved den fik Søerne ind paa Siden og kastedes med det samme ind mellem Skjærene og knustes. Alle reddede sig paa Land, og med en frygtelig Fornemmelse af Magtløshed tumlede Aron hen paa en overskyllet Sten for at gribe et Hold, medens Levningerne af Baaden vedblev at hugge ind paa Skjæret, som om de vilde forfølge de Undslupne.

Efter en Stunds Forløb blev der af Folkene sørget for hans Frelse, og da han var vendt tilbage, satte han sig nede i Fjæren og saa ud paa Havet. Søerne jog fraadende op omkring ham, og naar de rallende trak sig tilbage, var det som i afmægtig Harme over ikke at bringe et Bytte med sig.

Ud over Natten drev Ligene af Hustruen og de to Børn op i Fjæren. Paa et Sted længere ude var den yngste Datter skyllet op med en af Tjenestedrengene, hvem hun endnu holdt fast omslynget, og som hun sikkert havde draget med sig i Døden. Han var en vakker Ungdom og havde mangen Gang stillet sig i Skjul for at stjæle sig til et lidet Syn paa den vakkre Gjente

— hvad havde han tænkt sig i et sligt Skjul, det han havde opnaaet?

Hendes Ansigt var vildt fortrukket, hans var som en Sovendes, med stille Drag og lukkede Øjne — hun var druknet, han var død.

Da Aron saa dem, befalede han at skille dem, hvilket skete ved Magt. Siden ordnede han med stor Ro Begravelsen. Men ikke et Ord videre end det Nødvendigheden krævede, blev udtalt af ham. De tre yngste Børn smøg om, næsten som skyldbetyngede, fordi de ikke ogsaa var gaaet under; thi Faderen havde ingen Tanke tilovers for dem og ingen Tak for det, som ved dem var blevet ham sparet. Kun for det svage Barn i Vuggen, der i Sandhed skyldte ham sit Liv, og som saa mærkeligt havde overstaaet Alt, bar han Omsorg med en Udholdenhed og Kjærlighed, som viste, at der endnu var Noget, som bevægede sig i hans Sjæl.

Da en Tid var gaaet, rejste de to Sønner til Kristiania, og Huset paa Aronnæs faldt tilbage i sin hverdagslige Jevnhed. Rosine, som altsaa nu var det eneste kvindelige Væsen i Familjen, overtog Husholdningen og styrede, som hun vilde. Hun havde aldrig holdt af den ældste Broder, og han lige saa lidt af hende, og da nu Moderen, som altid havde samlet Børnene, var borte, gik de hver sin Vej. Hvis Faderen havde givet hende et Vink om at være med ham i Omsorgen for Barnet, da havde hun maaske styret i en anden Retning, men det var akkurat, som han var skinsyg paa at hun skulde kunne drage Noget af det opvaagnende

Barneskjøn til sig — Gutten fik holde sig til ham alene!

Aron Thams havde aldrig før befattet sig med Barnekamret, nu blev det hans eneste Hjemmeglæde. Da Aaret var omme, blev Barnesengen flyttet ind i hans Sovekammer, og der samlede han sine øvrige Smaahygger: sin Lænestol, sin Tobakspibe og en Bibel, som havde tilhørt Hustruen. Han selv havde aldrig læst i den, men han havde en Fornemmelse af, at der maatte være Noget, som mindede om Vorherre i et Barns Nærhed. Her søgte han da hen og tog Ly imod det Truende omkring ham, thi det anede ham, at der var Mer ivente.

Men det skjærmede ham dog ikke for Alt, og navnlig ikke for Mindet. Det kom for, at han saa Hustruens og Børnenes skremte Øjne rettet mod sig og at han hørte sig selv raabe: „Sejlet op!“, da en lempeligere Fart maaske havde givet dem Tid til Redning. Men det var jo altid slig, han havde baaret sig ad. Og havde han ikke altid sejlet Faren og Forhindringerne og alt Vrøvlet bagud, netop ved at sige: Sejlet op. Men det Svar kunde være godt nok under andre Omstændigheder, her forslog det ikke.

Da var det, som han maatte gjøre noget Andet. Han vidste ikke rigtig: var det en Afbetaling, at han, naar Uvejret stod hen over Øen i vildeste Raak, satte Baaden ud, og med Sejlet i Top lod staa til, saa langt det kunde bære?

Hvorfor blev den ikke krævet ind? Her var han jo med Tilbudet i aaben Haand.

Under dette var der En, som følte sig meget forladt, og det var Rosine. Hun var nu engang belavet paa at skulle betyde Noget, og saa var det blevet til Ingenting. Den omtalte Professor kom aldrig, og da der havde meldt sig en tarvelig Kontorist i hans Sted, var hun bleven ganske forarget paa Professorens Vegne og havde givet ham kort Besked. Men det var allerede fem Aar siden, og nu havde hun fyldt sit 25de Aar!

Hun begyndte at ærgre sig over Faderens Levemaade, og da Broderen mærkede det, nærmede han sig til hende — paa det Standpunkt kunde de prægtigt gaa sammen. Men Thorer førte et vist Slæng med sig af Fiskere og af andre Arbejdsfolk, som hørte til paa Stedet, og det faldt da ganske naturligt, at naar hun holdt sig til Bro'ren, holdt hans Kammerater sig til hende. Hun fandt sig ogsaa i det med stor Lethed. Hun var af Naturen et godt Menneske; hun havde af den været bestemt for en tarvelig Livsvej, og havde dertil modtaget et godt Udstyr. Hun var sund og velfornøjet, hun besad Dygtighed og havde et kjærligt Sind. Det blev nu altsammen forkvaklet. Hun behøvede ikke at arbejde, saa var hun doven, hun havde ingen Pligter, som optog hendes Tanker, saa kjedede hun sig — og det kjærlige Sind fandt Ingen, som tog imod det, saa blev det misfornøjet.

Med det til Grundlag var det, hun begyndte at søge sammen med Broderen, og hvad hun lærte af ham,

gik ikke i en bedre Retning. Hun besøgte ham i Boden, hvor han havde en Stue for sig, og der overgav de sig til en Munterhed, som ikke saa sjældent deltes af Fiskerne. Blandt disse kom en Gang tilfældigt den Mand, som havde ladet sig glide ned af Hvælvet for at frelse hende. Hans Navn var Niels Kaave, og han levede temmelig stille som Enkemand med en Gut paa fem Aar. Han gjorde bare Tjeneste paa Landhandleriet, naar et større Baadlag skulde udstyres, eller ved en og anden Stadsskyds, fordi han var et vakkert Menneske med et beskedent Væsen; men forresten havde han egen Baad og passede sit eget Stel.

Da de mødtes her, var det ikke første Gang efter hin Dag, men det var første Gang, den Sag kom paa Tale, og da berettede han om et Par Smaatræk ved den, som rørte hende stærkt. Her stod hun da endelig overfor et Menneske, som havde gjort Noget for hende! Hun brast i Graad og rakte ham sin Haand. Niels tog den og holdt den fast. Han sa' ikke et Ord; men han saa stærk og stout ud og fæstede et gjennemtrængende Blik paa hende. Men da var han ogsaa færdig med det, og han hilste og gik.

„De skryder og bær sig som Matadorer," sagde Thorer, da Niels var gaaet. „Men der er den Matador, som jeg tar' Hatten af for."

„Er han saa bra'?" spurgte Rosine.

„End om han er bra!"

„Jeg synes nu, han er vakker og," føjede hun til.

„Ja, jeg mener det! Han slaar baade Løjtenanter og Amtmænder!"

Her var da igjen Noget, som de enedes om, og det lod næsten fra nu af, som de to Søskende skulde slaa Følge — men det var rigtignok paa en anden Vej end den, Aron Thams havde udpeget.

Med Niels Kaave var der den Besynderlighed, at han efter dette Møde holdt sig endnu mer tilbage fra Folket paa Aronnæsset end før, og højst nødtvungent lod sig tilsyne endog blot i Nærheden.

Fire Aar var nu hengaaet efter hint frygtelige Skjæbneslag, og Forholdene i Hjemmet havde omsider faaet et mere tiltalende Udseende. Den fremvoksende Aron Thams holdt sig især til Søsteren, hvilket havde til Følge, at Faderen ogsaa begyndte at regne hende med til sit Liv, og ved hende kom der da en Slags Udjevning istand mellem Faderen og Thorer.

Med Sønnerne i Hovedstaden var det gaaet saa som saa. Kandidaten havde endelig faaet sig en Ansættelse paa et Fogedkontor, men der holdt han ikke længe ud og kom snart efter til et andet Sted, hvor Opholdet blev ligesaa kort. Han var en meget hoven Person, og da han ingen Støtte havde, hverken i Evner eller Kundskaber, blev han snart vejet og fundet for let — til Trods for den Fuldvægt, han besad efter egen Vejning.

Thams havde nu gjennem Sønnen faaet et andet Syn paa Sagen. Det, som var Hovmod, syntes for ham blot Stolthed, og da han slet ikke tvivlede om, at *hans* Søn maatte have Evner, ansaa han det Hele kun for et Tidsspørgsmaal. Men Anseelse maatte han faa, paa hvilken Maade skulde han skaffe ham den? Kapitalen var der! Han strejfede med sit Blik et stort Mahogni Chatol, som stod der; thi siden han havde hevet sin Pung i Ansigtet paa Thorer, havde han ingen anskaffet sig, og kunde følgelig ikke slaa paa Lommen.

Men hvad, om han fik Sønnen dreven op til Kammerherre! Han var ikke for den Stilling, men han var jo ikke for Embedsstanden i det hele. Den var, naar det kom til Stykket, af underordnet Rang i Samfundet, thi den egentlige Magtstilling var Kjøbmandens. Man talte om Intelligens — han kjendte lidt til Dybden i den, den lod sig lodde med korte Liner. Ingen vidste om de Erfaringer, Pengemanden sad inde med i saa Henseende. — Nej, Kammerherre maatte han nok kunne drive ham op til! Han havde engang været med til at se et Svendestykke blive antaget. Det var en Skomager. Han fremviste et Par Støvler, og da Mesteren indvendte, at den ene Hæl var lidt lavere end den anden, listede Svenden en Sølvspecie ind under den, og dermed var den antagelig — Svenden fik sit Skudsmaal og Mesteren Sølvspecien. Paa samme Maade gik det ogsaa til i andre Fald. Et Underlæg af Sølv eller Guld hjalp altid paa en Hæl, som var for lav.

Værre var det med Lieutenanten, skjønt han var

en Kavaler paa sin Hals. Han havde sin Ridehest, sin Tjener og et helt Følge af Fuldblodskammerater, som følte sig tiltrukken af ham baade som Rigmandssønnen og som livlig Person — desuden var han i Velten, som det hed. Hvad det nu egentlig var? Ja, det var mange Ting samlet i Et. Det var en Danser, En, som vidste paa en Prik, hvor der skulde siges Nej, og hvor der skulde siges Ja, og som i en Snarvending kunde være med paa begge Meninger.

Der hørte Talent til at blive det, Karakterløshed til at fortsætte med det, og det var netop, hvad den kvikke Lieutenant med en rig Far i Baghaanden kunde præstere.

Paa den noget slibrige Bane havde Lieutenanten opnaaet en Alder af 26 Aar, og Juristen var paa sin Vej fyldt 32. Da stillede Faderen sit Program: Juristen maatte skaffe sig en Ærespost og Lieutenanten et fornemt Giftermaal. Hertil føjede han et Par solide Veksler, som naturligvis blev modtaget med Erkjendtlighed og givet den elskværdigste Kvittering for — men som ikke førte dem et Skridt nærmere til Hovedmaalet.

Da bestemte Aron Thams at gjøre en Rejse til Hovedstaden, for med egne Øjne at se paa Forholdene. Han mente, at han dog nok ved sin Nærværelse skulde kunne give Sønnerne en vis Betydning. At han ikke havde den Dannelse, som slog til i Hovedstaden, skjønnede han nok; men han vidste ogsaa, at Matadoren havde Lov til at have en Dannelse for sig: er Du lam, er Du stam, har Du Penge, gaar Du fram! Han paaskrev

ikke hverken sig selv eller sit Rejsetøj dette Mærke, men han førte det med sig i sin velfyldte Tegnebog.

Naturligvis var hans Ankomst meldt, og det var bleven Lieutenanten, som skulde tage imod ham. Det gjorde han ogsaa med stor Anstand. Hjertelig var han jo af Natur, og af Forfængelighedens Udpyntning havde han en hel Del paa Lager. At det var udbrugt i Salonerne, gjorde ikke Noget — for *Nordfar-Thams* kunde de endnu gjælde som splinternye.

Aron blev ogsaa straks blændet af Sønnens gentile Væsen. Han saa ham prøvende fra Top til Taa, og han lo saa smaat. „Igjen, igjen, Gutten min, Haakon den Unge! — Det gjør godt at se Far, hvad!"

„Ja, det var vist!" Og den flinke Lieutenant slog sine besporede Hæle sammen og rettede sig, som om han havde stillet til Revue for Kongen. Ud fra dette Skridt agtede han nu at tage de næste — var han nødt til at gaa i Ilden med Nordfar-Thams, saa skulde det gjøres med Effekt. Han vidste, at der i Hovedstaden kunde fordøjes en god Del paa det Grundlag, og forhaabentlig vilde denne Hjemsøgelse af Fadermyndigheden ikke vare ret længe.

Imidlertid maatte der smedes, mens Jernet var varmt. Med den ældre Broder, Amtmanden, var der taget den Forholdsregel, at han skulde forholde sig inden Døre, saa længe Faderen var der. Der blev da foregivet en Rejse op i Landet paa Grund af nogle Gjældsfordringer, som han havde paataget sig at ordne for et Handelshus, og i hvilken Anledning der var

berammet Møder, som ikke kunde tilbagekaldes. Han havde ved sin beregnende Raahed dannet sig Forhold, som helst maatte holdes borte fra den Gamles skarpe Sporesans. Desuden kunde hans Optræden med Matadoren let vække Appetiten hos visse Rovfugle, som han hidtil havde tæmmet med Løfter, og ved Faderens Nærværelse ikke længer lod sig afspise med Snak, men vilde gjøre Indhug.

Aron likte sig ikke med det, men Forretning fremfor Alt! Havde Sønnen vundet sig op til et betroet Hverv, da var det bare godt. Han tog imidlertid den Beslutning, som han beholdt for sig selv, at vente til Sønnen kom tilbage. Det var vist baade første og sidste Gang, han besøgte Hovedstaden, og da kunde han jo give sig Tid. Han havde desuden Haakon-Unge! Den stoute Gutten med Moderens vakkre Ansigt og hans eget djerve Haand- og Fodlag — Igjen, igjen!"

Lieutenanten fik meget snart indført nogle af sine Kammerater hos Faderen — „han maatte s'gu ha' Hjælpetropper! At være slig i Glo-Ilden fra Morgen til Kveld, holdt han ikke ud. Det var, som han havde spadseret om med en Bjørn, saadan gloede Folk paa ham!"

Og Kammeraterne var ikke sene med at give Hjælp. For dem kunde Folk glo saa meget, de vilde. Naar Thams paa en Restauration tog Tegnebogen frem og lod de røde Sedler krølle sig mellem Fingrene for at finde frem en blaa, følte de en Sikkerhed, som de

ellers ikke besad overfor Opvartere og Slige, der var saa temmelig inde i deres Pengeforhold.

Men da en Tid var forløben, begyndte Aron at gaa træt af deres løse Færd. De unge Herrer var imidlertid kommet til ganske det samme Trin med ham, og da de ikke for Ingenting vilde kjede sig, gjorde de Løjer med „Nordfaren“.

Thams gik paa med det i en Uges Tid, men da blev det ham for stridt. Han begyndte at forstaa, at han var med paa et Narreri. Hvor stak det? Da saa' han en Dag, idet han havde stillet sig paa en Udsigtspost straks ved Byen, et Følge af livlige unge Mennesker gaa forbi paa Vejen, som var ret under ham, og at Sønnen med de velkjendte Kammerater var iblandt dem. Han hørte ikke sit Navn blive nævnet, men han forstod dog, at man gjorde Regning paa de Penge, som Sønnen, bare ved at række Haanden ud, kunde skaffe sig. Der var Noget i den hele Maade, som gjennemtrængte ham med Uvilje og Mistanke.

Han gik en øvre Vej, og beholdt dem saaledes for sig i en vis Afstand, uden at blive set. Pludselig, fra en Sidevej, for et Menneske imod Flokken og gav sig i Prat med dem. Det skete hurtigt, ligesom stjaalent, og han forsvandt ad samme Vej igjen.

Aron Thams stod som lynslagen: dette var jo hans Søn, Kandidaten! Nu var han altsaa Gjenstand for et skammeligt Bedrageri, eller Sønnen var kommen? Godt! Saa vilde han sætte List imod List. De skulde tage sig i Vare for gamle Thams — Igjen, igjen!

Han havde et aftalt Møde med Lieutenanten og nogle af Vennerne, og nu holdt han Ørene stive. „Tror Du, Maurits, Bror Din snart kommer?“ spurgte han ham.

„Aa, det kan tage lang Tid, det,“ svarte Haakon beklagende. „Men saa ved Du jo, han paa denne Maaden er ilag med Fremtidsvirket. Og da faar Du finde Dig i det.“

„Saadan at forstaa,“ brummede Aron, og med det samme var hans Parti taget. „Jeg har en Del Fordringer udestaaende her i Byen,“ sagde han. „Kunde Nogen af de Herrer anvise mig en Inkassator — med en fin Næse, men ikke overdreven fin Følelse. De forstaar mig nok.“

„Jo!“ De forstod ham Allesammen, og der nævntes adskillige Navne. Efter en kort Drøften blev En fremhævet og hans Adresse givet.

„Jeg skal nok sende ham til Dig, Far,“ sagde Haakon. „Jeg har truffet ham en Gang.“ Der blev vekslet et hurtigt Blik mellem ham og Kammeraterne, som endte med en undertrykt Fnisen.

Nu vidste Thams nok. Men det gik ham ikke til Hjerte. Hvad han følte, var en glødende Harme og en vis Sejerslyst over at have opdaget Bedrageriet. —

Næste Dag mødte Inkassatoren frem. Thams underholdt sig en Stund med ham og studerede Mandens Lag — om han kunde gaa paa uden Forbehold? Jo. Manden var, som han skulde være. Og nu var Thams Forretningsmanden.

„Jeg ønsker at vide Kandidat Maurits Thams Bopæl. Jeg ønsker tillige at kjende til Punkt og Prikke hver eneste Gjældspost angaaende ham og hans Bror, Lieutenant Thams. Foruden det ønsker jeg at vide nøjagtig Besked om deres private Forhold. Dette i forseglet Brev med Navns Underskrift."

„Skal det fremlægges som Vidnedokument?" spurgte Manden.

„Nej," svarede Thams. „Men indeholder det Falsk, skal De svare til Anklage. Og saa Taushed! — Gaar De ind paa Sagen, kan De hos mig hæve tre Hundrede Specier. Ja — eller Nej."

Personen sundede sig lidt paa det. Saa tog han sin Hat og bukkede. „De skal høre fra mig."

„Lad mig tilføje," sagde Thams ved Døren. „At Hr. Kandidat Thams og Hr. Lieutenant Thams ikke ved nogen Art af Presning modtager Remiser fra deres Far."

„Jeg forstaar," svarede Manden. Der bukkedes endnu en Gang, og han forsvandt.

Efter nogle Dages Forløb havde Thams Beviser mer end nok for sine to Sønners Opførsel i Hovedstaden. Han tog tre Sedler ud af sin Tegnebog og lagde Beviserne istedet. Tegnebogen stak han ind paa Brystet, og saa gik han ud under aaben Himmel.

Det var en frygtelig Byrde, han bar der paa Brystet! Alle de Beviser for Gjæld, Aagerrenter, Æresbrud og Raahed. De stolte Sønner, som han uagtet sin Folkelighed dog havde tænkt sig engang at sidde som

Landets betroede Mænd i store, ærefulde Stillinger, saa han kunde sige: „det er gamle Thams's sine Sønner — Igjen, igjen!"

Aa hvor den Tegnebog værkede, hvor den laa, med sine for tre Hundrede Specier indkjøbte Skandalbeviser, der hvor ellers det Kjæreste skulde hvile! — Kom der En og bød sig til at gjøre dem til Usandhed, Opspind og Ingenting — 3000 Speciedaler paa et Bræt!

Han drev om paa Fæstningsvolden og vidste hverken frem eller tilbage. Han følte en tærende Hjemve efter Klipperne og det store, svalende Hav — og efter Vesle-Aron! Aa, det Barn! Havde han nu havt den lille Haand i sin, skulde det ikke have svimlet slig for ham. Bare han tren op paa en af Smaahøjderne, var det jo som han steg ud paa en af de farlige Fremspring paa et Fuglebjerg!

Saa gik han tilbage til Byens Gader. Hvor alle de Mennesker gloede paa ham! Hjemme var han vant til, at Folk saa bort fra ham og her, hvor han ikke havde det Ringeste med Folk at gjøre, her syntes det. som de forlangte at vide Besked om Alt, lige til hvad han tænkte paa.

Da saa han Lieutenanten komme ud fra en Kafé med sine Venner. Der var Noget i den Maade, hvorpaa de gjorde Løjer med Sønnen, som syntes at være myntet paa Faderen. Det kunde være, han tog fejl: men Mistanken var der og den rejste en vild Vrede i ham. Den stærke Rysten i Knæene, af at bære paa

de tunge Beviser, hørte op, og hint ubøjelige Lag fra Kraftens unge Dage mærkede ham fra Hoved til Fod. Med en fem, seks lange Skridt var han lige inde paa Flokken, og vendt mod Sønnen, befalede han ham at følge sig. Han svarede ikke paa de Andres flove Hilsener, han gjorde bare en Bevægelse med Hovedet hen til Sønnen, saa vendte han om og denne fulgte.

Det gik gjennem et Par Gader, bestandig den ubøjelige Fader foran og Sønnen bagefter. Endelig stod han stille foran et Hus og saa sig vel for paa Nummeret, saa befalede han Sønnen at gaa foran og ringe paa hos Broderen. Selv fulgte han ham lige i Hælene. Lieutenanten, som skjønnede, at Komplottet var opdaget, var ude af Stand til at gjøre Modstand og gav blot et varslende Øjenblink, idet Broderen kom og lukkede op.

Men Thams havde faaet sin Ungdomslære paa Fiskeværet, hvor den Ene passer godt paa den Andens Miner og han forstod Vinket. Han skjød Sønnen ind foran sig og lukkede Døren af. Da først gav han Kandidaten et Gjenkjendelsesnik og denne, som forstod hvad Klokken var slagen, stillede sig raskt op i Døraabningen til det næste Værelse, hvor der lod til at være Gjæster og indtog her en Slags fortvivlet Holdning.

„Saa Du er vendt tilbage,“ sagde Thams. „Det er nok sket hurtigere, end det var bestemt.“

„Ja,“ svarte Sønnen, „slige Rejser lemper sig efter Omstændighederne. Træd nærmere, Papa!“ og han

trak sig baglænds ind i den oplyste Stue, hvor en Del Personer holdt til — Tre ved et Spilleparti, de Andre henslængt i Sofa og Gyngestole, med Benene paa mindre Stole, og et Bord ved Siden med Grogglasset — det Hele indsvøbt i en Tobakssky.

Aron Thams oversaa hurtigt Selskabet og trak sig tilbage.

„Tør jeg præsentere?“ spurgte Sønnen.

„Behøves ikke,“ svarede Faderen. „Jeg ønsker ikke at gjøre deres Bekjendtskab.“

„Godt!“ sagde Sønnen med et rask Tilløb til at faa Situationen over i det Komiske. „Maa jeg saa herved præsentere min Papa. *Gamle-Thamsen*, som Nordfar-Gemytligheden har døbt ham.“

Men der kom ingen Fornøjelse ud af det. Forsamlingen led under Sønnens onde Samvittighed, og man forstod, her var et Alvor, som var for tungt til at vippes af en Spøg. De rejste sig istedenfor og greb efter sine Hatte.

Kandidaten, som følte, at det gik paa Yderligheden, tog et nyt Tag i den synkende Stemning — men det blev et Fejlgreb. „I behøver ikke at forsvinde. Papa kjender Reglementet for at trænge ind paa okkuperet Terrain: enten slaa Følge eller retirere.“ Effer denne Tale greb han sit Glas. „Velkommen i Ungdomslaget, Papa! Gid din Alderdoms Stav maa blive som din ærværdige Navners Stav og skyde Blomst og modne Mandler for dit Hus; thi omsætter vi Mandlerne i Torsk —“

Men i det Øjeblik var Aron Thams bleven kridhvid i Ansigtet. Han drev med sin Stok hen over Armene paa Sønnen, saa Glasset faldt ham ud af Haanden og han tumlede tilbage. Saa smed han Stokken hen over Gulvet og gik mod Døren.

„Glem ikke Stokken Din!" raabte Kandidaten efter ham og lo af Raseri.

„Den Stokken, som jeg slog Sønnen ifra mig med, duger ikke mer til Støtte for mig," sagde han, lukkede Døren op og gik.

Hjemme i Hotellet satte han sig hen i en Krog, og derfra rørte han sig ikke før næste Morgen. Men da tog han fat med sin vante Energi. Han lod de forskjellige Kreditorer kalde til sig og udbetalte dem til sidste Skilling. Da det var sluttet, skrev han et Brev til hver af Sønnerne, satte dem ind i, hvad der var gjort, tilsagde dem fri Rejse og Ophold for sig til enhver Tid, men nægtede under nogen som helst Omstændighed at give dem Understøttelse eller betale deres Gjæld. Efter det gjorde han sig færdig til Afrejsen, og den blev iværksat saa snart som muligt.

Aron Thams havde gjennemgaaet Meget i disse fjorten Dage; men han stod kraftigt i det. En Lidelse havde det ikke egentlig været og heller ikke nogen Ydmygelse; men et Overmaal af Harme og Foragt. Han forstod, at han havde givet sine Sønner en fejl Opdragelse, at han havde taget Slutningen til Begyndelsen og istedenfor at sige: Du er Ingenting, men Du kan blive til Noget, havde han sagt: det og det skal Du

være, her er Pengene. Og nu havde Pengene alene banet dem Vej til Undergang!

Det er frygteligt at gjøre saa store Erfaringer i de gamle Aar; thi da der ikke længer er Brug for dem i Livet, sætter de sig fast i Sindet og volder der den Fortræd, som Alt, hvad der kommer for sildigt, kan volde.

Da Thams kom tilbage efter denne Udfart, var der bare en Tragten i ham og det var at give Bevis for, at han ikke var, som Folk dømte ham: en slagen Mand. Men for at kunne levere det ydre Apparat hertil, maatte han vise sig endnu mere frastødende end før. Det var, som han var ræd for, at Nogen skulde række ham en deltagende Haand eller sige ham et godt Ord.

Aron Thams vidste nok med sig selv, at han ikke var likt af Folk og kom de mod ham med et venligt Ansigt, betød det blot, at nu havde de ham under sig — Nej! oprejst skulde de finde ham, om han saa stod alene, som den usle Skarven paa et Skjær!

„Naa æ han gamle Thamsen paa det Lejeste,“ sagde Fiskerne. Og det var sandt. Han var nu en ulykkelig Mand og det forstod han ikke at være.

Der hjemme paa Aronnæsset saa det heller ikke videre trøstefuldt ud. Han vidste ikke ret hvorfor, men han likte ikke det Samhold mellem Datteren og

Sønnen. Han kjendte Thorer og vidste, hvad han kunde vente sig af ham; men der havde trods al Skuffelse dog holdt sig et lidet Haab oppe ved Datteren. Han saa nok, at hun havde noget Simpelt ved sig; men hun var sund og frisk og det, at hun var storlaget, gjorde ingenting, det var saa mange med hende. Desuden havde hun en ganske god Skilling i Medgift!

Sønnen Thorer fik nu gaa for det, han var. Der var et betydeligt Handelsemne i ham, men det gik i den simple Retning. Dog, saa længe Faderen selv bestemte sine Indkjøb og havde Hovedbogen under sin Haand, kunde der ikke ske Noget, som kom Forretningen til Skade — og i mange Maader trængtes jo slig En, der „kunde udrette det, som blev fornødent, og som ingen Anden vilde gjøre."

Men om Far og Søn var der ikke længer Tale. Det Forhold stod nu alene rejst mellem Thams og Vesle-Aron, den svage, lille Gut med de fine Drag og de blide Øjne, som løb omkring med ham og som aldrig syntes at føle sig vel uden hos ham. Men her forsvandt ogsaa hvert Skimt af Haardhed, og gamle Aron var næsten Barn igjen med Barnet. „Du skal være Papas Hjertebarn, Gentleman Thams! Der er bagom et Rum," og saa nikkede han hen til Schatollet. „Der ligger din Del. Lad saa de Andre slaas om Resten!"

Gutten saa med kloge Øjne paa Faderen. „Er det mange Penger?" spurgte han.

„Ja. Det er en Slump."

„Saa vil jeg dele dem med Abraham.“

„Niels Kaaves Gut?“ spurgte Aron forbauset.

„Ja. Abraham er min bedste Ven,“ svarede Gutten.

„Niels Kaave,“ gjentog Faderen betænkt, og nu slog ham en Tanke. Han havde set Datteren flere Gange staa og tale med den Mand og paa en Maade — hvad var dette? Spandt Skjæbnen paa et nyt Snøre til at fange ham i? Løgn skulde det blive!

Da hændte det en Dag, hvor han havde været fraværende for et Par Timer, at han ved sin Tilbagekomst saa Vesle-Aron leke nede i Fjæren med en lidt større Gut. Det ærgrede ham; han forstod, det var den nævnte Abraham og han havde helst straks skilt dem ad, men en Forretning udkrævede hans Nærværelse i Boden, og han gik did.

Da udstødte Vesle-Aron pludselig et gjennemtrængende Skrig og idet Faderen sprang til, saa han den store Gut staa truende over ham. Uden at se sig for, greb han en Stok og styrtede ned i Fjæren og drev Gutten hen over Nakken og Baghovedet, saa han tumlede om mellem Stenene, og Barnet fik Luft.

Det var den gamle Historie om Mit og Dit. De havde fanget Smaadyr mellem Stenene, og Abraham havde faaet Fingre i en ganske liden Fisk. Den vilde Vesle-Aron beholde, og derover raste de begge To.

Thams ænsede ikke den anden Gut, han tog sin egen ved Haanden og ledte ham hjem, hvor han med stor Omhu blev tilset og iført tørre Klæder. Men imedens var Folk kommen til Fjæren og havde forsøgt

at rette paa den hentumlede Gut, som var og blev bevidstløs. Da blev Niels Kaave budsendt, og da han kom til, tog han stilfærdigt sin Gut i Armene og bar ham hjem.

Der gik lang Tid hen, inden han fik sin Bevidsthed, men lige i samme Øjeblik var den ogsaa forvandlet fra Lys til Mørke. Han snakkede bestandig over sig og vedblev at synke fra en Besvimelse i en anden.

Da tilbød Nabofolket at fare afsted efter en Læge, og et lykkeligt Vejr raadede, saa Baaden med Lægen var tilbage igjen hen paa Natten.

En Maaned gik, før Gutten med ombunden Hoved kunde sidde oven Senge. Niels Kaave havde lidt forfærdeligt og lige saa meget af Nag som af Bekymring. Han taalte ikke, et Spørgsmaal blev gjort ham fra Aron Thams's Hus og ikke vilde han se den Mand eller Nogen af hans for sine Øjne — end ikke Rosine! Og dog havde han været draget saa stærkt mod hende i den senere Tid. Han vidste ikke, hvad det var, som betog ham saa i den Gjente — det var, som hun kunde være hans Lige. Men aldrig tænkte han dog paa, at han skulde være Mand for hende — nej ikke, om hun saa bød sig til! En ærlig Mand var han og paa hvad Maade kunde han sætte Hus og Hjem for hende? Nej, nej! Men lukke Øjnene en Kveldstund og se hende for sig — det vilde han, og saa fik hun gaa med Gud dér, hun hørte til.

Men nu var hun Thamses Datter, og hverken ved Gry eller Kveld skulde han drage hende frem for sit

Minde. Væk fra Stedet vilde han og det snarest muligt, selv med Tab. Der var allerede Folk, han kunde afhænde sin Ejendom til en, og han var Mand for at oparbejde sig et nyt Hjem i en anden Egn.

Da kom der en Kveld, hvor han var ude for at samraade sig med Folket om Betalingen for sit Hus. Gutten havde den Dag havt det bedre og sov trygt, før han gik fra ham. Det gamle Kvindfolk, som plejede at give ham en Haandsrækning, havde været der en Stund, og da Alt var vel, havde hun lagt sig til Hvile.

Det var draget lidt ud over Natten, før Niels Kaave vendte tilbage, og idet han stilfærdigt tren ind af Døren, saa han Aron Thams's Datter sidde ved Barnets Seng. Hun rejste sig forvirret, og han blev staaende ved Døren. Han var selv bleven forvirret og søgte at fatte sig. Men det syntes ikke at være til det Gode; hans Ansigt var blevet blegt, og det saa ud, som han tog Sigte paa hende. Saa tren han med et vildt Blink i Øjnene og med lange Skridt hen foran hende.

Hun skjalv sammen, lagde begge Hænder for Ansigtet og sank ned paa Stolen.

„Hvad vil Du mig?“ spurgte han, og det var knapt, han fik Ordene frem. Men hun svarte ikke, og der gik en lang Stund, hvor Ingen af dem rørte sig. Da tog hun Hænderne fra Ansigtet og keg ræd op til ham. Blinket var forsvunden af Øjet og der laa et vemodigt Drag om Munden.

„Slig saa Du paa mig, da jeg gik i Sjøen og reddede Livet dit,“ sagde han. „Der er den Løn, jeg

fik af Far din." Og han viste hen paa den syge Gut.

Saa gik han fra hende og stillede sig op ved Vinduet og græd. Den Hævntanke, som var faret igjennem ham, havde været ligesom Lynet fra den tunge Sky af Nag og Smerte, han saa længe havde samlet paa. Nu fik han Lindring, og da der var gaaet en Stund, vendte han sig igjen til hende. Hans Ansigt var klart og smukt, hans hele Lag var viljefast, og han havde et Udtryk af den Godhed og Renhed, som hos Naturmennesket minder om Guldet, hvor det ligger i Berget, før Hammerslaget har rørt det.

„Rosine," sagde han. „Du ved, hvem jeg er, og hvad jeg er — har Du sandfærdig Hug til mig?"

Hun følte sig gjennemtrængt af noget Usikkert og hun lukkede Øjnene. Men der bag de lukkede Øjne saa hun alt det Haarde, som var omkring hende, og ikke en Eneste uden denne Mand, som holdt af hende, thi det havde hun godt forstaaet af hans Færd. Og saa vilde hun holde af ham igjen — han fik være, hvad han vilde!

„Ja," svarte hun fattet. „Jeg er kommen til at holde af Dig."

„Vil Du da gi' Dig selv til mig?"

„Ja, jeg vil."

Han gik langsomt hen til hende. Hvad han følte, var det ikke hans Skik at sige, men hans Hjerte bankede, saa Alting gik rundt for Synet. Han rækkede hende sin Haand, og hun gav ham sin, saadan stod de en Stund. Aldrig havde hun tænkt, det skulde blive

saa alvorligt; men nu Alvoret var der, følte hun en dyb Tilfredshed ved at følge det.

Endelig var der da ogsaa Noget, som kaldte paa hende i dette Liv og gav hende et Hverv at klare! Var det under hendes Stand — og det var vel saa, hvorfor havde da alt det været Bedrageri, som laa paa den Side, hvor Standen slog til? Det var jo, som hele Livet havde løjet for hende indtil denne Dag.

„Saa gaa nu hjem," sagde Niels med stor Sindighed, skjønt Stemmen rystede. „Naar jeg har klaret Alting, skal jeg sige Dig til. Hid skal Du ikke komme mer. Men Du skal være uræd, om det varer en Tid, for jeg vil væk herifra, og der er mangtslag, som skal grejes. Men der er to Ting, Du skal sværge mig til — Resten kan Du sværge til Gud. Og det er, at Du aldrig med et ondt Ord tiltaler Gutten min, som ligger der — og at Du ikke ta'r saa meget med fra din Fars Hus, som Du kan lette med en Finger. Jeg skal nok tjene Brødet til Dig — og vil Vorherre, til de Børn, Du føder. Nu ved Du, hvad Du gaar til."

„End det, som hører mig til med Rette, faar jeg ikke ta' det heller?" hviskede hun.

„Snødt nok. Men det faar være. Nu maa Du ha' Tak for denne Stund." Og igjen gav de hinanden Haand — det var, som de holdt hinanden fast foran et Stup! Saa gik hun til Døren, og han saa efter hende, hun gik ud, men han fulgte hende ikke. Da skyndte hun hjem over i den lyse Nat og med en Kraft i Sjælen, som hun aldrig havde troet, Livet kunde give.

Hvor mærkeligt den næste Dag mødte hende! Det var, som hun havde skiftet en falmet, udslidt Selskabsdragt med en ny, grov Arbejdsklædning. Den sluttede fast og den krævede, at hun holdt sig oprejst; men det var ikke let — Løsheden gi'r slemme Vaner, og ved enhver indgroet Vane er der lange Rødder.

Efterhaanden fik hun dog større Evne til at røre sig i den, og en Fornemmelse af sædelig Orden og Tryghed gav hende et Velbefindende, som hun aldrig før havde kjendt.

Og nu tog hun fat paa Ransagningen af sine Ejendele. Der var mange Ting, som havde fristet hende i alle de Aar, hvor hun havde gaaet der og ventet paa Frieren. Aa, hvor hun fik en Lede ved at tænke paa det! De Ting skulde vist ikke følge hende til Arbejdshjemmet; men da det blev lagt tilside, var der ikke Meget igjen.

Snart var altsaa den Sag i Orden, og hun rettede nu sin Opmærksomhed udad. Det var, som hun hver Stund ventede at se Tegnet, skjønt hun ikke vidste, paa hvad Maade det skulde ske. Hun spurgte dog, at Niels Kaave af og til var fraværende, hun vidste, at han havde solgt sit Hus, og hun saa hver Dag Gjenten følge den syge Gut ud i Solskinnet.

Da modtog Aron Thams et Brev, som gav ham den første Oplivelse efter alt det Nedtrykkende, han havde gjennemlevet. Det var den nye Foged, som var bleven forflyttet hertil fra Finmarken, der meldte sig som Gjæst paa den kommende Søndag. Og ikke nok

med det! Der var tilføjet den Bemærkning: at han meget glædede sig til at gjøre „Frøken Rosina Thams' Bekjendtskab!“

Thams smagte lidt paa det. Fogeden var Enkemand, havde ingen Børn, havde tvivlsomme Pengeaffairer. — Naa, han fik slaa af paa Fordringen, og en Embedsmand til Svigersøn kjøbte han sig gjerne for nogle Tusend Specier. Der blev da afsendt det forbindtligste Svar, og Huset blev ordnet til at modtage Frieren.

Da Søndagen kom, præsenterede Fogeden sig, og han havde Intet forsømt, som kunde gjøre ham antagelig. Han var en Mand paa henved femti Aar og bar Mærke af at være en Levning fra „Livets Banket“. Imidlertid var han godt understøttet af ydre Hjælpemidler. Hans Uniform klædte ham, han havde dannede, afmaalte Manerer, havde et vist Sving paa sig, som i disse Forhold kunde tage sig fornemt ud.

Han blev ogsaa modtaget af gamle Thams med næsten overdreven Høflighed, og da de To sad lunt ved Aftengroggen, og Rosine færdedes ud og ind i deres Nærhed, kom Fogeden frem med sit beskedne Ønske: at turde hjemføre den unge Dame som Brud.

Aron Thams gav straks sit Ja, og da Fogeden med en vis Aplomb, som han endnu kunde huske fra sine Ungdomssejre, tren frem for Rosine, blev hun saa forvirret, at hun ikke vidste at sige et Ord. Sagde hun det, som skulde ske, røbede hun jo Planen og gjorde den umulig — og hvad saa?

Fogeden syntes godt at kunne fatte hendes Forvirring — den Slags Anfægtelser havde han adskillige Gange før i Livet havt Anledning til at studere, og det havde altid været det Samme som en Tilstaaelse. Han nikkede bifaldende, kyssede hendes Haand og lagde den paa sit Bryst, mens han lod sine blide Miner udtale saa meget Forelskelse som muligt.

Rosine trak Haanden til sig og flygtede op paa sit Værelse. — Maaske havde hun været saa kjed af Livet, at hun havde taget ham, hvis ikke Mødet med Niels Kaave havde aabnet en anden Udvej! Men nu, da hun havde set hans Væsen, saa fuldt af Alvor og Kraft, var det, som der bag hans kejtede Lag lyste frem en fin Sjæl, medens hele dette tilstelte Væsen bare dækkede over Raaheden. Der laa henne over en Stol en falmet, afjasket Stadskjole; hun rullede den sammen og smed den i en Krog — den var for lig Frieren!

Mændene var dog velfornøjede med Udfaldet, og da Fogeden af mer end en Grund fik skynde sig ind i Svigersønneforholdet til den rige Thams, blev næste Søndag bestemt til det højtidelige Forlovelsesgilde, og Maanedsdagen efter til Bryllupet. Naturligvis skulde Sagen forblive hemmelig, indtil den højtidelige Erklæring var givet; men Fogden kunde i Sejersglæden ikke dy sig, og da han lod falde et forræderisk Ord, blev det grebet med Begjærlighed, og ført som en Løbeild fra Hus til Hus.

Niels Kaave var netop paa Hjemvejen fra en af sine Ture, da Rygtet blev skreget over til ham fra et

forbifarende Baadmandskab. Han tabte næsten sin Samling; men Baaden krængede og Sejlet slog ind paa Masten, da fattede han sig og saa, at han havde styret galt. Paa det blev der hurtigt rettet, og noget efter landede han ved Øen, og da Baaden var fortøjet, gik han raskt op til sit Hjem, hvor Gutten sad udenfor og vinkede ham velkommen.

Rosine stod i Svalgangsdøren og saa ned efter ham, men ikke saa meget som et Syn til Siden gav hende at forstaa, at han tænkte paa hende. Hvad skulde hun gjøre for at faa ham sagt, hvordan det Hele stod til? Hun vidste jo, hvad der blev snakket, og at Snakken vilde komme til ham ligesaavel som til Andre — nej, det kunde ikke udsættes, og hurtigt var hun ude af Døren og henne paa Vejen, hvor han gik.

Han lod, som han ikke blev hende var, og saa tung og træt ud. Da strøg hun tæt forbi ham. „Hvor blir Du af?“ spurgte hun.

Han saa op. Om han havde set op fra Havdybet imod den Haand, som blev udrækket til hans Frelse, kunde hans Aasyn ikke have udstraalet mere Haab og Tak. Aa, hvor hun følte Hjertet banke ved at se det unge friske Ansigt, med Kjærligheden i hvert Drag og seende saa forunderlig stort paa hende! Ja ja, nu havde det ingen Nød, hvordan det saa blev! Hun gik gjerne til Havsens Bund med den Mand.

„Imorgen Nat Kl. to er Baaden færdig her ved Bryggen — — Kommer Du da, Rosine?“

Han sagde det saa blidt, og Stemmen rystede som

til Graad. Da brast hun selv i Graad. Hun trængte saa inderligt til et godt Ord. Hun nikkede og smilede, andet Svar kunde hun ikke give, men det var godt nok. Saa ilede hun fra ham igjen, og denne Gang blev han staaende for at se efter hende, og han havde en Fornemmelse, som Jorden løsnede under ham.

Da kom Vesle-Aron springende hen til ham og bad om at faa være med ham hjem til den syge Kammerat. I første Øjeblik vilde han skyde Barnet fra sig, men der var en saa rørende Lighed med Søsteren, at han tog ham ved Haanden og ledte ham op over Vejen.

Der var i Førstningen lidt Skyhed over Børnene, de vidste hver med sig, at der var sket noget Ondt efter deres forrige Møde; men Niels Kaave gik ind og lod dem stelle med sig selv. Da han noget efter kom ud igjen, var hans Gut meget oplivet. „Du maa vide det, Far!“ udbrød Sønnen. „At han Vesle-Aron vil dele Pengene sine med mig.“

„Saa, vil han det. Jeg tænker ikke det behøves,“ svarte Faderen.

„Jo. For vi skal bygge et stort Hus for dem, og der skal vi bo — jeg og han.“

„Ja, da faar Du nok først komme Dig og bli' stærk,“ sagde Niels og lo saa smaat.

Næste Dag mødte Vesle-Aron igjen frem til Leken med den Syge. „Nej, jeg vil ikke ha' Pengene Dine,“ sagde Abraham. „Hu' gamle Mari siger, at det er Syndepenge, som En taber Helsen ved. Derfor er det gaa't slig med Far Din. Han er en Udsuger.“

„Hvad er det?“ spurgte Aron ganske forskremt.

„Det ved ikke jeg, men det sa’ hu’ Mari.“

„Vil Du være med ned i Fjæren?“ spurgte Aron lidt efter. „Saa ska’ jeg lægge mig rakt ned, at Du kan trakke paa mig.“

„Nej!“ skreg Abraham. „Der er Din onde Far, han, som slaar med Stokker!“

Niels Kaave kom til i det samme, og da han saa, at Gutten var bleven ganske bleg, tog han og bar ham ind.

Vesle-Aron smøg ulykkelig og skamfuld hjemover. Han nævnte ikke hverken sit Møde med Abraham eller, hvad denne havde sagt; men han tænkte over det, og senere paa Dagen, da Søsteren vedblev at tage ham ind til sig og kjærtegne ham, sagde han pludselig: „Hvad er en Udsuger, Rosine?“ — „Aa,“ svarte hun. „Det er en fæl Mand, som tjener mange Penge ved fattigt Folk.“

Der fik Vesle-Aron en Podning i Hjertet, som blev altfor stor for hans Kræfter. Fra denne Dag lyttede han efter, hvad Fa’ren sa’ og hvad Folket talte om ham — den blege Gut var bestandig paa Vagt.

I den første Morgentime roede nu Niels Kaave ud fra Aronnæs med sit sovende Barn og med Rosine. Dermed var Traaden overskaaren mellem hende og det velhavende Fædrehjem, og hvor umuligt det end stod for hende at gaa nogen anden Vej end den, han gik, hvem hun nu havde hengivet sig til, følte hun dog en

dyb Skjælven fare igjennem sig ved Tilbageblikket paa Hjemmet.

Da de naaède Bestemmelsesstedet, hvilket var den nærmeste Kirkeø, gik de Begge til Præsten for at bestille Lysningen den samme Dag. Vidnerne havde Kaave sørget for, og da Rosine var langt over Myndighedsalderen — og da der ikke var En, som havde Sympathi med Gamle-Thamsen, saa blev den Sag hurtigt ordnet. Præsten havde derimod en stor Medfølelse med hende, som efter en ørkesløs Ungdom nu stod færdig til at gaa ind i en Fiskerhytte for at finde den Hjerteglæde, hun, som alle Mennesker, forlangte af Livet. Han tilbød hende da et Ophold hos sig til Bryllupsdagen, og det blev med Tak modtaget.

Aron Thams var Søndag Morgen tidligt ude og gik omkring og saa paa sin Ejendom, og med et mere aabent Blik, end han længe havde gjort — det var næsten, som han optog en ny Skjønsforretning. Endnu havde han ikke set „Bruden“, som han i Fortrolighed med sig selv kaldte hende. Men der var Intet ivejen; han fik sin Morgenbid som sædvanlig, og senere kom Vesle-Aron til og forkortede ham Tiden med sit Smaaprat.

Ud paa Formiddagen lod han Datteren kalde til sig. Ja, man spurgte og søgte, men hun var der ikke. Det var rart, det! tænkte han, men videre skete der ikke.

Endelig lagde Fogedbaaden til Bryggen, med Flag paa høj Stander, og i det samme hejsedes Flaget paa

Aronnæs — de to sildigfødte Haab havde saluteret hinanden!

Men under alt dette udeblev Haabets Gjenstand. Og da endnu en Tid var gaaet med glad Forventning — thi hvordan skulde hun kunne udeblive! —, begyndte dog Uroen at melde sig, og en alvorlig Eftersøgning blev gjort. Men den førte ikke til Noget, og de to gamle Herrer nødtes til at indtage en stille Middag, hvor Forlovelsen ikke blev deklareret. men hvor man alligevel drak hinanden til paa en lykkelig Fremtid.

Hen paa Eftermiddagen landede et Par Baade ved Været, den ene af dem var en Kirkebaad. Da kom det! Der var fra Prækestolen lyst til Ægteskab første Gang for Enkemand, Fisker Niels Kaave, og Pigen Aronsine Thams.

Det løb rundt for Thams. Hans Datter gift med en Fisker! „Det er Løgn!“ skreg han overlydt. „Storbaaden ud! Gaa og hent ham Kaaven, han kan ro for Tre!“

Der var Ingen, som rørte sig til Noget, thi de forstod, at Manden snakkede over sig.

Om Kvelden rejste Fogeden igjen, og en dødelig Stilhed faldt over det vanærede Hus — thi saadan syntes selv Niels Kaaves Jævnlige, at det maatte hedde. Kun Broderen Thorer gik med et fornøjet Ansigt og lo saa smaat. „Kan ikke skjønne, Du ta'r Dig saa nær af den Ting,“ sagde han til Faderen. „Havde Du giftet Dig i tyveaars Alderen, saa havde jo den Gjenten, som tog Dig, ogsaa giftet sig med en Fisker.“

Thams saa truende paa ham, og Thorer skjønnede, at han havde taget lidt for haardt i en øm Streng, saa fortrak han skyndsomst, men rev i Forbigaaende en af Faderens Tobakspiber til sig. — Ikveld gik det nok an at faa ryge sig en Matadorpibe!

Under Rygningen keg han sig dog en Gang imellem om, og han kaldte paa Svartepurren, den Hund, som brugtes til at trække Lundefuglene ud af Reden. Naar den da luskede bagefter ham, var han tilfreds: bar er broderløs Bag! sagde han.

Men ved det Ord dømte Thorer sig selv. Han var med al sin djerve Bidskhed dog stærkest, naar Folk vendte ham Ryggen, og i det hele, naar han slap at staa med Syn imod Syn. I dette hundeagtige Træk laa Forskjellen mellem ham og Faderen; thi gamle Thams havde aldrig skjældt Folk ud paa Ryggen, og der var ikke den Fare, som han ikke saa lige i Synet.

Han var i det hele *Matadoren* — og det ikke ved Arvtagning, men ved Selvvirke. Han maatte have de Fejl, han havde. For den Slags Kraftemner gaar Smaahensynet tabt. De har kun den Opgave at stige; begynder de at akkordere med Forholdene, er deres Bane brudt.

Et Aar var gaaet. Aron Thams gav ikke tabt. Da han spurgte, at Kandidaten havde nedsat sig paa en af de andre Øer som Sagfører og i kort Tid havde

faaet god Søgning, lo han haanligt til „Amtmanden“ og sagde „Igjen, igjen!“ Men denne Gang kom Ordet fra en anden Kant. Naar han før havde brugt det til at spore Lykken med, saa satte han det nu i Ulykken; skulde det gaa Fanden i Vold Altsammen, saa værs'go! Jo før jo bedre.

Han kjendte Sønnens Karakter, han vidste, at han nok skulde gjøre gode Forretninger. Splid var der altid ved Værene, og den, som forstod Kunsten, havde ingen Vanskelighed ved at faa en Sag ud af det, som kunde været bilagt med to Ord. Han ventede sig ogsaa hverken mer eller mindre, end at Sønnen traadte op imod ham selv. Der var i det hele noget Nærgaaende ved de to Sønner, som paa en Maade skjød til ham og vilde ha' ham væk; thi det var netop saa meget, at han holdt Thorer tre Skridt fra Livet — bare et træt Lag kom over ham, saa' han Gutten skyde ivejret. „Nej, stop! Endnu sad han ikke i Aflægskrogen. Igjen, igjen!“

Aron Thams havde dog aldrig før gjort saa megen Blæst med sin Vilje, som han gjorde nu; det var, som han trængte til at bekjendtgjøre hver Bestemmelse, han tog — bare han snød Næsen, hørtes det lang Vej. „Naa har han Gamle-Thamsen aldrig vær't saa kry før,“ sagdes der imellem Fiskerne. Men om en Røst havde hvisket bagefter: nu har han aldrig været saa svag før, da vilde den i al Stilhed have forkyndt en større Sandhed.

Midt i dette var Vesle-Aron hans Tilflugt; thi uagtet

al hans Blæst kjendte han sig syg, og det var, som han gjennemtrængtes af en lammende Fornemmelse for hvert af de Styrketag, han uden Nødvendighed tog hver eneste Dag. Men der var Noget over Gutten, som han ikke skjønnede. Det var, som han gav Agt paa ham, og det hændte af og til, at han saa truende efter ham. Hvad skulde det sige?

Dog det fik sige, hvad det vilde! Gutten var den Eneste, han kunde og vilde give sig tilkjende for, og mens han gik omkring der mellem Folket og gjorde Blæst af sig selv, bøjede han sig som den „slagne Mand“ ind til Barnet.

Da modtog han til sin Overraskelse et Brev fra Lieutenanten, det var det første efter hint Sammenstød i Hovedstaden. Der var paa den elskværdigste Maade gaaet hen over det Forsvundne og dog fra det draget en lige Linje ind i det Nærværende: Han kunde ikke undvære sin Papa, fordi Papa kunde undvære ham — og mere af den Slags. Det var et fint Materiale, han tog til den nye Vej, han vilde lægge mellem Gamlingen og sig, det var næsten for fint; thi det var glat, og han kunde resikere at falde paa det!

Thams gik heller ikke ind paa det uden med stor Paapassenhed. Men han svarede Sønnen straks og huskede ham paa den Erklæring, han havde givet: at fri Rejse hen og hjem bestandig stod til Afbenyttelse. Sønnen kom ogsaa med første Lejlighed, som bød sig, og han fik en god Modtagelse. Thams kunde nok slaa haardt ned i Øjeblikket og stille sine ufravigelige Be-

tingelser, men tage det Skete frem til Ydmygelse for Nogen, det gjorde han ikke.

Lieutenanten havde tabt en god Del af den ungdommelige Flothed, hvormed han forrige Gang mødte Faderen, og der var noget Luvslidt ved ham. Alligevel var han bleven tyk, og i hans rige Haartop trak det op til Fuldmaane. Men han kunde endnu slaa Hælene sammen og bukke, gjøre rundt i en Fart, springe til, naar Noget tabtes, kort: vise gamle Thams, at han havde en Søn med Dressur.

Ja, alle de Kunster var bra nok, men der laa Noget bagved! Ikke var denne Fyren kommen til ham som den hengivne Søn, der „s'gu alligevel længtede efter Papa!" Thams holdt ham derfor i en vis Afstand — ingen Fortrolighed!

Men Tiden gik, og da alle de lempelige Forsøg var gjorte, fik det endelig ske lige ud. Rejsen var fastsat til næste Morgen, og Udsættelse blev umulig. „Papa," sagde Lieutenanten forknyt. „Jeg maa ha' Penge."

„Til Din Rejse," fortsatte Thams. „Ja, det er i sin Orden." Og han rejste sig straks og gik til sit Kontor. Sønnen vilde følge ham, men han betænkte sig. Der var en saa energisk Tilbagevisning i Faderens hele Lag, at han vovede det ikke.

Hele Dagen gik Sønnen paa Jagt efter at træffe Faderen i et ensomt Møde; men den Gamle var snu som en Odder, og det Møde kom ikke istand. Saa blev det Nat. Det hele Hus hvilede trygt i Søvnen, kun Lieutenanten sad endnu oppe og saa fra sit Kvistkam-

mer ud over Søen. Hvad skulde han gribe til! Han var bestandig sunken dybere ned i Gjæld, støttet af en samvittighedsløs Kredit; men nu var selv der Grænsen naaet, og han havde kun Valget mellem Betaling eller Prostitution.

Martret af Fortvivlelse gjennemgik han i denne Stund sit Liv, som en ruineret Mand gjennemgaar sin Udgiftsliste. Han havde en Følelse af at kunne være bleven til noget Andet, hvis han havde faaet begyndt med Begyndelsen og ikke ligesom var kommen paa Hovedet ind i Alt. Som det nu var, syntes han, at det eneste, han havde at gjøre, var at kaste sig i Søen.

Han gik hen til sin Kuffert, som han havde pakket om Aftenen, og gjennemsaa sine Ting. Der laa en prægtig Revolver med indlagt Arbejde, et Kunstværk, som han ogsaa stod i Gjæld for. Han stod et Øjeblik med den i Haanden, det var, som han vejede Livet — saa ladte han den, stak den ind paa Brystet og gik ud af Stuen.

Faderens Soverum var ligeoverfor. Her stod han stille og lyttede; men saa aabnede han Døren og gik ind.

Gamle Thams rejste sig brat op i Sengen og saa med stive Øjne paa ham.

Sønnen rystede paa Hovedet. Det var, som han vilde jage en Myg fra sig. Han havde faaet en Skræk ved at se Faderen, men Øjeblikket var kommen til et Opgjør, og nu skulde ikke Fejgheden gaa imellem.

„Jeg maa sige Dig Noget, Far," begyndte han med dæmpet Røst, thi Gutten laa jo der og sov ved en Side. „Jeg har sat en fortvivlet Gjæld. Jeg kan ikke mere vende tilbage uden at betale den. Vil Du gi' mig Pengene til den eller vil Du ikke? Det er derfor, jeg er hør."

„Hvor meget?" spurgte Thams roligt.

„7000 Specier."

„Nej," svarede Thams og lagde sig tungt som et Fjeld tilbage i Sengen.

„Det gjælder min Ære."

„Den Slags Ære!"

„Det vil sige min Karriere. Og det vil jeg ikke opleve."

Thams saa prøvende paa ham. Der var ingen Dobbeltmening i hans Ansigt. En fortvivlet Energi lyste imod ham uden Omsvøb. Det var et Blad, udrevet af hans egen Karakterbog: ubændig Energi, sat paa et eneste Træk. Det var et sildigt Brug af Evnen! „Gaa og træk den der Skuffen ud," sagde han og viste hen til et gammelt Skrivebord, som stod mellem Vindusfangene. „Der ligger Vekselskemaer, tag dem hid til mig og giv mig saa Skrivetøjet med det samme."

Sønnen gjorde, som der blev befalet.

„Hvorfor lukker Du op med venstre Haanden? Hvad er det, Du holder fast der i Brystet?" Sønnen svarede ikke, men lagde Revolveren fra sig og søgte frem Papirerne. „Vilde Du true mig?" spurgte Thams.

„Nej. Men en Person som jeg, der har brugt op

alle Udvejene, ta'r Vare paa den sidste — derfor har jeg den med mig."

„Og naar nu jeg ikke havde villet?"

„Ja, Far, Du var jo min næstsidste Udvej."

Thams sad nu op i Sengen og skrev. Det gik langsomt, og han skrev galt; men han havde en syg Fornemmelse, ret som han hvert Øjeblik skulde tumle ud af Sengen. Endelig var han færdig, og han gav Dokumentet til Sønnen. Denne tog imod det, saa et Øjeblik urokkeligt paa Faderen og gik.

„Haakon!" kaldte Thams. Jo. Sønnen vendte sig i Døren. Det var et mørkt Aasyn, han stod der med, det viste, at han havde set Ulykken lige i Øjnene, og set, at der ingen Redning var.

„Vil Du tage fat med noget Nyt? Vil Du gaa over til Handelen, saa er her god Plads paa Aronnæs til to Brødre."

„Nej, Far," svarte han efter en Stund. „Jeg kan ikke mere skifte om — jeg faar løbe Linen ud."

„Slaar Du min Haand fra Dig?"

„Du faar kalde det, hvad Du vil, Far. Jeg tror nok, at jeg som saa mange Andre har gaa't og ventet paa, at jeg skulde faa et Vink, et Hjertensord, som talte mig tilrette; men det kom ikke — og nu er det for sent." Han gik tilbage og tog Revolveren.

„Lad den bli'!" kommanderede Thams.

„Aanej, den kan komme til Nytte endnu," svarede Sønnen, drog et Suk og gik.

Da Døren var lukket, vendte Thams sig om for at

se paa den sovende Gut — han trængte til Noget, der gav Fred. Men Gutten sov ikke. Hans aabne Øjne mødte Faderen med den gamle truende Stirren, og den ulykkelige Mand sank fredløs tilbage i sig selv.

Sommerens rige Solskin laa som et bredt Smil over Land og Vand. Da var det, som Vesle-Aron for Alvor tog paa at leve. Han var i uafladelig Tummel, snart tilvands og snart tillands, løb rankt ivejret og var meget lig den afdøde Søster, som var bestemt til Præstefrue. Han havde de samme alvorlige, dybe Øjne og undselige Lag og var ligesom hun meget glad ved at være mellem Tjenestefolket.

Da indtraf en liden, almindelig Begivenhed, som fik store Følger. Der laa nu Skjæbnestof ophobet til alle Sider, og hvor Aron Thams vendte sig, vilde han støde paa det.

Det var Skik et Par Gange om Sommeren at gjøre en Tur til et eller andet af de store Ægvær, hvor de utallige Skarer af Vildfugle holder til. Først var Bestemmelsen, at Folkene alene skulde drage afsted, men da Gutten stormende forlangte at være med, tog gamle Thams den Beslutning selv at følge ham. Han lod ikke mere Hjertebarnet af Syne — det fremspirende Livshaab fra den herjede Grund! Det betød dog ikke, at der var noget Hjerteforhold imellem dem, thi for det Første vedblev Guttens sky Væsen overfor Faderen, og den

forunderlige Iagttagen af, hvad han sagde og gjorde, og dernæst var gamle Aron ikke selv noget Hjertemenneske; han kunde ikke skabe et sligt Forhold, han kunde blot savne det. Og med det Savn var det, han hængte sig ved Gutten — det var det Nærmeste, han kunde komme ham.

Vejret var skjønt og Vandet saa stille som et Spejl. Om Fjeldtinderne laa en dejlig Soldis — saa fin, som udaandet af et Blomsterflor, og det høje Lufthvælv var saa rent, at end ikke den snehvide Sommersky fik Fostring af det.

Der blev pratet livligt paa Baaden. Gutten spurgte i et væk og krævede nøjagtige Svar. Gamle Aron tøede helt op og truede til ham. „Høj, høj! Gentleman Thams. Igjen, igjen!"

Endelig var de ved Fuglebjerget. Helt fra Top til Fod var hvert Fæste, hver Brist og Hul besat med Fugle. Alker, Lundefugle, Kryker og snehvide Maager, og over Myldren de evindeligt kredsende Ravne, medens Havørnen — den kongelige Røver! sad i Nærheden paa et Skjær og iagttog med stolt Ro det Hele.

Yderst paa et Fremspring stod Skarven og bredte sine store Vinger og rækkede sin lange, sultne Hals, og den synes et Øjeblik at ligne Ørnen; men det blev kun til Stodderkongens Lighed med den sejrende Hersker.

Der laa allerede en Baad fortøjet i Fjæren og viste, at der var Folk i Bjerget med samme Maal for Øje som de. De tog da straks fat paa Stigningen og uagtet Thams ikke manglede hverken Mod eller Lyst, havde

han dog ikke mere den hurtige Sikkerhed, som hørte til, og han valgte at sidde ved Foden af Bjerget og give Agt paa de Andre.

Under Latter og Spøg bar det nu opad fra Sten til Sten, ind i Revnerne, ud paa Klippen, bestandig med det skrigende, rasende Fuglemylder omkring sig. Og altid var Gutten foran. Naturligvis havde han et Reb om Livet, som var fastgjort til en solid Stenblok, og det havde de Andre med; thi det var uundgaaeligt, at de maatte komme til at træde ud paa svimlende Punkter, og ofte løsnede Stenen da under Fodtrinet; men det hørte nu engang til og havde ikke den mindste Del i Fornøjelsen.

Denne Færd sad nu Thams og saa paa og uagtet han vidste fra sin egen Ungdom, hvordan han havde tumlet sig i Fuglebjerget, og at selve Faren havde baaret ham op over den, saa gik der dog et Grys igjennem ham, hvergang Gutten tren ud paa et yderligt Sted, og han gjorde uafladelig Tegn op til ham, at han skulde vare sig, hvad der paa den dristige Gut havde ganske den modsatte Virkning — et Menneske paa Fangst, paa Jagt, paa Rov, viger ikke for Noget.

„Derud tør Du ikke gaa!“ skreg Aron, fo'r op som en Rasende og truede med begge Hænder. Men det havde han nu gjort ved hvert Skridt, Gutten havde taget, derfor blev det heller ikke agtet. Saa skreg han paa Tjeneren, men hans Skrig døde hen, og kun som en Gjenlyd hørtes et Ja langt inde i Bjerget.

Da skjød med et hele Underlaget væk fra Gutten,

han greb resolut efter et Hold over sig, men havde ikke Kræfter til at holde det og maatte lade sig glide ned med Rebet sammen med alt Rusket og de rullende Sten, og det saa ud, som han ikke havde mere Fæste end det.

Thams havde udstødt et Skrig, da Gutten styrtede, men fra det stod han lammet. Vilde Rebet holde og selv om det holdt, hvor længe formaaede han at hænge der mellem Himmel og Jord?

Ud over Toppen keg nu en af Tjenerne, og fra den modsatte Kant kom en Anden frem. Thams gjorde Tegn til dem og de skjønnede, at der var sket noget Galt. De forsvandt da for at søge sig en Nedgang, men Gutten saa ud til at have tabt Bevidstheden; thi han hang ganske livløs i Rebet.

Da kom et fremmed Ansigt tilsyne bag en høj Sten, som sprang ud fra Fjeldet paa den bratteste Side, og en forsigtig Haand og Fod fulgte efter. Mennesket saa sig nøje for og syntes at overveje Maaden til at komme sikkert frem. Thams kjendte ham, det mørke Ansigt med det store Skjæg, og det brede Bryst — det var Niels Kaave. Han kunde hverken røre sig eller tale, han stod i en aandeløs Skræk og Forventning; thi han forstod, at kunde Gutten hjælpes, var det Menneske den Eneste, som magtede det.

Imidlertid var Niels Kaave naaet temmelig nær hen til Gutten og nu gjaldt det et Sprang, det var et

Vove, men uden det var Intet vundet — det gjaldt da om at tage sikkert Mærke.

Men det var Noget, Thams ikke kunde se nede fra, han bare saa Mennesket staa der, som om han betænkte sig, og den frygtelige Angst kom over ham, at han kunde ville hævne sin Gut. Han forsøgte at raabe op til ham og bede ham om Forladelse, men hans Tunge var lammet, og op fra Hjertet pressede sig et eneste Støn, som om han udaandede hele Livet i det.

I det Øjeblik gjorde Niels Spranget og stod paa den anden Side, stiv og stille, som han var nedrammet, det hørte til, for at kunne samle sig paa Fæstet.

Da forstod Thams, hvad Betænkningen havde været, og Taarerne strømmede ned over hans Kinder. Han saa nu, hvordan Niels løste Rebet af Gutten, og endelig med ham hvilende ind til Brystet at tage fåt paa Nedstigningen.

En Stund efter lagde Niels Kaave uden at sige et Ord Gutten lempelig fra sig foran Faderen, saa vendte han og gik samme Vej tilbage i Fjeldet. Aron kunde heller ikke sige Noget, havde han sagt et Ord, var det blevet et Skrig. Og nu tog han Gutten op til sig og kaldte paa ham. Men hans Ansigt var som levende dødt og Øjnene stirrende, som de havde mistet Synet — hvad var det?

Da kom endelig de sørgmodige Skydsgutter. De havde ikke med al sin Evne magtet at komme tidsnok, og de ventede sig nu en Overfusen af den vrede Husbond. Men Sorgen var i ham alt for stor til, at Vreden

kunde faa Plads ved Siden af — han bare gav Tegn til at komme raskt hjem over, og da Gutten var bleven omhyggelig nedpakket, skjød Baaden pilsnar som en Fisk gjennem Vandet, og der blev ikke hvilet en Gang paa Aarerne, før Glunten lagde dem fra sig og tog Tørn ved Bryggen.

Lægen blev nu straks hentet til Gutten, og gamle Thams sad Dag og Nat ved hans Leje, til han faldt sammen og kunde ikke mere. „Naa er han Gamle-Thamsen det laageste han har vær't," hed det imellem Folket, og Alle syntes Synd i ham. Thi i samme Stund som de saa, at han var sandfærdig ulykkelig, var ogsaa hele Mellemværendet kvittet.

Da Lægen senere kom igjen, var det Eneste, han kunde sige den ulykkelige Mand, at Gutten nok maaske kunde leve, men om han fik sin Forstand tilbage, var uvist.

Der sad nu Aron Thams med Skjæbnen over sig! Den frygtelige Verdensmagt, som udvikler sig Skridt for Skridt af Livsforholdet, og som enten vil overmande eller besejres.

Men hvordan skulde den gamle Mand angribe Sagen uden ved at bøje Nakken for Overmagten! Imidlertid havde jo han et Hjerte ligesom enhver Anden, og det mældte sig endelig til Tjeneste. Derfra steg nu op ligesom fra et ukjendt Dyb en hel anden Tilværelse, Angst, Medlidenhed, Selvforglemmelse og Overbærenhed med Alle.

Da mente Folket, at Gamle-Thamsen var fejg. Men

Sønnen Thorer erklærede, „at dersom det skulde staa ret længe paa, fik Gamle-Thamsen erklæres umyndig“. Imidlertid vedblev dog Forretningen og Tiden at gaa sin Gang, Thorer besørgede nøjagtig det Første, og Evigheden ligesaa nøjagtig det Sidste.

Endnu var der Solskin paa Land og Vand, og Eftersommeren gav skjønne Dage. Græsset holdt sig friskt, Løvet grønt, og mange Smaablomster stod ligesom festsmykkede ind imellem.

Da saa man gamle Thams jævnligt ude at plukke Blomster, og nøjagtig som Gøgen søge ud, og sætte i et lidet fornøjet Hm! naar han havde fundet noget Vakkert. De Blomster blev lagt paa Barnets Bryst; men Gutten havde ingen Sans for dem, og det blev Thams alene, som sad og saa paa dem, saa længe til han ved dem drog Kjendsel paa sin egen, længst forsvundne Barndom.

Da paa en Gang ophørte den stille, forstandsløse Henliggen, og stærke Brydninger rystede Gutten vaagen. Nu blev det et Legeme, som var sygt, og en Bevidsthed, som forstod det. Da Lægen mødte frem, erklærede han det for en Krise — med et Haab i Følge.

„Et Haab?“ spurgte Thams.

„Ja, det vil sige: Liv eller Død,“ svarte Lægen. „Og begge Dele er et Haab.“

„Nej, ikke Døden, Doktor — ikke Døden!“

Doktoren saa lidt uvis paa ham, det syntes, som han vilde have sagt Noget. Men den gamle Mands Rystelse var saa stor, at et eneste haabløst Ord vilde

kunne sprænge det svage Sammenhold. Kun i et tog han en afgjørende Bestemmelse: Thams fik ikke være hos Barnet, og her hjalp hverken Indvendinger eller Bønner.

Thams maatte altsaa bøje sig. Han sad fra nu af som en Husvild nede i sin egen rummelige Stue med Barneværelset over sig. Og hvad der end skete udenom, havde han alene Sansen rettet mod det, som foregik deroppe.

Da kom et Par Dage efter Guttens gamle Barnepige, som var den, der plejede ham, og gav i den halvaabne Dør Faderen et Vink. Han begyndte at ryste og saa forvildet paa hende; men hun bare gav Vink igjen og forsvandt. Endelig fattede han sig og fulgte efter hende, og lydløst tren han ind i Sygestuen.

Gutten laa med lukkede Øjne, men alle Trækkene var saa rolige og Udtrykket saa blidt, at det maatte jo bære til Livet!

Thams smøg hen til Sengen og lagde sig paa Knæ foran den. En Stund betragtede han Gutten, saa foldede han sine Hænder paa Sengestokken og hvilede Panden paa dem. Han kunde ikke tænke, han kunde bare føle, at Smerten lindrede.

Da tog en liden Haand ind i Luggen paa ham — den vilde ruske, men den magtede det ikke.

Thams saa op. Der laa den blege Gut og smilede til ham. Thams vilde sige Noget, han kunde det ikke, han vilde rejse sig, men han faldt.

Fra den Stund vidste Thams om Ingenting. Hans Aand svingede fra den ene Bevidstløshed i den anden, og der gik mange Uger hen, før han kom til Klarhed over sig selv.

„Se, nu har ogsaa De vær't inde ved Dødens Dør, min kjære Thams," sagde Lægen. „Men enten har Vorherre endnu ikke villet ta' imod Dem, eller De paa anden Maade har lusket Dem fra det — vist er, at De er kommen tilbage igjen til Livet."

„Og Barnet?" hviskede han.

„Ja, han kommer sig bra, men —"

„Hvad er der, Doktor?"

„Han vil ikke til at tale, den lille Fyren."

„Blir han stum?"

„Faar komme an paa. Er der slaaet Knude for Tungen, kan ikke jeg løse den; men er det bare en Kur, saa løser den sig selv."

Endelig kom gamle Thams saa vidt, at han listede sig op til Barnet. Da han saa det lysende, smukke Ansigt smile imod sig, kom Graaden over ham; men Sindsbevægelse maatte han jo ikke vise, og saa stred han svært for at lade være.

„Græd bare, Papa!" sagde en svag Røst.

„Gud forbarme sig!" skreg Barnepigen. „Han har jo faa't Mælet!"

Men Faderen laa igjen paa sine Knæ foran Sengen og hulkede over de foldede Hænder, mens Gutten purrede op i Haarluggen, og vedblev at hviske: „Papa min! Papa min!"

Nu kom Vesle-Aron sig fra Dag til Dag. Han gjenvandt helt Talens Brug, men alligevel talte han sjældent, og Barnet var der ikke mere. Han gik omkring som en liden Barne-Mand med et fint gammelt Ansigt og syntes at have glemt hele Opvæksten.

Da fik Thams en Dag det sære Indfald at spørge Gutten, om han vidste, hvem der havde reddet ham i Fuglebjerget? Nej, det vidste han ikke, men det vilde han vide. Og nu maatte Faderen nævne Niels Kaaves Navn. Men derved løftede han et stort Stykke af den sørgelige Fortid op i Guttens Erindring, og han blev med et forvandlet. Han gjentog ligesom i en Oplæsning alt, hvad der var sket. „Det var han, Abraham, som krævede sin Fisk op igjen, det var Fa'ren, som slog ham i Svime med Stokken sin, det var hu', Mari, som havde sagt, at gamle Thams var en Udsuger, og det var endelig Søsteren, som var draget ifra ham, og Ingen vilde sige, hvor hun var.“

Det blev en Lektie, som han hver Stund læste over paa, og til den samlede sig lidt efter andre Tanker. Han huskede de mange vrede Øjne, som havde lyst efter Faderen, og de mange stygge Ord, som var fulgt med. Han huskede saa sikkert, at Nogen havde sagt: han var en ubarmhjertig Mand. Og som et skræmmende Natsyn gik op for hans Erindring det Møde mellem Faderen og Broderen, hvor denne havde lagt Pistolen fra sig og bagefter havde taget den igjen.

Alt det samlede sig til en hel tung Bevidsthed — med den levede han, paa den slæbte han! Helbredel-

sen, som først var gaaet saa rask fremad, standsede, og en sygelig Tyngsel mærkede baade Sjæl og Legeme. Han vedblev at følge Faderen som før, men hvert Mildhedsglimt var forsvunden af hans Aasyn, og det gamle spejdende Drag var traadt isteden.

Ak! Nu havde jo gamle Thams et levende Hjerte at tage imod med, og nu var der Ingen, som vilde give ham et godt Ord! Selv ikke Hjertebarnet! Saa armodstrængende havde han aldrig tænkt, et Menneske kunde blive.

„Naa faar En være snild med ham, Gamle-Thamsen, Øjnene løber jevnt over paa'n," sagde Almuen.

„Det er altid slig med gammel Is, naar Varmen kommer i Luften," sagde Thorer og lo.

Endelig gik Vinterfisket løs. Det var stadigt omløbende Vejr, og der skete mange Ulykker paa Fiskehavet. Da hændte det en Dag, at en fuldladet Baad forliste ret ude for Været. Det skete som altid hovedkuls, og de Redningsforsøg, som straks blev gjorte, nyttede til Intet. To jamrende Kvinder, Koner til de Skibbrudne, var styrtet ned til Fjæren, hver med sin Børneflok omkring sig, og da Nødskrigene af Vinden bares ind mod Land, kastede den ene sig i Vildelse i Søen.

Alt Mandskab var ude for at prøve paa at redde, kun Thorer stod i Døren til Boden og gamle Thams med Gutten nede ved Bryggen. Da fløj et Skjær af Ungdom over Aron Thams' sørgmodige Ansigt; med et Par Sprang var han henne i Fjæren og ude mellem de

rullende Søer, fik Tag i Konen og drog hende med sig op paa den faste Grund. Her forenede nu den anden Kone og Børnene sig med hende, og deres Jammer var stor.

„Hør mig,“ sagde Thams bevæget. „Skaffe Jer de Døde tilbage, kan jeg ikke. Havet beholder, hvad det tar'. Men hjælpe Jer og Børnene, det kan og vil jeg. Jeg skal la' bringe op til Jer, hvad I behøver, og naar den Tid kommer, at I kan ta' Jer Noget til, skal jeg give Jer Arbejde paa Været.“

Folket, som nu var kommen iland, stod ved disse Ord, som der havde rejst sig et Mirakkel foran dem. Men gamle Thams vendte Ryggen til og gik. Da blev en liden, mager Haand puttet ind i hans og et Par blide Øjne keg op til ham. „Papa, min!“ sagde Vesle-Aron og forsøgte paa at maale Skridt med Faderen; men han blev snart træt og pustede. Da tog Thams ham i Armene og bar ham hjem, mens Gutten rakte Haanden op og tørrede Graaden af Faderens Kind.

Dette blev en Lykkedag for Aron Thams — den lykkeligste, han havde oplevet; thi af al Livets Kjærlighed er Barnets den, som mest velsigner Hjertet.

Fra nu af begyndte der en mærkelig Pilgrimsgang med Fader og Søn. Alle skulde hjælpes; hvor Gutten kunde opspore en Trang, der stevnede han Faderen hen med Hjælpen. Og gamle Thams fulgte. Ved Guttens Haand gik han sin Skjæbnegang og delte ud den Rigdom, han med saa megen Djervhed havde samlet. En Tid gjorde han det for Guttens Skyld, at det svage

Barn ogsaa kunde faa sin Del af Indsamlingen, thi han skjønnede, at det blev den eneste Maade, han kom til at nytte Arven paa. Men efterhaanden droges han selv med. Den Spejling af Barnets Glæde i Alles Ansigter, den Godhed, som mødte dem i hvert Menneske, det, at Kvinder kom med Smaagaver til Gutten, og at Børn fra alle Sider løb imod dem — ja engang vilde det for Thams nok have været et frygteligt Bryderi. Afvejen der! vilde han have sagt med saa tilstrækkelig Barskhed, at det Hjertelighedens Sammensurium ikke oftere var kommet ham ivejen. Men nu, da Livets Mørkningsstund var der, og med den Længselen efter Mennesker og efter den Godhed, som bare Alderdommen og Barnet rigtig kan skjønne paa, nu var han gaaet sin Godgjørenhedsgang videre fremad uden Barnet.

Men han glemte ikke, at Barnet havde været hans Læremester. „Naa, Vesle-Far! Har Du Noget for idag?“ sagde han, naar Gutten kom imod ham med de spændte Miner og forskende Øjne. Ja. Der var da enten her eller der Noget, som skulde støttes. „Godt!“ svarte Thams, tog Hat og Stok og var beredt. „Igjen, igjen! Gutten min!“

Og saa gik de afsted Haand i Haand. Gamle Aron dygtig skjælvende, thi Livet havde taget paa ham, — og Vesle-Aron med sit alvorlige Ansigt og sit gamle Lag, hvori der ikke var en eneste Rørelse af Barndomslivet tilbage. Der stod da altid En og Anden bag Husvæggen eller ned i Fjæren, som ventede paa dem; thi naturligvis søgte nu hid baade de, som trængte, og

de, som ikke trængte — for ti, som velsignede Gaven, var der fem, som misbrugte den. Men det kunde ikke anderledes være.

Da skete det en Dag, Aron Thams sad i Dagligstuen med Gutten, at en Storbaad lagde til Bryggen, og tre Personer af den konditionerede Stand kom hurtigt forretningsmæssigt op over Vejen til Vaaningshuset. Den ene af dem var Maurits Thams, den forhenværende *Amtmand.*

De bankede paa og tren ind, og udvekslede formelt sine Hilsener med Gamlingen, der saa noget overrasket paa dem.

„Naa, Papa!“ begyndte Sønnen. „Det gaar nok ned ad Bakke med dig nu, hvad?“

„Aa, jeg skjønner ikke det,“ svarte Thams. „Det gaar saa temmelig bent ud.“

„Ja — det er nok Skjønnet, det kniber med,“ sagde Sønnen og spekulerede lidt fra Siden af i hans Miner.

„Hvad er det, som skal foregaa her?“ afbrød Thams og rejste paa sig. „Hvem er det, jeg har den Ære at se i mit Hus?“

„Det er to af mine Standsfæller,“ svarede Sønnen hurtigt. „Sagførerne Nielsen og Moe.“

„Standsfæller!“ mumlede Thams og satte sig igjen, efter at have anvist dem hver sin Stol.

„Sagen er,“ begyndte Sønnen lidt flov. „At der spørges saa besynderlige Ting om Dig, fornemlig i Pengesager, at jeg har samraadt mig med mine Bekjendte, og vi er kommen til det Resultat, at det for Din egen Skyld vilde være bedst om —“

„Naa? Ud med det!“ sagde Thams.

„Ja — om Du overlod en Del af Din Myndighed til Øvrigheden — —“

„Du vil have mig erklæret umyndig?“ raabte Thams og vendte sig energisk mod ham.

„Ja, forstaa mig ret, Papa!“

„Er Dine Brødre med i dette Komplot?“ afbrød han.

„Hvad Haakon angaar, da er han saa temmelig umyndig selv,“ svarede Sagføreren, som begyndte at stramme sig op til at sætte Haardt imod Haardt. „Og Thorer deler naturligvis, som enhver fornuftig Mand, min Anskuelse.“

„Saa hent ham hid og lad ham svare for sig!“ befalede Thams. Sagføreren gik og gav Ordre til at hente Broderen, og straks efter tren de Begge ind. Thorer luskede bagved, som en Hund med hængende Hale.

„Saa I agter at faa mig gjort umyndig, I To! — Faa mig sat paa en liden Ugepenge, hvad?“

„Ja,“ tog Sagføreren Ordet. „Den, som smider sine Penge ud paa alle Veje, forstaar ikke at styre med dem, og han faar sættes under Formynderskab. Hvad siger Du?“ vendte han sig til Broderen. Men Thorer var flov og svarede ikke.

„Ved Du, i hvis Hus Du staar?“ spurgte Thams og tren med sin gamle Kraft lige imod ham.

„Gud bevars'!“ svarede han. „Huset er Dit, men som Loven har hjemlet mig en Part i det, saa ta'r jeg mig Ret til at staa her ligesaa godt som Du.“

„Og jeg siger: ud af mit Hus! Og det det forteste Du kan komme, baade Du og ham — Sporhunden der bag!“

„Nej stop!“ svarede Sønnen, idet han pustede sig op, slog ud med sine lange Arme og rækkede Halsen frem, som Skarven paa sin Tyvspost. „En gal Mands Ord har ingen Myndighed. Her staar mine Vidner, og i deres Nærværelse erklærer jeg Dig i min ældste Brors og i mit Navn for umyndig.“

Men i det Øjeblik var Aron Thams ude af Døren og kaldte med Tordenstemme paa sine Folk. Hele Gaardens Mandskab og Flere kom straks løbende til. „Se, her har jeg mine Vidner,“ sagde han. „Og tænker jeg, de skal staa sig imod Dine. Og nu ud med Jer, Alle ihob!“

Denne Gang var der Ingen, som vovede at trodse ham. Der var en Styrke i hans Skikkelse og en Ild i hans Blik, som formelig drev dem ud af Døren.

„Ned i Baaden med Jer, og Du med!“ raabte han til Thorer, som vilde luske bagom Huset. „Ikke saa meget som et Skridt udenfor Vejen. Og fort! eller jeg skal vide at faa Jer afsted. Det kunde hænde, at Folket, naar de ser en gammel Mand blive overfalden, gav ham en Haandsrækning.“

Der var Ingen af Folkene, som svarede, men der stod en djærv Trusel i deres Miner, og der vilde, naar det kneb, ikke være langt fra den til Haanden.

Men saa vidt behøvede det ikke at komme, thi Følget drev af ned til Baaden med saa megen Holdning, som kunde forenes med et Tilbagetog, hvor baade Æren og Fordelen blev ladt tilbage. Da Baaden satte ud fra Bryggen, rejste Thorer sig op og sendte en Ladning af Trusler og Skjældsord op til Huset.

Thams gik ind i Stuen, og der stod Gutten. Der var lyst saadan op i alle Dragene, at Faderen rent glemte alt det Onde, trak ham hen til sig og vedblev at se paa ham. „Nu er Du min Papa!“ sagde han og rettede sig i Højden.

„Stakkers Haakon!“ sukkede Faderen og tog Haanden op over Øjnene.

„Og Rosine og Abraham!“ lagde Gutten blidt til.

„Ja, ja, Rosine!“ gjentog Faderen.

„Hvem var det, som reddede Livet mit, Papa?“ spurgte Gutten og fik paa en Gang sit gamle spændte Ansigt.

„Det var Niels Kaave, Gutten min! Rosines Mand.“

„Jeg vil snakke med ham, Papa,“ sagde Gutten bestemt.

„Det skal ske,“ svarede Fa'ren. „Vi skal rejse til ham imorgen, hvis Vejret blir godt.“

Og Vejret blev godt. I den tidlige Morgen lagde Storbaaden ud med Far og Søn og to store pakkede Kurve, hvorved de gav hinanden et velforstaaet Nik.

Og der var flere Glunter med, end der strængt taget behøvedes, men der var formelig Trængsel for at komme med og se han Gamle-Thamsen mødes med Svigersønnen.

Ud paa Eftermiddagen landede Baaden i en liden Vik med jævn Græsmark og en vakker Skov i Baggrunden. Et Stykke fra Stranden stod et rødmalet Hus med mange Vinduer, og ind til Huset stod et stort blomstrende Hæggetræ. Et Stykke borte for, paa fri Plads, som en Elv skjød forbi, stod en halvfærdig Storbaad paa Stabel, og i Nærheden af den sad en Mand paa en liden Tømmerhoug og røg sin Pibe. Oppe i Husdøren kom et førladent, vakkert Fruentimmer frem med et Barn paa Armen, og henne under Hæggen stod en Bænk, hvorpaa der sad èn Unggut, som lekede med to Smaabørn og en Hund.

Dette var Niels Kaaves Hjem.

Han havde ved Flid og ihærdig Vilje oprejst det for sin Hustru; thi han huskede paa, hvem hun var, ikke som rige Thamses Datter, men som den unge Pige, hvem Forholdene havde tiltænkt en hel anden Skjæbne. Han havde opgivet Fiskeriet og lagt sig efter Baadbygningen, og hans gode Evner i Forening med hans store Kjærlighed til hende, havde hurtigt gjort ham til en dygtig og søgt Baadbygger.

Niels Kaave saa straks, hvem det var, som landede ved Bryggen, og han gav Hustruen et Vink at gaa Faderen til Møde. Han selv blev siddende, hvor han sad.

Skjælvende over hele Legemet ilede hun ned paa Vejen, hvor gamle Thams kom gaaende, støttet til Guttens Haand og til sin Stav. „Kjære Far!“ hulkede hun og sank ned foran ham. Hun blev saa knust ved Synet af hans henfaldende Skikkelse, at hun kunde ikke holde sig oprejst.

Han stod stille og saa nøje paa hende. Jo. Der var Troskyldighed, Ærlighed og alle et godt Livs gode Mærker, og da vidste han, at hun havde en brav Mand. Og det smukke, sunde Barn med Fingrene i Munden, som hun bar, og den Velværets Orden, som syntes paa alle Kanter — „Gud være priset og takket, Rosine, jeg ser, Du har det godt.“

„Ja, det har jeg, Far!“ udbrød hun og rejste sig foran ham.

„Saa kald Manden Din hid, at jeg kan hilse paa ham.“

Ja, der blev kaldt paa Niels, og han kom. Lidt forlegen, men dog med en selvstændig Mands Skik.

„Her ser Du, hvad Skjæbnen har levnet — jeg er en slagen Mand,“ sagde Thams.

Niels tog Armen om ham og havde helst baaret ham op til Huset, hvis han ikke derved havde maattet huske ham paa, hvor svag han var. Men det blev dog nødvendigt. Da Rosine imidlertid havde faaet Børnene samlet, og tilligemed Niels Kaaves ældste Søn stod i Døren for at tage imod ham, standsede Gamlingen med et og saa den blege Unggut ind i Ansigtet — han skjønnede, at det var ham, han havde slaaet, og han

begyndte at skjælve saa stærkt, at Niels uden lang Betænkning tog og bar ham ind i Stuen, hvor han blev lagt til Hvile.

Her laa han en Stund og saa sig stille omkring paa dem Alle, saa faldt han i Søvn og sov hele Dagen ud. Da han vaagnede, var han endnu svagere, men da han saa sin kjære Gut staa ved Sengen, smilede han til ham og hviskede: „Nu faar vi gaa paa igjen, Gutten min.“

„Ja, Papa, det ska' vi!“ svarede Gutten.

Men i det samme satte han sig op i Sengen og saa sig forvirret omkring, som om der var mange tilstede. „Fuldlots Kar, tre Hundrede Daler!“ raabte han. — — „Høvedsmand paa en Rækbaad? Godt! Frit Hav gir' det Meste. — — — Store-Thamsen paa Aronnæs, Tusende Daler paa hver Baad. — — — Igjen, igjen! — — Aa! Aa!“ Han greb sig til Hovedet og sank tilbage. Lidt efter vendte han sig mod dem. „Om Forladelse!“ sukkede han og faldt sammen.

Med dette Suk udaandede Aron Thams.

Gutten var krøbet op til ham og var ikke til at faa bort fra den Døde. Ved Faderens Hjerte, enten det stod stille eller det slog, var hans Plads. Og Hjertebarnet overlevede ham heller ikke længe. Da Begravelsespladsen var paa et andet Sted og han paa den Maade blev skilt endogsaa fra Graven, svandt han hen af Længsel, og den Dag, hans Kiste sattes ned ved Siden af Faderens, blev for Søsteren en glad Dag, fulgt af mange Taarer.

Siden reves de to Brødre om Arven, thi Lieutenanten mødte ikke frem, og Niels Kaave lod Retten sørge for sin Del. Tilslut blev Været solgt med hele Faderens Efterladenskab; thi paa anden Maade lod det sig ikke jævne.

„Hvor er Matadorpiben?“ spurgte Sagføreren. „Den hang der igaar.“

„Den har jeg ta't til mig,“ svarede Thorer.

„Ja — Du er jo den Ældste, men jeg ønsker nok at ha' den til en Erindring.“

„Om Amtmanden?“ lo Thorer.

„Ligemeget. Jeg ønsker at beholde den.“

„Nej, før den skal gaa over i et Skraverede, skal den gaa i Sjøen,“ sagde Thorer. Saa hentede han den store Merskumspibe frem og hev den ud for Bryggen.

Været gik nu over til en ny Ejer, det fik andet Navn og anden Skik. De store Indhug i Kysthandelen skete ikke mere, og da gav det kun hverdagslige Kaar. Men længe efter vedblev Fiskerne at kigge ned i Søen efter Matadorpiben, og snart En snart en Anden troede at have set den. Der var ogsaa dem, som troede at have set Aron Thams staa paa Aronnæsset og sætte sit trodsende „Igjen, igjen!“ mod Skjæbnen. Men fra det saa de en gammel Mand med et Barn ved Haanden gaa omkring og gjøre vel, og da gik det Ene sammen med det Andet, og det Hele blev godt.

„Han var nu en Matador lel!“ sagde Fiskerne, og mente med det en dygtig Karl. „Bra' var det, at ikke

Piben hans gik i Arv til Sønnerne, da kunde den hellere gaa i Sjøen til Torsken."

Lofotøerne har dog ikke udelukkende sin Betydning som Fiskevær, der kunde ogsaa drives adskilligt Jordbrug, men uagtet Fiskeren har mange Lediggangsdage, anvendes dog ingen synderlig Flid herpaa. Kreaturdriften passes heller ikke, skjønt der vokser rigt og herligt Græs inde mellem Fjeldene, som skjøtter sig selv og blot forlanger at blive taget. Men der sker sjeldent Indsamlinger, Kjøerne tøjres i det, og naar det er afgnavet, gjøres intet mer. Fra Midvinter gaar Kreaturerne over til Sultefodringen, hvilken bestaar af Torskehoveder, hakkede og sammenkogte med Tang.

I det Hele er Almuen fattig, men den behøvede strængt taget ikke at være det. Naturen har gjort store Tilbud. Her er paa Øerne baade Jagt og Fiskeri. Uhyre Masser af Søfugle, Vildgjæs og Ryper. Sælhundene ligge her og sole sig paa Skjærene, og Odderen har sine mangfoldige Tilhold mellem Stenene ved Strandkanten. Oppe i Landet er der røde og hvide Ræve, foruden at Bamsen lusker om og stundom ved at slaa ned over en Ko øger lidt paa Vinterfodret for den næste, og i de mange Smaavande findes Fjeldørred, som og flere Steder, hvor Laksen gaar op i Elvene.

Og alt dette skjænker Naturen i Tilgift, efter at

den har lagt Havets uhyre Rigdomme aabne for Enhver!

Men Sagen er, at Fiskeren kan ikke gribe til begge Sider. Han er Havets Mand! Paa det har han sat al sin Evne, og naar han kommer iland, orker han ikke mere. Landjordens Pleje fordrer helt andre Tilbøjeligheder, og disse udvikles selvfølgelig ved et større Brug; i det Smaabrug, Fiskeren har, gaar han uden Tilbøjelighed, og da er det naturligt, at det faar Kjævhaanden.

Slutningen af Lofotøerne falder i tre Afdelinger. Den første er Moskenæsøen, som ender med det bratte Forbjerg Lofotodden, omkring hvis Fod den berømte Malstrøm hvirvler sig, der dog baade i Vildhed og Kraft langt overgaaes af Raftnæsstrømmen og Saltstrømmen.

Fra Moskenæs løber nu Havet flere Mil imellem, før den næste Slutningsø træder til, dette er Værø. Den er en Gruppe af svimlende Klipper, men har dog et Par Steder god Havn. Den beboes af omtrent 400 Mennesker, hår en gammel Kuppelkirke fra Kristian V's Tid og danner et Kirkesogn i Forening med *Røst*. Fra Bodø udgaar ugentlig et Dampskib, som anløber Øen — naar Vejret tillader det! Men det er ikke sjeldent. det siger nej. Tilværelsen paa Øen følger i Alt Kulturforskriften fra Byerne. Man har politiske Partier, har fire Landhandlerier og hvad dertil hører. Naturligvis kan her slaa ind med store Fiskerier; thi hele Indsiget af Torsken drager jo her forbi paa sin Vej til Gydepladserne inde i Fjorden; men det er ogsaa paa den

Betingelse, Øen er beboet. Livsopholdet for de Fleste og Fordelen for de Enkelte afgjør det jo bestandig ved Valget af et Bosted — Resten følger da med paa Kjøbet, og det kan stundom være en slem Tilgift.

Fire Mile længere ud i Sydvest ligger den næste Ø, *Røst.* De to Frænder, de sidste af den store Øfamilje, pleje ikke megen selskabelig Omgang! Der skal endog en straalende Godvejrsdag til, for at de kunne drage Kjendsel paa hinanden.

Røst har den vildeste og ensomste Beliggenhed af alt beboet Land her i Nord; thi om det end hedder Sydspidsen af Lofotvæggen, løber den dog ud i Polarhavet og maa lide Alt, hvad deraf følger. En Gang imellem vover et Dampskib sig derud, ellers ligger Øen hen i Havets uhyre Ensomhed. Selv i Synskredsen sees intet af „Haabets hvide Sejl“, thi de farlige, ubekjendte Grunde holder Sejlerne langt borte.

Øen er som et Sagaland. Man ser det paa Sømandens Øjne, naar han viser mod den Kant, hvor Fjernets Taagedis lukker om den. Og naar han saa lægger til: „Der var engang, jeg ved ikke rigtig, hvor længe siden, da hændte der noget Mærkeligt.“ Saa lytter man og venter sig et Æventyr med Havmanden eller Søormen.

Men det Mærkelige har ganske sin historiske Virkelighed og er et Skibbrud, som hændte for halvfemte Hundrede Aar siden.

Det var en venetiansk Adelsmand ved Navn Pietro Qvirini, Kjøbmand og Skibsreder paa Øen Kandia, som

I 1431 foretog sig en højst fabelagtig Sørejse, der endte med et halvt Aars Ophold i Polarhavet paa Øen Røst.

Han afgik fra Kandia i Begyndelsen af April, og efter forskjellige Omflakninger dreves han i November Maaned af de rasende Høststorme mere og mere imod Nord. I Midten af December drev Skibet om uden Mast og Ror som et Vrag, med 46 Mand af 78. De forlod nu Vraget og gik i Baadene. Chefen med flere Adelsmænd og saa mange, som kunde rummes, i Storbaaden, Resten, 21 Mand, i en mindre Baad. Den forsvandt straks i Bølgerne. I Storbaaden fristedes nu Livet paa en ynkelig Maade. Levnetsmidlerne knappede af og Lidelserne tog til, og der døde to og tre hver Dag.

Den 4de Januar 1432 saa En af dem en Skygge, som lignede Land. De dødsmatte Øjne blev da rettede mod det Punkt og forlod det ikke mere. Ved Dagens Frembrud viste der sig virkelig Land, og alle Kræfter sattes nu i Bevægelse for at naa det. Men Dagen lysnede kun i to Timer, da kom Mørket igjen, og der var Intet at styre efter.

Endelig naaede de Landet. Det var en stejl Klippeø, overfyldt med Is og Sne, og Brændingen var saa frygtelig, at ingen Landgang kunde ske. De maatte da lade Skjæbnen raade. Omsider tog en mægtig Bølge Baaden paa sin Ryg og kastede den op imellem Klipperne. De, som kunde, sprang ud og fik sig et Hold i Klippen, medens Baaden reves tilbage i Brændingen med de Syge.

Nu begyndte de Frelste at spise Sne, og i saadant Overmaal, at fem af dem døde Natten efter. Næste Dag fik de deres Syge i Land og desuden frelst saa meget af Baaden, at de kunde rejse sig et Telt, hvor de samlede sig under. Nogle Dage efter opdagede de et lidet Træhus, som de flyttede hen i; men forresten var Øen ubeboet. De var saa lykkelige at finde en stor Fisk ved Strandbredden, som de levede af; men tre af dem døde, og de Levende havde ikke saa mange Kræfter, at de kunde fjerne Ligene. Dette varede i elleve Dage.

Da kom en Dag en liden Baad med to Mand til Øen, men da de fik Øje paa de skrækkeligt udseende Mennesker, var de lige ved at skyde fra Land igjen. Lykkeligvis blev det forhindret. De tog nu med sig to af de Skibbrudne, thi Baaden rummede ikke flere, og med dem drog de til Hjemmeøen, som laa 8 Mile derfra og hed *Røst*.

Paa Røst var ansat en tysk Prækenorden, og ved Hjælp af en Dominikaner fik de Fremmede forklaret, hvem de var og hvilken Skjæbne de havde fristet. Der blev da den følgende Søndag talt fra Prækestolen til den samlede Menighed om de Forulykkede, og allerede Dagen derpaa afgik seks Baade for at hente dem.

Ved Ankomsten til Røst blev de halvdøde Stakler fordelt mellem Beboerne, og Qvirini kom til den Fornemste paa Øen. Han blev af Husmoderen hilset velkommen med en Skaal Mælk, som han paa sine Knæ vilde modtage, hvilket hun afværgede.

Og nu giver han en Skildring af Øen, som viser,

at der fra dengang til nu ikke er indtraadt nogen Forandring i Grundtrækkene af Folkekarakteren, og man bliver helt underlig ved at lægge de halvfemte Hundrede Aars Kultur til, og se, at den er bleven en ren udvortes Sag, som ikke har føjet et Haarsbred til Folkenes aandelige Værd.

Øen Røst, siger han, er tre Mil i Omkreds med 120 Mennesker, som alle er gode katholske Kristne. Fisken forsendes i Mængde herfra til Bergen, og der modtages Varer i Bytte; følgelig er her ingen Brug for Penge, thi paa Øen vokser Intet.

Folket er af et skjønt Udseende og rene Sæder. Der holdes ikke Noget under Laas og Lukke; thi der er ingen Tyve, og Kvinderne vogte sig selv. De Skibbrudne, siger han, sov i et Rum sammen med hele Familjen. Mændene forlod i Daggry Hjemmet for at fiske, og Kvinderne blev tilbage. Der fandtes ingen Ukyskhed og intet Ægteskabsbrud, og Mændene afholde sig fra Sværgen og Banden. De viste ved Ulykker stor Hengivenhed i Guds Vilje, og naar en Slægtning døde, takkede de Gud, fordi de havde beholdt ham saa længe. Han blev da nedlagt i Graven, som i en god Seng for at hvile sig ud, og der vistes intet andet Tegn paa Sorg end Stilhed. Døde Manden, gjorde Hustruen paa Begravelsesdagen et festligt Gilde for Naboerne og opmuntrede dem flittigt at nyde det Gode, hun bød dem til Minde om den Afdøde.

Deres Huse vare af Træ og runde med et Hul i Taget, hvor Lyset faldt ind; dette Hul var om Vinteren

bedækket med et Fiskeskind. Børnene blev tidlig vænnede til at taale Kulde; allerede den fjerde Dag efter Fødslen lagdes de hen under Lyshullet, at det kunde sne ned paa dem.

Øen var omgiven af en Mængde Søfugle, og utallige Vildgjæs byggede sig Rede tæt ind ved Husene. De var saa tamme, at naar Husmoderen nærmede sig for at hente et Æg, gik de af Reden, til Ægget var taget, og lagde sig da igjen.

Da Folket beredte sig paa at drage til Bergen med sin Fisk, rejste de Skibbrudne med dem. Alle Beboerne samledes da til Afskeden, hver med sin lille Gave, som bestod i Fisk.

Paa Rejsen mødte de Erkebiskoppen af Trondhjem — Aslak Bolt — som roede frem med to Langskibe og et Følge af over 200 Mand. Qvirini talte med Bispen og fik af ham den Beskyttelse, han trængte, for at naa sit Hjem.

Det er den Hændelse, som paa Sagnets Taagevinger endnu svæver over Øen, hvis mærkelige Beliggenhed mer end selve Tildragelsen har bevaret den fra Forglemmelse.

Men den har i et Par Rids givet et Folkelivsbillede fra hin Tid, enkelt og uden den ringeste Udsmykning, og det er meget mere værd. Det hellige Enfold, den Renhed og Tro har Tidens Bølge for længe siden skyllet

væk, selv paa Røst. Thi Kulturstrømmen kan møde saa haard en Strand, den vil, den afsætter dog sit Mærke, og den gaar saa larmende paa, at der ingen Fred mere bliver for slige uskyldige Tilværelser. Alt skal prøves og vejes, det er dens Mening, og det sker paa lige saa mange Maader, som Livet har Kaar.

Naar man da ser tilbage paa et sligt Billede, er det som paa det tabte Paradis; men man forlanger dog nu baade et andet Paradis og et andet Liv — selv om man gaar i Fare, hvor man gaar!

Udenfor Røst slutter altsaa Landet op — paa den Kant, og her er ligesom paa Nordvestvejen en Vrimmel af Smaaøer. Hvor langt Havbroen eller det undersøiske Forland strækker sig videre, vil nok aldrig blive oplyst. Men den frygtelige Brænding kunde nok betyde, at her er Enden paa det Hele — et Genugagap, hvori Maalet forsvinder.

Naar man saa endelig samler det Spredte til en Helhed, de store Øer og alle de mindre, i det Frastandsskue, hvor det maa tages, for at de mange Strømme og Sund ikke skal træde imellem, saa har man *Lofotvæggen.*

Et stoltere Syn kan ikke gives end denne mægtige Ørække, som skraaner nedad imod sin Slut og som skyder langt ud i Havet. Det er ikke sjældent, at Taagen ligger over den, og det ser ud, som den sank dybere ned i Havet under Vægten af sit tunge Dække. Men letter Taagen, da fremtræder efterhaanden de slaaende Former i Lyset, indtil hele Rækken staar der.

sort og sneplettet, med et flammende Strejflys over Tinderne, og Havet mørkgrønt med hvide Skumtoppe bølgende omkring Foden. Ved Siden af dette Storsyn forsvinder Alt. Hvad betyder Alperne og alle Schweitserbjergenes svimlende Toppe, som stiger op fra den tørre Grund, imod denne Klipperække, som stiger umiddelbart op af det store bølgende Hav! De tørre Klipper kan vel staa der som urgamle Kunstværker; men den Ungdomsglans og Friskhed, hvormed disse Kæmper træder ud af Taagelagenet og ligesom nyskabte rejser sig i Solen, det har ikke sin Lige paa det tørre Land.

Men der er noget mere, man tænker paa, ved at se den pragtfulde Væg derude i Havet: Den synes at være en mægtig Arm, udrakt til et Værge. Og saadan er det. Lofotvæggen værger netop den Del af Kysten, hvor det sværeste Arbejde gaar for sig. Fiskeindsiget vilde komme, selv om Kysten var aaben, men nu staar den skjærmende Væg imellem, og hvor mange Liv der end gaar tabt, mangfoldige flere skulde det dog være, om den Arm drog sig tilbage.

Men jo mere man ser sig om i denne mærkelige Kreds af et saa stort og drivende Livsvirke, desto mere savner man et Midtpunkt, hvori det Hele kunde løbe sammen, nemlig en By. Det var, hvad man for 500 Aar siden havde forstaaet, da hin By Vaagen blev anlagt lige midt i Lofoten. At den forsvandt sporløst, laa i et Magtbud, som Intet kunde modstaa; naar al Udskibning blev Nordland forbudt, hvad skulde da en By leve af?

Da blev omsider Bodø anlagt — fordi der maatte være en By. Den ligger paa den Halvø, som skiller Saltenfjorden fra Vestfjorden, og har en vakker Beliggenhed. Der har ogsaa ved den været tænkt paa det nærliggende Fiskehav, men uden noget sikkert Skjøn. Det er gaaet med Bodø som med Tromsø, der har ved deres Anlæg været fuldstændig Mangel paa Fremsyn, og derfor føre begge disse Steder som Handelsbyer kun et Skinliv.

Som en By ved Fiskehavet spørges der bestemt om Adkomsten, og den er for Bodøs Vedkommende den tolv Mil brede Vestfjord, som løber ret ind fra Havet og har alle Havets barske Stemninger. Fiskeren er nødt til at betænke sig to Gange, før han begiver sig ud paa den med fuldladet Baad.

Bodø har fra først af skullet tage det op med Bergen, ved at tilbyde Fiskeren et Marked i Nærheden. Men Bergen havde sin Anseelse, sine store Firmaer og oparbejdede Kapitaler, og det gav Nordlændingen Respekt. Desuden skulde der stor Kraft til at faa sprængt den Lænke, som hans „hengivne Ven og Kjøbmand“ holdt ham i, ved den fra Aar til Aar udspundne Kredit.

Men den Kraft havde Bodø ikke. Byen var begyndt med smaat, og det blev til smaat. Nu ligger den og ser elskværdig ud i Solskinnet, mismodig ud i Taagen, det er dens Karakter. Men anderledes skulde rigtignok Karakteren være af en By i denne Egn — den maatte være, som den sprudlede af Energi.

Maaske fører den nye Kommunikationslinje med Sverig, Jernbanen mellem Ofoten og Luleå, som nu er under Bygning, til et saadant Resultat, maaske er ogsaa først da Tidens Fylde kommen, thi den, ved man jo, samler alle Smaakravene i en eneste stor Fordring — og da faar Lofoten sin By.

Syd for Bodø gaar Saltenfjorden dybt ind mellem en Sammenpakning af vilde Fjelde, hvoraf det højeste er Sulitjelma paa Rigsgrænsen, der rager 6000 Fod ivejret. Her er det, *Saltstrømmen* gaar, som er den største af Malstrømmene i Nordland — og der er adskillige at vælge imellem.

Den opstaar derved, at midt i Fjorden ligger to Øer, Strømsø og Godø, som danner tre trange Sund. Naar da Floden stiger og gaar østlig ind i Fjorden, ligesom naar den falder og igjen gaar mod Havet, maa de svulmende Vandmasser gjennem disse tre Sund, og naar da den ene vil ud og den anden ind, opstaar der en Malstrøm, hvis Hvirvler, som Sømanden kalder Gryder, ganske vist kan male en Storbaad i Sænk.

Der berettes i Sagaen, at Olaf Trygvason ved sin Kristnefærd her paa Kysten ogsaa agtede at gjæste den mægtige Høvding *Raud hin Ramme*, som herskede paa Godøerne i Salften — thi samme Raud var en stridbar Hedning og meget troldkyndig.

Men Kongens Skibe laa en hel Uge foran Saltenfjorden og kunde ikke komme frem. Der stod uafladelig en saa mærkelig Storm og Slud imod dem, skjønt

det ude paa Havet var en strygende Bør mod Nord, at han omsider nødtes til at sejle videre.

Der er ingen Tvivl om, at Raud imens sad paa Godø og grinte i sit røde Skjæg over at have Saltstrømmen som første Bydning til Kristnekongen.

Men Raud lo for tidlig, Olaf kom tilbage! Og efter at Bisp Sigurd havde ladet det hellige Kors rejse i Stavnen paa Kongeskibet, og den højtidelige Messe var læst, under det Røgelse afbrændtes og Skibet overstænkedes med Vievand, blev Tjeldingen taget ned og Aarerne lagt ud, og nu roedes Kongeskibet, med de andre efter sig, ind til Rauds Gaard, uagtet Søen gik skummende og kogende ved Siden.

Men det var dengang! Nu for Tiden ved Folket ret godt, hvad Strømmen betyder, og tager Tiden iagt; thi hver 6te Time, naar Fjordens Vandmasse staar jevnhøjt med Havet, kan den trygt befares.

Fra denne Mærkelighed gaar man til *Svartisen*, de To er fuldkommen jevnbyrdige. Der er intet Hemmelighedsfuldt ved den mer end ved Saltstrømmen, man kjender Aarsag og Virkning af dem Begge. En vældig Naturmagt er de, og den kan jo taale at beskues paa alle Kanter uden at tabe. Det er blot, hvor det Overnaturlige lægges til, at Undersøgelsen giver Afslag.

Svartisen har sit Leje paa den store, kløftede Halvø, som springer frem mellem Saltenfjorden og Ranen. Den nærmer sig paa et Par Steder Havet, men den gaar ikke ned, dertil er Udløbet for jevnt. Selv i Forbisejlingen er den et Storsyn, og den kan ses i

mange skiftende Lysninger. Stunddom er det, som om den rejste paa sig for at vise sig frem, og stunddom som den krøb sammen inde bag Fjeldtoppene og vilde gjemme sig væk. Den kan funkle fra Sort til Hvidt, men den kan ogsaa ligge som en blygraa Masse, der ikke har Noget med Fantasien at bestille.

Men faar man den lykkelige Anledning til at aflægge den et Besøg inden Døre, hvortil flere smalle Fjordløb viser Vejen, da har man ikke alene Storsynet af den, men ogsaa Særsynet. Naar man da sejler hen over det tilsyneladende mælkeblandede Vand, som fremkommer ved det store Tilløb af Isvandet, og man har Fjeldsænkningen, som bærer den mørke Isflod, ved Siden, da er det, som man var kommet ind i et af Naturens Lønkamre, hvor dens skjulte Virke gik for sig efter andre Love end dem, man kan følge ude paa de aabne Veje.

Naar man ellers ser Isen brede sig, ved man jo, at den ganske simpelt stænger af for Livsrøret — sætter Vinterens Segl paa Naturen! Men her er Sommersol Nat og Dag, og under dens smilende Blink gaar den frosne Bølge ligefuldt sin Gang, som en stormjaget Flod, der er stivnet i et eneste Aandepust.

Med et Kuldegys viger man alligevel tilbage fra den; thi om den har Livets Form, den har dog Dødens Hjerte.

Mærkeligt levende staar ogsaa hele Naturen, naar Havet paany slaar sin brede, aabne Favn om Skibets Boug, og Kysten med sine Øer, sine Smaahuse og sine

Baade aabner sig som en Billedbog for Synet — Alting ser ud, som det lo, nikkede og talte til hinanden.

Er det Fare og Besvær at være et Kystland, da er det tillige baade en Lyst og en Fordel. Hvad er det dog for et stort, levende og frejdigt Aasyn, Norge her kan rette mod Verden! Hvor ganske anderledes trægt og uvidende skulde det have vist sig indadtil mod et Indlands farveløse Grænser.

Nej. Leve Norges Kyst! Hvad Stort og Stærkt Landet skal blive, det sker ved den aabne Kyst, som de mægtige Have beskyller, og som de stærke Storme, ved Siden af sin herjende Magt, bringer det store, sunde Aandepust, der styrker Slægten.

Midt i denne Følelse af Naturens livslevende Magt over alle de døde Drag, som den maa bære paa — fordi Kraften, som virker til Fremgang, ogsaa virker til Undergang — sagtner Skibet sin Fart og nærmer sig et Stoppested.

En stor Lastbaad lægger til Siden. Den er overfyldt af Pakgods; foruden en Snes velklædte Mænd og Kvinder med Smaabørn. Det er Emigranter, som skal følge med Skibet til Hamburg, og derfra gaa videre til Amerika.

Chefen staar paa Kommandobrædtet og giver sine Ordrer — foruden sine Raad. Han er paa denne Kystfart opdraget i Livets Skole, og har den Humanitet eller bedre: det menneskelige Højsind, at han ved, hvordan Smaafolks Kaar er, og hvad Hensyn der skal tages. Thi man kan drage Verden rundt og kun som en Und-

tagelse finde Skibsførere af den noble Klasse, som Norges Kystfart kan fremvise. Men de hører jo ogsaa med til Kystlivets Kultur, og bør kunne vise Verden et af dens smukkeste Drag.

Endelig gaar det mod Slutten med Kister og Kasser, Bylter og Sengeklæder. Postekspeditøren hilser og springer iland. Chefen staar med løftet Arm — men han venter med Ordet.

Ved Landgangstrappen har Alle trængt sig sammen, thi her skal det lange, maaske evige Farvel siges. Der er ingen Taarer og ingen Ord. Kun en gammel Mand med en ligesaa gammel Hustru staar foran en ung, kraftig Søn, men som ikke skal følge dem. — Faderen siger: „Du vilde nu ikke være med, Du. Aaja, saa faar Du bli' og trækkes med alt det, som lejdt er."

„Noget er lejdt og noget bra'," svarer han. „Jeg trøster mig til, at det skal gaa lel. Saa maa Du hilse Bror min fra mig — og leve saa vel!"

„Færdig!" kommanderer Chefen. Et Haandtryk, og ned i Baaden med dem Allesammen!

Der staar nu Sønnen og ser paa Forældrene, mens Skibet gaar, og saa gjør de Andre med ham. Men der vinkes ikke, kun dækker de Rejsende med Haanden over Øjnene, ikke for at skjule Taarer, men kun som en stille Hilsen til Slægt og Venner, paa samme Maade, som det sidste Farvel ved Graven.

Hos de Bortdragende var der ikke Noget, som tiltalte. De var Alle velfornøjede med at komme væk — fra det Ringere til det Større. Men over den unge

Mand, han, som trøstede sig til, at det nok skulde gaa, laa der en saadan vemodig Frejdighed, at om han gik frem i Spidsen for en Fylking af Ligesindede, vilde man i Norge ikke finde en Anfører for hvilkensomhelst Kulturretning, der kunde gavne sit Land og sit Folk paa bedre Maade — thi *Fortrøstningen* er en Skjæbnelære, som staar over Alt!

Se det herlige Billede af Polarlandets fantastiske Skjønhed! Fremfor ligger *Hestmandøen* med sin hvilende Kæmpe paa Vagt! — Ikke mod nogen fjendtlig Flaade, den skulde komme slemt afsted i disse Farvande — men imod det store Hav, som her deler sig og gaar mod Nord som Polarhavet og mod Syd som Nordhavet — thi Hestmandøens gamle Kæmpe har den Post at holde Vagt ved Polargrænsen.

En Stund holder den sig med Midnatssolen ret imod, og da rødmer den lige ned i Vandskjellet. I næste Stund har den Solen bag ved, og Kjæmpens Hoved tegner sig sort imod en luende Baggrund —

Polargrænsen er overskredet.

Fortrøstning.

Kjække Folk i Norges Nordland!
Der hvor Finmørksvintren skygger,
i de stærke Stormes Hjemland,
hvor den vilde Svane bygger.

Skriv Fortrøstning paa Din Pande,
Du, den Svage med den Stærke!
Rids det ind i Dine Hænder
som et korsdelt Ankermærke.

Tag Fortrøstning til Din Lære,
Der er ingen større givet,
der er ingen tryg're Ledning
gjennem Stort og Smaat i Livet.

Thi hvor alle Veje stænges,
holder den en Udvej aaben.
Thi hvor alle Vaaben synke,
rækker den et signet Vaaben.

Og naar Livets mange Støtter
svinger løse ud i Vrimlen,
rækker endnu sand Fortrøstning
som en Klippe op i Himlen. — — —

Trofast' Folk i Norges Nordland,
Du, den Stærke med den Svage!
Som en Hilsen til et Hjemland
sender jeg det Ord tilbage. —

Stærke Folk i Norges Nordland,
der Du staar ved Hjemmets Fæste!
Spørges der om Folk i Norge,
skal Du nævnes blandt de Bedste.

Magdalena Thoresen.



INDHOLD.

Vestfinmarken 1
Øerne 137

GYLDENDALSKE BOGHANDELS FORLAG.

HENRIK IBSEN:

ROSMERSHOLM.

Skuespil i fire Akter.

2 Kr. 75 Øre; eleg. indb. 4 Kr.

ALEXANDER L. KIELLAND:

TRE PAR.

Lystspil i tre Akter.

2 Kr. 25 Øre; eleg, indb. 3 Kr. 50 Øre.

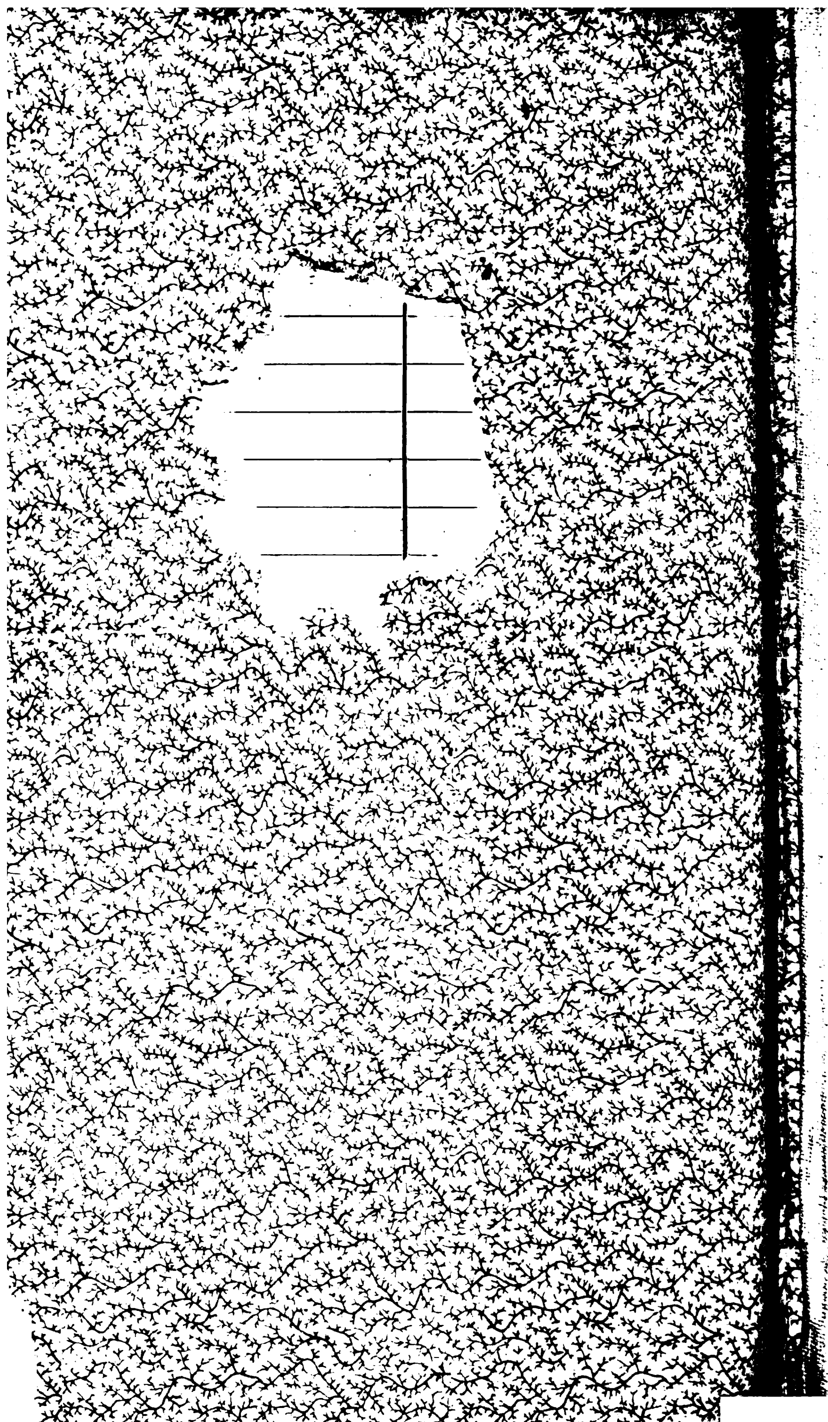
JONAS LIE:

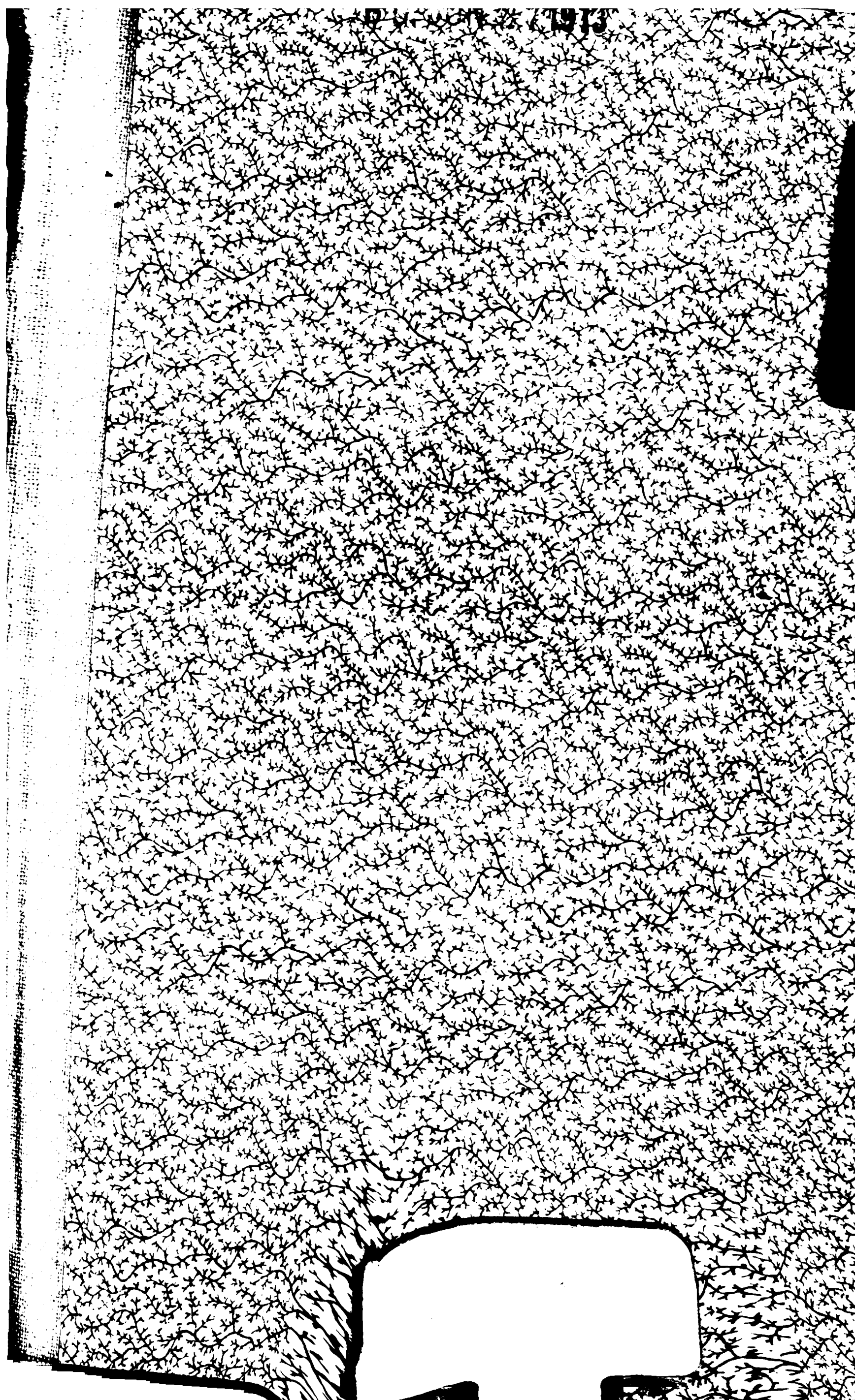
KOMMANDØRENS DØTTRE.

Roman.

(Udkommer om kort Tid.)










BD JUN 27 1973